

MMRC

वार्षिक अहवाल 2023-24

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित
Mumbai Metro Rail Corporation Ltd.

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

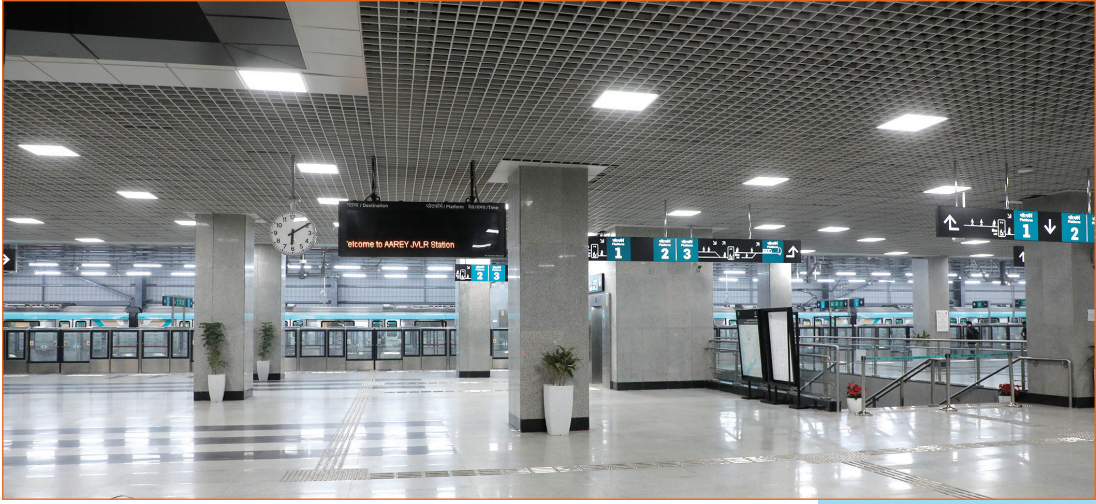
मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

प्रकल्पाची प्रगती

आरे जमिनीचा जीर्णोद्धार

आरे स्थानका आतील दृश्य

आरे स्थानका बाहेरील दृश्य

प्रकल्पाची प्रगती

वांद्रे कॉलनी फलाट दृश्य

BKC स्थानकातील प्रवेश A4

BKC स्थानकातील एस्केलेटर दृश्य

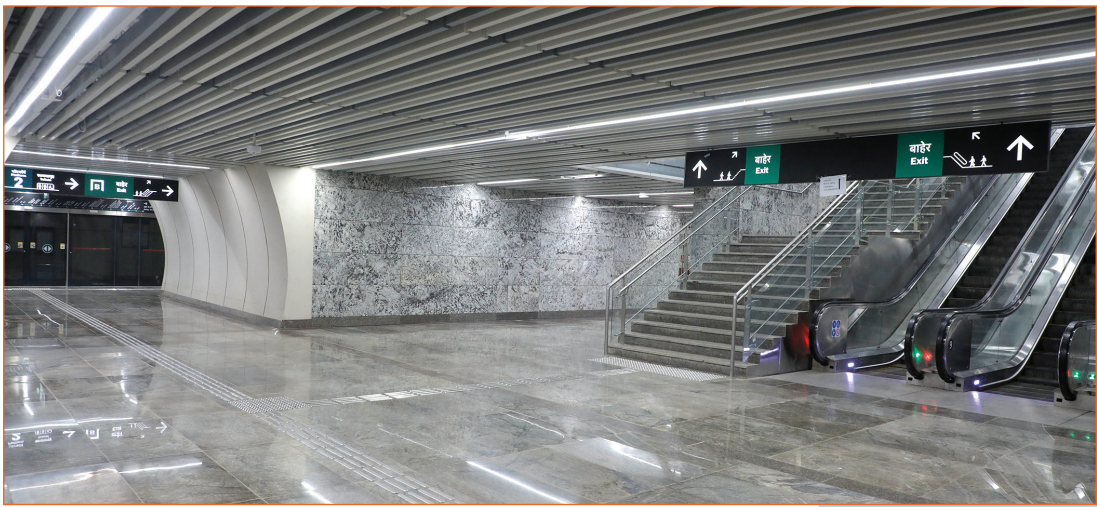
प्रकल्पाची प्रगती

मरोळ तिकीट कार्यालय

मरोळ NATM CP

मरोळ फ्लॉट NATM CP

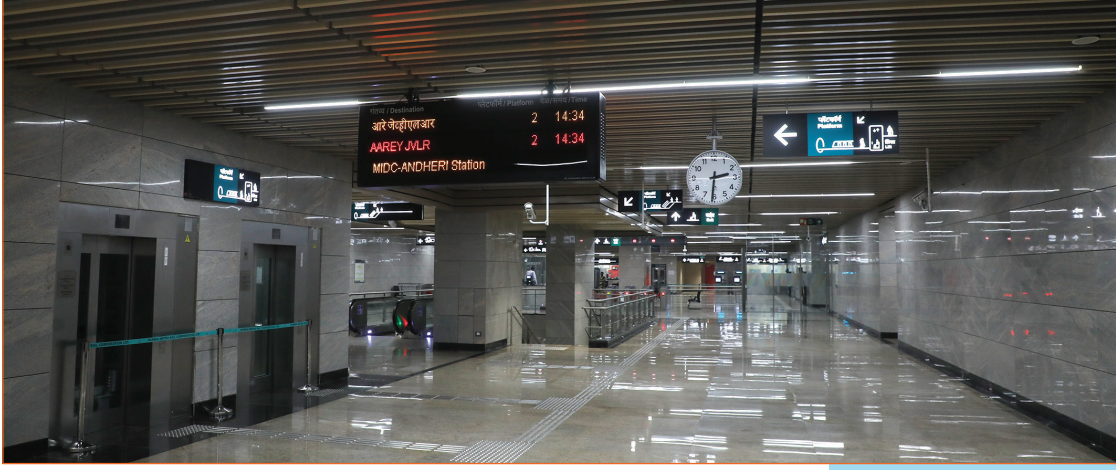

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

प्रकल्पाची प्रगती

MIDC कॉनकोर्स

MIDC फ्लार

सहार कॉनकोर्स

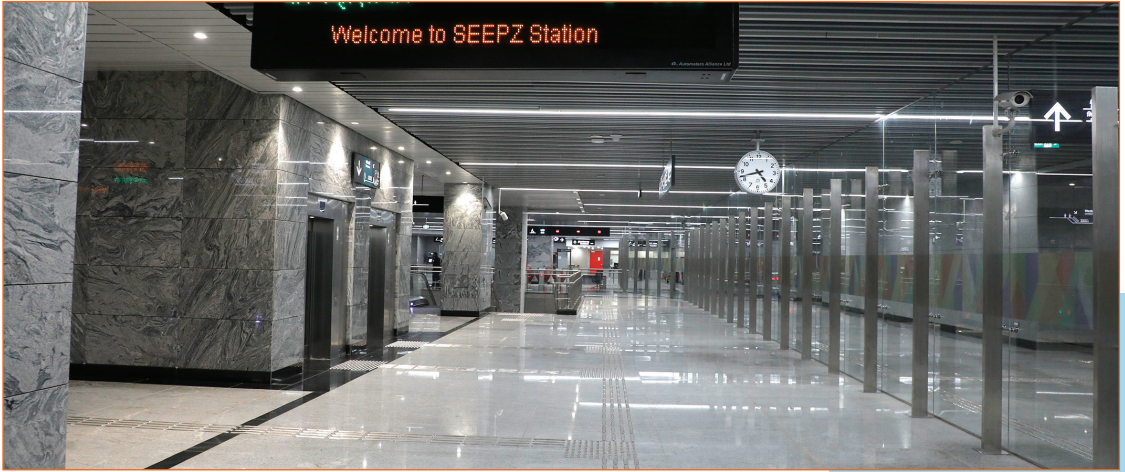
वार्षिक अहवाल २०२३-२४
मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

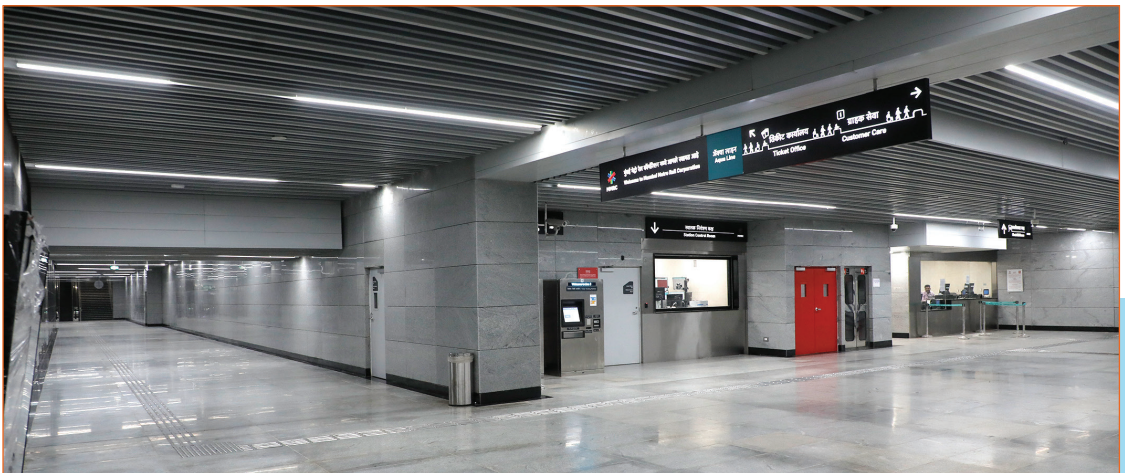
प्रकल्पाची प्रगती

सांताक्रुझ कॉनकोर्स

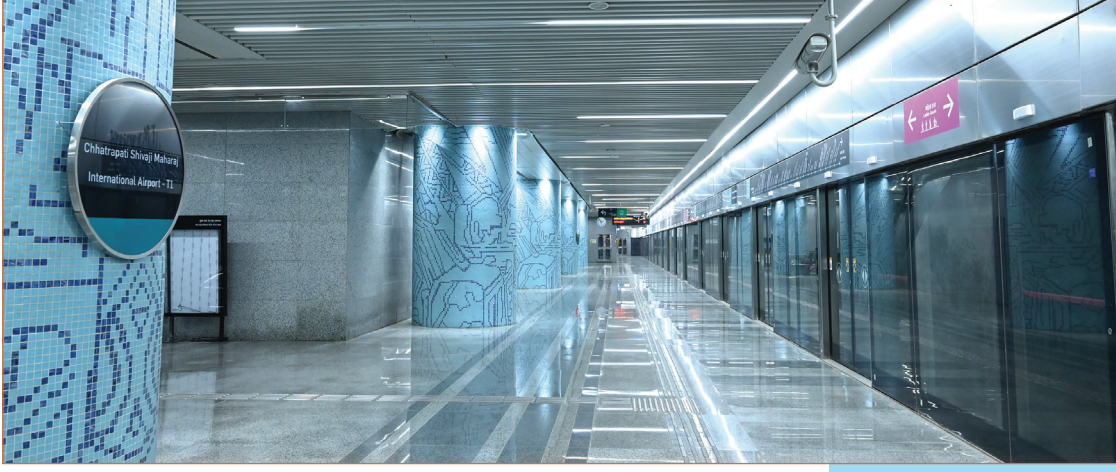
सिण्झ कॉनकोर्स

सिण्झ प्रवेश कॉनकोर्स

प्रकल्पाची प्रगती

T1 फलाट

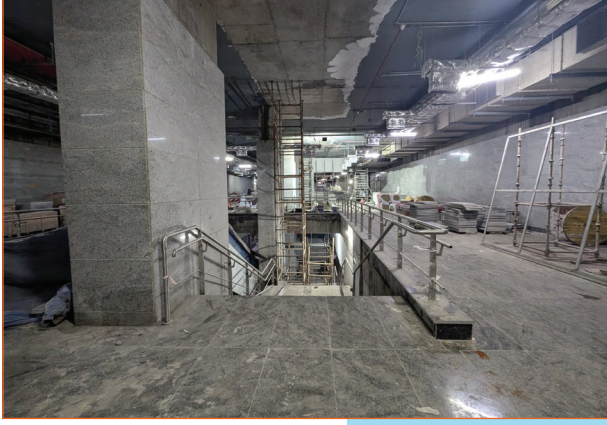
T1 सबवे

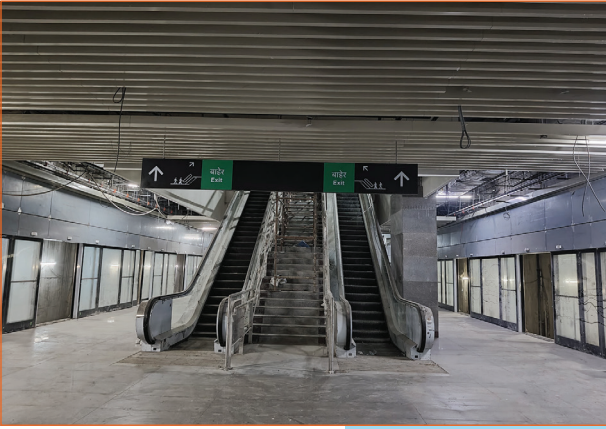
T2 फलाट

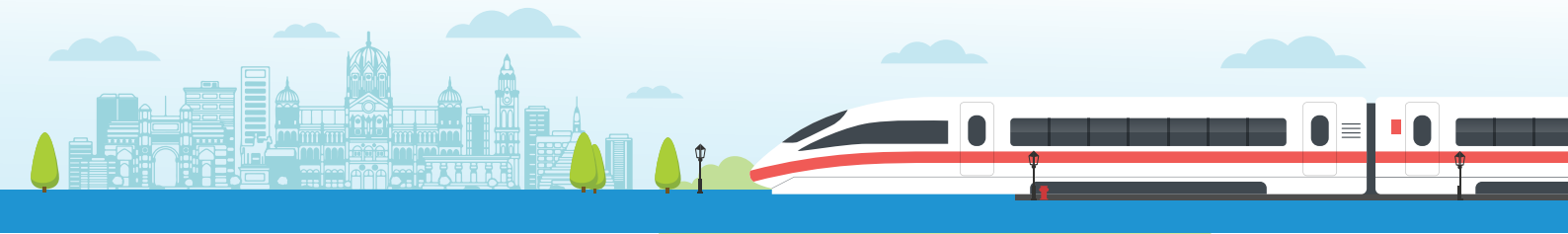
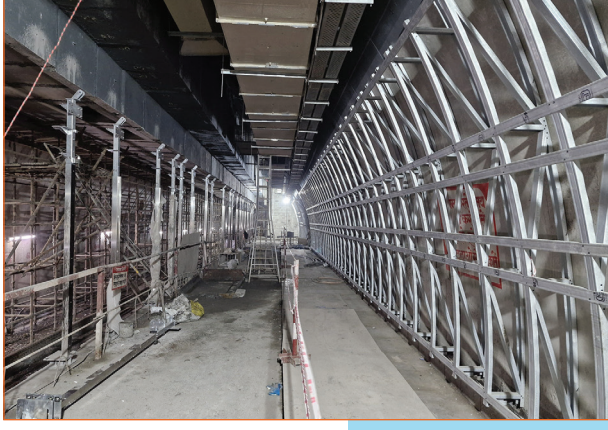
प्रकल्पाची प्रगती

प्रकल्पाची प्रगती

प्रकल्पाची प्रगती

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

प्रकल्पाची प्रगती

अनुक्रमणिका

1.	संचालक मंडळ	1
2.	सर्वसाधारण सभेची नोटीस	3
3.	अध्यक्षांचे भाषण	8
4.	संचालकांचा अहवाल	13
5.	सचिवीय लेखापरिक्षकांचा अहवाल जोडपत्रासह	34
6.	व्यावसायिक शासन जबाबदारी अहवाल	47
7.	भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षक यांच्या टिप्पण्या आणि त्यांना व्यवस्थापनाचे उत्तर	55
8.	स्वतंत्र लेखापरीक्षकांचा अहवाल	59
9.	31 मार्च 2024 ची आर्थिक विवरणपत्रे त्यावरील टिप्पण्यांसह आणि महत्वाच्या लक्षणीय लेखा धोरणांसह	76

कंपनी सचिव

कु. ऋतू देव

वैधानिक लेखापरीक्षक

मेसर्स ए. पी. सांझगिरी आणि कंपनी

प्लॉट क्र. 22, घर क्र. 174, आनंद नगर
लेन, वाकोला पोलिस ठाण्याच्या मागे,
सांताक्रुझ (पूर्व), मुंबई - 400055

कंपनी सचिव

सचिविक लेखापरीक्षक

मेसर्स पीकेआरएस आणि कं. एलएलपी

कंपनी सचिव
एल -30, तळघर, कालकाजी
नवी दिल्ली - 110019

संचालक मंडळ

श्री के. श्रीनिवास (20.08.2024 से)*	*अध्यक्ष, एमएमआरसीएल आणि सचिव – गृह आणि नागरी कार्य मंत्रालय, केंद्र शासन
श्री. अनुराग जैन (04.03.2024 पासून)	अध्यक्ष, एमएमआरसीएल आणि सचिव – गृह आणि नागरी कार्य मंत्रालय, केंद्र शासन
श्री. मनोज जोशी (04.03.2024 पर्यंत)	अध्यक्ष, एमएमआरसीएल आणि सचिव – गृह आणि नागरी कार्य मंत्रालय, केंद्र शासन
सौ. अश्विनी भिडे	व्यवस्थापकीय संचालक, एमएमआरसीएल
श्री. राकेश चौधरी	ईडी/ एसडी आणि रेल्वे बोर्ड परिवर्तन, गृह आणि नागरी कार्य मंत्रालय, केंद्र शासन
श्री. दीपक अगरवाल	सह सचिव (सीव्ही), गृह आणि नागरी कार्य मंत्रालय, केंद्र शासन
श्री. जयदीप	संचालक, एमएमआरसीएल, ओएसडी (युटी) आणि सह सचिव - गृह आणि नागरी कार्य मंत्रालय, केंद्र शासन
सौ. नमिता मेहरोत्रा	संचालक, एमएमआरसीएल, नामनिर्देशीत संचालक, केंद्र शासन
श्री. मनोज सौनिक (01.05.2023 पर्यंत)	अतिरिक्त प्रधान सचिव वित्त, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
डॉ. नितीन करीर (02.05.2023 ते 23.02.2024)	अतिरिक्त प्रधान सचिव वित्त, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
श्री. ओ. पी गुप्ता (23.02.2024 पासून)	अतिरिक्त प्रधान सचिव वित्त, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
श्री. इक्बाल सिंग चहल (22.03.2024 पर्यंत)	आयुक्त, बृहन मुंबई महानगर पालिका, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
श्री. भूषण गगराणी (23.03.2024 पासून)	आयुक्त, बृहन मुंबई महानगर पालिका, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
श्री. भूषण गगराणी (07.06.2023 पर्यंत)	प्रधान सचिव, नगर विकास, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
श्री. असीम कुमार गुप्ता (08.06.2023 पासून)	प्रधान सचिव, नगर विकास, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
श्री. एस. व्ही. आर. श्रीनिवास (02.06.2023 पर्यंत)	महानगर आयुक्त, एमएमआरडीए, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
डॉ. संजय मुखर्जी (03.06.2023 पासून)	महानगर आयुक्त, एमएमआरडीए, नामनिर्देशीत संचालक, महाराष्ट्र शासन
श्री. एस. के. गुप्ता	संचालक (प्रकल्प), एमएमआरसीएल
श्री. राजीव (02.06.2023 पासून)	संचालक (प्रणाली), एमएमआरसीएल
श्री. आर. रमणा (05.06.2023 पासून)	संचालक नियोजन आणि स्थावर मालमत्ता/एनएफबीआर, नियोजन/ प्रकल्प, एमएमआरसीएल
श्री. अबोध खंडेलवाल (30.09.2023 पर्यंत)	संचालक (वित्त), आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी, एमएमआरसीएल
श्री. योगेन्द्र सक्सेना (01.10.2023 पासून)	संचालक (वित्त), आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी, एमएमआरसीएल

*दिनांक 16.08.2024 पासून कार्यभार सोडला आणि श्री. श्रीनिवास कतीकीथला यांची 20.08.2024 पासून नियुक्ती करण्यात आली

बँकर्स

1. स्टेट बँक ऑफ इंडिया
2. एचडीएफसी बँक
3. आयडीबीआय
4. आयसीआयसीआय बँक
5. पंजाब नॅशनल बँक

नोंदणीकृत कार्यालय

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

(केंद्र शासन आणि महाराष्ट्र शासनाचा संयुक्त उपक्रम)

ट्रान्झिट कार्यालय, ई ब्लॉक

सिटी पार्क उत्तर दिशा

आयकर कार्यालयाच्या मागे

ए विंग, बांद्रा (पूर्व), बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स

मुंबई – 400 051

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

नोटीस

याद्वारे सूचना देण्यात येते की मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या (एमएमआरसीएल) भागधारकांची स्थगीत 16 वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा दृक परिषद पध्दतीने किंवा इतर दृक श्राव्य पध्दतीने दिनांक 18 ऑक्टोबर, 2024 रोजी 2.30 वा. पुढील कामकाज करण्यासाठी आयोजण्यात आली आहे.

सर्वसाधारण कामकाज

- (1) 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठीचा ताळेबंद आणि नफा तोटा पत्रक, संचालकांचा आणि लेखापरिक्षकांचा अहवाल, आणि त्यावरील भारताचे नियंत्रक आणि महालेखाकारांचा अहवाल यांच्यासह लेखापरिक्षीत आर्थिक विवरणपत्रे प्राप्त करणे, विचारात घेणे आणि स्वीकरणे.
- (2) आर्थिक वर्ष 2024-25 साठी कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 142 कलम 139(5) बरोबर वाचले असता त्यातील तरतूदीनुसार भारताचे नियंत्रक आणि महालेखाकारांनी नियुक्त केलेल्या कंपनीच्या वैधानिक लेखापरिक्षकांचे मानधन ठरविण्याचा अधिकार संचालक मंडळाला देणे.

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित
संचालक मंडळाच्या वतीने आणि करिता

ऋतु देब
कंपनी सचिव

ठिकाण – मुंबई

दिनांक – 14.10.2024

टिप्पणी

1. कंपनी कार्य मंत्रालयाने परिपत्रक क्र. 14/2020 दिनांक 8 एप्रिल, 2020, परिपत्रक क्र. 17/2020 दिनांक 13 एप्रिल, 2020, परिपत्रक क्र. 22/2020 दिनांक 15 जून, 2020, परिपत्रक क्र. 33/2020 दिनांक 28 सप्टेंबर, 2020, परिपत्रक क्र. 39/2020 दिनांक 31 डिसेंबर, 2020, परिपत्रक क्र. 02/2021 दिनांक 13 जानेवारी, 2021, परिपत्रक क्र. 2/2022 दिनांक 5 मे, 2022 आणि परिपत्रक क्र. 9/2023 दिनांक 25 सप्टेंबर, 2023 (एकत्रितपणे एमसीए परिपत्रके असा उल्लेख केला जाईल) नुसार वार्षिक सर्वसाधारण सभा दृक परिषद पध्दतीने किंवा इतर दृक श्राव्य पध्दतीने, सभासदांची एका सामाईक ठिकाणी प्रत्यक्ष उपस्थिती नसताना आयोजित करण्याची परवानगी दिलेली आहे. कंपनी अधिनियम, 2013 च्या आणि एमसीएच्या परिपत्रकांच्या तरतूदीनुसार, कंपनीची वार्षिक सर्वसाधारण सभा दृक माध्यमाने/ इतर दृक श्राव्य माध्यमाने आयोजित करण्यात आली आहे.
2. वार्षिक सर्वसाधारण सभेमध्ये करण्यात येणारया विशेष कामकाजा संबंधीचे कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 102 नुसार स्पष्टीकरण या सूचने बरोबर जोडलेले आहे.
3. वार्षिक सर्वसाधारण सभा ही दृक माध्यमाने/ इतर दृक श्राव्य माध्यमाने आयोजित करण्यात येणार असल्यामुळे, सभासदांना प्रतिनिधी नियुक्त करता येणार नाही आणि म्हणून प्रतिनिधी आवेदन पत्र आणि मार्गाच्या नकाशासह उपस्थितीची स्लिप या सूचने सोबत जोडलेली नाही.
4. जर संयुक्त भागधारक या वार्षिक सर्वसाधारण सभेत भाग घेत असेल तर, कंपनीच्या भागधारकांच्या नोंद वहीमध्ये ज्या धारकाचे पहिले नांव असेल त्या व्यक्तीला मतदानाचा अधिकार असेल.
5. ज्या सभासदांना लेख्यांबद्दल माहिती हवी असेल त्यांनी लवकरात लवकर कंपनीला कळवावे (म्हणजे वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या सात दिवसांपूर्वी), म्हणजे व्यवस्थापनाला वार्षिक सर्वसाधारण सभेमध्ये माहिती तयार ठेवणे शक्य होईल.
6. या सूचनेमध्ये उल्लेखिलेली सर्व कागदपत्रे कंपनीच्या नोंदणीकृत कार्यालयात तपासणीसाठी सर्व कामकाजांच्या दिवशी, शनिवार आणि रविवार व्यतिरिक्त, वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या तारखेपर्यंत सकाळी 11.00 ते दुपारी 1.00 या वेळेत उपलब्ध असतील.

नोटिस

याद्वारे सूचना देण्यात येते की मुंबई मेट्रोरेल महामंडळ मर्यादितच्या (एमएमआरसीएल) भागधारकांची 16 वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा दृक परिषद पध्दतीने किंवा इतर दृक श्राव्य पध्दतीने शुक्रवार दिनांक 20 सप्टेंबर, 2024 रोजी सकाळी 10.00 वा. पुढील कामाकाज करण्यासाठी आयोजण्यात आली आहे.

सर्वसाधारण कामकाज

- (1) 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षासाठीचा ताळेबंद आणि नफा तोटा पत्रक, संचालकांचा आणि लेखापरिक्षकांचा अहवाल, आणि त्यावरील भारताचे नियंत्रक आणि महालेखाकारांचा अहवाल यांच्यासह लेखापरिक्षित आर्थिक विवरणपत्रे प्राप्त करणे, विचारात घेणे आणि स्वीकरणे.
- (2) आर्थिक वर्ष 2024-25 साठी कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 142 कलम 139(5) बरोबर वाचले असता त्यातील तरतूदीनुसार भारताचे नियंत्रक आणि महालेखाकारांनी नियुक्त केलेल्या कंपनीच्या वैधानिक लेखापरिक्षकांचे मानधन ठरविण्याचा अधिकार संचालक मंडळाला देणे.

विशेष कामकाज

- (3) श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना (डिन 10364557) यांची महामंडळाचे संचालक (वित्त) या पदी पुनर्नियुक्ती विचारात घेणे आणि पुनर्नियुक्ती करणे.

पुढील ठरावावर विचार विनिमय करणे आणि जर योग्य वाटले तर पुढील सामान्य ठराव दुरुस्तीसह किंवा दुरुस्ती शिवाय मंजूर करणे.

सामान्य ठराव

“असा ठराव करण्यात येतो की कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 161, 162 आणि इतर लागू होणाऱ्या तरतूदी, नियम, नियमावली, अधिसूचना, परिपत्रके कंपनीच्या आर्टिकल ऑफ असोसिएशन आणि मेमोरँडम ऑफ असोसिएशन बरोबर वाचले असता, सभासदांकडून एकमताने संमती देण्यात येते की श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना (डिन 10364557) यांची महामंडळाचे संचालक (वित्त) या पदी पुनर्नियुक्ती करण्यात येत आहे, ते महामंडळाच्या संचालक मंडळाकडून अतिरिक्त संचालक (वित्त) दिनांक 01.10.2023 पासून नियुक्त करण्यात आले आहेत आणि या वार्षिक सर्वसाधारण सभेपर्यंत कार्यरत आहेत.”

“पुढे असा ठराव करण्यात येतो की सर्व जरूर असलेल्या कृती करण्यसाठी आणि नियुक्ती संबंधीचे जरूर असलेले ई फॉर्मस कंपनी कार्य मंत्रालयाकडे दाखल करण्यासाठी आणि या बाबतीतील सर्व जरूरी कार्य करण्याचा अधिकार कंपनीचे कंपनी सचिव यांना स्वतंत्रपणे देण्यात येत आहे.”

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित
संचालक मंडळाच्या वतीने आणि करिता

ठिकाण – मुंबई
दिनांक – 3 सप्टेंबर, 2024

ऋतु देब
कंपनी सचिव

टिप्पणी

1. कंपनी कार्य मंत्रालयाने परिपत्रक क्र. 14/2020 दिनांक 8 एप्रिल, 2020, परिपत्रक क्र. 17/2020 दिनांक 13 एप्रिल, 2020, परिपत्रक क्र. 22/2020 दिनांक 15 जून, 2020, परिपत्रक क्र. 33/2020 दिनांक 28 सप्टेंबर, 2020, परिपत्रक क्र. 39/2020 दिनांक 31 डिसेंबर, 2020, परिपत्रक क्र. 02/2021 दिनांक 13 जानेवारी, 2021, परिपत्रक क्र. 2/2022 दिनांक 5 मे, 2022 आणि परिपत्रक क्र. 9/2023 दिनांक 25 सप्टेंबर, 2023 (एकत्रितपणे एमसीए परिपत्रके असा उल्लेख केला जाईल) नुसार वार्षिक सर्वसाधारण सभा वृक परिषद पध्दतीने किंवा इतर वृक श्राव्य पध्दतीने, सभासदांची एका सामाईक ठिकाणी प्रत्यक्ष उपस्थिती नसताना आयोजित करण्याची परवानगी दिलेली आहे. कंपनी अधिनियम, 2013 च्या आणि एमसीएच्या परिपत्रकांच्या तरतूदीनुसार, कंपनीची वार्षिक सर्वसाधारण सभा वृक माध्यमाने/ इतर वृक श्राव्य माध्यमाने आयोजित करण्यात आली आहे.
2. वार्षिक सर्वसाधारण सभेमध्ये करण्यात येणाऱ्या विशेष कामकाजा संबंधीचे कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 102 नुसार स्पष्टीकरण या सूचने बरोबर जोडलेले आहे.
3. वार्षिक सर्वसाधारण सभा ही वृक माध्यमाने/ इतर वृक श्राव्य माध्यमाने आयोजित करण्यात येणार असल्यामुळे, सभासदांना प्रतिनिधी नियुक्त करता येणार नाही आणि म्हणून प्रतिनिधी आवेदन पत्र आणि मार्गाच्या नकाशासह उपस्थितीची स्लिप या सूचने सोबत जोडलेली नाही.
4. जर संयुक्त भागधारक या वार्षिक सर्वसाधारण सभेत भाग घेत असेल तर, कंपनीच्या भागधारकांच्या नोंद वहीमध्ये ज्या धारकाचे पहिले नांव असेल त्या व्यक्तीला मतदानाचा अधिकार असेल.
5. ज्या सभासदांना लेख्यांबद्दल माहिती हवी असेल त्यांनी लवकरात लवकर कंपनीला कळवावे (म्हणजे वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या सात दिवसांपूर्वी), म्हणजे व्यवस्थापनाला वार्षिक सर्वसाधारण सभेमध्ये माहिती तयार ठेवणे शक्य होईल.
6. या सूचनेमध्ये उल्लेखिलेली सर्व कागदपत्रे कंपनीच्या नोंदणीकृत कार्यालयात तपासणीसाठी सर्व कामकाजांच्या दिवशी, शनिवार आणि रविवार व्यतिरिक्त, वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या तारखेपर्यंत सकाळी 11.00 ते दुपारी 1.00 या वेळेत उपलब्ध असतील.

सूचनेबाबतची स्पष्टीकरणाबाबतचे निवेदन
(कंपनी अधिनियम 2013 च्या कलम 102 अन्वये)

मुद्दा क्र. 3

निवड समितीने उमेदवारांची मुलाखत घेतली आणि उमेदवारांच्या मूल्यांकनानुसार, निवड समितीने श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना यांची महामंडळाच्या संचालक मंडळावर दिनांक 01.10.2023 पासून कार्यकारी संचालक स्वरूपात अतिरिक्त संचालक (वित्त) या पदी नियुक्ती करण्यासाठी शिफारस केलेली आहे.

या बाबतीतील कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 161, 162 आणि इतर लागू होणाऱ्या तरतूदी, नियम, नियमावली, अधिसूचना, परिपत्रके कंपनीच्या आर्टिकल ऑफ असोसिएशन आणि मेमोरॅंडम ऑफ असोसिएशन बरोबर वाचले असता, या नियुक्तीसाठी कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 152 नुसार भागधारकांची संमती आवश्यक आहे.

श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना (डिन 10364557) यांनी कंपनीच्या संचालकपदी नियुक्ती होण्यासाठी आपली लिखित स्वरूपातील मान्यता दिलेली आहे आणि कंपनी अधिनियम, 2013 मधील तरतूदीनुसार नियुक्तीसाठी ते अपात्र नाहीत.

श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना (डिन 10364557), संचालक यांच्याशिवाय कंपनीचे कोणतेही संचालक किंवा मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचारी किंवा त्यांचे नातेवाईक या ठरावाच्या बाबतीत वैयक्तिकरित्या हितसंबंधीत किंवा संबंधीत नाहीत.

संचालक मंडळ मुद्दा क्र.3 चा ठराव सामान्य ठराव म्हणून संमत करण्याची सभासदांना शिफारस करित आहे.

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित
संचालक मंडळाच्या वतीने आणि करिता

ऋतु देब
कंपनी सचिव

ठिकाण – मुंबई

दिनांक – 3 सप्टेंबर, 2024

अध्यक्षांचे भाषण

प्रिय भागधारक,

तुमच्या महामंडळाच्या सोळाव्या वार्षिक सभेसाठी आपले सर्वांचे हार्दिक स्वागत करताना आणि 16 वा वार्षिक अहवाल सादर करताना मला मनापासून आनंद होत आहे. तुमच्या महामंडळाने वर्षभरात केलेली कामगिरी त्याचप्रमाणे वर्षभरात महामंडळाने गाठलेले प्रगतीदर्शक मैलाचे टप्पे विषद करण्याची संधी मी या ठिकाणी घेत आहे.

आजच्या तारखेपर्यंत महामंडळाने मार्ग 3 च्या उभारणीच्या कामामध्ये सर्व प्रतिकूलतेवर मात करून 93% प्रगती केलेली आहे. हे लक्षात घेण्यासारखे आहे की कार डेपोवरील मनाई हुकूम उठल्यानंतर भाग 1 च्या प्रगतीने 97.5 टक्क्यांचा टप्पा पार केला आहे.

1. आर्थिक कामगिरी :

तुमच्या महामंडळाची वर्ष 2023-24 मधील प्रगती संचालकांच्या अहवाल मध्ये नमूद केलेली आहे. प्रकल्प एकसारखेपणाने अव्याहत प्रगती करित आहे, मला सांगावयास आनंद होत आहे की भांडवली खर्च मागील वर्षीच्या रु.3,299 कोटींच्या तुलनेत वर्तमान वर्षभरात रु.4,508.67 कोटी झाला.

आर्थिक वर्ष 2023-24 चा संचालकांचा अहवाल, लेखापरीक्षित वार्षिक लेखे, भारताचे नियंत्रक आणि महालेखाकार यांच्या टिप्पण्यांसह वैधानिक लेखापरिक्षकांचा अहवाल आपणांस पाठविण्यात आला आहे आणि मी असे गृहित धरतो की तो आपण वाचला असेल.

2. उभारणीची प्रगती :

2.1 बांधकामे :

- भूगर्भातील 26 स्थानकांचे काम आणि भूपातळीवरील आरे स्थानकाच्या स्तरावरील स्थानकाचे काम पूर्णत्वाच्या अंतिम टप्प्यावर आहे. एकंदरीत टप्पा 1 च्या सर्व स्थानकांचे काम 99.1 % पूर्ण झालेले आहे आणि टप्पा 2 च्या सर्व स्थानकांचे काम 96.5 % पूर्ण झालेले आहे.

- टप्पा 1 च्या रुळांचेकाम पूर्ण झाले असून, टप्पा 2 च्या रुळांचे काम 85 % पूर्ण झालेले आहे. एकंदरीत संपूर्ण रुळांचे काम 90.5 % पूर्ण झालेले आहे.
- डेपोंच्या बांधणीचे काम जवळ जवळ पूर्ण झालेले आहे आणि डेपो कार्यरत झालेले आहेत.
- टप्पा 1 कार्य करण्याच्या स्थितीमध्ये तयार आहे.

2.2 प्रणालींची कामे:

- स्थानके आणि बोगदे यांच्या ओसीएस, पीएसएस, एसटीपीटी, टीव्हीई, सरकते जिने आणि ई आणि एम यांच्या उपकरणांच्या उभारणीचे काम प्रगतीपथावर आहे. प्रणालींची प्रत्यक्ष कामे 79 % आणि टप्पा 1 च्या (आरे जेव्हीएलआर ते बांद्रा कुर्ला संकुल) प्रणालींचे काम 91 % पूर्ण झालेली आहेत.
- आजच्या तारखेपर्यंत आरे डेपोमध्ये एकूण 31 पैकी चोवीस (24) गाड्यांचे संच पोहोचलेले आहेत, उर्वरित गाड्यांच्या संच प्रत्येक महिन्याला दोन या प्रमाणात मिळणार आहेत.
- टप्पा 1 साठी आवश्यक असलेल्या एकूण 9 गाड्यांचे संच आरे डेपोमध्ये कार्यरत होण्यासाठी तयार आहेत आणि इतर गाड्यांच्या संचांसाठी अटी आणि शर्ती प्रगतीपथावर आहेत.
- एमएमएल 3 च्या कार्यासाठी आणि देखभालीसाठी डीएमआरसीला कंत्राट देण्यात आले आहे. त्यानुसार, डीएमआरसीने कर्मचारी नियुक्त केले आहेत आणि कार्यासाठी आणि देखभालीसाठी ओईएम/ ओ आणि एम च्या कामांसाठी कर्मचार्यांना प्रशिक्षण देण्यास सुरवात केली आहे.
- एनसीएमसीचे ओळखपत्र स्वयंचलित भाडे संकलन प्रणालीसाठी वापरण्यात येईल, तिकीटासाठी क्युआर कोड (कागदी आणि भ्रमणध्वनीसाठी) वापरण्यात येईल. व्यवहार प्रक्रियेसाठी, ओळखपत्रे वितरीत करण्यासाठी आणि एएफसी एकात्मिकरण सेवेसाठी स्टेट बँक ऑफ इंडिया भागीदार असेल.

2.3 जनसंपर्क उपक्रम :

- मेट्रो मार्ग-3 प्रकल्पाबाबत आणि इतर महत्वाच्या उपक्रमांबद्दल/ प्रगतीदर्शक घटनांबद्दल/ कार्यक्रमांबद्दल नागरिकांना अद्ययावत माहिती देण्यासाठी जनसंपर्क विभाग नियमितपणे छायाचित्रे, वार्तापत्रे आणि लघु चित्रफिती सामाजिक माध्यमांवर आणि एमएमआरसीच्या संकेत स्थळावर प्रसारीत करतात.
- पुढे, जनसंपर्क विभाग नियमितपणे प्रकल्पांच्या विविध उपक्रमांबद्दल, प्रगतीदर्शक घटनांबद्दल, आणि कार्यक्रमांबद्दल वर्तमान पत्रांसाठी वार्तापत्रे प्रसारीत करतो आणि माध्यमांच्या शंकांना प्रतिक्रिया देतो. जनसंपर्क विभाग प्रकल्पांच्या ठिकाणी पत्रकारांच्या भेटी आयोजित करतो आणि व्यवस्थापनातील वरिष्ठ व्यक्तींच्या पत्रकार परिषदा आयोजित करतो.
- या व्यतिरिक्त एमएमआरसी दक्षता जागरूकता आठवडा, मराठी भाषा पंधरवडा, हिंदी पखवाडा, हिंदी सप्ताह, इ. अशा महत्वाच्या दिवसांना आपल्या कर्मचार्यांसाठी कार्यक्रम आयोजित करतो. या साजरीकरणांची छायाचित्रे सामाजिक माध्यमांवर आणि संकेत स्थळावर नियमित साजरे होणारे उपक्रम म्हणून प्रसिध्द करतो.

2.4 योजना विभागाचे उपक्रम :

• सभोवतालचे वातावरण/ पर्यावरण

सभोवतालच्या वातावरणाचे/ पर्यावरणाचे कायदे पालनासाठी, एमएमआरसी नियामक प्राधिकरणाने आणि जेआयसीएने निर्धारित केलेल्या पूर्ततांचा अहवाल पाठवते.

व्यावसायिक पर्यावरणीय जबाबदारी म्हणून, एमएमआरसीएलने मुंबई महानगर पालिकेच्या मंडईमध्ये टाकाऊ पदार्थापासून ऊर्जा निर्माण करण्याचा प्रकल्प हाती घेतलेला आहे जेथे शास्त्रीय दृष्ट्या टाकाऊ पदार्थांचे व्यवस्थापन होते आणि त्यामुळे हरितगृह उत्सर्जन कमी होते.

मा. उच्च न्यायालयाला दिलेल्या वचनानुसार, वाढ झालेल्या झाडांचे, आहे त्या ठिकाणी रोपण करण्यास सुरवात केलेली आहे.

• एनएफबीआर (भाड्याच्या व्यतिरिक्त महसूल)

स्थानकांच्या नावांचे हक्क, जाहिराती, दूरसंचार उपाय आणि ऑप्टिक फायबर केबल्स अशा विविध स्रोतांच्या संधीपासून एमएमआरसीएल भाड्याच्या व्यतिरिक्त महसूल मिळवित आहे.

संचयित महसूल रु.260 कोटी झाला आहे त्यामध्ये रु.100 कोटी आगाऊ शुल्क आहे. भारतातील जवळच्या मापदंडाच्या तुलनेत एमएमआरसीएलची कमाई प्रत्येक किलो मिटरमागे किंवा प्रत्येक स्थानकामागे 2 ते 4 पटीने जास्त आहे.

महसूलातील मिश्र भागीदारी, परवान्याचा जास्त कालावधी, हक्कांची अनन्यता, इ. अशा नाविन्यपूर्ण प्रगतिशील करारांच्या बांधणीमुळे मूल्यवर्धन झालेले आहे.

• सर्व मेट्रो स्थानकांवर विविधांगी एकात्मिकरण ही जरूरीची आवश्यकता आहे

एमएमआरसी इतर दळणवळण साधनांशी भुयारी मार्गाने किंवा समतलावर मुख्य दळणवळण केंद्रांशी आणि पूरक व्यवस्थेशी सांधा विरहित आंतरबदलांची सुविधा उपलब्ध करून देते, ज्यामुळे रेल्वेच्या, विमानतळाच्या, इतर मेट्रोच्या आणि मोनोरेलच्या जास्तीत जास्त प्रवाशांना उपलब्धता होईल.

3. स्थळांवरील कार्यवाहीत असलेली सुरक्षिततेची साधने

भारतीय भुयारे संस्थेकडून “वर्षातील सुरक्षा उपक्रम” पुरस्कार मिळवून मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित (एमएमआरसी) तीच्या अनुकरणीय सुरक्षेच्या बांधिलकीने ओळखली जाते. या प्रतिष्ठेच्या प्रशंसेमुळे एमएमआरसीएलची कार्याच्या ठिकाणी सुरक्षित वातावरण निर्माण करणे आणि तीच्या कामगारांच्या सुरक्षेची काळजी घेणे या प्रति निष्ठा दिसते. गेल्या सात वर्षांत, कंपनीने 287 मिलियन मनुष्य तासांमधील अपघात काळाच्या तोट्याचा दर फक्त 0.31 ठेऊन महत्वाचा प्रगती दर्शक टप्पा गाठलेला आहे. एमएमआरसीएलच्या मजबूत सुरक्षा योजना आणि कामाचे नियम सर्व वैधानिक सुरक्षा, आरोग्य आणि पर्यावरणीय नियमन राबविल्याची, तसेच कराराधीन ओएसएचई परिस्थिती सर्व बांधकाम आणि योजनांच्या कंत्राटदारांनी कडकपणे सूक्ष्मपणे राबविण्यात आलेल्याची ही अलौकीक कामगिरी म्हणजे साक्ष आहे.

सुरक्षेच्या उच्चाकाबरोबर, मा. उच्च न्यायालय, बृहन्मुंबई महानगर पालिका, आणि पर्यावरण आणि हवामान बदल विभागाने कामाच्या ठिकाणी वायु प्रदुषण कमी करण्यासाठी जारी केलेली मार्गदर्शक तत्वे अमलात आणून एमएमआरसीएलने तीच्या पर्यावरणीय जबाबदारीची बांधिलकी दाखवली आहे. कंपनीने सर्व संभवनीय आपत्कालीन घटना कमी करण्यासाठी योग्य उपाययोजना राबवून आणि सर्व तयारी राखून पूर्णपणे कार्यान्वीत आपत्ती निवारण कक्ष सुध्दा स्थापन केलेला आहे.

4. एमएमआरसी ओएचसीई निदेश पुस्तक/ नियम पुस्तिका अनुसरून उपक्रम :

कामाच्या ठिकाणी आरोग्य, सुरक्षा आणि पर्यावरण तरतूदींची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करून मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितला (एमएमआरसी) तीच्या सर्व प्रकल्पांमध्ये सुरक्षेची, आरोग्याची आणि पर्यावरणीय मानके राखण्याची बांधिलकी आहे. या मानकांची अंमलबजावणी करण्यासाठी, जो पक्ष एमएमआरसीचे ओएचसीई नियम पुस्तिकांतील नियमांचे उल्लंघन करेल त्यांना दंड आकारला जातो, या दंडांची रक्कम एमएमआरसीएल कामगार हितार्थ निधीमध्ये जमा केली जाते. हा निधी कामगारांच्या हितार्थ वापरला जातो आणि सुमारे रु.14,187,280 निधी ज्या कामगारांचे कामाच्या ठिकाणच्या अपघाताने निधन झालेले आहे त्यांच्या कायदेशीर वारसदारांना दिलेला आहे. या उपाययोजनांद्वारे, एमएमआरसी बाधित कामगारांच्या कुटुंबांना मदत करून सुरक्षा मानकांचे काटेकोरपणे पालन करित आहे.

5. औद्योगिक संबंध :

कंत्राटदारांबरोबर आणि कामगारांबरोबर तुमच्या महामंडळाचे औद्योगिक संबंध सौहार्दाचे आहेत ज्यामुळे कामगारांच्या हक्कांच्या पालनाची खात्री मिळते. राज्याच्या कामगार कायदां प्रमाणे महामंडळ सामाजिक आणि सुरक्षेच्या तरतूदींचे पालन करित आहे. एचआयव्हीच्या 38,807 चाचण्यां मार्फत आणि कामगारांच्या आरोग्याबाबत आणि चांगल्या आचरणासाठी आवश्यक शिक्षण देऊन, 395 एचआयव्ही जागरूकता कार्यक्रम स्थलांतरीत कामगारांपर्यंत पोहाचले.

6. व्यावसायिक शासन :

व्यावसायिक शासन धोरण महामंडळाच्या ध्येय धोरणामध्ये अंतर्भूत आहे.

7. पारदर्शिकता :

पारदर्शिकतेला प्रोत्साहन देण्यासाठी आणि त्यामध्ये सुलभीकरण आणण्यासाठी, महामंडळाने पुढील गोष्टी सुरु केल्या आहेत :

- अ) ई-कार्यालय
- ब) कंत्राटाची ई-निविदा
- क) अधिकारी वर्गासाठी आणि कर्मचारी वर्गासाठी एपीएआरची ई-भरणीची सोय
- ड) कंत्राटदारांच्या आणि विक्रेत्यांच्या देय रकमांचा 100 % भरणा बँकांमार्फत
- इ) संकेत स्थळावर नोकर भरतीची अधिसूचना

फ) ईआरपी (Enterprise Resource Planning) (ओरॅकल)

- मनुष्य बळ, वित्त, प्रशासन भाग
- ईआरपी सुधारणा झाल्या

8. पोच पावती :

मी, गृह निर्माण आणि नागरी कार्य (केंद्र शासन) यांचे, महाराष्ट्र शासनाचे, जपान इंटरनॅशनल कॉर्पोरेशन एजन्सीचे (जेआय-सीए) आणि केंद्र शासनाच्या आणि महाराष्ट्र शासनाच्या विविध विभागांचे त्यांनी केलेल्या मदतीसाठी, दिलेल्या पाठिंब्यासाठी आणि सहकार्यासाठी आभारी आहे. वेळोवेळी दिलेल्या महत्वपूर्ण मार्गदर्शनासाठी, पाठिंब्यासाठी आणि विवेकी मार्गदर्शनासाठी मी संचालक मंडळाच्या सदस्यांचा सुध्दा आभारी आहे. शेवटी, देशातील संपूर्णपणे जमिनी खालील मेट्रो रेल जाळ्यासाठी सर्व कामगारांनी कामाप्रती दाखवलेली निष्ठा आणि मेहनतीसाठी, ज्यामुळे भुयारे खणण्याच्या कामामध्ये प्रगती झाली, त्यांची प्रशंसापूर्वक नोंद घेऊ इच्छितो. मी आशा करतो की मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितला उच्च प्रतीने प्रेरीत झालेल्या कार्यक्षम कामगारांमुळे तीच्या भविष्यातील प्रयत्नांमध्ये यश मिळण्यास सहकार्य होईल.

(श्रीनिवास आर. कतीकीथला)

सचिव

गृह निर्माण आणि नागरी कार्य, केंद्र शासन आणि
अध्यक्ष, एमएमआरसीएल

ठिकाण: मुंबई

दिनांक: 12.09.2024

संचालकांचा अहवाल

प्रति,

सभासद,

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित

मुंबई

तुमच्या संचालकांना आर्थिक वर्ष 2023-24 साठीचा कंपनीच्या व्यवसायाविषयीचा, कार्याविषयीचा आणि आर्थिक स्थितीचा 16वा वार्षिक अहवाल सादर करताना आनंद होत आहे.

1. आर्थिक निष्कर्ष आणि प्रगती

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपणाऱ्या आर्थिक वर्षाअखेरीची कंपनीची आर्थिक स्थिती पुढील प्रमाणे :

(रुपये लाखात)

तपशील	2023-24	2022-23
एकूण उत्पन्न	166.01	385.60
वजा : कर्मचारी वर्गासाठी आणि इतर खर्च	2,962.94	2,451.96
वजा : घसारा	717.87	970.24
वजा : वित्तीय खर्च	61.43	26.38
करपूर्व नफा (तोटा)	(3,576.23)	(3,062.98)
वजा : करासाठी खर्च	(36.44)	(249.35)
करपश्चात नफा (तोटा)	(3,539.79)	(2,813.63)
इतर सर्वसमावेशक उत्पन्न (तोटा)	32.79	(23.47)
सामान्य राखीवकडे हस्तांतरीत	0	0
वर्षासाठीचा एकूण सर्वसमावेशक (तोटा)	(3,507.00)	(2,837.10)

2. सामान्य राखीवकडे हस्तांतरीत:

कंपनीने कोणतीही रक्कम सामान्य राखीवकडे हस्तांतरीत केलेली नाही.

3. आर्थिक वर्ष 2023-24 साठी लाभांश :

अहवाल कालात लाभांश देण्यासाठी शिफारस केलेली नाही.

4. कंपनीची स्थिती :

कंपनीची एप्रिल 2008 मध्ये स्थापना झाली. आर्थिक वर्ष 2014-15 मध्ये कंपनी केंद्र शासन आणि महाराष्ट्र शासन यांचा 50:50 गुणोत्तराचा संयुक्त उपक्रम झाला.

5. कंपनीच्या भागांचे वितरण:

कंपनीचे अधिकृत भाग भांडवल रु.50,00,00,00,000 (रुपये पाच हजार कोटी) वरून दिनांक 18.12.2024 रोजी झालेल्या अतिरिक्त सर्वसाधारण सभेमध्ये सामान्य ठराव संमत करून प्रत्येकी रु. 100/- च्या 90 कोटी समभागांचे रु.90,00,00,00,000 (रुपये नऊ हजार कोटी) पर्यंत वाढविण्यात आले.

कंपनीने आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये कोणतेही समभाग वितरीत केले नाहीत.

6. कंपनीच्या कार्याबद्दलची माहिती

उभारणीची कामे:

- भूगर्भातील 26 स्थानकांचे काम आणि आरे येथील दर्जेदार स्थानकाचे काम पूर्णत्वाच्या अंतिम टप्प्यावर आहे. एकंदरीत टप्पा 1 च्या स्थानकांचे काम 99.1 % पूर्ण झालेले आहे आणि टप्पा 2 च्या स्थानकांचे काम 96.5 % पूर्ण झालेले आहे.
- टप्पा 1 च्या रुळांचे काम पूर्ण झाले असून, टप्पा 2 च्या रुळांचे काम 85 % पूर्ण झालेले आहे. एकंदरीत संपूर्ण रुळांचे काम 90.5 % पूर्ण झालेले आहे.
- डेपोंच्या बांधणीचे काम जवळ जवळ पूर्ण झालेले आहे आणि डेपो कार्यरत झालेले आहेत.
- टप्पा 1 कार्य करण्याच्या स्थितीमध्ये तयार आहे.
- **विद्युत प्रणाल्या:**
- o **वीज पुरवठा प्रणाली:**
सारीपत नगर, धारावी आणि सायन्स म्युझियम येथील सर्व तीन उप केंद्रे उर्जावत आणि कार्यरत झालेली आहेत. एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – 94 %
- o **कर्षण प्रणाली (25 केव्ही उर्ध्व जोडणी):**
संलग्न उप केंद्रांची चाचणी आणि कार्यान्वयन पूर्ण झालेले आहे आणि सर्व संलग्न उप केंद्र टप्पा 1 साठी (आरे जेव्हीएलआर ते बांद्रा-कुर्ला कॉम्प्लेक्स स्थापनका पर्यंत) कार्यरत झालेले आहेत. टप्पा 1 साठी 25 केव्ही दृढ उर्ध्व जोडणीची (आरओसीएस) चाचणी आणि कार्यान्वयन पूर्ण झालेले आहे आणि आरओसीएस कार्यरत झालेले आहे. टप्पा 2 मधील (धारावी ते कफ परेड) स्थानके तयार करण्याचे काम प्रगती पथावर आहे. एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – 81 %
- o **सरकते जिने : 1ला गट – ई 1 (आरे ते दादर – 13 स्थानके):**
एकूण संख्या – 196
चाचणी आणि कार्यान्वयन पूर्ण – 149
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – 94 %

- o **सरकते जिने : २रा गट – ई २ (सिध्दी विनायक ते कफ परेड – १४ स्थानके):**
एकूण संख्या – २२४
चाचणी आणि कार्यान्वयन पूर्ण – १६०
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – ८७ %
- o **उद्वाहन : १ला गट – एल १ (आरे ते दादर – १३ स्थानके):**
एकूण संख्या – ९२
चाचणी आणि कार्यान्वयन पूर्ण – ५१
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – ९१ %
- o **उद्वाहन : २रा गट – एल २ (सिध्दी विनायक ते कफ परेड – १४ स्थानके):**
एकूण संख्या – ९३
चाचणी आणि कार्यान्वयन पूर्ण – ४४
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – ७५ %
- o **बोगद्यांतील वायुविजन आणि पर्यावरण नियंत्रण प्रणाली (TVS & ECS) – ३ गट:**
टप्पा १ ची TVS & ECS प्रणाली (आरे जेव्हीएलआर ते बांद्रा-कुर्ला कॉम्प्लेक्स) स्थानके कार्यान्वित झाला आहे.
टप्पा २ च्या (धारावी ते कफ परेड) स्थानकांची कामे चालू आहेत.
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – गट (पी१)-९४ %, गट (पी२एल१)-६४ %, गट (पी२एल२)-५९ %
- o **आगारातील कामे (E & M):**
आरे आगार आणि आरे जेव्हीएलआर स्थानक येथील आगारातील (E & M) कामे प्रगतीपथावर आहेत.
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – ९८ %
- **रेल्वेचे डबे (१०० % भारतात उत्पादिलेले):**
- o **३१ गाड्या (प्रत्येकी ८ मेट्रो डबे असलेल्या)**
आजच्या दिवशी, एकूण ३१ पैकी २४ गाड्या आरे आगारात पोहोचलेल्या आहेत. १८ जून २०२४ रोजी आरडीएसओची कंपनी चाचणी यशस्वीपणे पूर्ण झाल्यानंतर, अंतरिम वेग प्रमाणपत्र आरडीएसओने दिलेले आहे. टप्पा १ साठीच्या सर्व ९ गाड्या कार्यान्वित होण्यासाठी आता आरे आगारात तयार आहेत, बाकीच्या गाड्यांची चाचणी आणि कार्यान्वयिता (T & C) चालू आहे. उर्वरित गाड्यांचे संच प्रत्येक महिन्याला दोन या प्रमाणात पुरवठा होणार आहे.
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – ७९ %
- o **आगारातील यंत्रसामग्री आणि उपकरणे (६ उप गट):**
या गटातील प्राप्ती, उभारणी, चाचणी आणि कार्यान्वयिता प्रगतीपथावर आहे.
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – ४९ %

- सूचक दिवे आणि दूरसंचार:
- 0 सूचक दिवे आणि गाड्यांचे नियंत्रण, फलाटवरील आडपडद्यांचे दरवाजे आणि दूरसंचार प्रणाली (एसटीपीटी) :
100 % अंशतः मान्यता चाचणी, प्रणाली मान्यता चाचणी, आणि एकात्मिक चाचणी यशस्वीरित्या पूर्ण झालेली आहे. पुढे, स्वयंचलीत गाडी संरक्षण प्रणाली कार्यान्वीत झालेली आहे आणि स्वतंत्र सुरक्षा मूल्यांकनाद्वारे अंतिम प्रमाणपत्र मिळालेले आहे. अधिक, टप्पा 1 मधील सर्व फलाटांवरील आडपडद्याच्या दरवाजांची उभारणी 100 % झालेली आहे. सध्या, फलाटांवरील प्रणाली, प्रवासी माहिती दर्शन प्रणाली, प्रवासी उद् घोषणा प्रणाली आणि सीसीटीव्ही यांची उभारणी प्रगतीपथावर आहे.
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – 72 %
- 0 स्वयंचलीत भाडे संकलन प्रणाली:
स्वयंचलीत भाडे संकलन प्रणाली एनसीएमसीच्या ओळखपत्राशी सुसंगत असेल. फलाटांवर स्वयंचलीत भाडे संकलन उपकरणांच्या उभारणीचे काम प्रगतीपथावर आहे. तिकीटासाठी एनसीएमसी ओळखपत्र, क्युआर कोड (कागदी आणि भ्रमणध्वनीसाठी) वापरण्यात येईल. व्यवहार प्रक्रियेसाठी, ओळखपत्रे वितरीत करण्यासाठी आणि एएफसी एकात्मिकरण सेवेसाठी स्टेट बँक ऑफ इंडिया भागीदार असेल.
एकंदरीत प्रत्यक्ष प्रगती – 57 %
- 0 फलाटांची सुरक्षा प्रणाली:
सामानाच्या तपासणी यंत्र, दरवाजाच्या चौकटीवरील धातु शोधक यंत्र, हातातील धातु शोधक यंत्र, आणि स्फोटके शोधक यंत्र यांच्यासाठी मागणी नोंदवलेली आहे. प्राप्त झालेल्या सामानाची टप्पा 1 मधील फलाटांवर उभारणी, चाचणी आणि कार्यान्वीयता प्रगतीपथावर आहे.
- माहिती आणि तंत्रज्ञान :
- 0 समान मत्ता व्यवस्थापन प्रणाली:
मत्तेचे व्यवस्थापन, कामाचे व्यवस्थापन, साधनांचे व्यवस्थापन, संपादनाचे व्यवस्थापन, कंत्राटांचे व्यवस्थापन, अंदाजपत्रकांचे व्यवस्थापन, प्रतिबंधात्मक देखरेख व्यवस्थापन आणि सेवांचे व्यवस्थापन, इत्यादींना मदत करण्याच्या कार्यामध्ये आणि देखभालीमध्ये सुलभीकरण करण्यासाठी अंकचिन्हीय फलाट असतील.
- 7. संचालक मंडळ आणि व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी

अहवालाच्या तारखेला संचालक मंडळ आणि व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी पुढील प्रमाणे:

अ. क्र.	संचालक/ व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी यांचे नाव	डिन/ पॅन क्रमांक	नियुक्तीची तारीख	पद
1.	श्री. के. श्रीनिवास	00414340	20/08/2024	अध्यक्ष/ नामनिर्देशीत संचालक
2.	सौ. अश्विनी सतीश भिडे	02861008	12/07/2022	व्यवस्थापकीय संचालक
3.	श्री. जयदीप	08558063	06/12/2019	नामनिर्देशीत संचालक

अ. क्र.	संचालक/ व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी यांचे नाव	डिन/ पॅन क्रमांक	नियुक्तीची तारीख	पद
4.	श्री. अलोक कुमार	10647516	27/05/2024	नामनिर्देशीत संचालक
5.	सौ. नमिता मेहरोत्रा	07916304	27/04/2022	नामनिर्देशीत संचालक
6.	श्री. दीपक अगरवाल	07321522	28/12/2022	नामनिर्देशीत संचालक
7.	श्री. भूषण अशोक गगराणी	00204045	20/03/2024	नामनिर्देशीत संचालक
8.	डॉ. संजय मुखर्जी	08863656	03/06/2023	नामनिर्देशीत संचालक
9.	श्री. असीम कुमार सुरेन्द्रकुमार गुप्ता	02607016	08/06/2023	नामनिर्देशीत संचालक
10.	श्री. ओम प्रकाश गुप्ता	03207630	23/02/2024	नामनिर्देशीत संचालक
11.	श्री. सुबोध कुमार गुप्ता	07114292	14/01/2015	संचालक
12.	श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना	ABBPS8774M	01/10/2023	मुख्य वित्तीय अधिकारी
13.	श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना	10364557	01/10/2023	संचालक
14.	श्री. राजीव	10260235	29/07/2023	संचालक
15.	श्री. रमणा डॉमिनीक रचाप्रोलु	10225071	04/07/2023	संचालक
16.	कु. ऋतु देब	ADVPD0728L	15/04/2015	कंपनी सचिव

अहवालाच्या तारखेपर्यंत, संचालक मंडळाच्या गठणामध्ये आणि व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचार्यांमध्ये महत्वाचे बदल झालेले आहेत.

संचालक आणि व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचार्यांच्या नियुक्त्या:

अ. क्र.	संचालक/ व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी यांचे नाव	डिन/ पॅन क्रमांक	नियुक्तीची तारीख	पद
1.	डॉ. नितिन नंदकिशोर करीर	01624863	02/05/2023	नामनिर्देशीत संचालक
2.	डॉ. संजय मुखर्जी	08863656	03/06/2023	नामनिर्देशीत संचालक
3.	श्री. असीम कुमार सुरेन्द्रकुमार गुप्ता	02607016	08/06/2023	नामनिर्देशीत संचालक
4.	श्री. रमणा डॉमिनीक रचाप्रोलु	10225071	04/07/2023	अतिरिक्त संचालक
5.	श्री. रमणा डॉमिनीक रचाप्रोलु	10225071	29/09/2023	संचालक
6.	श्री. राजीव	10260235	29/07/2023	अतिरिक्त संचालक
7.	श्री. राजीव	10260235	29/09/2023	संचालक
8.	श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना	10364557	01/10/2023	अतिरिक्त संचालक
9.	श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना	ABBPS8774M	01/10/2023	मुख्य वित्तीय अधिकारी
10.	श्री. के. श्रीनिवास	00414340	20/08/2024	अध्यक्ष/ नामनिर्देशीत संचालक
11.	श्री. अनुराग जैन	01779759	16/03/2024	अध्यक्ष आणि नामनिर्देशीत संचालक
12.	श्री. ओम प्रकाश गुप्ता	03207630	23/02/2024	नामनिर्देशीत संचालक

संचालक आणि व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचार्यांचे पदभार समाप्त:

अ. क्र.	संचालक/ व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी यांचे नाव	डिन/ पॅन क्रमांक	समाप्तीची तारीख	पद
1.	श्री. अनुराग जैन	01779759	16/08/2024	नामनिर्देशीत संचालक
2.	श्री. मनोज जोशी	02103601	16/03/2024	नामनिर्देशीत संचालक
3.	श्री. भूषण अशोक गगराणी	00204045	08/06/2023	नामनिर्देशीत संचालक
4.	श्री. मनोज सौनिक	02954463	02/05/2023	नामनिर्देशीत संचालक
5.	श्री. श्रीनिवास वेंकटरत्ना सोंटी	02860903	03/06/2023	नामनिर्देशीत संचालक
6.	श्री. अबोध खंडेलवाल	07807394	30/09/2023	संचालक
7.	श्री. अबोध खंडेलवाल	ACYPK0309G	30/09/2023	मुख्य वित्तीय अधिकारी
8.	डॉ. नितीन नंदकिशोर करीर	01624863	23/02/2024	नामनिर्देशीत संचालक

8. संचालक मंडळाच्या आणि समितींच्या सभा:

(अ) संचालक मंडळाच्या सभा:

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये संचालक मंडळाच्या 6 सभा झाल्या, त्याचा तपशील पुढील प्रमाणे :

संचालक मंडळाच्या सभांची संख्या	संचालक मंडळाच्या सभेची तारीख	उपस्थित सभासद
70 वी	01/06/2023	08
71 वी	28/07/2023	10
72 वी	29/09/2023	11
73 वी	01/11/2023	09
74 वी	18/12/2023	10
75 वी	28/03/2024	11

संचालकांची नावे	आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये आयोजित केलेल्या संचालक मंडळाच्या सभा		
	आयोजित	उपस्थित राहण्याचा अधिकार	उपस्थित
श्री. मनोज जोशी	6	5	5
श्री. अनुराग जैन	6	1	1
श्रीमती अश्विनी भिडे	6	6	6
श्री. जयदीप	6	6	6
श्री. दीपक अगरवाल	6	6	1
श्रीमती नमिता मेहरोत्रा	6	6	6
श्री. राकेश चौधरी	6	6	2

संचालकांची नावे	आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये आयोजित केलेल्या संचालक मंडळाच्या सभा		
	आयोजित	उपस्थित राहण्याचा अधिकार	उपस्थित
श्री. इक्बाल सिंग चहल	6	5	0
डॉ. भूषण अशोक गगराणी	6	1	0
डॉ. संजय मुखर्जी	6	5	0
श्री. श्रीनिवास वेंकट सोंटी	6	1	1
श्री. नितीन नंदकिशोर करीर	6	5	2
श्री. असीम कुमार सुरेन्द्रकुमार गुप्ता	6	5	1
श्री. ओम प्रकाश गुप्ता	6	1	1
श्री. राजीव	6	5	5
श्री. रमणा डॉमिनी रचाप्रोलु	6	5	4
श्री. सुबोध कुमार गुप्ता	6	6	6
श्री. अबोध खंडेलवाल	6	3	3
श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना	6	3	3

(ब) लेखापरिक्षण समिती

संचालक मंडळाने कंपनी अधिनियम, 2013 च्या तरतुदीनुसार संचालक मंडळाची लेखापरिक्षण समिती गठीत केलेली आहे.

लेखापरिक्षण समितीच्या सभेसाठी आवश्यक उपस्थितीची संख्या प्रत्यक्ष उपस्थित 2 सभासदांची आहे.

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये लेखापरिक्षण समितीचे गठण आणि उपस्थित सभासदांची संख्या पुढील प्रमाणे:

अ. क्र.	नाव	पद	वर्षभरात झालेल्या मंडळाच्या बैठकांची संख्या		
			आयोजित	उपस्थित राहण्यास पात्र	उपस्थित राहिले
1	श्री. जयदीप	अध्यक्ष	3	3	3
2	सौ. नमिता मेहरोत्रा	सदस्य	3	3	3
3	श्री. असीमकुमार सुरेन्द्रकुमार गुप्ता	सदस्य	3	2	1
4	श्री. अबोध खंडेलवाल *	वित्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी/ कायम स्वरूपी निमंत्रित	3	2	2
5	सौ. अश्विनी भिडे	व्यवस्थापकीय संचालक/ कायम स्वरूपी निमंत्रित	3	3	3
6	श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना **	वित्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी/ कायम स्वरूपी निमंत्रित	3	1	1

* श्री. अबोध खंडेलवाल यांनी वित्त संचालकपदाचा आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी पदाचा पदभार दिनांक 30 सप्टेंबर, 2023 पासून सोडला.

** श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना यांची अतिरिक्त संचालक वित्त आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी या पदी दिनांक 1 ऑक्टोबर 2023 पासून नियुक्ती झाली.

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये दिनांक 18 जुलै 2023, 27 जुलै 2023 आणि 18 ऑक्टोबर 2023 रोजी लेखापरिक्षण समितीच्या सभा आयोजित झाल्या.

(क) नामनिर्देशन आणि मानधन समिती

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये नामनिर्देशन आणि मानधन समितीची सभा आयोजित झाली नाही.

नामनिर्देशन आणि मानधन धोरणाची प्रत प्रपत्र 1 मध्ये जोडलेली आहे.

(ड) व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी समिती

महामंडळाला आर्थिक वर्ष 2023-24 सह मागील 3 आर्थिक वर्षात तोटा झालेला असल्यामुळे व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारीची तरतूद महामंडळाला लागू नाही.

(इ) समभाग वितरण समिती

संचालक मंडळाने कंपनी अधिनियम, 2013 च्या तरतूदीनुसार संचालक मंडळाच्या समभाग वितरण समितीचे गठण केले आहे. ही संचालक मंडळाची अनिवार्य समिती नाही.

आर्थिक वर्षामध्ये समभागांचे वितरण झालेले नसल्यामुळे समभाग वितरण समितीची सभा आयोजित करण्यात आलेली नाही.

(फ) अतिरिक्त सर्वसाधारण सभा

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये सभासदांच्या दोन सभा झाल्या, त्यांचे विवरण पुढीलप्रमाणे:

अ. क्र.	नाव	पद	वर्षभरात आयोजित केलेल्या सभांची संख्या		
			आयोजित	उपस्थित राहण्याचा अधिकार	उपस्थित
1	श्री. मनोज जोशी, केंद्र शासनाचे नामनिर्देशीत	नामनिर्देशीत संचालक/ अध्यक्ष	2	2	2
2	डॉ. संजय मुखर्जी, महाराष्ट्र शासनाचे नामनिर्देशीत	नामनिर्देशीत संचालक	2	2	0
3	श्री. असीमकुमार सुरेन्द्रकुमार गुप्ता, महाराष्ट्र शासनाचे नामनिर्देशीत	नामनिर्देशीत संचालक/ सभासद	2	2	0
4	सौ. अश्विनी भिडे, महाराष्ट्र शासनाच्या नामनिर्देशीत	व्यवस्थापकीय संचालक/ सभासद	2	2	2
5	श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना, महाराष्ट्र शासनाचे नामनिर्देशीत	वित्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी/ सभासद	2	2	2
6	श्री. विकास कुमार, अवर सचिव (एमआरटीएस-2)	सभासद	2	2	2
7	सौ. राखी बिस्वास, अवर सचिव (एमआरटीएस-समन्वय)	सभासद	2	2	1
8	श्री. रवी चौधरी अवर सचिव (एमआरटीएस-2 समन्वय)	सभासद	2	2	1

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये दिनांक 1 नोव्हेंबर 2023 आणि 18 डिसेंबर 2023 या दोन दिवशी अतिरिक्त सर्वसाधारण सभा आयोजित झाल्या.

9. आर्थिक वर्षातील आर्थिक विवरणपत्रांच्या संदर्भातील आणि अहवालाच्या तारखे पर्यंतचे कंपनीच्या आर्थिक स्थितीवर परिणाम करणारे जर असतील तर महत्वाचे बदल आणि बंधने

आर्थिक वर्षातील आर्थिक विवरणपत्रांच्या संदर्भातील आणि अहवालाच्या तारखे पर्यंतचे कंपनीच्या आर्थिक स्थितीवर परिणाम करणारे कोणतेही महत्वाचे बदल आणि बंधने झालेली नाहीत.

10. कंपनीच्या भविष्यकालीन कारभारावर आणि चालू राहण्याच्या स्थितीवर परिणाम करणारे न्यायालय किंवा न्यायाधिकरण किंवा नियामकांनी दिलेल्या महत्वाच्या आणि लक्षात घेण्याजोग्या आदेशांसंबंधीची माहिती.

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये कोणत्याही न्यायालयाने किंवा न्यायाधिकरणाने किंवा नियामकांनी, कंपनीच्या चालू राहण्याच्या स्थितीवर परिणाम करणारे किंवा भविष्यकालीन कारभारावर लक्षात घेण्याजोगे किंवा महत्वाचे आदेश दिलेले नाहीत.

11. ठेवी :

अहवाल वर्षात कंपनीने कोणत्याही ठेवी घेतलेल्या नाहीत, स्वीकारलेल्या नाहीत. पुढे, कंपनी (ठेवी स्वीकारणे) नियम, 2014 नुसारच्या कोणत्याही रकमा देय नाहीत.

12. वैधानिक लेखापरिक्षक :

शासकीय कंपनी असल्यामुळे, कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 139(5) नुसार कंपनीच्या वैधानिक लेखापरिक्षकांची नियुक्ती भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षक (कॅंग) यांच्या मार्फत होते.

कंपनीकडे आर्थिक वर्ष 2024-25 साठी पत्र क्र. CA.V/COY/CENTRAL GOVERNMENT, MMETRO(11)/1794 दिनांक 21.09.2024 द्वारे मेसर्स ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी, सनदी लेखापाल, यांची वैधानिक लेखापरिक्षक म्हणून नियुक्तीचे पत्र आलेले आहे.

पुढे, कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 143(12) नुसार संचालकांच्या अहवालमध्ये नमूद करण्यायोग्य किंवा केंद्र शासनाला कळविण्यायोग्य कोणतीही फसवणूक वैधानिक लेखापरिक्षकांनी नोंदलेली नाही.

13. वैधानिक लेखापरिक्षकांच्या अहवाला वरील टिप्पणी:

कंपनीचे वैधानिक लेखापरिक्षक मेसर्स सांझगिरी आणि कंपनी, सनदी लेखापाल यांनी 2023-24 या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांचे लेखापरिक्षण केले आणि कोणताही आक्षेप नसलेला अहवाल दिला.

14. भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षक (कॅंग) यांच्या अहवालावरील टिप्पण्या:

आर्थिक वर्ष 2023-24 चे भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षक यांनी समीक्षण आणि लेखापरिक्षण केले आणि त्यानुसार दिनांक 20/09/2024 रोजी मिळालेला कॅंग अहवाल सोबत जोडलेला आहे.

15. सचिवीय लेखापरिक्षक :

संचालक मंडळाने मेसर्स पीकेएसआर आणि कंपनी एलएलपी, कंपनी सचिव, यांची कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 204 च्या तरतुदीनुसार आर्थिक वर्ष 2023-24 साठी कंपनीचे सचिवीय लेखापरिक्षक म्हणून नियुक्ती केली आहे. त्यांच्या सचिवीय लेखापरिक्षण अहवालाची प्रत प्रपत्र 2 म्हणून या अहवालाला जोडलेली आहे.

16. ऊर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान स्वीकारणे, आणि परकीय चलनातील मिळकत व खर्च :

आर्थिक वर्ष 2023-24 मधील ऊर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान स्वीकारणे, आणि परकीय चलनातील मिळकत व खर्च पुढील प्रमाणे :

अ) ऊर्जेचे संवर्धन:

(i) ऊर्जा संवर्धनासाठी उचललेली पावले किंवा त्याचा परिणाम

मुंबई मेट्रो मार्ग 3 मध्ये ऊर्जा संवर्धनासाठी पुढील पावले उचलण्याची योजना आहे :

- i) सर्व मेट्रो फलाटांवर/ आगारांमध्ये ऊर्जा बचतीची एलईडी प्रकारची प्रकाश योजना (सूचना दर्शक चिन्हांसहीत) वापरण्यात येईल
- ii) ऊर्जा बचतीसाठी उद्वाहन आणि सरकत्या जिन्यांसाठी व्हीव्हीव्हीएफचा (अस्थिर विद्युत दाब अस्थिर वारंवारीता) वापर
- iii) भुयारातील, जमिनीवरील आणि बोगद्यातील वायुविजनच्या दांड्याच्या ईसीएस आणि टीव्हीएस तंत्रासाठी तीन फेज एसी यंत्रांच्या वेगावर नियंत्रणासाठी अस्थिर वेग योजनेचा वापर
- iv) पर्यावरण नियंत्रण योजनेवरील उष्णतेचा ताण कमी करण्यासाठी भूगर्भातील फलाटांवर पूर्ण उंचीचे फलाटवरील आडपडद्यांचे दरवाजे, ज्यामुळे सुमारे 35 % ऊर्जेची बचत होणार आहे.
- v) गाड्यांच्या आधुनिक व्हीव्हीव्हीएफ नियंत्रण परिचालन तंत्रामुळे सुमारे 30 टक्क्यां पर्यंत ऊर्जेची पुनर्निर्मिती होणार आहे.

जेव्हा उपयोगात नसतील तेव्हा सरकते जिने थांबवण्यासाठी आणि वेग कमी करण्यासाठी संवेदकांच्या उपयोग. त्यामुळे उपयोगात नसताना/ कार्यहीन असताना सुमारे 50 % ऊर्जेची बचत होणार आहे.

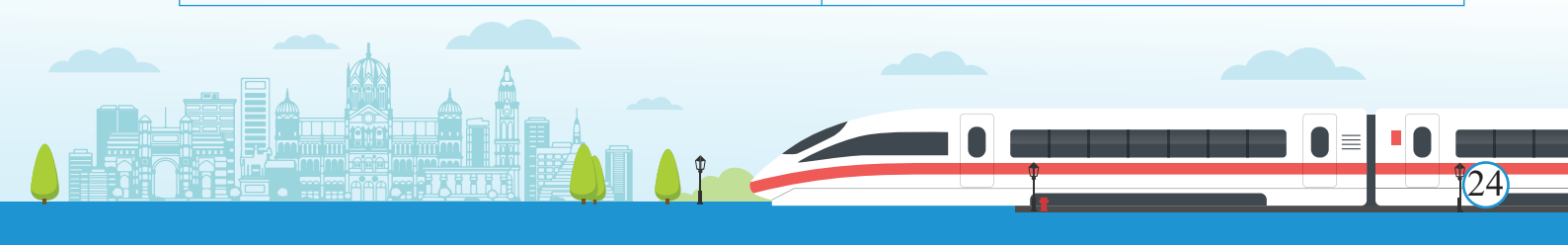

<p>(ii) ऊर्जेचा वेगळा स्रोत वापरण्यासाठी कंपनीने उचललेली पावले.</p>	<p>ऊर्जेचा वेगळा स्रोत वापरण्यासाठी एमएमआरसीने पुढील उपक्रम योजिलेले आहेत/ अमलात आणले आहेत.</p> <p>i) खुल्या बाजारातून स्पर्धात्मक निवीदा प्रक्रियेने 50 एमडब्ल्यु क्षमतेचा सौर ऊर्जा संच खरेदी करण्याची योजना आहे.</p> <p>ii) सर्व तीन उपकेंद्रांवर छतावरील पीव्ही संच उभारण्याची योजना आहे, ज्यामुळे एकूण 60 केडब्ल्युपीची ऊर्जा निर्मिती होईल.</p> <p>iii) एमएमएल 3 आगारातील ओसीसी इमारतीमधून आणि झाकलेल्या क्षेत्रांमधून 2165 केडब्ल्युपीची सौर ऊर्जा निर्मिती करण्याची योजना आहे.</p> <p>पुढे, हरित बंधनाच्या अनुचरणासाठी एमएमआरसीने एमएमआरसीच्या संक्रमित कार्यालयाच्या इमारतीच्या छतावर 75 केडब्ल्युपी क्षमतेचा सौर ऊर्जा संच बसविलेला आहे, जो नोव्हेंबर 2018 पासून कार्यरत आहे.</p>
<p>(iii) ऊर्जा संवर्धन साधन सामग्रीसाठी गुंतवलेले भांडवल</p>	<p>(अ) आता पर्यंत छतावरील 75 केडब्ल्युपी क्षमतेच्या सौर ऊर्जा संचासाठी रु. 54,49,500/- भांडवल गुंतवलेले आहे.</p> <p>(ब) आरएसएसच्या आणि फलाटाच्या स्तरावर प्रतिरोधी ऊर्जेचा प्रभाव कमी करण्यासाठी ऊर्जा क्षतीपूर्ती साधनसमग्री बसविण्यात आलेली आहे. आतापर्यंत, 1500 केव्हीएआरसाठी रु.1.1 कोटी भांडवल गुंतवण्यात आले आहे जे 4 महिन्यांच्या कालावधी मध्ये परत मिळणार आहे.</p>
<p>(ब) तंत्रज्ञान स्वीकार</p>	
<p>(i) तंत्रज्ञान स्वीकारण्यासाठी केलेले प्रयत्न</p>	<p>(i) मेट्रो फलाटांवर गर्दीच्या वेळी/ गर्दी नसलेल्यावेळी/ महसूल न मिळणारया गाड्यांच्या कार्याच्या कालावधीमध्ये एलईडी प्रकाश योजना, हालचाल संवेदक आणि जास्तीत जास्त प्रकाश योजना.</p> <p>(ii) विद्युत ऊर्जेच्या बचतीसाठी आणि चाकांची आणि गतीरोधकांची झीज कमी करण्यासाठी पुनर्निर्माण गतीरोधक.</p> <p>(iii) व्हीव्हीव्हीएफ आधारीत ऊर्जा कार्यक्षम आणि सहज देखभाल करता येण्याजोगी परिचालन पध्दत.</p>

	<p>(iv) एलईडी प्रकाश योजना आणि व्हीव्हीव्हीएफने चालणारा विपर्यकच्या आधारीत डब्यांतील वातानुकूलन योजना.</p> <p>(v) एमएमएल 3 च्या ग्रहण उपकेंद्रात उपयोगात आणलेले हवा रोधीत स्वीचगीयर्स कमी देखभालीची आवश्यकता असणारे आटोपशीर आणि विश्वासाह तंत्र आहे.</p> <p>(vi) अंतर्गत टीव्हीएस आणि ईसीएस च्या स्काडा नियंत्रणाने प्रवाशांचा आराम आणि कमी खर्च साधला आहे.</p> <p>(vii) एमएमएल 3 ची कार्यान्वयीन कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी दळणवळणावरील आधारीत गाड्यांच्या नियंत्रणाने विनाचालक गाड्यांचे कार्य प्रस्तावीत आहे.</p> <p>(viii) एमएमएल 3 मध्ये एफसी करीता राष्ट्रीय एकात्मिक प्रवासी ओळखपत्र अंगिकारलेले आहे. या तंत्रामध्ये बृहन्मुंबई क्षेत्रातील इतर दळणवळणाच्या साधनांच्या एकात्मिक तिकीट प्रणाली बरोबर एनसीएमसी ओळखपत्र आणि भ्रमणध्वनीचे ऑप यांच्या द्वारे एकसंध होण्याची तरतूद आहे.</p> <p>दोनही बाजूंनी दृक श्राव्य प्रसारणाची क्षमता असलेले दृश्य प्रसारण तंत्र.</p>
<p>(ii) उत्पादन सुधारणा, खर्चामध्ये कपात, उत्पादन विकास किंवा आयातीला पर्याय यांच्यापासून मिळालेले फायदे.</p>	<p>(i) मुख्य साधन सामग्रीचा साठा उदा. परिवर्तक/विपर्यक सामग्री, स्थितीक विपर्यक, पोकळी मंडल भंजक, दरवाजांचे तंत्र, पेन्टोग्राफ, वायुविजन आणि वातानुकूलन, इ. हा सर्व स्वदेशीय आहे.</p> <p>(ii) सूचक दिव्यांची आणि दूरसंचाराची मुख्य साधन सामग्री उदा. आगारातील यंत्रे, तारा, सूचक दिव्यांची सामग्री, मागील दृश्य पडदा, ऊर्जा वितरण घानाकृती, प्रवासी मार्गदर्शन प्रसारण तंत्र, बिघाड सूचना तंत्र, अब्याहत ऊर्जा वितरण, ध्वनी मुद्रण तंत्र, इ. हे सर्व स्वदेशी स्रोतांकडून घेतलेले आहे.</p>
<p>(iii) आयात केलेल्या तंत्रज्ञानाच्या बाबतीत (या आर्थिक वर्षाच्या सुरुवातीच्या मागील तीन वर्षांमध्ये आयात केलेले)</p>	<p>लागू नाही (एमएमएल 3 हा हरित प्रकल्प अंमलबजावणीमध्ये आहे)</p>

(अ) आयात केलेल्या तंत्रज्ञानाची माहिती	
(ब) आयात केलेले वर्ष	
(क) तंत्रज्ञान पूर्णपणे अंगिकारलेले आहे का?	
(ड) जर पूर्णपणे अंगिकारलेले नसेल तर, जेथे अवलंबिलेले नाही त्या क्षेत्राचे नांव, आणि त्याचे कारण, आणि	लागू नाही (एमएमएल 3 हा हरित प्रकल्प अंमलबजावणीमध्ये आहे)
(iv) संशोधन आणि विकासासाठी केलेला खर्च	लागू नाही
(क) परकीय चलनातील उत्पन्न आणि खर्च	
वर्षभरात प्रत्यक्ष मिळालेले परकीय चलनातील उत्पन्न आणि	परकीय चलनातील उत्पन्न – निरंक
वर्षभरात प्रत्यक्ष केलेला परकीय चलनातील खर्च	परकीय चलनातील खर्च – रु. 6,21,93,05,423/-

17. कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 134(3)(ग) अन्वये कर्जे, गुंतवणूकी आणि हमी संबंधी माहिती

कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 134(3)(ग) अन्वये अहवाल कालात कंपनीने कर्जे दिलेली नाहीत, गुंतवणूकी केलेल्या नाहीत किंवा कोणत्याही कर्जाला हमी दिलेली नाही. कर्मचारी वर्गाला रु.2,50,000 (सध्याचे) आणि निरंक (सध्याचे नसलेले) दिलेले आहे.

18. संबंधीत पक्षांशी केलेले करार आणि व्यवस्था यासंबंधी माहिती

कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 188(1) मध्ये नमूद केल्यानुसार आर्थिक वर्ष 2023-24 मधील संबंधीत पक्षांशी केलेले करार आणि व्यवस्था यासंबंधी माहिती विहित नमुन्यात, फॉर्म एओसी 2 प्रपत्र 3 म्हणून जोडलेला आहे.

19. वार्षिक विवरणातील सारांश

आर्थिक वर्ष 2023-24 च्या वार्षिक विवरणातील सारांश www.mmrcil.com या कंपनीच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

20. कर्मचारी :

- (i) कोणताही कर्मचारी प्रति महिना रु.8,50,000/- पेक्षा जास्त किंवा वार्षिक रु.1,02,00,000 मानधन घेत नाही. अहवाल कालात 72 कर्मचारी नियुक्त झाले आणि 28 कर्मचारी यांनी राजीनामा दिला.
- (ii) कंपनी कार्य मंत्रालयाच्या दिनांक 5 जून 2015 च्या अधिसूचने नुसार शासकीय कंपन्यांना कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 197 (खंड 3) च्या जर्नीचे अनुपालन करण्यापासून सूट दिलेली आहे. म्हणून त्याआधारीत तयार केलेले कंपनी (व्यवस्थापकीय कर्मचारी वर्गाची नियुक्ती आणि मानधन) नियम, 2014 चा नियम क्र. 5 शासकीय कंपन्यांना लागू नाही.

- (ii) कंपनीचे संचालक मंडळ याद्वारे निवेदन करतात की कामाच्या ठिकाणी स्त्रियांचे शोषण (प्रतिबंध, मनाई आणि निवारण) कायदा, 2011 नुसार अहवाल कालीन आर्थिक वर्षात कंपनीकडे कोणतीही तक्रार आलेली नाही आणि या विषयावर कोणत्याही कार्यशाळेचे आयोजन केले नव्हते.

21. जोखीम व्यवस्थापन धोरण

जोखीम ही प्रत्येक व्यवसायामध्ये कौशल्याच्या नियोजनामध्ये अंतर्भूत असते. कंपनीचे पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण कार्यरत आहे ज्यामुळे वैधानिक पूर्ततेसह आणि धोरणांच्या योग्य पूर्ततेसह नोंदींची आणि कार्याची विश्वासार्ह माहिती मिळेल याची योग्य खात्री मिळते.

22. अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण

आर्थिक विवरणपत्रे व्यवस्थित आणि जर असतील तर चुका आणि फसवणुकी शोधण्यासाठी कार्यक्षम आहेत याचे संचालक मंडळ सर्व बाबींबरोबर कंपनीच्या अंतर्गत धोरण आणि पध्दती यांचे पुनरावलोकन करित असते. पुढे, लेख्यांच्या नोंदीती अचूकता आणि पूर्णत्व आहे आणि विश्वास ठेवण्याजोगी आर्थिक माहिती देणारी प्रणाली आहे अशी अंतर्गत धोरणे आणि पध्दती राबवलेली आहे.

23. आयसीएसआयने केलेल्या तरतूदींची पूर्तता

कंपनीच्या आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये आयोजित केलेल्या सर्व संचालक मंडळाच्या आणि सर्वसाधारण सभांच्या बाबतीत आयसीएसआयने जारी केलेली सचिवीय मानके 1 (संचालक मंडळाच्या सभा) आणि सचिवीय मानके 2 (सर्वसाधारण सभा) आणि कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 118(10) नुसार कंपनी कार्य मंत्रालयाने जारी केलेली अधिसूचनांच्या तरतूदींची पूर्तता केलेली आहे असे संचालक मंडळ जाहीर करते.

24. संचालकांच्या जबाबदारीचे निवेदन

संचालक सांगतात की:

- (अ) वार्षिक लेखे तयार करताना, योग्य स्पष्टीकरणांसह लागू असलेल्या मानकांचे पालन केलेले आहे.
- (ब) वर्षा अखेरीची कंपनीची खरी आणि प्रमाणिक स्थिती दाखविण्यासाठी आणि त्या कालातील नफा आणि तोटा दाखविण्यासाठी संचालकांनी अशी लेख्यांची धोरणे निवडली आणि सतत अमलात आणली आणि गृहितके आणि अंदाज धरले जे वाजवी आणि विवेकी आहेत.
- (क) कंपनीच्या मत्तांचे रक्षण करण्यासाठी आणि फसवणुकीला आणि इतर अनियमिततांना प्रतिबंध घालण्यासाठी आणि शोधण्यासाठी संचालकांनी अधिनियमाच्या तरतुदीनुसार पुरेश्या लेख्यांच्या नोंदी ठेवलेल्या आहेत आणि योग्य आणि पुरेशी काळजी घेतली आहे.
- (ड) पुढे चालू राहिल या आधारावर संचालकांनी वार्षिक लेखे तयार केले आहेत; आणि
- (इ) लागू असणाऱ्या कायद्यातील तरतूदीनुसार संचालकांनी उचित प्रणाली तयार केली आहे आणि ही प्रणाली पुरेशी आहे आणि प्रभावीपणे कार्यरत आहे.

25. नादारी आणि दिवाळखोरी नियमावली, 2016 नुसार केलेले अर्ज किंवा प्रलंबित कारवाई बदल माहिती
नादारी आणि दिवाळखोरी नियमावली, 2016 नुसार राष्ट्रीय कायदा न्यायाधिकरण किंवा इतर कोणत्याही न्यायालयात कंपनीने दाखल केलेली किंवा कंपनीच्या विरुद्ध दाखल झालेली कारवाई प्रलंबित नाही.
26. बँक किंवा वित्तीय संस्थांकडून कर्ज घेताना एकरकमी समझोता आणि मूल्यांकन यामधील मूल्यांकनाच्या रकमेतील फरकाची माहिती

अहवाल कालीन वर्षात, बँकांबरोबर किंवा वित्तीय संस्थांबरोबर एकरकमी समझोत्याचे उदाहरण नाही.

27. ऋणनिर्देश

मी, गृह निर्माण आणि नागरी कार्य (केंद्र शासन) यांचे, महाराष्ट्र शासनाचे, जपान इंटरनॅशनल कॉर्पोरेशन एजन्सीचे (जेआयसीए) आणि केंद्र शासनाच्या आणि महाराष्ट्र शासनाच्या विविध विभागांचे त्यांनी केलेल्या मदतीसाठी, दिलेल्या पाठिंब्यासाठी आणि सहकार्यासाठी आभारी आहे. वेळोवेळी दिलेल्या महत्वपूर्ण मार्गदर्शनासाठी, पाठिंब्यासाठी आणि विवेकी मार्गदर्शनासाठी मी संचालक मंडळाच्या सदस्यांचा सुध्दा आभारी आहे. शेवटी, देशातील संपूर्णपणे जमिनी खालील मेट्रो रेल जाळ्यासाठी सर्व कामगारांनी कामाप्रती दाखवलेली निष्ठा आणि मेहनतीसाठी, ज्यामुळे भुयारे खणण्याच्या कामामध्ये प्रगती झाली, त्यांची प्रशंसापूर्वक नोंद घेऊ इच्छितो. मी आशा करतो की मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितला उच्च प्रतीने प्रेरित झालेल्या कार्यक्षम कामगारांमुळे तीच्या भविष्यातील प्रयत्नांमध्ये यश मिळण्यास सहकार्य होईल.

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या
संचालक मंडळासाठी आणि वतीने

श्रीनिवास आर. कतीकीथला
अध्यक्ष, एमएमआरसीएल
सचिव, गृह निर्माण आणि नागरी कार्य,
केंद्र शासन

दिनांक: 20.09.2024

ठिकाण: नवी दिल्ली

नामनिर्देशन आणि मानधन धोरण

अ. क्र.	विषय
1	प्रस्तावना
2	धोरणाचा मुख्य उद्देश
3	अमलाची तारीख
4	नामनिर्देशन आणि मानधन समितीचे गठण
5	व्याख्या
6	संबंधता
7	संचालक मंडळाला/ व्यवस्थापकीय संचालकांना/ पूर्ण वेळ संचालकांना धोरणाची संबंधता
8	समितीचे सभासद
9	समितीच्या सभांना आवश्यक उपस्थिती
10	समितीच्या सभा
11	व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी वर्गाच्या आणि वरिष्ठ व्यवस्थापनातील कर्मचारी वर्गाच्या नियुक्त्या आणि पदच्युती
12	अटी/ कालावधी
13	पदच्युती
14	सेवा निवृत्ती
15	संचालकांचे/ व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी वर्गाचे/ वरिष्ठ व्यवस्थापनातील कर्मचारी वर्गाचे मानधनाचे धोरण
16	अंमलबजावणी
17	सुधारणा

1. प्रस्तावना -

कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 178(3) मधील तरतूदी त्यावरील नियम, नियमने यांच्यासह वाचले असता, त्यानुसार कंपनीने हे नामनिर्देशन आणि मानधन धोरण आखलेले आहे. हे धोरण शासकीय कंपन्यांना लागू असलेल्या बाबींपर्यंत कंपनीच्या व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी वर्गाच्या आणि इतर वरिष्ठ कर्मचारी वर्गाच्या नियुक्तीसाठी लागू आहे.

2. धोरणाचा मुख्य उद्देश:

धोरणाचे मुख्य उद्देश असतील:

- व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी वर्गाच्या आणि इतर वरिष्ठ कर्मचारी वर्गाच्या नियुक्तीच्या बाबतीत आणि पदच्युतीच्या बाबतीत संचालक मंडळाला मार्गदर्शन करणे.
- वरिष्ठ व्यवस्थापकांच्या किंवा कर्मचारी वर्गाच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करणे आणि जरूर असेल तर संचालक मंडळाला पुढील मूल्यमापनासाठी अहवाल पाठविणे.
- व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी आणि वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्ती यांच्या मानधनाची शिफारस करणे.

3. अमलाची तारीख:

संचालक मंडळाच्या मान्यतेपासून धोरण अमलात येईल.

4. नामनिर्देशन आणि मानधन समितीचे गठण :

संचालक मंडळाने तीच्या दिनांक 5 मार्च, 2016 आणि 27 मे, 2016 रोजी आयोजित केलेल्या 38 व्या आणि 39 व्या सभेमध्ये या धोरणातील अटींच्या निर्देशानुसार नामनिर्देशन आणि मानधन समिती गठीत केली.

5. व्याख्या:

- “मंडळ” म्हणजे कंपनीचे संचालक मंडळ.
- “संचालक” म्हणजे कंपनीचे संचालक.
- “समिती” म्हणजे कंपनीची संचालक मंडळाने गठीत केलेली नामनिर्देशन आणि मानधन समिती.
- “कंपनी” म्हणजे मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित.
- “महाराष्ट्र शासन” किंवा “शासन” मध्ये महाराष्ट्राचे राज्य शासन अंतर्भूत आहे, जर वेगळे उल्लेखिलेले नसेल तर.
- “केंद्र शासन” म्हणजे भारताचे केंद्रीय शासन. भारताचे केंद्रीय शासनामध्ये “भारताच्या राष्ट्रपतींचा” किंवा त्यांच्या नामनिर्देशीताचा समावेश आहे.
- “नामनिर्देशीत संचालक” म्हणजे कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 149(6) मध्ये उल्लेखिलेले संचालक.
- “वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्ती” म्हणजे संचालक मंडळा व्यतिरिक्त कंपनीच्या केंद्रीय व्यवस्थापन समुहामधील सभासद कर्मचारी. यामध्ये कार्यकारी संचालकांच्या एक स्तर खालील व्यवस्थापनातील सर्व सभासदांचा, सर्व कार्यात्मक मुख्यांचा, जे कोणत्याही नावाने ओळखले जातात, त्यांचा समावेश होतो.

जर वेगळ्या तरहेने वापरलेले नसतील तर या धोरणामध्ये उपयोगात आणलेले आणि यामध्ये व्याख्या न केलेले पण वेळोवेळी सुधारणा केलेले कंपनी अधिनियम, 2013 मध्ये व्याख्या केलेले शब्द आणि उक्ती यांचे अर्थ त्या शब्दांशी निगडित असलेल्या प्रमाणे असतील.

6. संबंधता :

कंपनी कार्य मंत्रालयाने निर्गमित केलेली अधिसूचना क्र. GSR 463(E) दिनांक 5 जून, 2015 नुसार नामनिर्देशन आणि मानधन समिती फक्त संबंधीत आहे :

- (अ) कार्यात्मक/ पूर्ण वेळ संचालक (कंपनीचे कर्मचारी असल्यामुळे आणि नामनिर्देशीत किंवा महाराष्ट्र शासनाने नेमलेले नसल्यामुळे)
- (ब) मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचारी (कंपनीचे कर्मचारी असल्यामुळे)
- (क) वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्ती
- (ड) इतर कर्मचारी

आर्टिकल ऑफ असोसिएशन नुसार केंद्र शासनाने किंवा महाराष्ट्र शासनाने संचालक मंडळावर नेमलेल्या संचालकांना हे धोरण संबंधीत नाही.

7. संचालक मंडळ/ व्यवस्थापकीय संचालक/ पूर्ण वेळ संचालक यांचा धोरणाशी संबंध :

कंपनी कार्य मंत्रालयाने निर्गमित केलेली अधिसूचना क्र. GSR 463(E) दिनांक 5 जून, 2015 नुसार आणि आर्टिकल ऑफ असोसिएशन नुसार कलम 178 चे उप कलम (2), (3) आणि (4) कंपनीच्या संचालक मंडळाला लागू होत नाही (जो पर्यंत ते कंपनीचे कर्मचारी नाहीत तो पर्यंत).

शासकीय कंपनी असल्यामुळे आणि कंपनीच्या आर्टिकल ऑफ असोसिएशन नुसार, व्यवस्थापकीय संचालकांच्या अटी, शर्ती, कालावधी आणि मानधन महाराष्ट्र शासन आणि केंद्र शासन ठरवते. त्यानुसार, व्यवस्थापकीय संचालकांसाठी/ पूर्ण वेळ संचालकांसाठी नियुक्ती आणि मानधन या बाबतीतील धोरणातील काहीही लागू नाही, जेथे ते शासनाकडून नियुक्त केले जातात.

पुढे, कंपनी कार्य मंत्रालयाने निर्गमित केलेली अधिसूचना क्र. GSR 463(E) दिनांक 5 जून, 2015 नुसार, मुख्य व्यवस्थापक व्यक्तींच्या बाबतीतील कलम 203 चे उप कलम (1), (2), (3) आणि (4) शासकीय कंपन्यांच्या व्यवस्थापकीय संचालक किंवा पूर्ण वेळ संचालक यांना लागू नाही. म्हणून, मुख्य व्यवस्थापक व्यक्तीं संबंधीत या धोरणातील काहीही व्यवस्थापकीय संचालक आणि पूर्ण वेळ संचालक यांना लागू नाही.

कंपनीच्या आर्टिकल ऑफ असोसिएशन नुसार, महाराष्ट्र शासनाला आणि केंद्र शासनाला कंपनीच्या संचालक मंडळावर काही संचालक नामनिर्देशीत करण्याचे आणि नियुक्तीचे अधिकार आहेत. अशा नियुक्त्या या धोरणाच्या बाहेर असतील.

8. समितीचे सभासद :

समितीमध्ये किमान 3 संचालक असतील. समितीमध्ये बहुमताने म्हणजे 50% पेक्षा जास्त स्वतंत्र संचालक असतील. समितीचे अध्यक्ष स्वतंत्र संचालक असतील.

9. समितीची किमान उपस्थिती :

समितीची किमान उपस्थिती 2 संचालकांची आहे.

10. समितीच्या सभा :

समिती त्यांना योग्य वाटेल अशा वेळी आणि अशा मध्यंतराने एकत्र येईल. समितीच्या सभासदांना योग्य वाटेल अशा ठिकाणी समितीच्या सभा आयोजित केल्या जातील. कुठल्याही कायदानुसार प्रतिबंधीत केलेल्या बाबीं शिवाय समितीच्या सभा दृक श्राव्य माध्यमाने आयोजित करण्याची तरतूद आहे.

जर त्यावेळी लागू असलेल्या कुठल्याही कायदानुसार विशेषतः प्रतिबंधीत केलेला नसेल तर समितीच्या सभेमध्ये कुठलाही ठराव वितरण पध्दतीने संमत करता येईल.

11. मुख्य व्यवस्थापक व्यक्ती आणि वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्तींची नियुक्ती आणि पदच्युतता :

- अ) मुख्य व्यवस्थापक व्यक्तींची आणि वरिष्ठ व्यवस्थापन स्तरावर व्यक्तींची नियुक्ती करताना त्या व्यक्तीची प्रमाणिकपणा, अर्हता, निपुणता आणि अनुभव समिती जाणून घेते आणि त्याची खातरजमा करते, आणि कंपनीच्या धोरणाप्रमाणे तीच्या नियुक्तीची शिफारस करते.
- ब) नियुक्ती करीता लक्षात घेतलेल्या तो/ ती व्यक्तीकडे योग्य अर्हता, निपुणता आणि अनुभव असणे आवश्यक आहे. पदावरती नियुक्त करण्यात येणाऱ्या व्यक्तीकडे पुरेशी/ समाधानकारक अर्हता, निपुणता आणि अनुभव आहे हे ठरविण्याचा अधिकार समितीला आहे.
- क) ज्या व्यक्तीचे वय 70 वर्षे पूर्ण आहे त्या व्यक्तीला कंपनी पूर्ण वेळ संचालक म्हणून नियुक्त करू शकत नाही किंवा सेवा चालू ठेऊ शकत नाही. परंतु भागधारकांनी विशेष ठरावाद्वारे संमत केलेल्या 70 वर्षावरील व्यक्तीचा पदाचा कालावधी वाढू शकतो.

12. अटी/ कालावधी

व्यवस्थापकीय संचालक/ पूर्ण वेळ संचालक :

जो पर्यंत महाराष्ट्र शासन किंवा केंद्र शासन व्यवस्थापकीय संचालक/ पूर्ण वेळ संचालक यांची नियुक्ती करत असेल तो पर्यंत या बाबतीत त्यांच्या अटी आणि कालावधी शासन ठरवेल.

13. पदच्युतता :

कंपनी अधिनियम, 2013 नुसार आणि त्यावरील नियमांनुसार आणि नियमनांनुसार आणि कंपनीच्या धोरणातील तरतूदींनुसार मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्ती किंवा वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्तींच्या पदच्युततेची समिती लिखित कारणांसहीत शिफारस करेल.

14. निवृत्ती :

लागू असलेल्या अधिनियमातील आणि कंपनीच्या प्रचलित धोरणातील तरतूदींनुसार मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्ती किंवा वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्ती निवृत्त होतील. संचालक मंडळ स्वतःच्या अधिकारात कंपनीच्या हितासाठी मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्ती, वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्तींची सेवा त्याच पदावर/ मानधनावर किंवा त्यानुसार निवृत्तीच्या वयानंतर सुध्दा सुरु ठेऊ शकते.

15. संचालक/ मुख्य व्यवस्थापकीय कर्मचारी/ वरिष्ठ व्यवस्थापनातील कर्मचारी यांच्या मानधनाचे धोरण :

अकार्यकारी/ स्वतंत्र संचालकांचे मानधन

- अ) अकार्यकारी/ स्वतंत्र संचालकांना उपस्थित राहण्याची फी आणि कंपनी अधिनियम, 2013 च्या तरतुदींतील परवानगी नुसार इतर मानधन मिळू शकते. उपस्थित राहण्याची फी नामनिर्देशन आणि मानधन समितीने शिफारस केल्याप्रमाणे आणि संचालक मंडळाने संमत केल्यानुसार असेल.
- ब) अकार्यकारी/ स्वतंत्र संचालक यांचे मानधन (कंपनी अधिनियम, 2013 चे कम 197(5) मध्ये शिफारस केलेल्या उपस्थिती राहण्याच्या मानधना व्यतिरिक्त) कंपनी अधिनियम, 2013 नुसार आणि त्यावरील नियमांनुसार किंवा त्यावेळी लागू असलेल्या इतर कायद्यांनुसार कमाल पर्यंत असेल. अशा मानधनाची रक्कम, जशी बाब असेल तशी, नामनिर्देशन आणि मानधन समितीने शिफारस केल्यानुसार आणि संचालक मंडळाने किंवा भागधारकांनी मान्य केल्यानुसार असेल.
- क) स्वतंत्र संचालक भागांचा पर्याय निवडण्यास पात्र नाही आणि कंपनीच्या कुठल्याही भागांच्या आधारावरील रक्कम देण्याच्या योजनेस पात्र नाही.
- ड) अकार्यकारी संचालकास/ स्वतंत्र संचालकास दिलेले मानधन हे वरील मुद्दा (ब) च्या उद्देशांसाठी व्यावसायिक सेवा दिल्याबद्दल दिलेले असेल तर ते मानधन म्हणून मानता येणार नाही जर पुढील अटी पूर्ण करत असतील तर :
- i) जर संचालक व्यावसायिक म्हणून व्यवसायानुसार सेवा दिलेली असेल तर; आणि
- ii) जर समितीच्या मते, संचालक त्या व्यवसायासाठी आवश्यक पात्रता धारण करत असेल तर.

मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्तींसाठी आणि वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्तींसाठी मानधन :

- अ) कंपनी अधिनियम, 2013 मधील तरतुदींनुसार आणि कंपनीच्या धोरणा प्रमाणे जसे योग्य वाटते त्याप्रमाणे, मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्तींचे आणि वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्तींचे मानधन ठराविक रकमेचे आणि प्रोत्साहनांचे असते.
- ब) मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्तींचे आणि वरिष्ठ व्यवस्थापनातील व्यक्तींचे मानधन बाजारातील मानकां प्रमाणे असते किंवा महाराष्ट्र शासन आणि केंद्र शासनाच्या नियमनांप्रमाणे असते.

16. अंमलबजावणी

- अ) मुख्य व्यवस्थापकीय व्यक्तींसाठी आणि संचालक मंडळाच्या सभासदांसाठी कंपनीच्या वरिष्ठ व्यवस्थापकीय सभासदांसह हे मानधनाचे धोरण सर्व भविष्यातील कर्मचारी वर्गाच्या करांसाठी संबंधीत आहे म्हणजे हे धोरण संचालक मंडळाने स्वीकारल्यानंतर. संचालक मंडळाने हे धोरण स्वीकारण्या पूर्वीच्या कुठल्याही नियुक्तीसाठी नियुक्तीची पुनरावृत्ती करताना, सुधारणा करताना किंवा कोणताही बदल करताना या धोरणातील तरतुदींची पूर्तता करणे जरूरीचे आहे.
- ब) इतर बाबतीत, मानधन धोरण हे संचालक मंडळाकरीता मार्गदर्शन आहे. या धोरणातील कुठल्याही किंवा सर्व तरतुदी वेळोवेळी अधिसूचित केलेल्या पुनरावलोकनाच्या/ कंपनी अधिनियम, 2013 मधील सुधारणांच्या, त्यावरील

संबंधीत नियमांच्या आणि नियमनांच्या, मार्गदर्शनांच्या अधिन आहेत. अशी कुठल्याही सुधारणेच्या प्रभावानुसार नामनिर्देशन आणि मानधन समितीच्या आणि/ किंवा संचालक मंडळाच्या संमती शिवाय धोरणामध्ये आपोआप सुधारणा होईल. परंतु, अशी कुठलीही सुधारणा या धोरणाच्या प्रपत्रात आणि सर्व संबंधीत व्यक्तींच्या संदर्भासाठी कंपनीच्या संकेतस्थळावर आणि नामनिर्देशन आणि मानधन समितीच्या आणि संचालक मंडळाच्या पुढील सभेमध्ये ठेवली जाईल.

- क) समिती या धोरणाच्या चांगल्या प्रकारे अंमलबजावणीसाठी योग्य वाटेल तसे मार्गदर्शक सूचना, पध्दती, प्रारूप, अहवालाचे तंत्र आणि पूरकतेसाठी नियम पुस्तिका जारी करेल.
- ड) समिती एक किंवा अनेक सभासदांना तीचे अधिकार सुपूर्द करू शकेल.

17. सुधारणा

संचालक मंडळ या धोरणामध्ये केव्हाही कोणतेही कारण न देता सुधारणा किंवा बदल किंवा पुनरावलोकन करेल. अशी सुधारणा किंवा बदल किंवा पुनरावलोकन या धोरणाचे प्रपत्र असेल आणि ते संचालक मंडळाच्या सभेच्या आणि समितीच्या सभेच्या इतिवृत्तामध्ये नोंदले जाईल.

सचिविक लेखापरीक्षण अहवाल
31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी

(कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 204(1) नुसार आणि कंपनी (व्यवस्थापकीय कर्मचार्यांची नियुक्ती आणि मानधन) नियम, 2014 च्या नियम क्र.9 नुसार)

प्रती,

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित,

ट्रान्झिट कार्यालय, ई ब्लॉक

सिटी पार्क उत्तर दिशा

आयकर कार्यालयाच्या मागे

ए विंग, बांद्रा (पूर्व), बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स

मुंबई - 400 051

आम्ही लागू असणाऱ्या वैधानिक तरतुदींच्या पूर्ततेसाठी आणि मुंबई मेट्रो रेल महामंडळाचा (CIN - U60100MH2008SGC181770) चांगला आचार म्हणून सचिवीय लेखापरीक्षण केले, जो 50 % भागधारणेचा केंद्र शासन आणि 50 % भागधारणेचा महाराष्ट्र शासन यांचा संयुक्त उपक्रम (यानंतर कंपनी म्हणून संबोधण्यात येईल) आहे. सचिवीय लेखापरीक्षण अशा पध्दतीने केले आहे की ज्यामुळे आम्हाला कंपनीच्या आचरणाचा / वैधानिक पूर्ततेच्या मूल्यमापनाचा आधार मिळतो आणि त्यावर आमचे मत देता येते.

सचिवीय नोंदी ठेवण्यासाठी आणि लागू होणाऱ्या कायद्यांची आणि नियमनांची पूर्तता करण्यासाठी योग्य प्रणाली तयार करण्यासाठी आणि राबविण्यासाठी कंपनीचे व्यवस्थापन जबाबदार असते.

सचिवीय पूर्ततेसाठी कंपनीने ठेवलेल्या सचिवीय नोंदींवर, दर्जावर आणि कंपनीने अंगिकारलेल्या पध्दतीवर आमचे मत देणे ही आमची जबाबदारी आहे.

आम्ही मानतो की कंपनीच्या व्यवस्थापनाकडून आम्हाला मिळालेले पुरावे आणि मिळालेली माहिती आमचे मत देण्यासाठी पुरेशी आणि योग्य आहे.

कंपनीने ठेवलेली कंपनीची नोंद पुस्तके, कागदपत्रे, इतिवृत्तांची पुस्तके, फॉर्मस आणि दाखल केलेली विवरणपत्रे आणि इतर नोंदींच्या पडताळणीनुसार आणि कंपनीने, तींच्या अधिकार्यांनी आणि अधिकृत प्रतिनिधींनी सचिवीय लेखापरीक्षण करीत असताना दिलेल्या माहितीनुसार :

आम्ही अहवाल देतो की आमच्या मते, दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या लेखापरीक्षणाच्या कालात कंपनीने पुढे दिलेल्या वैधानिक तरतुदींची पूर्तता केलेली आहे आणि असा अहवाल देतो की यापुढे दिलेल्या अहवालासाठी कंपनीची उचित संचालकीय प्रक्रिया आणि पूर्ततेची यंत्रणा आहे.

आम्ही कंपनीने दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीची ठेवलेली कंपनीची नोंद पुस्तके, कागदपत्रे, इतिवृत्तांची पुस्तके, फॉर्मस आणि दाखल केलेली विवरणपत्रे आणि इतर नोंदी यांची पुढील तरतूदीप्रमाणे तपासणी केली:

- (i) कंपनी अधिनियम, 2013 (कायदा) आणि त्याअंतर्गत केलेले नियम ; लागू
- (ii) रोखे करार नियमन कायदा, 1956 (एससीआरए) आणि त्याअंतर्गत केलेले नियम ; अहवाल कालात लागू नाही
- (iii) ठेवीदार कायदा, 1996 आणि त्याअंतर्गत केलेले नियम आणि उपनियम ; अहवाल कालात लागू नाही
- (iv) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (आंतरीक व्यवहार प्रतिबंध) नियमन, 2015 ; अहवाल कालात लागू नाही
- (v) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड कायदा, 1992 (सेबी कायदा) मधील पुढील नियमने आणि मार्गदर्शक तत्वे ; अहवाल कालात लागू नाही
 - (अ) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (कर्ज रोखे जारी करणे आणि सूचि बध्दता) नियम, 2008 ; लागू नाही
 - (ब) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (समभागांची लक्षणीय धारणा आणि ताब्यात घेणे) नियम, 2011 ; लागू नाही
 - (क) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (भांडवल देणे आणि आवश्यकतांचे प्रकटीकरण) नियम, 2018 ; लागू नाही
 - (ड) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (भागांच्या आधारे कर्मचारी लाभ आणि जास्तीचे समभाग) नियम, 2021 ; लागू नाही
 - (इ) कंपनी अधिनियमाच्या संदर्भात आणि ग्राहकाबरोबर व्यवहार करण्यासाठी भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (समभाग वितरीत करण्यासाठी निबंधक आणि समभाग हस्तांतरण प्रतिनिधी) नियम, 1993 ; लागू नाही
 - (फ) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (समभागांची असूचीबध्दता) नियम, 2021 ; लागू नाही
 - (ग) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (रोख्यांची पुनखीरेदी) नियम, 2018 ; लागू नाही
 - (ह) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (बंधने आणि प्रकटीकरणाच्या गरजा) 2015 ; लागू नाही
 - (इ) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (आंतरीक व्यवहार प्रतिबंध) नियमन, 2015 ; लागू नाही
- (vi) थेट विदेशीय गुंतवणूक, परदेशीय थेट गुंतवणूक आणि बाह्य व्यापारी उधारया या बाबतीतील विदेशीय चलन व्यवस्थापन कायदा, 1999 आणि त्यावरील नियम आणि नियमन ; लागू नाही
- (vii) करविषयक कायदे आणि त्यावरील नियम; जसे की
 - अ) आयकर कायदा, 1961;
 - ब) वस्तु आणि सेवा कर कायदा, 2017;
 - क) स्रोताच्या ठिकाणी वजा केलेला कर
- (viii) बोनस देणे कायदा, 1965;
- (ix) उपदान देणे कायदा, 1972;
- (x) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि संकीर्ण कायदा, 1952;

- (xi) कारखाना अधिनियम, 1948;
- (xii) पुढील विशिष्ट विभागीय कायदे कंपनीला लागू आहेत :
 - (अ) मेट्रो रेल्वे (बांधकाम) कायदा, 1978
 - (ब) मेट्रो रेल्वे (कार्य आणि देखभाल) कायदा, 2002
 - (क) मेट्रो रेल्वे (सुधारीत) कायदा, 2002
 - (ड) मेट्रो रेल्वे कायदा, 1890

आम्ही भारतीय कंपनी सचिव संस्थेने जारी केलेल्या संचालकांच्या बैठकी (एसएस-1) आणि सर्व साधारण सभा (एसएस-2) यांच्या संबंधातील लागू असलेल्या सचिवीय मानकांच्या पूर्ततेचे सुध्दा परिक्षण केले.

आम्ही खात्री करून घेतल्या पर्यंत पुढे असा अहवाल देतो की :

कंपनीचे संचालक मंडळामध्ये कार्यकारी संचालक, अकार्यकारी संचालक आणि महिला संचालक यांचे प्रमाण योग्य आहे. अधिनियमातील तरतूदीनुसार अहवाल कालात संचालक मंडळाच्या गठणामध्ये बदल केलेले आहेत.

आम्ही पुढे अहवाल देतो की :

व्यवस्थापनाने आम्हाला माहिती दिली की विभागीय नियामकांनी, जसे की कंपनी प्रबंधकांचे कार्यालय, विभागीय संचालक – पश्चिम विभाग यांचे कार्यालय, भारतीय रिझर्व्ह बँक किंवा इतर कोणत्याही प्राधिकरणाकडून 1 एप्रिल, 2023 ते 31 मार्च, 2024 या कालावधीत कंपनीला नोटीस किंवा पत्र मिळालेले नाही.

आम्ही पुढे अहवाल देतो की लागू असलेले कायदे, नियम, नियमने आणि मार्गदर्शक सूचनांची पूर्तता करण्यासाठी आणि त्यावर लक्ष ठेवण्यासाठी कंपनीच्या आकारमानानुसार आणि कार्यानुसार पुरेशा प्रणाली आणि कायपध्दती आहेत, असे व्यवस्थापनाने सुध्दा कळविले आहे.

आम्ही पुढे अहवाल देतो की अहवाल कालात, कंपनीच्या व्यवस्थापनामध्ये पुढील बदल झाले :

आर्थिक वर्ष 2023-24 मधील नेमणूका :

- (i) श्री. ओम प्रकाश गुप्ता (डिन 03207630) यांची कंपनीचे नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 03.05.2023 पासून नियुक्ती झाली.
- (ii) श्री. संजय मुखर्जी (डिन 08863656) यांची कंपनीचे नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 03.06.2023 पासून नियुक्ती झाली.
- (iii) श्री. असीम कुमार सुरेंद्रकुमार गुप्ता (डिन 02607016) यांची कंपनीचे नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 08.06.2023 पासून नियुक्ती झाली.
- (iv) श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना (डिन 10364557) यांची दिनांक 01.10.2023 पासून अतिरिक्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी म्हणून नियुक्ती झाली.
- (v) श्री. अनुराग जैन (डिन 01779759) यांची कंपनीचे अध्यक्ष आणि नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 16.03.2024 पासून नियुक्ती झाली.

- (vi) श्री. भूषण अशोक गगराणी (डिन 00204045) यांची कंपनीचे नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 20.03.2024 पासून नियुक्ती झाली.

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये कार्यभार सोडला :

- (i) श्री. मनोज सौनिक (डिन 02954463) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 02.05.2023 पासून कार्यभार सोडला.
- (ii) डॉ. नितीन नंदकिशोर करीर (डिन 01624863) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 02.05.2023 पासून कार्यभार सोडला.
- (iii) श्री. श्रीनिवास वेंकटरत्ना सोंटी (डिन 02860903) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 03.06.2023 पासून कार्यभार सोडला.
- (iv) श्री. अबोध खंडेलवाल (डिन 07807399) यांनी कंपनीच्या संचालक, वित्त पदाचा कार्यभार दिनांक 30.09.2023 पासून सोडला.
- (v) श्री. मनोज जोशी (डिन 02103601) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 16.03.2024 पासून कार्यभार सोडला.
- (vi) श्री. इक्बाल सिंग चहल (डिन 08727394) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 20.03.2024 पासून कार्यभार सोडला.

भागांचे हस्तांतरण

- (i) श्रीमती रचना कुमार यांच्याकडे असलेले प्रत्येकी रु.100/- चा 1 (एक) भाग दिनांक 21.06.2023 रोजी श्री. रवी कुमार चौधरी यांच्या नांवे हस्तांतरीत करण्यात आला.
- (ii) श्री. एस.व्ही.आर. श्रीनिवास यांच्याकडे असलेले प्रत्येकी रु.100/- चे 24,02,69,99,997 भाग दिनांक 20.07.2023 रोजी डॉ. संजय मुखर्जी यांच्या नांवे हस्तांतरीत करण्यात आले.
- (iii) श्री. भूषण गगराणी यांच्याकडे असलेले प्रत्येकी रु.100/- चा 1 (एक) भाग दिनांक 20.07.2023 रोजी श्री. असीम कुमार गुप्ता यांच्या नांवे हस्तांतरीत करण्यात आला.
- (iv) श्री. अबोध खंडेलवाल यांच्याकडे असलेले प्रत्येकी रु.100/- चा 1 (एक) भाग दिनांक 01.11.2023 रोजी श्री. योगेन्द्र पी. सक्सेना यांच्या नांवे हस्तांतरीत करण्यात आला.

कंपनी अधिनियम, 2013 मधील सर्व लागू असलेल्या तरतूदींची आणि इतर लागू असलेल्या कायद्यांची पूर्तता करण्याची जबाबदारी व्यवस्थापनाची आहे.

कंपनीच्या लागू असणाऱ्या कायद्यांच्या पूर्ततेबाबत कंपनीने आणि तीच्या अधिकार्यांनी निवेदनाद्वारे सांगितलेल्या व्यवस्थेवर आणि यंत्रणेवर, ज्यामध्ये नेमून दिलेल्या कामांच्या पूर्ततेबाबतची दिलेली स्पष्टीकरणे, आम्हाला हवी असलेली उपलब्ध करून दिलेली माहिती यांचा समावेश आहे, आम्ही अवलंबून आहोत. आम्ही पुढे सांगतो की अशी पूर्तता ही कंपनीच्या भविष्यातील व्यवहार्यतेची खात्री नसते किंवा व्यवस्थापनाने केलेल्या कंपनीच्या कार्याच्या कार्यक्षमते बद्दलची आणि परिणामकारकते बद्दलची खात्री नसते.

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

आम्ही पुढे सांगतो की हे लेखापरिक्षण नाही किंवा आर्थिक उपक्रमांवरील/ कंपनीच्या विधानांवरील मत नाही.

पुढे, भारतातील वर नमूद केलेल्या कंपनी आणि इतर कायद्यांशिवाय, कंपनीला लागू असलेल्या अहवालामध्ये नमूद केलेल्यांशिवाय आम्ही इतर कोणत्याही कायद्यांनुसार बाबी तपासलेल्या नाहीत.

पीकेएसआर आणि कंपनी एलएलपी करीता

(प्रशांतकुमार सरकार)

भागीदार

M No. FCS 6996

COP No. 6534

UDIN – F006996F000659538

PRNO – 3890/2023

दिनांक : 02.07.2024

ठिकाण : नवी दिल्ली

हा अहवाल आमच्या सम दिनांकाच्या जोडलेल्या पत्राच्या संलग्न असलेल्या प्रपत्र अ आणि या अहवालाचा भाग असलेल्या फॉर्मसोबत वाचावा.

टीप : या अहवालामध्ये व्यक्त केलेली मते कंपनीच्या व्यवस्थापनाने दिलेल्या माहितीच्या आधारावर, उपलब्ध केलेल्या वस्तुस्थितीच्या आणि पुरवलेल्या सामग्रीच्या आधारावर दिलेली आहेत.

परिशिष्ट - "अ"

भागधारक

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित,

ट्रान्झिट कार्यालय, ई ब्लॉक

सिटी पार्क उत्तर दिशा

आयकर कार्यालयाच्या मागे

ए विंग, बांद्रा (पूर्व), बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स

मुंबई - 400 051

या पत्रासोबत आमचा सम दिनांकाचा अहवाल वाचावा.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी सचिवीय लेखापरिक्षण करण्यासाठी, सचिवीय नोंदी ठेवणे ही कंपनीच्या व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. या सचिवीय नोंदींवर आमच्या लेखापरिक्षणानुसार मत देणे ही आमची जबाबदारी आहे.

सचिवीय नोंदींमध्ये प्रामाणिकपणा असण्याची योग्य खात्री मिळविण्यासाठी आम्ही लेखापरिक्षणाची प्रघात आणि पध्दती अवलंबिलेली आहे. सचिवीय नोंदींमधील सत्यता किंवा वस्तुस्थितीची खात्री करण्यासाठी सत्यापन हे चाचणी पध्दतीने केलेले आहे. आम्ही मानतो की अमलात आणलेले प्रघात आणि पध्दती आमचे मत देण्यासाठी पुरेसे आहे.

आम्ही कंपनीच्या अंतिम नोंदींमधील आणि लेखा पुस्तकांतील सत्यता पडताळलेली नाही. जेथे जरूरी आहे तेथे, आम्ही व्यवस्थापनाकडून कायद्यांच्या, नियमांच्या आणि नियमनांच्या पूर्ततेची आणि घडलेल्या घटनांची निवेदने घेतली.

तरतूदीची आणि इतर लागू असलेल्या कायद्यांची, नियमांची, नियमनांची, मानकांची पूर्तता करणे आहे व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. आमची तपासणी चाचणी पध्दतीने केलेल्या कंपनीला लागू असणाऱ्या पध्दतींच्या सत्यापना पर्यंत मर्यादित आहे.

सचिवीय लेखापरिक्षण हे कंपनीच्या भविष्यातील व्यवहार्यतेची खात्री नसते किंवा व्यवस्थापनाने केलेल्या कंपनीच्या कार्याच्या कार्यक्षमते बद्दलची आणि परिणामकारकते बद्दलची खात्री नसते.

पीकेएसआर आणि कं. एलएलपी करीता

(प्रशांतकुमार सरकार)

M No. FCS 6996

COP No. 6534

UDIN - F006996F000659538

PR No. - 3890/2023

दिनांक : 02.07.2024

ठिकाण : नवी दिल्ली

आर्थिक वर्ष २०२३-२४ च्या संचालकांच्या
अहवालाचे प्रपत्र ३

(अधिनियमाचे कलम १३४ चे उपकलम (३) चे उपवाक्य (ह) नुसार आणि कंपनी (लेखे) नियम,
२०१४ चा नियम ८(२) नुसार)

कंपनी अधिनियम, २०१३ चे कलम १८८ चे उपकलम (१) नुसार कंपनीने संबंधीत पक्षांबरोबर केलेले करार/
व्यवस्था यांच्या प्रकटीकरणाचा फॉर्मच्या अट क्र.३ नुसार काही स्वल्प प्रमाणाच्या व्यवहारांसह

१	करार किंवा व्यवस्था किंवा स्वल्प प्रमाणाच्या व्यवहारांची माहिती	
अ.	संबंधीत पक्षाचे नांव आणि संबंधाचे स्वरूप	लागू नाही
ब.	करार/ व्यवस्था/ व्यवहार यांचे स्वरूप	
क.	करार/ व्यवस्था/ व्यवहार यांचा कालावधी	
ड.	करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहार यांच्या मुख्य अटी जर असेल तर मूल्यांसह	
इ.	करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहार करण्यासाठीचे समर्थन	
फ.	संचालक मंडळाच्या मान्यतेची तारीख	
ग.	दिलेल्या अग्रिमाची रक्कम, असेल तर	
ह.	कलम १८८ च्या अटीनुसार सर्वसाधारण सभेमध्ये विशेष ठराव संमत झाल्याची तारीख	

२	स्वल्प प्रमाणात नसणारे महत्वाचे करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहार यांची माहिती	
अ.	संबंधीत पक्षाचे नांव आणि संबंधाचे स्वरूप	लागू नाही
ब.	करार/ व्यवस्था/ व्यवहार यांचे स्वरूप	
क.	करार/ व्यवस्था/ व्यवहार यांचा कालावधी	
ड.	करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहार यांच्या मुख्य अटी जर असेल तर मूल्यांसह	
इ.	संचालक मंडळाच्या मान्यतेची तारीख, जर असेल तर	
फ.	दिलेल्या अग्रिमाची रक्कम, असेल तर	

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या
संचालक मंडळाच्या करीता आणि वतीने

ठिकाण : नवी दिल्ली

दिनांक : २०.०९.२०२४

सचिविक लेखापरीक्षण अहवाल
31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी

(कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 204(1) नुसार आणि कंपनी (व्यवस्थापकीय कर्मचार्यांची नियुक्ती आणि मानधन) नियम, 2014 च्या नियम क्र.9 नुसार)

प्रती,
मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित,
ट्रान्झिट कार्यालय, ई ब्लॉक
सिटी पार्क उत्तर दिशा
आयकर कार्यालयाच्या मागे
ए विंग, बांद्रा (पूर्व), बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स
मुंबई – 400 051

आम्ही लागू असणाऱ्या वैधानिक तरतुदींच्या पूर्ततेसाठी आणि मुंबई मेट्रो रेल महामंडळाचा (CIN – U60100MH2008SGC181770) चांगला आचार म्हणून सचिवीय लेखापरीक्षण केले, जो 50 % भागधारणेचा केंद्र शासन आणि 50 % भागधारणेचा महाराष्ट्र शासन यांचा संयुक्त उपक्रम (यानंतर कंपनी म्हणून संबोधण्यात येईल) आहे. सचिवीय लेखापरीक्षण अशा पध्दतीने केले आहे की ज्यामुळे आम्हाला कंपनीच्या आचरणाचा / वैधानिक पूर्ततेच्या मूल्यमापनाचा आधार मिळतो आणि त्यावर आमचे मत देता येते.

सचिवीय नोंदी ठेवण्यासाठी आणि लागू होणाऱ्या कायद्यांची आणि नियमनांची पूर्तता करण्यासाठी योग्य प्रणाली तयार करण्यासाठी आणि राबविण्यासाठी कंपनीचे व्यवस्थापन जबाबदार असते.

सचिवीय पूर्ततेसाठी कंपनीने ठेवलेल्या सचिवीय नोंदींवर, दर्जावर आणि कंपनीने अंगिकारलेल्या पध्दतीवर आमचे मत देणे ही आमची जबाबदारी आहे.

आम्ही मानतो की कंपनीच्या व्यवस्थापनाकडून आम्हाला मिळालेले पुरावे आणि मिळालेली माहिती आमचे मत देण्यासाठी पुरेशी आणि योग्य आहे.

कंपनीने ठेवलेली कंपनीची नोंद पुस्तके, कागदपत्रे, इतिवृत्तांची पुस्तके, फॉर्मस आणि दाखल केलेली विवरणपत्रे आणि इतर नोंदींच्या पडताळणीनुसार आणि कंपनीने, तींच्या अधिकार्यांनी आणि अधिकृत प्रतिनिधींनी सचिवीय लेखापरीक्षण करीत असताना दिलेल्या माहितीनुसार :

आम्ही अहवाल देतो की आमच्या मते, दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या लेखापरीक्षणाच्या कालात कंपनीने पुढे दिलेल्या वैधानिक तरतुदींची पूर्तता केलेली आहे आणि असा अहवाल देतो की यापुढे दिलेल्या अहवालासाठी कंपनीची उचित संचालकीय प्रक्रिया आणि पूर्ततेची यंत्रणा आहे.

आम्ही कंपनीने दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीची ठेवलेली कंपनीची नोंद पुस्तके, कागदपत्रे, इतिवृत्तांची पुस्तके, फॉर्मस आणि दाखल केलेली विवरणपत्रे आणि इतर नोंदी यांची पुढील तरतूदीप्रमाणे तपासणी केली:

- (i) कंपनी अधिनियम, 2013 (कायदा) आणि त्याअंतर्गत केलेले नियम ; लागू
- (ii) रोखे करार नियमन कायदा, 1956 (एससीआरए) आणि त्याअंतर्गत केलेले नियम ; अहवाल कालात लागू नाही
- (iii) ठेवीदार कायदा, 1996 आणि त्याअंतर्गत केलेले नियम आणि उपनियम ; अहवाल कालात लागू नाही
- (iv) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (आंतरीक व्यवहार प्रतिबंध) नियमन, 2015 ; अहवाल कालात लागू नाही
- (v) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड कायदा, 1992 (सेबी कायदा) मधील पुढील नियमने आणि मार्गदर्शक तत्वे ; अहवाल कालात लागू नाही
 - (अ) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (कर्ज रोखे जारी करणे आणि सूचि बध्दता) नियम, 2008 ; लागू नाही
 - (ब) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (समभागांची लक्षणीय धारणा आणि ताब्यात घेणे) नियम, 2011 ; लागू नाही
 - (क) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (भांडवल देणे आणि आवश्यकतांचे प्रकटीकरण) नियम, 2018 ; लागू नाही
 - (ड) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (भागांच्या आधारे कर्मचारी लाभ आणि जास्तीचे समभाग) नियम, 2021 ; लागू नाही
 - (इ) कंपनी अधिनियमाच्या संदर्भात आणि ग्राहकाबरोबर व्यवहार करण्यासाठी भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (समभाग वितरीत करण्यासाठी निबंधक आणि समभाग हस्तांतरण प्रतिनिधी) नियम, 1993 ; लागू नाही
 - (फ) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (समभागांची असूचीबध्दता) नियम, 2021 ; लागू नाही
 - (ग) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (रोख्यांची पुनखरीदी) नियम, 2018 ; लागू नाही
 - (ह) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (बंधने आणि प्रकटीकरणाच्या गरजा) 2015 ; लागू नाही
 - (इ) भारतीय रोखे आणि विनिमय बोर्ड (आंतरीक व्यवहार प्रतिबंध) नियमन, 2015 ; लागू नाही
- (vi) थेट विदेशीय गुंतवणूक, परदेशीय थेट गुंतवणूक आणि बाह्य व्यापारी उधारया या बाबतीतील विदेशीय चलन व्यवस्थापन कायदा, 1999 आणि त्यावरील नियम आणि नियमन ; लागू नाही
- (vii) करविषयक कायदे आणि त्यावरील नियम; जसे की
 - अ) आयकर कायदा ,1961;
 - ब) वस्तु आणि सेवा कर कायदा, 2017;
 - क) स्रोताच्या ठिकाणी वजा केलेला कर
- (viii) बोनस देणे कायदा, 1965;
- (ix) उपदान देणे कायदा, 1972;
- (x) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि संकीर्ण कायदा, 1952;

- (xi) कारखाना अधिनियम, 1948;
- (xii) पुढील विशिष्ट विभागीय कायदे कंपनीला लागू आहेत :
- (अ) मेट्रो रेल्वे (बांधकाम) कायदा, 1978
- (ब) मेट्रो रेल्वे (कार्य आणि देखभाल) कायदा, 2002
- (क) मेट्रो रेल्वे (सुधारीत) कायदा, 2002
- (ड) मेट्रो रेल्वे कायदा, 1890

आम्ही भारतीय कंपनी सचिव संस्थेने जारी केलेल्या संचालकांच्या बैठकी (एसएस-1) आणि सर्व साधारण सभा (एसएस-2) यांच्या संबंधातील लागू असलेल्या सचिवीय मानकांच्या पूर्ततेचे सुध्दा परिक्षण केले.

आम्ही खात्री करून घेतल्या पर्यंत पुढे असा अहवाल देतो की :

कंपनीचे संचालक मंडळामध्ये कार्यकारी संचालक, अकार्यकारी संचालक आणि महिला संचालक यांचे प्रमाण योग्य आहे. अधिनियमातील तरतूदीनुसार अहवाल कालात संचालक मंडळाच्या गठणामध्ये बदल केलेले आहेत.

आम्ही पुढे अहवाल देतो की :

व्यवस्थापनाने आम्हाला माहिती दिली की विभागीय नियामकांनी, जसे की कंपनी प्रबंधकांचे कार्यालय, विभागीय संचालक – पश्चिम विभाग यांचे कार्यालय, भारतीय रिझर्व्ह बँक किंवा इतर कोणत्याही प्राधिकरणाकडून 1 एप्रिल, 2023 ते 31 मार्च, 2024 या कालावधीत कंपनीला नोटीस किंवा पत्र मिळालेले नाही.

आम्ही पुढे अहवाल देतो की लागू असलेले कायदे, नियम, नियमने आणि मार्गदर्शक सूचनांची पूर्तता करण्यासाठी आणि त्यावर लक्ष ठेवण्यासाठी कंपनीच्या आकारमानानुसार आणि कार्यानुसार पुरेशा प्रणाली आणि कायपध्दती आहेत, असे व्यवस्थापनाने सुध्दा कळविले आहे.

आम्ही पुढे अहवाल देतो की अहवाल कालात, कंपनीच्या व्यवस्थापनामध्ये पुढील बदल झाले :

आर्थिक वर्ष 2023-24 मधील नेमणूका :

- (i) श्री. ओम प्रकाश गुप्ता (डिन 03207630) यांची कंपनीचे नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 03.05.2023 पासून नियुक्ती झाली.
- (ii) श्री. संजय मुखर्जी (डिन 08863656) यांची कंपनीचे नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 03.06.2023 पासून नियुक्ती झाली.
- (iii) श्री. असीम कुमार सुरेंद्रकुमार गुप्ता (डिन 02607016) यांची कंपनीचे नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 08.06.2023 पासून नियुक्ती झाली.
- (iv) श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना (डिन 10364557) यांची दिनांक 01.10.2023 पासून अतिरिक्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी म्हणून नियुक्ती झाली.
- (v) श्री. अनुराग जैन (डिन 01779759) यांची कंपनीचे अध्यक्ष आणि नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 16.03.2024 पासून नियुक्ती झाली.

- (vi) श्री. भूषण अशोक गगराणी (डिन 00204045) यांची कंपनीचे नामनिर्देशीत संचालक म्हणून दिनांक 20.03.2024 पासून नियुक्ती झाली.

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये कार्यभार सोडला :

- (i) श्री. मनोज सौनिक (डिन 02954463) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 02.05.2023 पासून कार्यभार सोडला.
- (ii) डॉ. नितीन नंदकिशोर करीर (डिन 01624863) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 02.05.2023 पासून कार्यभार सोडला.
- (iii) श्री. श्रीनिवास वेंकटरत्ना सोटी (डिन 02860903) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 03.06.2023 पासून कार्यभार सोडला.
- (iv) श्री. अबोध खंडेलवाल (डिन 07807399) यांनी कंपनीच्या संचालक, वित्त पदाचा कार्यभार दिनांक 30.09.2023 पासून सोडला.
- (v) श्री. मनोज जोशी (डिन 02103601) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 16.03.2024 पासून कार्यभार सोडला.
- (vi) श्री. इकबाल सिंग चहल (डिन 08727394) यांनी कंपनीच्या नामनिर्देशीत संचालक पदाचा दिनांक 20.03.2024 पासून कार्यभार सोडला.

भागांचे हस्तांतरण

- (i) श्रीमती रचना कुमार यांच्याकडे असलेले प्रत्येकी रु.100/- चा 1 (एक) भाग दिनांक 21.06.2023 रोजी श्री. रवी कुमार चौधरी यांच्या नांवे हस्तांतरीत करण्यात आला.
- (ii) श्री. एस.व्ही.आर. श्रीनिवास यांच्याकडे असलेले प्रत्येकी रु.100/- चे 24,02,69,99,997 भाग दिनांक 20.07.2023 रोजी डॉ. संजय मुखर्जी यांच्या नांवे हस्तांतरीत करण्यात आले.
- (iii) श्री. भूषण गगराणी यांच्याकडे असलेले प्रत्येकी रु.100/- चा 1 (एक) भाग दिनांक 20.07.2023 रोजी श्री. असीम कुमार गुप्ता यांच्या नांवे हस्तांतरीत करण्यात आला.
- (iv) श्री. अबोध खंडेलवाल यांच्याकडे असलेले प्रत्येकी रु.100/- चा 1 (एक) भाग दिनांक 01.11.2023 रोजी श्री. योगेन्द्र पी. सक्सेना यांच्या नांवे हस्तांतरीत करण्यात आला.

कंपनी अधिनियम, 2013 मधील सर्व लागू असलेल्या तरतूदींची आणि इतर लागू असलेल्या कायद्यांची पूर्तता करण्याची जबाबदारी व्यवस्थापनाची आहे.

कंपनीच्या लागू असणाऱ्या कायद्यांच्या पूर्ततेबाबत कंपनीने आणि तीच्या अधिकार्यांनी निवेदनाद्वारे सांगितलेल्या व्यवस्थेवर आणि यंत्रणेवर, ज्यामध्ये नेमून दिलेल्या कामांच्या पूर्ततेबाबतची दिलेली स्पष्टीकरणे, आम्हाला हवी असलेली उपलब्ध करून दिलेली माहिती यांचा समावेश आहे, आम्ही अवलंबून आहोत. आम्ही पुढे सांगतो की अशी पूर्तता ही कंपनीच्या भविष्यातील व्यवहार्यतेची खात्री नसते किंवा व्यवस्थापनाने केलेल्या कंपनीच्या कार्याच्या कार्यक्षमते बद्दलची आणि परिणामकारकते बद्दलची खात्री नसते.

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

आम्ही पुढे सांगतो की हे लेखापरिक्षण नाही किंवा आर्थिक उपक्रमांवरील/ कंपनीच्या विधानांवरील मत नाही.

पुढे, भारतातील वर नमूद केलेल्या कंपनी आणि इतर कायद्यांशिवाय, कंपनीला लागू असलेल्या अहवालामध्ये नमूद केलेल्यांशिवाय आम्ही इतर कोणत्याही कायद्यांनुसार बाबी तपासलेल्या नाहीत.

पीकेएसआर आणि कंपनी एलएलपी करीता

(प्रशांतकुमार सरकार)

भागीदार

M No. FCS 6996

COP No. 6534

UDIN – F006996F000659538

PRNO – 3890/2023

दिनांक : 02.07.2024

ठिकाण : नवी दिल्ली

हा अहवाल आमच्या सम दिनांकाच्या जोडलेल्या पत्राच्या संलग्न असलेल्या प्रपत्र अ आणि या अहवालाचा भाग असलेल्या फॉर्मसोबत वाचावा.

टीप : या अहवालामध्ये व्यक्त केलेली मते कंपनीच्या व्यवस्थापनाने दिलेल्या माहितीच्या आधारावर, उपलब्ध केलेल्या वस्तुस्थितीच्या आणि पुरवलेल्या सामग्रीच्या आधारावर दिलेली आहेत.

परिशिष्ट – “अ”

भागधारक

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित,

ट्रान्झिट कार्यालय, ई ब्लॉक

सिटी पार्क उत्तर दिशा

आयकर कार्यालयाच्या मागे

ए विंग, बांद्रा (पूर्व), बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स

मुंबई – 400 051

या पत्रासोबत आमचा सम दिनांकाचा अहवाल वाचावा.

दिनांक **31 मार्च 2024** रोजी संपलेल्या वर्षासाठी सचिवीय लेखापरिक्षण करण्यासाठी, सचिवीय नोंदी ठेवणे ही कंपनीच्या व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. या सचिवीय नोंदींवर आमच्या लेखापरिक्षणानुसार मत देणे ही आमची जबाबदारी आहे.

सचिवीय नोंदींमध्ये प्रामाणिकपणा असण्याची योग्य खात्री मिळविण्यासाठी आम्ही लेखापरिक्षणाची प्रघात आणि पध्दती अवलंबिलेली आहे. सचिवीय नोंदींमधील सत्यता किंवा वस्तुस्थितीची खात्री करण्यासाठी सत्यापन हे चाचणी पध्दतीने केलेले आहे. आम्ही मानतो की अमलात आणलेले प्रघात आणि पध्दती आमचे मत देण्यासाठी पुरेसे आहे.

आम्ही कंपनीच्या अंतिम नोंदींमधील आणि लेखा पुस्तकांतील सत्यता पडताळलेली नाही. जेथे जरूरी आहे तेथे, आम्ही व्यवस्थापनाकडून कायद्यांच्या, नियमांच्या आणि नियमनांच्या पूर्ततेची आणि घडलेल्या घटनांची निवेदने घेतली.

तरतूदीची आणि इतर लागू असलेल्या कायद्यांची, नियमांची, नियमनांची, मानकांची पूर्तता करणे आहे व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. आमची तपासणी चाचणी पध्दतीने केलेल्या कंपनीला लागू असणाऱ्या पध्दतींच्या सत्यापना पर्यंत मर्यादित आहे.

सचिवीय लेखापरिक्षण हे कंपनीच्या भविष्यातील व्यवहार्यतेची खात्री नसते किंवा व्यवस्थापनाने केलेल्या कंपनीच्या कार्याच्या कार्यक्षमते बदलची आणि परिणामकारकते बदलची खात्री नसते.

पीकेएसआर आणि कं. एलएलपी करीता

(प्रशांतकुमार सरकार)

M No. FCS 6996

COP No. 6534

UDIN – F006996F000659538

PR No. – 3890/2023

दिनांक : 02.07.2024

ठिकाण : नवी दिल्ली

व्यावसायिक शासन अहवाल

व्यावसायिक शासन म्हणजे मानकांचा संच ज्याचा हेतू कंपनीची प्रतिमा, कार्यक्षमता, परिणामकारकता वाढविण्याचा असतो. मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित ही सूचीबद्ध नसलेली सार्वजनिक मर्यादित कंपनी आहे पण ती व्यावसायिक शासनाची मूलभूत तत्वे राखते, म्हणजे सर्वांचे हितसंबंध राखण्यासाठी मूल्य, नैतिकता, बंधने यांचे उत्तमरित्या उत्तम आचरण करण्यासाठी उत्तम व्यवस्थापित आहे, कंपनीच्या सभासदांसाठी पुढील व्यावसायिक अहवाल ठेवलेला आहे.

आपल्या कार्यातील कामगिरीकरीता मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित कंपनीच्या आर्टिकल ऑफ असोसिएशन (AOA), कंपनी अधिनियम, 2013 मधील तरतुदी, इतर नियामकांच्या नियमनांप्रमाणे उदा. C & AG यांच्या मार्गदर्शनानुसार काम करते. अधिक, संस्थेच्या कार्यासाठी सर्व शासकीय कायद्यांप्रमाणे सुरक्षेच्या, पर्यावरणाच्या, आपल्या आणि कंत्राटदारांकडून नेमलेल्या कर्मचारी वर्गाच्या हितांच्या, प्रकल्पामुळे बाधित झालेल्या व्यक्तींच्या पुनर्वसनासाठी योग्य भरपाईसाठीच्या तरतुदी, इ. योग्य रितीने पूर्ण करते.

1. संचालक मंडळ

कंपनीच्या आर्टिकल ऑफ असोसिएशन नुसार संचालक मंडळ शासकीय कंपन्यांना असलेल्या सवलतीसहीत कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 149 मध्ये नमूद केलेल्या जास्तीत जास्त संख्ये पेक्षा जास्त आणि 3 पेक्षा कमी नसतील. हे संचालक नामनिर्देशीत किंवा कार्यकारी असतील.

2. घटना आणि संचालक मंडळाचे गठन

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 2(45) अन्वये मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित ही शासकीय कंपनी आहे. सध्या, संपूर्ण भरणा केलेल्या भांडवलाच्या 100 % भागभांडवल केंद्र शासन आणि महाराष्ट्र शासन यांनी 50:50 टक्के या गुणोत्तरात धारण केलेले आहे. दोनही शासनांना मंडळावर नामनिर्देशीत संचालक नेमण्याचा हक्क आहे. सध्या, मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितचे संचालक मंडळ 14 संचालकांचे आहे. हे नामनिर्देशीत संचालक शासनाच्या कार्याचा आणि व्यवस्थापनातील शिस्त, बांधकामे, प्रकल्पाचे व्यवस्थापन, आराखडा, व्यवसायातील तंत्रकौशल्य, आर्थिक, इ. मधील मोठा अनुभव असलेले केंद्र शासनाचे किंवा महाराष्ट्र शासनाचे वरिष्ठ अधिकारी आहेत.

3. जबाबदारी

शासनाने कंपनीला दिलेले आदेश संपूर्णपणे पूर्ण करणे आणि त्याचबरोबर भागधारकांच्या मूल्यांचे रक्षण करणे आणि वाढविणे यासाठी कर्मचारी वर्गाला मार्गदर्शन करणे ही संचालक मंडळाची प्राथमिक भूमिका आहे. संचालक मंडळ खात्री करते की तीला दिलेली उद्दिष्टे सुस्पष्ट आहेत आणि ती गाठण्यासाठी योजना तयार करते. संचालक मंडळ कंपनीला सर्वसाधारण योजनाबद्ध दिशानिर्देश देते, व्यावसायिक प्रगतीचा आढावा घेते, दिशादर्शक निर्णयांवर लक्ष ठेवते, नियामकांच्या पूर्तता पूर्ण करते, आणि भागधारकांचे हित आणि सामाजिक बंधने सुरक्षित ठेवते. संचालक मंडळ खात्री करते की कंपनी भागधारकांच्या आणि समाजीय आकांक्षा पूर्ण होतील अशा रितीने कंपनीचे व्यवस्थापन असेल. संचालक मंडळ खात्री करते की त्यांचे इतर उत्तरदायित्व कंपनीच्या जबाबदारीला संचालक म्हणून बाधा आणणार नाहीत.

4. संचालक मंडळाच्या/ समितींच्या सभा आणि पध्दती

(अ) संस्थात्मक निर्णय घेण्याची पध्दत/ संचालक मंडळाची पध्दती

संस्थात्मकरित्या सर्व व्यावसायिक शासन आणि योजना आणि पध्दती राबविण्यासाठी चर्चा आवश्यक असलेल्या आणि संचालकांचा निर्णय आवश्यक असलेल्या बाबींसाठी सूचित करून आणि कार्यक्षमतेने आधी नियोजन करणे, यासाठी कंपनीकडे संचालकांच्या आणि त्यांच्या समितींच्या सभांसाठी सुनियोजित पध्दती आहेत.

(ब) संचालक मंडळ/ समितीच्या सभांतील कार्यविषय निवडणे आणि त्यांची क्रमवारी लावणे

1. संचालक मंडळाच्या अध्यक्षीय आगाऊ मान्यता घेऊन सभा योग्य आगाऊ सूचना देऊन आयोजित केल्या जातात. विशिष्ट तातडीच्या गरजांसाठी, सभासुध्दा कमी वेळाची सूचना देऊन आयोजित केल्या जातात. संचालक मंडळ परिवलन पध्दतीनेसुध्दा ठराव संमत करते, ज्यामध्ये अतिशय तातडी आहे आणि ज्या कंपनी अधिनियम, 2013 च्या तरतूदीनुसार असलेल्या बाबींकरिता फक्त.
2. कार्यविषयीची कागदपत्रे संबंधीत विभागांचे प्रमुख तयार करतात आणि व्यवस्थापकीय संचालकांकडे पाठविण्याआधी कार्यात्मक संचालकांकडे संमतीसाठी पाठविले जातात. संमत झालेल्या कार्यविषयक टिप्पण्या, व्यवस्थापनाचा अहवाल, आणि इतर स्पष्टीकरणात्मक निवेदने, सर्वसमावेशक माहितीसह व्यवस्थापकीय संचालकांबरोबर चर्चा करून सभेमध्ये सार्थ, सूचित, आणि केंद्रित चर्चेसाठी आणि निर्णयासाठी कंपनी सचिव संचालकांना/ सभासदांना आगाऊ पाठवितात.
3. जेथे कोणतीही कागदपत्रे पाठविण्याची जरूरी नसते किंवा कार्यविषय संवेदनशील असतो, अशा कार्यविषयांची कागदपत्रे व्यवस्थापकीय संचालकांच्या संमतीने सभेमध्ये मांडली जातात. काही विशिष्ट आणि अपावादात्मक परिस्थितीमध्ये, अतिरिक्त किंवा पूरक कार्यविषय, जे कार्यविषय पत्रिकेमध्ये समाविष्ट नसतात, ते संचालक मंडळाच्या अध्यक्षीय परवानगीने चर्चिते जातात.
4. महत्वपूर्ण घटनांची/ बाबींची संचालक मंडळाला माहिती दिली जाते आणि जेथे जरूरी असेल तेथे संमती घेतली जाते. व्यवस्थापकीय संचालक कंपनीच्या एकूण प्रगतीविषयी संचालक मंडळाला अवगत करतात.
5. संचालक मंडळाच्या सभासदांना कंपनीच्या सर्व माहितीची उपलब्धता असते.
6. लागू असलेल्या सचिवीय मानकांप्रमाणे संचालक मंडळाच्या सभा आयोजित केल्या जातात.

(क) व्यवस्थापकीय संचालक / संचालकां कडून माहिती

संचालक मंडळाच्या प्रत्येक सभेमध्ये, संचालक मंडळाला प्रकल्पांच्या स्थितीबद्दल आणि कंपनीच्या इतर विविध कार्यक्षेत्रातील महत्वपूर्ण कामगिरीबद्दल/ प्रगतीबद्दल यांच्यासह महत्वाच्या घडामोडींबद्दल व्यवस्थापकीय संचालक/ संचालक माहिती देतात आणि संचालक मंडळाच्या सभासदांपुढे सादरीकरण करतात.

(ड) संचालक मंडळाच्या सभामधील कामकाजांच्या नोंदी

संचालक मंडळाच्या प्रत्येक सभामधील कामकाजांची नोंद केली जाते आणि कार्यवृत्ताच्या पुस्तकांमध्ये समाविष्ट केली जाते. सभांचे कार्यवृत्त कंपनी अधिनियम, 2013 नुसार आणि लागू असलेल्या सचिवीय मानकांप्रमाणे प्रसारीत केले जाते. संचालक मंडळाच्या सभांचे कार्यवृत्त पुढील सभेमध्ये नोंद घेण्यासाठी पाठविले जाते आणि ते संमत करून त्यावर अध्यक्षीय स्वाक्षरी घेतली जाते. उप समित्यांच्या सभांची कार्यवृत्तेसुध्दा संचालक मंडळाच्या सभेमध्ये माहितीसाठी ठेवली जातात.

(इ) पूर्तता

कार्यविषयाच्या टिप्पणी तयार करत असताना सर्व लागू असलेल्या कायदांची, नियमांची, मार्गदर्शक तत्वांची पूर्तता झालेली आहे याची खात्री प्रत्येक विभागाचे प्रमुख आणि कार्यात्मक संचालक करतात. कंपनी अधिनियम, 2013 मधील सर्व तरतूदींची आणि इतर वैधानिक गरजांची पूर्तता झालेली आहे याची खात्री कंपनी सचिव करतो.

संचालक मंडळाच्या सभा : आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये संचालक मंडळाच्या सहा सभा आयोजित करण्यात आल्या, 1 जून 2023, 28 जुलै 2023, 29 सप्टेंबर 2023, 1 नोव्हेंबर 2023, 18 डिसेंबर 2023 आणि 28 मार्च 2024. सर्व सभा 120 दिवसांच्या कालावधीपूर्वी झालेल्या आहेत.

पद, संचालकाची श्रेणी, उपस्थित असलेल्या संचालक मंडळाच्या सभांची संख्या याचे पुढील सारीणी मध्ये विवरण दिलेले आहे :

अनु. क्र.	संचालकाचे नांव	श्रेणी	डिन	संबंधीत संचालकाच्या कालावधीमध्ये आयोजित केलेल्या संचालक मंडळाच्या सभा	संचालक मंडळाच्या सभांना उपस्थित असलेल्याची संख्या
1	श्री. अनुराग जैन	अध्यक्ष आणि व्यवस्थापकीय संचालक	01779759	1	1
2	श्रीमती अश्विनी भिडे	व्यवस्थापकीय संचालक	02607016	6	6
3	श्री. दीपक अगरवाल	नामनिर्देशित संचालक	07321522	6	1
4	श्री. जयदीप	नामनिर्देशित संचालक	08558063	6	6
5	श्री. इक्बाल सिंग चहल	नामनिर्देशित संचालक	08727394	5	0
6	डॉ. भूषण अशोक गगराणी	नामनिर्देशित संचालक	00204045	1	0
7	श्री. श्रीनिवास वेंकट सोंटी	नामनिर्देशित संचालक	02860903	1	0
8	डॉ. संजय मुखर्जी	नामनिर्देशित संचालक	08863656	5	0
9	श्री. सुबोध कुमार गुप्ता	पूर्णवेळ संचालक	07114292	6	6
10	श्री. अबोध खंडेलवाल	पूर्णवेळ संचालक	07807394	3	3
11	श्री. राजीव	पूर्णवेळ संचालक	10260235	5	5
12	श्री मनोज जोशी	नामनिर्देशित संचालक	02103601	5	5
13	श्री राकेश चौधरी	नामनिर्देशित संचालक	09495362	6	2
14	श्रीमती. नमिता मेहरोत्रा	नामनिर्देशित संचालक	07916304	6	6
15	श्री. आर. रमणा	पूर्णवेळ संचालक	10225071	5	4
16	श्री. योगेन्द्र पी. सक्सेना	पूर्णवेळ संचालक	10364557	3	3

6. संचालकांसमोर मांडण्यात आलेली माहिती

संचालक मंडळाने व्यवस्थापकीय संचालकांना कंपनीच्या दिवसांतील सर्व नित्यक्रमांच्या आर्थिक अधिकारांसह व्यवस्थापनाचे अधिकार दिलेले आहेत. वेगाने निर्णय घेण्यासाठी, कंपनीच्या नित्यक्रमाच्या कार्यासाठी आणि वरिष्ठ व्यवस्थापकीय अधिकारी वर्गांना जबाबदारी सुपूर्द करण्यासाठी, अधिकारांचे सुचीपत्रक तयार करण्यात आले आहे आणि ते संमत करून प्रसारीत करण्यात आले आहे. सुपूर्द करण्यात आलेल्या बाबींपेक्षा वेगळी बाब असेल तर ती संचालक मंडळाच्या समोर मांडण्यात येते आणि त्यामध्ये पुढील गोष्टींचा समावेश असतो :

- वार्षिक आर्थिक विवरणपत्रे आणि संचालकांचा अहवाल, इ.
- संचालकांच्या सर्व समित्यांच्या सभांचे कार्यवृत्त
- तंत्रज्ञानामध्ये बदल करण्यात येणारे/ DPR मधील विचार केलेल्या तंत्रज्ञाच्या निर्देशांकामध्ये बदल करण्यात येणारे प्रस्ताव.
- मार्गांमधील बदल, स्थानकांमध्ये वाढ, इ. चे प्रस्ताव
- प्रकल्पांच्या प्रगती बाबतचे अहवाल
- मालमत्तांच्या महत्वाच्या विकासा बाबतच्या बाबी
- कंपनी अधिनियम, 2013 नुसार बंधन असलेल्या बाबींची माहिती
- इतर महत्वाच्या बाबतीतील माहिती
- संचालक मंडळाने वेळो वेळी मागीतलेले इतर माहिती

7. संचालक मंडळाच्या समित्या

संचालक मंडळाने गठीत केलेल्या समित्या पुढील प्रमाणे :

1. लेखापरिक्षण समिती
2. समभाग वितरण समिती
3. नामनिर्देश आणि मानधन समिती
4. व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी समिती

कंपनीच्या जरूरीप्रमाणे संचालक मंडळाच्या प्रत्येक उप समित्यांच्या सभा वेळो वेळी आयोजित केल्या जातात. संचालक मंडळाच्या उप समित्यां बाबतची माहिती पुढील प्रमाणे :

i. लेखापरिक्षण समिती

शासकीय कंपन्यांना असलेल्या सवलतींसह कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 177 नुसार आणि त्यावरील नियमांनुसार, ज्या कंपन्यांना स्वतंत्र संचालक नेमणे जरूरीचे आहे त्यांना लेखापरिक्षण समिती नेमणे आवश्यक आहे.

परंतु, तुमच्या संचालक मंडळाने लेखापरिक्षण समिती गठीत केलेली आहे. लेखापरिक्षण समितीची घटना, आवश्यक उपस्थिती, कक्षा, इ. पुढे दिलेली आहे :

गठण

आर्थिक वर्ष 2023-24 च्या लेखापरिक्षण समितीचे गठण पुढील प्रमाणे :

अनु. क्र.	नांव	पद
1	श्री. जयदीप	नामनिर्देशीत संचालक/ अध्यक्ष
2	श्री. असीम कुमार गुप्ता	नामनिर्देशीत संचालक/ सभासद
3	श्रीमती नमिता मेहरोत्रा	नामनिर्देशीत संचालक/ सभासद
4	*श्री. अबोध खंडेलवाल	वित्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी/ कायम स्वरूपी निमंत्रित
5	# श्री. योगेन्द्र पी. सक्सेना	वित्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी/ कायम स्वरूपी निमंत्रित
6	श्रीमती अश्विनी भिडे	कायम स्वरूपी निमंत्रित/ व्यवस्थापकीय संचालक

* श्री. अबोध खंडेलवाल यांनी दिनांक 30 सप्टेंबर 2023 पासून कार्यभार सोडला

श्री. योगेन्द्र पी. सक्सेना यांची पूर्ण वेळ संचालक म्हणून 1 ऑक्टोबर 2023 पासून नियुक्ती करण्यात आली.

लेखापरिक्षणाची कक्षा

लेखापरिक्षण समिती नियत कालाने लेखापरिक्षकांच्या बरोबर अंतर्गत नियंत्रणाबाबत चर्चा करते, लेखापरिक्षणाच्या कक्षमध्ये अंतर्गत लेखापरिक्षकांचे निरीक्षणे आणि संचालक मंडळाला पाठविण्यापूर्वी अंतर्गत लेखापरिक्षकांच्या अहवालांचा आणि वार्षिक आर्थिक विवरणपत्रांचा आढावा आणि अंतर्गत नियंत्रणाच्या योजनांच्या पूर्ततेची खात्री यांचा समावेश असतो.

कंपनी अधिनियमामध्ये नमूद केलेल्या बाबींमध्ये किंवा संचालक मंडळाने समितीला उल्लेखिलेल्या बाबींमध्ये अन्वेषण करण्याचा अधिकार लेखापरिक्षण समितीला आहे, यासाठी समितीला कंपनीच्या नोंदींमधील सर्व माहितीची उपलब्धता असते आणि जर जरूरी असेल तर बाहेरील व्यावसायिक सल्ला समिती घेऊ शकते.

सभा आणि उपस्थिती

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये दिनांक 18 जुलै 2023, 27 जुलै 2023 आणि 18 ऑक्टोबर 2023 रोजी लेखापरिक्षण समितीच्या सभा आयोजित झाल्या आणि त्यामध्ये सभासदांची उपस्थिती पुढील प्रमाणे :

अनु. क्र.	नांव	पद	वर्षभरात आयोजित केलेल्या सभांची संख्या		
			आयोजित	हक्कदार	उपस्थिती
1	श्री. जयदीप	नामनिर्देशीत संचालक/ अध्यक्ष	3	3	3
2	श्रीमती नमिता मेहरोत्रा	सभासद	3	3	3
3	श्री. असीम कुमार गुप्ता	सभासद	3	0	0
4	श्री. अबोध खंडेलवाल	वित्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी/ कायम स्वरूपी निमंत्रित	2	2	2
5	श्रीमती. अश्विनी भिडे	व्यवस्थापकीय संचालक	3	3	3
6	श्री. योगेन्द्र पी. सक्सेना	वित्त संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी/ कायम स्वरूपी निमंत्रित	1	1	1

ii) समभाग वितरण समिती

संचालक मंडळाने कंपनी अधिनियम, 2013 च्या तरतूदीनुसार संचालक मंडळाच्या समभाग वितरण समितीचे गठण केले आहे. ही संचालक मंडळाची अनिवार्य समिती नाही.

समभाग वितरण समितीची आवश्यक उपस्थितीची संख्या प्रत्यक्ष उपस्थित 2 सभासदांची आहे.

गठण

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये समभाग वितरण समितीच्या सभांची माहिती :

अनु. क्र.	नांव	पद
1	श्री. असीम कुमार गुप्ता	अध्यक्ष
2	श्री. जयदीप	सभासद
3	व्यवस्थापकीय संचालक	सभासद

सभा आणि उपस्थिती

आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये समभागांचे वितरण झालेले नसल्यामुळे समभाग वितरण समितीची सभा आयोजित करण्यात आलेली नाही.

iii) नामनिर्देशन आणि मानधन समिती

संचालक मंडळाने कंपनी अधिनियम, 2013 च्या तरतूदीनुसार नामनिर्देशन आणि मानधन समितीचे गठण केले आहे. परंतु आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये नामनिर्देशन आणि मानधन समितीची सभा आयोजित करण्यात आली नाही.

iv) व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी समिती

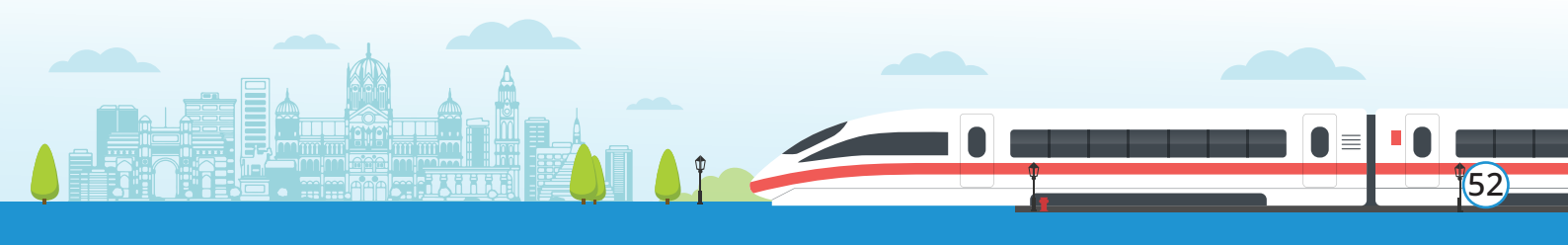
महामंडळाला आर्थिक वर्ष 2023-24 सह मागील 3 आर्थिक वर्षांत तोटा झालेला असल्यामुळे व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारीची तरतूद महामंडळाला लागू नाही.

8. संबंधीत पक्षांसंबंधी प्रकटीकरण

संबंधीत पक्षांशी केलेले सर्व व्यवहार हे सामान्य व्यावसायिक व्यवहार आहेत. कंपनीने प्रवर्तक, संचालक किंवा व्यवस्थापन, त्यांच्या अनुषंगीक कंपन्या किंवा नातेवाईक, इ. यांच्याबरोबर व्यवहार केलेले नाहीत ज्यामुळे कंपनीच्या हिताला बाधा होण्याची शक्यता आहे. जर असतील तर संबंधीत पक्षांबरोबरील व्यवहार वार्षिक अहवालाच्या आर्थिक विवरणपत्रांच्या टिप्पण्यांमध्ये प्रकट केलेले आहेत.

9. वार्षिक सर्वसाधारण सभा

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या तरतूदीनुसार महामंडळाने सन 2022-23 मध्ये वार्षिक सर्वसाधारण सभा आयोजित केली होती, या बाबतची माहिती पुढील प्रमाणे :

वार्षिक सर्वसाधारण सभा	15 वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा	पुढे ढकललेली 15 वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा
तारीख आणि वेळ	29 सप्टेंबर 2023, दुपारी 12:45 वा.	1 नोव्हेंबर 2023, दुपारी 12:45 वा.
पध्दत	दृक श्राव्य सभा	दृक श्राव्य सभा
ठराव	<ol style="list-style-type: none"> संचालकांच्या अहवालाची पुरवणी, लेखापरिक्षकांचा अहवाल आणि त्यावरील भारताचे नियंत्रक आणि महालेखाकारांचा अहवाल आणि त्यावरील व्यवस्थापनाचे उत्तर यांच्यासह आर्थिक वर्ष 2022-23 वर्षासाठीचा लेखापरिक्षित ताळेबंद आणि नफा तोटा पत्रक, प्राप्त करणे, विचारात घेणे आणि स्वीकारणे. आर्थिक वर्ष 2023-24 साठी कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 142 कलम 139(5) सह वाचले असता त्यातील तरतूदीनुसार भारताचे नियंत्रक आणि महालेखाकारांनी नियुक्त केलेल्या कंपनीच्या वैधानिक लेखापरिक्षकांचे मानधन ठरविण्याचा अधिकार संचालक मंडळाला देणे. श्री. राजीव यांची कार्यात्मक संचालक म्हणून महामंडळाच्या संचालक मंडळावर अतिरिक्त संचालक (यंत्रणा आणि O&M) (डिन 10260235) या पदी दिनांक 29 जुलै 2023 पासून नियुक्ती करणे. श्री. रचाप्रोलू डॉमिनीक रमणा (डिन 10225071) यांची कार्यात्मक संचालक म्हणून महामंडळाच्या संचालक मंडळावर अतिरिक्त संचालक (नियोजन आणि स्थावर मिळकत विकास/ NBFR) या पदी दिनांक 4 जुलै 2023 पासून नियुक्ती करणे. 	<ol style="list-style-type: none"> संचालकांच्या अहवालाची पुरवणी, लेखापरिक्षकांचा अहवाल आणि त्यावरील भारताचे नियंत्रक आणि महालेखाकारांचा अहवाल आणि त्यावरील व्यवस्थापनाचे उत्तर यांच्यासह आर्थिक वर्ष 2022-23 वर्षासाठीचा लेखापरिक्षित ताळेबंद आणि नफा तोटा पत्रक, प्राप्त करणे, विचारात घेणे आणि स्वीकारणे.

10. कंपनीचे संकेतस्थळ

कंपनीचे संकेतस्थळ <https://mmrc1.com/> हे आहे. प्रकल्प, निविदा, कंत्राटी कामे, कर्मचारी भरतीची पध्दत आणि निकाल, इत्यादींसह कंपनीची सर्व महत्वाची माहिती या संकेतस्थळावर दिलेली असते. सर्व महत्वाच्या कार्यक्रमांची, उपक्रम आणि मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितची प्रगती आणि इतर लक्षात घेण्याजोग्या घडामोडी यांची सुध्दा माहिती संकेत स्थळावर दिलेली असते आणि ती नेहमी अद्ययावत करण्यात येते.

नोंदणीकृत कार्यालय :

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित

CIN : U60100MH2008SGC181770

ट्रान्झिट कार्यालय, ई ब्लॉक

सिटी पार्क उत्तर दिशा

आयकर कार्यालयाच्या मागे

ए विंग, बांद्रा (पूर्व), बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स

मुंबई – 400 051

कंपनी सचिव :

कु. ऋतु देब

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित

CIN : U60100MH2008SGC181770

ट्रान्झिट कार्यालय, ई ब्लॉक

सिटी पार्क उत्तर दिशा

आयकर कार्यालयाच्या मागे

ए विंग, बांद्रा (पूर्व), बांद्रा कुर्ला कॉम्प्लेक्स

मुंबई – 400 051

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या 31 मार्च 2024 रोजी संपणाऱ्या आर्थिक विवरणपत्रांसंबंधी कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 143(6)(ब) अन्वये भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांचा अभिप्राय/टिकाटिप्पणी

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितचे 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षाचे आर्थिक विवरणपत्र कंपनी अधिनियम, 2013 अन्वये ठरवून देण्यात आलेल्या चौकटीनुसार तयार करण्याची जबाबदारी कंपनीच्या व्यवस्थापनाची आहे. भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक, कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 139(5) अन्वये नेमलेल्या सनदी लेखापरीक्षकांनी कलम 143 अंतर्गत त्यांनी आपले स्वतंत्र परिक्षण करून आपला अहवाल अधिनियमाच्या कलम 143(10) च्या मानकांनुसार देणे ही लेखापरीक्षकांची जबाबदारी आहे. वरील प्रमाणे लेखापरीक्षकांचा दिनांक 22 जुलै 2024 चा लेखापरीक्षणाचा अहवाल तयार केला आहे.

मी, भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षकाच्या वतीने मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्राचे कंपनी अधिनियमच्या कलम 143(6)(अ) अन्वये पूरक लेखापरीक्षण केले आहे. हे पूरक लेखापरीक्षण स्वतंत्रपणे करण्यात आले आहे. त्यासाठी सनदी लेखापरीक्षकांच्या कागदपत्रांचा आधार घेण्यात आलेला नाही, हे लेखापरीक्षण सनदी लेखापरीक्षकांची आणि कंपनीच्या कर्मचार्यांच्या केलेली चौकशी आणि निवडक हिशेबाच्या नोंदी यांच्यापुरती मर्यादित आहे.

माझ्या पूरक लेखा परीक्षणानुसार कंपनी अधिनियमच्या कलम 143(6)(ब) अन्वये, लेखा परीक्षकांच्या अहवालावर, लक्षात घेण्याजोग्या बाबी विवरणपत्रे अधिक समजण्यासाठी, माझ्या टिप्पण्या पुढील प्रमाणे –

अ. ताळेबंदावरील टिप्पणी

समभाग आणि दायित्वे

दायित्वे

सध्याची नसलेली दायित्वे (इतर सध्याची नसलेली दायित्वे (टिप्पणी 13)) : ₹.90.44 लाख

समभाग

इतर समभाग (टिप्पणी 10) : ₹.3,62,774.08 लाख

केंद्र शासन, महाराष्ट्र शासन आणि एमएमआरसीएल यांच्या मधील सामंजस्य करारानुसार, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाकडून (एमएमआरडीए) मुंबई मेट्रो प्रकल्पाच्या बांधकामासाठी निधीचा एक स्रोत म्हणून ₹.67,900 लाख एमएमआरसीएलला मिळणार होते. सध्याच्या आर्थिक वर्षामध्ये एमएमआरसीएलला एकूण ₹.67,900 लाख अनुदाना पैकी ₹.15,000 लाख मिळाले. परंतु, एमएमआरसीएलने हे अनुदान इतर समभाग म्हणून तीच्या पुस्तकांमध्ये दर्शविलेले आहेत.

यामुळे ₹. 15,000 लाखांनी इतर समभाग जास्त दर्शविले गेले आहेत आणि इतर सध्याची नसलेली दायित्वे कमी दर्शविली गेली आहेत.

ब. प्रकटीकरणावरील टिप्पणी

आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पणी

(i) भांडवली बंधने (टिप्पणी 23.2)

कार्यवाही न झालेल्या आणि दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी तरतूद न केलेल्या करारांची एकूण रक्कम अंदाजे रु.6,84,606.73 लाख आहे. यामध्ये मे. वस्कॉन इंजिनिअर्स लि. आणि मे. मॉन्टेकार्लो लि. यांना दिलेल्या कराराचे रु.45,414.99 लाख भांडवली बंधने म्हणून दर्शविलेली आहेत.

इतर दिलेल्या करारांच्या मूल्यांमध्ये जीएसटीच्या रकमांसह कंपनी भांडवली बंधनांचा अंदाज घेते, परंतु वरील दोन करारांमध्ये भांडवली बंधने गणताना कराराच्या मूल्यामध्ये जीएसटीची रक्कम गणलेली नाही.

या दोन कार्यवाही न झालेल्या करारांमधील जीएसटीची रक्कम गणलेली नसल्यामुळे, यामधील भांडवली बंधने रु.8,174.70 लाखांनी कमी दर्शविलेले आहे.

यानुसार, कंपनीने अनुसरलेल्या भांडवली बंधने गणण्यासाठीच्या प्रघातामध्ये सुसंगतीची कमतरता आहे.

(ii) ताळेबंद

मत्ता : सध्याच्या नसलेल्या मत्ता

मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे : रु.46,803.99 लाख

भारतीय लेखा मानके 40 च्या परिच्छेद 8(ब) मध्ये नमूद केल्यानुसार विधान भवन येथील सध्या भविष्यातील उपयोग न ठरवलेली संपूर्ण मालकीच्या जमिनीचे 'मालमत्तेतील गुंतवणूक' या सदराखाली वर्गीकरण करणे जरूरीचे होते. परंतु तीचे 'मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे' याखाली संपूर्ण मालकीची जमिन म्हणून नाममात्र मूल्याने रु. 0.17 लाख असे वर्गीकरण करण्यात आले.

यामुळे रु.42,698.63 लाखांच्या मालमत्तेची भारतीय लेखा मानके 40 आणि कंपनी अधिनियम, 2013 च्या अनुसूची III नुसार उचित मूल्यांच्या प्रकटीकरणाची पूर्तता होत नाही.

भारताचे नियंत्रक आणि महा लेखाकार यांच्या वतीने आणि करीता

स्वाक्षरी

महा संचालक लेखापरिक्षण (शिपींग), मुंबई

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : 26.09.2024

प्रति,
सभासद,
मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित
मुंबई

विषय : दिनांक 20.09.2024 च्या संचालक मंडळाच्या अहवालाची पुरवणी

कंपनीला दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षक यांच्याकडून दिनांक 26 सप्टेंबर, 2024 चा अहवाल मिळाला. लेखापरिक्षणाचे मुख्य संचालक यांनी आर्थिक विवरणपत्रांवरील पूरक लेखापरिक्षण करण्याचे ठरविले. त्यानुसार, पूरक लेखापरिक्षणाच्या आधारे, कॅगने कंपनी अधिनियम, 2013 चे कलम 143(6)(ब) अन्वये पुढील टिप्पणी केली आहे.

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षक यांची टिप्पणी	व्यवस्थापनाचे उत्तर
<p>अ. ताळेबंदावरील टिप्पणी समभाग आणि दायित्वे दायित्वे सध्याची नसलेली दायित्वे (इतर सध्याची नसलेली दायित्वे (टिप्पणी 13)) : रु.90.44 लाख समभाग इतर समभाग(टिप्पणी 10) : रु.3,62,774.08 लाख</p> <p>केंद्र शासन, महाराष्ट्र शासन आणि एमएमआरसीएल यांच्या मधील सामंजस्य करारानुसार, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरणाकडून (एमएमआरडीए) मुंबई मेट्रो प्रकल्पाच्या बांधकामासाठी निधीचा एक स्रोत म्हणून रु.67,900 लाख एमएमआरसीएलला मिळणार होते. सध्याच्या आर्थिक वर्षामध्ये एमएमआरसीएलला एकूण रु.67,900 लाख अनुदाना पैकी रु.15,000 लाख मिळाले. परंतु, एमएमआरसीएलने हे अनुदान इतर समभाग म्हणून तीच्या पुस्तकांमध्ये दर्शविलेले आहेत.</p> <p>यामुळे रु. 15,000 लाखांनी इतर समभाग जास्त दर्शविले गेले आहेत आणि इतर सध्याची नसलेली दायित्वे कमी दर्शविली गेली आहेत.</p>	<p>इतर समभागांमध्ये दर्शविलेले महाराष्ट्र शासनाकडून मिळालेले अनुदान रु.15,000 लाख यांची लेख्यांमधील मांडणी भारताच्या सनदी लेखापालांच्या संस्थेच्या तज्ञ सल्लागार समितीच्या मतांवर आणि महाराष्ट्र शासनाने दिलेले अनुदान प्रकल्पाचे प्रवर्तक म्हणून दिलेले आहे या गृहितकावर आधारीत आहे.</p> <p>परंतु, सध्याच्या आर्थिक वर्षामध्ये कंपनी परत पुनरावलोकन करेल आणि मिळालेल्या स्पष्टीकरणानुसार/ पुढील माहितीनुसार जर जरूर असेल तर लेख्यांमध्ये बदल करण्यात येईल.</p>
<p>ब. प्रकटीकरणावरील टिप्पणी आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पणी (i) भांडवली बंधने (टिप्पणी 23.2)</p>	

कार्यवाही न झालेल्या आणि दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी तरतूद न केलेल्या करारांची एकूण रक्कम अंदाजे रु.6,84,606.73 लाख आहे. यामध्ये मे. वस्काॅन इंजिनर्स लि. आणि मे. मॉन्टेकार्लो लि. यांना दिलेल्या कराराचे रु.45,414.99 लाख भांडवली बंधने म्हणून दर्शवलेली आहेत.

इतर दिलेल्या करारांच्या मूल्यांमध्ये जीएसटीच्या रकमांसह कंपनी भांडवली बंधनांचा अंदाज घेते, परंतु वरील दोन करारांमध्ये भांडवली बंधने गणताना कराराच्या मूल्यामध्ये जीएसटीची रक्कम गणलेली नाही.

या दोन कार्यवाही न झालेल्या करारांमधील जीएसटीची रक्कम गणलेली नसल्यामुळे, यामधील भांडवली बंधने रु.8,174.70 लाखांनी कमी दर्शविलेले आहे.

यानुसार, कंपनीने अनुसरलेल्या भांडवली बंधने गणण्यासाठीच्या प्रघातामध्ये सुसंगतीची कमतरता आहे.

सुसंगती राखण्यासाठी अंदाजीत भांडवली बंधने गणण्यासाठीची नियंत्रणे अधिक वाढवली जातील.

(iii) ताळेबंद

मत्ता : सध्याच्या नसलेल्या मत्ता

मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे : रु.46,803.99 लाख
भारतीय लेखा मानके 40 च्या परिच्छेद 8(ब) मध्ये नमूद केल्यानुसार विधान भवन येथील सध्या भविष्यातील उपयोग न ठरवलेली संपूर्ण मालकीच्या जमिनीचे 'मालमत्तेतील गुंतवणूक' या सदराखाली वर्गीकरण करणे जरूरीचे होते. परंतु तीचे 'मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे' याखाली संपूर्ण मालकीची जमिन म्हणून नाममात्र मूल्याने रु. 0.17 लाख असे वर्गीकरण करण्यात आले.

यामुळे रु.42,698.63 लाखांच्या मालमत्तेची भारतीय लेखा मानके 40 आणि कंपनी अधिनियम, 2013 च्या अनुसूची III नुसार उचित मूल्यांच्या प्रकटीकरणाची पूर्तता होत नाही.

जमिनी/ मालमत्ता म्हणजे विक्री किंवा भाडेपट्टा यांचा चलनामध्ये दर्शविण्याच्या पध्दतीचा निर्णय जास्तीत जास्त महसूलासाठी व्यवहाराच्या सल्लागारांकडून ठरविला जातो. त्यांच्याकडून निर्णय प्राप्त न झाल्यामुळे तो 'मालमत्तेतील गुंतवणूक' म्हणून दर्शविण्यात आला आहे.

कंपनीच्या निर्णयानंतर, भारतीय लेखा मानकांच्या आवश्यकतेनुसार आर्थिक विवरणपत्रांमध्ये लेखांकीत / प्रकटीकरण करण्यात येईल.

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षकांकडून प्राप्त झालेल्या टिप्पण्यांसह संचालकांचा अहवाल पुरवणीसह कंपनीच्या पुढे ढकलण्यात आलेल्या आर्थिक वर्ष 2023-24 च्या सोळाव्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेपुढे मांडण्यात येईल.

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या
संचालक मंडळाकरीता आणि वतीने

दिनांक: 18.10.2024

योगेन्द्र सक्सेना
संचालक आणि मुख्य वित्तीय अधिकारी
डिन : 10364557

अश्विनी भिडे
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन : 02861008

स्वतंत्र लेखापरीक्षकांचा अहवाल

सदस्यगण,

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या सभासदांसाठी
आर्थिक विवरणपत्रांच्या लेखा परिक्षणाचा अहवाल

मत

आम्ही मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या (कंपनी) आर्थिक विवरणपत्रांचे लेखापरिक्षण केले, ज्यामध्ये दिनांक ३१ मार्च २०२४ रोजीचा ताळेबंद, त्या दिवशी संपलेल्या वर्षाचे नफा तोटा पत्रक (इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नासह), समभागातील बदलांचे विवरण आणि रोख प्रवाहाचे विवरण आणि आणि महत्वाच्या लेखा धोरणांचा सारांशांसह आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या आणि इतर स्पष्टीकरणात्मक माहितीचा (यानंतर आर्थिक विवरणपत्रे असा उल्लेख केला जाईल) समावेश आहे.

आमच्या मते आणि आमच्या माहितीनुसार आणि आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार, वर उल्लेखिलेली आर्थिक विवरणपत्रे कंपनी अधिनियम, २०१३ (अधिनियम) च्या आवश्यकतेनुसार माहिती देतात आणि अधिनियमाचे कलम १३३ सुधारीत कंपनी (भारतीय लेखा मानके) नियम, २०१५ सह वाचले असता (इंड एस) त्यातील लेखा धोरणानुसार, आणि भारतात सर्वसाधारणपणे स्वीकारलेल्या इतर लेखा तत्वांनुसार कंपनीच्या दिनांक ३१ मार्च २०२४ रोजीच्या कंपनीच्या व्यवहारांची आणि तोट्याची, एकूण सर्वसमावेशक उत्पन्नाची, समभागांतील बदलांची आणि रोखीचा प्रवाहाची खरी आणि प्रमाणिक माहिती देतात.

मताचा आधार

आम्ही आमचे लेखापरिक्षण कायद्याच्या कलम १४३(१०) मध्ये नमुद केलेल्या लेखापरिक्षणाच्या मानकांप्रमाणे केलेले आहे. त्या मानकांनुसार आमची जबाबदारी आर्थिक विवरणपत्रांवरील लेखा परिक्षणाच्या अहवालातमध्ये लेखापरिक्षकांची जबाबदारी यामध्ये वर्णिलेली आहे. आम्ही अधिनियम आणि त्यावरील नियमांनुसार आमच्या लेखापरिक्षणा संबंधीत नितीमूल्यांसह भारतीय लेखा परिक्षकांच्या संस्थेने (आयसीएआय) निर्गमित केलेल्या आचारसंहितेनुसार कंपनीपेक्षा स्वतंत्र आहोत आणि आम्ही नैतिक जबाबदारी कायद्यांमधील तरतूदीनुसार पाळलेली आहे. आम्ही मानतो की आम्हाला मिळालेले लेख्यांबाबतचे पुरावे आमच्या मताच्या आधारासाठी पुरेसे आणि योग्य आहेत.

आर्थिक विवरणपत्रे आणि लेखापरीक्षकांच्या त्यावरील अहवाला व्यतिरिक्त माहिती

कंपनीचे संचालक मंडळ इतर माहितीसाठी जबाबदार असते. इतर माहितीमध्ये आर्थिक विवरणपत्रे आणि त्यावरील लेखापरिक्षकांचा अहवाल या व्यतिरिक्तच्या संचालकांच्या अहवालाची माहिती असते. संचालकांचा अहवाल जो या लेखापरिक्षणाच्या अहवालाच्या तारखेनंतर आम्हाला उपलब्ध होतो.

आमच्या मते आर्थिक विवरणपत्रांमध्ये इतर माहिती नसते आणि आम्ही त्यामधील निष्कर्षांवर कोणतीही खात्री देऊ शकत नाही.

आमच्या आर्थिक विवरण पत्रांच्या लेखापरिक्षणाच्या संबंधात, आमची जबाबदारी ही वर उल्लेखिलेली इतर माहिती आम्हाला उपलब्ध करून दिल्यानंतर वाचण्याची आहे आणि हे करतातना, इतर माहिती आर्थिक विवरणपत्रांशी लक्षणीयरित्या संगत आहे हे पहाणे किंवा आमच्या लेखा परिक्षणामधील मिळालेल्या ज्ञानानुसार किंवा ती भौतिकदृष्ट्या चुकीची नमूद केलेली नाही, ही आमची जबाबदारी आहे.

आम्ही संचालकांचा अहवाल वाचताना, आमचा जर असा निष्कर्ष असेल की त्यामध्ये भौतिकदृष्ट्या चुकीची विधाने असतील, तर अशा बाबी शासकांना सांगणे आम्हाला गरजेचे आहे.

आर्थिक विवरणपत्रां संबंधी व्यवस्थापनाची आणि आर्थिक विवरणपत्रांसाठी जबाबदार असलेल्या शासकांची जबाबदारी कंपनी अधिनियम 2013 ("कायदा") चे कलम 134(5) नुसार ही आर्थिक विवरणपत्रे तयार करण्यासाठी आणि सादर करण्यासाठी, जी कंपनीच्या आर्थिक स्थितीबद्दल, इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नासह आर्थिक कामगिरी बद्दल आणि, समभागांतील बदलाच्या विवरणाबद्दल, आणि रोख प्रवाहाबद्दल खरी आणि योग्य माहिती देतील, जी भारतामध्ये सामान्यतः मान्य असलेल्या तत्वांप्रमाणे, अधिनियमाच्या कलम 133 मध्ये नमूद केलेल्या इंड एएस प्रमाणे असतात, यांस सूत्रधार कंपनीचे संचालक मंडळ जबाबदार असते. या जबाबदारीमध्ये, अधिनियमातील तरतुदीनुसार प्रत्येक कंपनीच्या मतेच्या सुरक्षिततेसाठी आणि फसवणूक आणि इतर अनियमितता शोधण्यासाठी लेख्यांच्या पुरेश्या नोंदी ठेवणे; लेख्यांच्या योग्य धोरणांची निवड करणे आणि त्यांची अंमलबजावणी करणे; योग्य आणि विवेकी अंदाज बांधणे आणि निर्णय घेणे; आणि पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणासाठी आराखडा करणे, अंमलबजावणी करणे आणि देखभाल करणे, जे लेख्यांच्या नोंदींमध्ये अचूकता आणि पूर्णत्व येण्यासाठी प्रभावीपणे कार्यरत आहे, आर्थिक विवरणपत्रे तयार करण्यासाठी आणि सादर करण्यासाठी जी खरी आणि वाजवी माहिती देतील आणि भौतिक चुकीच्या विधानां विरहीत असतील, जी फसवणुकीमुळे किंवा चुकीने होतात यांचा सुध्दा समावेश आहे.

आर्थिक विवरणपत्रे तयार करताना, कंपनीचे चालू राहण्याच्या क्षमतेचे मूल्यांकन करण्यासाठी, लागू असल्याप्रमाणे, चालू राहणारया संबंधीच्या बाबी जाहीर करणे आणि संचालक मंडळाने कंपनी अवसायानात काढण्याचे ठरविले नसेल किंवा व्यवहार बंद करण्याचे ठरविले नसेल किंवा असे करण्याशिवाय पर्याय नसेल तर चालू राहणारी लेखा पध्दत वापरणे, यासाठी व्यवस्थापन जबाबदार असते.

कंपनीचे संचालक मंडळ हे सुध्दा प्रत्येक कंपनीची एकंदरीत आर्थिक माहिती देण्याच्या प्रक्रियेस जबाबदार असते.

आर्थिक विवरण पत्रांचे लेखा परिक्षण करताना लेखापरिक्षकांची जबाबदारी

आमचा उद्देश असतो की सर्वसाधारणपणे आर्थिक विवरण पत्रे ही भौतिक चुकीच्या विधानांरहीत असतील, जी फसवणूकीने किंवा चुकीने केलेली असतील, याची वाजवी खात्री करणे, आणि लेखापरिक्षकांचा अहवाल देणे ज्यामध्ये आमचे मत असेल. वाजवी खात्री ही वरच्या स्तराची खात्री असते, पण हमी देऊ शकत नाही की लेखा मानकांनुसार केलेल्या लेखा परिक्षणामध्ये असलेली भौतिक चुकीची विधाने ही प्रत्येकवेळी शोधता येतील. भौतिक चुकीची विधाने ही फासवणूकीने किंवा चुकीने निर्माण होतात आणि ती परिणाम करतात, जर वैयक्तिकरित्या किंवा संयुक्तरित्या वापरणारयांनी आर्थिक निर्णय या आर्थिक विवरणपत्रांच्या आधारावर घेतले तर.

लेखा मानकांच्या आधारे केलेल्या आमच्या लेखा परिक्षणामध्ये, संपूर्ण लेखा परिक्षण करताना आम्ही व्यावसायिक अंदाजांचा उपयोग केला आहे आणि व्यावसायिक संशयीत वृत्ती ठेवलेली आहे, आम्ही केले आहे :

- आर्थिक विवरण पत्रामधील भौतिक चुकीची विधाने शोधणे आणि त्यांच्या जोखमींचे मूल्यांकन करणे, जी फसवणुकीने किंवा चुकीने केलेली असतील, या जोखमी साठी लेखा परिक्षण पध्दतीचा आराखडा करणे आणि त्याची अंमलबजावणी करणे, आणि आमच्या मताचा अधार असलेले लेखा परिक्षणाचे पुरेसे आणि योग्य असे पुरावे मिळविणे. फसवणुकीने केलेली भौतिक चुकीची विधाने न मिळण्याची जोखीम ही चुकीमुळे झालेल्या भौतिक चुकीच्या विधानांपेक्षा जास्त असते, अशा फसवणुकीमध्ये संगनमत, बनावटपणा, जाणून बुजून वगळणे, चुकीचे दाखवणे किंवा अंतर्गत नियंत्रणाच्या बाहेरचे यांचा समावेश असतो.
- लेखा परिक्षणाची पध्दत तयार करण्यासाठी, जी परिस्थितीनुसार योग्य असेल, लेखा परिक्षणाच्या संबंधीत अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण समजून घेणे. अधिनियमाच्या कलम 143(3)(i) नुसार, कंपनीची आर्थिक विवरणपत्रांच्या बाबतीत

पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणाली आहे आणि अशा नियंत्रणाचा कार्यावरील परिणाम यावर आमचे मत देण्यासाठी आम्ही जबाबदार आहोत.

- अमलात आणलेल्या लेखा धोरणांच्या योग्यतेचे मूल्यमापन करणे आणि लेखा अंदाजांचा संयुक्तीकरण शोधणे आणि व्यवस्थापनाने जाहीर केलेल्या संबंधीत प्रकटीकरणाचे मूल्यमापन करणे.
- आर्थिक विवरणपत्रे तयार करताना चालू राहणाऱ्या तत्वावरील लेख्यांचे व्यवस्थापनाच्या उपयोगाच्या योग्यतेवर मत देणे आणि लेख्यांच्या मिळालेल्या पुराव्यांनुसार, संबंधीत घटनांमधून किंवा परिस्थितीमधून भौतिक अनिश्चितता आहे का ज्यामुळे कंपनी चालू राहण्याच्या क्षमतेच्या बाबतीत लक्षणीय शंका आहे यावर निष्कर्ष देणे. जर आमच्या निष्कर्षानुसार भौतिक अनिश्चितता असेल, तर आम्ही आमच्या आर्थिक विवरणपत्राच्या लेखा परिक्षणाच्या अहवालामध्ये संबंधीत प्रकटीकरणामध्ये लक्षात आणून देणे किंवा आमचे मत बदलण्यासाठी असे प्रकटीकरण जर पुरेसे नसेल तर. आमचे निष्कर्ष हे आम्हाला लेखापरिक्षकांच्या अहवालाच्या तारखेपर्यंत मिळालेल्या लेख्यांच्या पुराव्यांवर अवलंबून असतात. परंतु, भविष्यातील घटनांमुळे किंवा परिस्थितीमुळे कंपनी चालू राहणे थांबवू शकते.
- आर्थिक विवरणपत्रातील सादरीकरणाचे, रचनेचे आणि मजकूराचे सर्वसाधारण मूल्यमापन करणे, ज्यामध्ये प्रकटीकरणाचा समावेश असतो आणि आर्थिक विवरण पत्रात काही मूलभूत व्यवहार किंवा घटना आहेत ज्यामुळे उचित सादरीकरण होऊ शकते.

आर्थिक विवरणपत्रांतील चुकीच्या विधानांमुळे, आर्थिक विवरणपत्रांच्या वाजवी जाणकार वापरकर्त्यांनी वैयक्तिकरित्या किंवा एकत्रित घेतलेले आर्थिक निर्णयांवरील परिणाम वाढतात. (i) आमच्या लेखा परिक्षणाचा कामाची व्याप्ती ठरविण्यासाठी आणि आमच्या कामाचा परिणाम तपासण्यासाठी; आणि (ii) शोधलेली चुकीच्या विधानांचा आर्थिक विवरणपत्रांवरील परिणामांच्या मूल्यांकनासाठी आम्ही परिमाणात्मक भौतिकता आणि गुणात्मक घटक लक्षात घेतले.

इतर बाबतीत, लेखा परिक्षणाची नियोजित व्याप्ती आणि लेखा परिक्षणाची वेळ आणि लेखा परिक्षणामधील महत्वाचे निष्कर्ष आम्ही शासकांना सांगतो, ज्यामध्ये लेखापरिक्षणामध्ये शोधलेल्या अंतर्गत नियंत्रणामधील लक्षणीय कमतरता यांचा समावेश असतो.

आम्ही स्वतंत्रतेची नैतिक जबाबदारी पाळलेली आहे हे सुध्दा आम्ही निवेदनाद्वारे शासकांना सांगतो आणि आमच्या स्वतंत्रतेबाबतीत सर्व संबंध आणि इतर बाबी सांगतो, आणि जेथे लागू होईल तेथे दक्षतेबाबत सांगतो.

इतर वैधानिक आणि नियामकांच्या गरजांवरील अहवाल

1. अधिनियमाच्या कलम 143(11) नुसार केंद्र शासनाने जारी केलेल्या कंपनी (लेखापरिक्षकांचा अहवाल) आदेश, 2020 नुसार, आदेशाच्या परिच्छेद 3 आणि 4 मध्ये दिलेल्या बाबतीत आम्ही निवेदन “परिशिष्ट अ” मध्ये दिले आहे.
2. अधिनियमाच्या कलम 143(5) नुसार भारताचे नियंत्रक आणि महालेखा परिक्षक यांनी कंपनीसाठी दिलेल्या बाबीं बाबत आम्ही निवेदन “परिशिष्ट ब” मध्ये दिले आहे.
3. अधिनियमाच्या कलम 143(3) नुसार आम्ही अहवाल देतो की –
 - अ. आम्हाला आमच्या ज्ञानाप्रमाणे आणि विश्वासानुसार सर्व प्रकारची माहिती व स्पष्टीकरणे, जी आम्हाला आमच्या लेखा परिक्षणासाठी आवश्यक होती ती आमच्या मते मिळालेली आहेत.
 - ब. आमच्या मते आमच्या पुस्तकांच्या परिक्षणानुसार कंपनीने आर्थिक विवरणपत्रे तयार करण्यासाठी कायद्याप्रमाणे आवश्यक असलेली सर्व लेखा पुस्तके ठेवलेली आहेत.

- क. ताळेबंद, इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नासहीत नफा तोटा पत्रक, या अहवालाशी संबंधीत समभागां मधील बदलांचे विवरण आणि रोख प्रवाहाचे विवरण यांचा कंपनीने आर्थिक विवरणपत्रे तयार करताना उपयोगात आणलेल्या लेखा पुस्तकांशी मेळ बसतो.
- ड. आमच्या मते वर उल्लेखिलेली आर्थिक विवरणपत्रे अधिनियमाचे कलम 133, त्यावरील जारी केलेल्या संबंधीत नियमांनुसार इंड एएसची पूर्तता करतात.
- इ. कंपनी शासकीय कंपनी असल्यामुळे केंद्र शासनाची दिनांक 5 जून, 2015 ची अधिसूचना क्र. 463(इ), अधिनियमाचे कलम 164(2) कंपनीला लागू होत नाही.
- फ. कंपनीच्या आर्थिक विवरणपत्रांच्या संबंधीत अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणासाठी आणि तीचा कार्यालवरील परिणामासाठी आमचा वेगळा “परिशिष्ट क” मध्ये अहवाल दिलेला आहे.
- ग. कंपनी शासकीय कंपनी असल्यामुळे केंद्र शासनाची दिनांक 5 जून, 2015 ची अधिसूचना क्र. 463(इ), अधिनियमाचे कलम 197 कंपनीला लागू होत नाही.
- ह. कंपनी (लेखा परिक्षण आणि लेखापरिक्षक) नियम, 2014 च्या नियम 11 नुसार लेखापरिक्षकांच्या अहवालामधील इतर बाबींवरील आमची मते, आम्हाला दिलेल्या माहितीप्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, पुढील प्रमाणे –
- आर्थिक विवरणपत्रांमधील आर्थिक स्थितीवरील प्रलंबित दाव्यांच्या परिणामांबाबतची माहिती कंपनीने प्रकट केलेली आहेत – संयुक्त आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पणी 23.1 पहा.
 - लक्षणीय भविष्यकालीन तोटा होईल असे दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षामध्ये कंपनीचे कोणतेही दीर्घ कालीन करार नाहीत. कंपनीचे दिनांक 31 मार्च 2024 रोजीचे व्युत्पन्न करार नाहीत.
 - गुंतवणूकदारांच्या प्रशिक्षणासाठी आणि निधीच्या संरक्षणासाठी रक्कम देणे कंपनीला जरूरीचे नाही.
 - (अ) व्यवस्थापनाने निवेदन दिले की, तीच्या ज्ञानाप्रमाणे आणि विश्वासाप्रमाणे, कंपनीने इतर कोणत्याही व्यक्तीला/ व्यक्तींना किंवा संस्थेला/ संस्थांना, विदेशीय संस्थांसहीत (मध्यस्थ), अग्रिमाच्या स्वरूपात किंवा कर्जाच्या स्वरूपात किंवा गुंतवणूकीच्या स्वरूपात (उधारीचा निधी किंवा भागांचे अधिमूल्य किंवा इतर स्रोतांकडून किंवा त्यासारखा निधी) निधी दिलेला नाही, अशा समजाने (लेखी किंवा इतरत्र नोंद केलेला), मध्यस्थ कुठल्याही स्वरूपाने शोधलेल्या किंवा कंपनीच्या वतीने प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष दुसरया व्यक्तीला (व्यक्तींना) किंवा संस्थेला (संस्थांना) देईल किंवा गुंतवणूक करेल, हमी देईल, सुरक्षा किंवा त्यासारखे किंवा अंतिम लाभधारकांच्या वतीने.
 - (ब) व्यवस्थापनाने निवेदन दिले की, तीच्या ज्ञाना प्रमाणे आणि विश्वासाप्रमाणे कुठल्याही व्यक्तींकडून/ संस्थांकडून, विदेशीय संस्थांसह कंपनीने निधी घेतलेला नाही, प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष, कुठल्याही प्रकारे कंपनीने किंवा निधी देणारया पक्षाच्या (अंतिम लाभधारक) वतीने शोधलेल्या इतर व्यक्तींना देईल किंवा इतर व्यक्तींना गुंतवणूक करेल किंवा हमी देईल, सुरक्षा देईल किंवा अंतिम लाभधारकांच्या वतीने त्यासारखे.
 - (क) आमच्या लेखापरिक्षणाच्या प्रध्दतीच्या आधारे जी परिस्थितीनुसार वाजवी आणि योग्य आहे, नियम 11(इ) मधील उप कलमे (i) आणि (ii) नुसारची वरील (अ) आणि (ब) बाबतीतील लक्षणीय चुकीची विधाने असतील अशी निवेदने आमच्या निदर्शनास आली नाहीत.

- v. कंपनीने लेखापरिक्षणाच्या वर्षात कोणताही लाभांश दिलेला नाही किंवा जाहीर केलेला नाही.
- vi. कंपनीने आमच्या चाचणी तपासणीसहच्या परिक्षणानुसार, कंपनीने लेख्यांच्या आज्ञावल्या वापरलेल्या आहेत ज्यामध्ये लेखापरिक्षणाचा मागोवा घेण्याची सोय आहे आणि आज्ञावल्यांमध्ये नमूद केलेल्या सर्व व्यवहारासाठी सर्व वर्षभर कार्यान्वित होत्या. पुढे, आमच्या लेखापरिक्षणाच्या कालावधीत आम्हाला कुठल्याही प्रकारचा लेखापरिक्षणाचा मागोवा अनधिकृत रित्या बदलल्याचे निदर्शनास आले नाही.

इतर बाबी

दिनांक 31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठीची आर्थिक विवरणपत्रे मे. चांदभाई आणि जस्सूभाई, सनदी लेखापाल यांनी लेखापरिक्षित केलेली आहेत त्यांनी त्यांच्या दिनांक 28 जुलै, 2023 च्या अहवालावर आर्थिक विवरणपत्रांवर न बदललेले मत दिले आहे.

ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल
यांच्या वतीने आणि करीता
फर्म नोंदणी क्र. 116293W

सतीश कुमार गुप्ता
भागीदार
क्र. 101134
UDIN : 24101134BKAVWU2448

ठिकाण : मुंबई
दिनांक : 22 जुलै, 2024

आमच्या स्वतंत्र लेखापरिक्षणाच्या अहवालाचे परिशिष्ट “अ”

(मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या लेखापरिक्षकांच्या अहवालातील ‘इतर कायदेशीर आणि नियामक गरजा’ यावरील परिच्छेद 1 पहावा)

- i. मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे आणि अमूर्त मत्ता
 - अ. (अ) कंपनीने संख्यात्मक आणि मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे यांच्या स्थितीसह पूर्ण तपशीलासह योग्य नोंदी ठेवलेल्या आहेत.
(ब) कंपनीने अमूर्त मत्तांच्या संपूर्ण तपशीलासह योग्य नोंदी ठेवलेल्या आहेत.
 - ब. कंपनीची मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे (पीपीई) यांच्या भौतिक सत्यापनाची योजना आहे, त्यानुसार प्रत्येक पीपीईचे गेले तीन वर्ष टप्प्याच्या पध्दतीने भौतिक सत्यापन केले जाते. आमच्या मते, हा भौतिक सत्यापनाचा नियतकाल जे आमच्या मते कंपनीचे आकारमान पाहता आणि कंपनीच्या मतेचे स्वरूप लक्षात घेता योग्य आहे. या भौतिक सत्यापनामध्ये सध्याच्या आर्थिक वर्षासाठी कोणतीही लक्षणीय तफावत आढळलेली नाही.
 - क. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, सर्व आर्थिक विवरणपत्रांमध्ये नमूद केलेल्या स्थिर मालमत्तांच्या (जेथे कंपनी भाडेपट्टा देणारी आहे, आणि भाडेपट्टाचे करार भाडेपट्टा देणाऱ्याच्या नावे आहे अशा मालमत्ता वगळून) मालकीचे करार कंपनीच्या नावे आहेत, परिशिष्ट 1 मध्ये नमूद केलेल्या व्यतिरिक्त.
 - ड. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षामध्ये कोणत्याही मालमत्तेचे, यंत्रसामग्रीचे आणि उपकरणांचे (वापरण्याच्या हक्काच्या मत्तांसह) आणि अमूर्त मत्तांचे पुनर्मुल्यांकन केलेले नाही. त्यानुसार, आदेशाचा परिच्छेद 3(i)(ड) कंपनीला लागू होत नाही.
 - इ. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनी विरुद्ध बेनामी मालमत्ता धारण केल्याबद्दल कंपनी विरुद्ध बेनामी व्यवहार (प्रतिबंध) कायदा, 1988 नुसार कोणतीही कायदेशीर कारवाई सुरु झालेली नाही किंवा प्रलंबित नाही.
- ii. अ. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या नोंदींच्या परिक्षणानुसार, कंपनीची वस्तूसूची नाही आणि त्यामुळे आदेशाचा परिच्छेद 3(ii)(अ) कंपनीला लागू होत नाही.
ब. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या नोंदींच्या परिक्षणानुसार, कंपनीला कोणत्याही बँकेकडून किंवा वित्तीय संस्थेकडून सध्याच्या मतेच्या तारणाने वर्षातील कोणत्याही वेळी पाच कोटीपेक्षा जास्त खेळते भांडवल मंजूर केलेले नाही.
- iii. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने गुंतवणूक केलेली नाही किंवा हमी दिलेली नाही किंवा कंपनीला, संस्था, मर्यादित दायित्व असलेली भागीदारी संस्था किंवा इतर पक्षांना वर्षभरात कुठलीही सुरक्षित किंवा असुरक्षित कर्जे किंवा कर्जांच्या स्वरूपात अग्रिमे दिलेली नाहीत, कर्मचार्यांना दिलेल्या कर्जांच्या व्यतिरिक्त.

- अ. कंपनीने वर्षभरात दुसऱ्या संस्थेला कोणतीही कर्जे किंवा कर्जांच्या स्वरूपात अग्रिमे दिलेली नाहीत, किंवा हमी किंवा सुरक्षा दिलेली नाही, आणि त्यामुळे आदेशाचे परिच्छेद 3(iii)(अ)(अ) आणि 3(iii)(अ)(ब) कंपनीला लागू होत नाही.
- ब. वर उल्लेखिलेल्या परिच्छेद 3(iii) कर्जांच्या आणि कर्जांच्या स्वरूपातील अग्रिमांसाठीच्या अटी आणि शर्ती कंपनीच्या हिताला बाधक नाहीत.
- क. वर उल्लेखिलेल्या परिच्छेद 3(iii) कर्जांसाठी आणि कर्जांच्या स्वरूपातील अग्रिमांसाठी परतफेडीची आणि व्याजाच्या देण्याची सारीणी ठरवलेली आहे आणि त्यानुसार परतफेडी आणि वसुली नियमितपणे होत आहे.
- ड. परिच्छेद 3(iii)(क) मध्ये सांगितल्याप्रमाणे कंपनी मुद्दल आणि व्याज नियमितपणे वसूल करत आहे आणि कोणतीही रक्कम 90 दिवसांपेक्षा जास्त थकित नाही.
- इ. कंपनीने कर्जांचे नुतनीकरण किंवा वर्धित केले नाही किंवा विद्यमान कर्जांच्या थकित रकमेसाठी त्याच पक्षांना नवीन कर्ज मंजूर केले नाही, जे वर्षभरात देय होते.
- फ. मागणी केल्यावर परतफेडीचे किंवा कोणत्याही अटी किंवा परतफेडीचा कालावधी नसलेले कोणतेही कर्ज किंवा कर्जांच्या स्वरूपात अग्रिम कंपनीने मंजूर केले नाही.
- iv. आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनीने अधिनियमाच्या कलम 185 आणि 186 मध्ये नमुद केलेल्या पक्षांना प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष कर्ज दिले नाही किंवा गुंतवणूक केली नाही किंवा हमी आणि सुरक्षा दिलेली नाही. त्यामुळे आदेशाच्या परिच्छेद 3(iv) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- v. आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 73, 74, 75 आणि 76 किंवा दुसऱ्या कोणत्याही तरतूदींच्या अर्थानुसार कंपनीने सर्वसामान्य जनतेकडून कुठल्याही ठेवी स्वीकारलेल्या नाहीत.
- vi. केंद्र शासनाने कंपनीच्या कोणत्याही उत्पादनासाठी किंमतीची नोंद ठेवण्याचे निर्देशिलेले नाही त्यामुळे अधिनियमाच्या 148 कलमाचे उपकलम (1) कंपनीला लागू होत नाही. त्यामुळे आदेशाच्या परिच्छेद 3(vi) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- vii. अ. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या नोंदींच्या परिक्षणानुसार, आमच्या मते, वाद नसलेली वैधानिक देणी ज्यामध्ये वस्तु आणि सेवा कर, भविष्य निर्वाह निधी, कर्मचारी राज्य विमा, आयकर, विक्रीकर, सेवा कर, सीमा शुल्क, उत्पादन शुल्क, मूल्यवर्धीत कर, उपकर, यांचा समावेश होतो, सामान्यतः वेळच्यावेळी योग्य प्रधिकरणांकडे भरलेली केलेली आहेत. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी कोणताही लक्षणीय वाद नसलेली वैधानिक देणी देय दिनांकापासून सहा महिन्यांपेक्षा जास्त प्रलंबित नाहीत.
- ब. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या नोंदींच्या परिक्षणानुसार, वर उपवाक्य (अ) मध्ये उल्लेखिलेल्या पैकी कोणतीही लक्षणीय वैधानिक देणी बाकी नाहीत, जी वाद असल्यामुळे कंपनीने भरलेली नाहीत, फक्त मालमत्ता कर (पहा आर्थिक विवरणपत्रांची टिप्पणी 23.1) पुढील वादांमुळे दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी भरलेला नाही.

कायद्याचे नाव	देण्याचा प्रकार	रक्कम रुपये लाखात	रकमेचा कालावधी	देणे देण्याचे प्राधिकरण
मुंबई महा नगरपालिका कायदा, 1888	मालमत्ता कर	5283.35	2015-16 ते 2023-24	सहाय्यक निर्धारक आणि जिल्हाधिकारी (एचई विभाग)

- viii. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, वर्षभरात कंपनीच्या कर निर्धारणामध्ये दाखवलेले आणि उत्पन्न म्हणून आणि त्यासारखे आहे पण लेखा पुस्तकांमध्ये दाखवलेले नाही असे कोणतेही व्यवहार नाहीत. तसेच, पूर्वी न दाखवलेले उत्पन्न जे आता लेखा पुस्तकांमध्ये दाखवलेले आहे असे कोणतेही व्यवहार नाहीत. म्हणून, आदेशाच्या परिच्छेद 3(vi) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- ix. अ. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, आणि आम्ही तपासलेल्या नोंदी आणि कागदपत्रे यांच्या आधारानुसार, केंद्र शासनाकडून आणि राज्य शासनाकडून मिळालेली दुय्यम कर्जे आणि वित्तीय संस्था, बँक, आणि इतर धनकोकडून मिळालेली कर्जे सध्या देय नाहीत. जेआयसीए कडून मिळालेले कर्जाची परतफेड या आर्थिक वर्षापासून देय आहे, आणि त्यामध्ये कसूर झालेली नाही. केंद्र शासनाकडून आणि राज्य शासनाकडून मिळालेली दुय्यम कर्जे विनाव्याज आहेत.
- ब. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, आणि आमच्या लेखापरिक्षणाच्या पध्दतीनुसार, आम्ही अहवाल देतो की कंपनी कोणत्याही बँकेकडून किंवा वित्तीय संस्थेकडून किंवा शासनाकडून किंवा कोणत्याही शासनाच्या प्राधिकरणाकडून हेतूपुरस्सर कर्ज बुडवी म्हणून जाहीर झालेली नाही.
- क. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, आणि आम्ही कंपनीच्या तपासलेल्या नोंदीनुसार, कंपनीने ज्या उद्देशासाठी कर्ज घेतले त्याच उद्देशासाठी वापरलेले आहे.
- ड. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार, आणि आमच्या लेखापरिक्षणाच्या पध्दतीनुसार, कंपनीने पुढील अल्प कालीन कर्जे दीर्घ कालीन उद्देशासाठी वापरली :

तपशील	रक्कम (रुपाये लाखात)
एचडीएफसी बँकेकडून अधिकर्ष	6,252.72
बँक ऑफ इंडियाकडून कर्ज	8,999.30
कॅनरा बँकेकडून कर्ज	1,37,485.57

आम्हाला माहिती देण्यात आली की ही कर्जे मुंबई मेट्रो लाईन 3 प्रकल्पासाठी धनकोकडून बाकी असलेल्या कर्जाच्या रकमेसाठी सांधणी यंत्रणा म्हणून वापरण्यात आलेली आहेत.

- इ. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि कंपनीच्या आर्थिक विवरणत्रांच्या आमच्या परिक्षणानुसार, आम्ही अहवाल देतो की कंपनीने कोणत्याही संस्थेकडून किंवा व्यक्ती कडून तीच्या सहाय्यक कंपन्यांसाठी, उपकंपन्यांसाठी किंवा संयुक्त उपक्रमांसाठी किंवा त्यांची बंधने पूरी करण्यासाठी निधी घेतलेला नाही.

- फ. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आम्ही अंगिकारलेल्या पध्दतीनुसार, आम्ही अहवाल देतो की कंपनीने स्वतःचे, संयुक्त उपक्रमांचे किंवा सहयोगी कंपन्यांचे रोखे तारण ठेऊन कोणतेही कर्ज घेतलेले नाही.
- x. अ. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आम्ही अंगिकारलेल्या पध्दतीनुसार, कंपनीने सुरवातीच्या पब्लिक ऑफरने किंवा नंतरच्या पब्लिक ऑफरने (रोख्यांसह) वर्षभरात रक्कम उभारलेली नाही. त्यामुळे, आदेशाच्या परिच्छेद 3(x)(अ) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- ब. आम्हाला दिलेल्या माहिती प्रमाणे आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि नोंदींच्या आमच्या तपासणीनुसार, कंपनीने कोणत्याही प्रकारचे प्राधान्याने किंवा खाजगीरित्या भाग किंवा संपूर्णतः किंवा अंशतः किंवा विकल्पाने परिवर्तनीय रोखे वर्षभरात वितरीत केलेले नाही. त्यानुसार आदेशाच्या परिच्छेद 3(x)(ब) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- xi. अ. आमच्या लेखापरिक्षणाच्या कालावधीत, कंपनीच्या लेखा पुस्तकांच्या आणि नोंदींच्या परिक्षणानुसार, भारतात सामान्यतः मान्य असलेल्या लेखापरिक्षणाच्या पध्दतीनुसार, आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार, वर्षभरात कंपनीने अथवा कंपनीची कोणत्याही प्रकारची लक्षणीय फसवणूक केल्याचे आढळून आलेले नाही.
- ब. कंपनी (लेखा परिक्षण आणि लेखापरिक्षक) नियम, 2014 मधील नियम 13 मध्ये नमुद केल्यानुसार कंपनी अधिनियमाचे कलम 143 चे उपकलम (12) नुसार लेखापरिक्षकांनी अहवाल एडीटी-4 स्वरूपात केंद्र शासनाकडे दाखल केलेला नाही.
- क. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार, वर्षभरात जागल्याकडून कोणतीही तक्रार मिळालेली नाही.
- xii. आमच्या मते आणि आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार कंपनी निधी कंपनी नाही. त्यानुसार आदेशाच्या परिच्छेद 3(xii)(अ) ते (क) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- xiii. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या नोंदींच्या तपासणीनुसार संबंधीत पक्षांबरोबरीचे व्यवहार अधिनियमाचे कलम 177 आणि 188 नुसारचे आहेत, ज्या ठिकाणी लागू होतात त्या ठिकाणी, आणि अशा व्यवहारांची माहिती इंड एएसच्या आवश्यकते प्रमाणे आर्थिक विवरणपत्रांमध्ये दाखवलेली आहे.
- xiv. अ. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि आमच्या तपासणीनुसार, कंपनीच्या व्यवसायाच्या आकारमानानुसार आणि स्वरूपानुसार प्रमाणात अंतर्गत लेखापरिक्षण प्रणाली आहे.
- ब. आम्ही अंतर्गत लेखापरिक्षकांनी दिलेले अंतर्गत लेखापरिक्षणाचे लेखापरिक्षण अहवाल आमच्या लेखापरिक्षणात लक्षात घेतले.
- xv. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि आमच्या तपासणीनुसार, आमच्या मते वर्षभरात कंपनीने संचालकांबरोबर किंवा संचालकांच्या संबंधीत व्यक्तींबरोबर कुठलेही अरोखीय व्यवहार केलेले नाहीत आणि म्हणून अधिनियमाचे कलम 192 कंपनीला लागू नाही. त्यानुसार आदेशाच्या परिच्छेद 3(xv) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- xvi. अ. आमच्या मते, भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 च्या कलम 45 IA खाली कंपनीची नोंदणी करण्याची गरज नाही आणि त्यानुसार आदेशाच्या परिच्छेद 3(xvi)(a) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.

- ब. आमच्या मते, कंपनीने कोणतेही अधिकोषणीय वित्तीय किंवा गृहनिर्माण वित्तीय उपक्रम भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या नोंदणी प्रमाणपत्रांशिवाय केलेले नाहीत. म्हणून आदेशाच्या परिच्छेद 3(xvi)(ब) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- क. कंपनी रिझर्व्ह बँकेने व्याख्या केलेल्या नियमावली प्रमाणे मूळ गुंतवणूकदार कंपनी (सीआयसी) नाही. म्हणून, आदेशाच्या परिच्छेद 3(xvi)(क) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- ड. कंपनीच्या समूहामध्ये एकापेक्षा जास्त सीआयसी नाहीत. म्हणून आदेशाच्या परिच्छेद 3(xvi)(ड) मधील तरतूदी कंपनीला लागू होत नाही.
- xvii. आर्थिक विवरणत्रांच्या एकंदरीत पुनरावलोकनानुसार, कंपनीला या आर्थिक वर्षात रु.2,852.70 लाखांचा रोख तोटा आहे आणि लगतच्या मागील वर्षात रु.2,092.74 लाखांचा रोख तोटा होता.
- xviii. वर्षभरात वैधानिक लेखापरिक्षकांनी राजीनाम दिलेला नाही. त्यानुसार आदेशाचा परिच्छेद 3(xviii) कंपनीला लागू होत नाही.
- xix. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या आर्थिक गुणोत्तरे, कालावधी आणि वित्तीय मतेची अंदाजीत परिपूर्ती आणि दायित्वांचे देणे, आर्थिक विवरणपत्रां बरोबरीची इतर माहिती, संचालक मंडळ आणि व्यवस्थापन यांच्या योजनांचे ज्ञान यांच्या तपासणीनुसार, आमचे मत आहे की जेव्हा ते ताळेबंदाच्या तारखे पासून एक वर्षाच्या आत देय होतील तेव्हा या ताळेबंदाच्या तारखेला कोणतीही लक्षणीय अनिश्चितता नाही.
- xx. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या नोंदींच्या तपासणीनुसार, कंपनीला चालू आणि मागील आर्थिक वर्षात तोटा झालेला आहे, म्हणून अधिनियमाचे कलम 135 कंपनीला लागू होत नाही.
- xxi. आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या नोंदींच्या तपासणीनुसार, संयुक्त आर्थिक विवरणपत्रे तयार करणे कंपनीला आवश्यक नाहीत. म्हणून आदेशाचा परिच्छेद 3(xxii) कंपनीला लागू होत नाही.

ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल
यांच्या वतीने आणि करीता
फर्म नोंदणी क्र. 116293W

सतीश कुमार गुप्ता
भागीदार
क्र. 101134
UDIN : 24101134BKAVWU2448

ठिकाण : मुंबई
दिनांक : 22 जुलै, 2024

आमच्या स्वतंत्र लेखापरिक्षणाच्या अहवालाचे परिशिष्ट “ब”

(मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या लेखापरिक्षकांच्या अहवालातील ‘इतर कायदेशीर आणि नियामक गरजा’ यावरील परिच्छेद 2 पहावा)

भारताचे नियंत्रक आणि महालेखा परिक्षक यांनी कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 143(5) नुसार दिलेला अहवाल

<p>लेख्यांमधील सर्व व्यवहार हे संगणकीय प्रणालीतून होतील अशी कंपनीची माहिती तंत्रज्ञानाची प्रणाली अस्तित्वात आहे का? जर होय, तर लेख्यांचे व्यवहार जे माहिती तंत्रज्ञानाच्या संगणकीय प्रणालीच्या बाहेरून होतात त्यांचे लेख्यांशी अखंडत्व आणि त्याचे आर्थिक परीणाम, जर असतील तर, ते नमूद करावेत.</p>	<p>आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या लेखा पुस्तकांच्या तपासणीनुसार, कंपनी दिनांक 15 मार्च 2024 पर्यंत टॅली ईआरपी प्रणाली उपयोगात आणत होती आणि नंतर ती ओरॅकल ईआरपी मध्ये लेख्यांची मुख्य प्रणाली म्हणून स्थलांतरीत झाली. प्रक्रिया करण्यासाठी आणि मंजूरी घेण्यासाठी ती इतर प्रणाल्या वापरते व्यवहार टिपण्यासाठी आणि नोंदण्यासाठी. या प्रणाली आणि लेख्यांची प्रणाली यांचा मेळ घालण्यासाठी हस्तचलित मध्यस्थ आहे.</p> <p>लेखापरिक्षणाच्या पध्दतीवर आधारीत आणि आम्हाला मिळालेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार, कोणतीही लेख्यांचे कोणतेही व्यवहार माहिती तंत्रज्ञानाच्या बाहेर होत नाहीत.</p>
<p>सध्याच्या कर्जाची किंवा प्रकरणाची पुनर्बांधणी झाली आहे का किंवा कंपनीची कर्ज परत करण्याची असमर्थता असल्यामुळे धनकोने ऋण/ कर्जे/ व्याज, इ. मध्ये निर्लेखीकरण केले आहे का? जर होय, त्याचा आर्थिक प्रभाव नमूद करावा.</p> <p>अशा बाबी योग्य रितीने लेख्यांमध्ये मांडलेल्या आहेत का? (जर देणारी कंपनी शासकीय असेल, तर तीच्या वैधानिक लेखापरिक्षकांना सुध्दा हे आदेश लागू आहेत)</p>	<p>आम्हाला दिलेल्या माहितीनुसार आणि स्पष्टीकरणानुसार आणि आमच्या कंपनीच्या नोंदीच्या तपासणीनुसार, वर्षभरात कर्जाच्या परतफेडीमध्ये कोणतीही कसूर झालेली नाही आणि कोणत्याही कर्जाची पुनर्बांधणी झालेली नाही / माफ झालेले नाही. कोणत्याही धनकोने कर्जाचे/ व्याजाचे निर्लेखीकरण केले नाही.</p>
<p>विशिष्ट योजनेसाठी केंद्रीय/ राज्य शासनाकडून किंवा त्यांच्या प्रतिनिधींकडून मिळालेला निधी/ मिळणारा निधी (अनुदाने/ आर्थिक सूट) योग्य रितीने दाखवला आहे/ त्याच्या अटी आणि शर्तीनुसार विनियोग केला आहे? विचलन झालेल्या प्रकरणांची यादी</p>	<p>कंपनीला विशिष्ट योजनेसाठी केंद्रीय/ राज्य शासनाकडून किंवा त्यांच्या प्रतिनिधींकडून मिळालेला निधी योग्य रितीने दाखवलेला आहे/ संबंधीत प्रकल्पासाठी मंजूरीच्या अटी आणि शर्तीप्रमाणे वापरलेला आहे.</p>

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी
सनदी लेखापाल
यांच्या वतीने आणि करीता
फर्म नोंदणी क्र. 116293W

सतीश कुमार गुप्ता
भागीदार
क्र. 101134
UDIN : 24101134BKAVWU2448

ठिकाण : मुंबई
दिनांक : 22 जुलै, 2024

आमच्या स्वतंत्र लेखापरिक्षणाच्या अहवालाचे परिशिष्ट “क”

(मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या लेखापरिक्षकांच्या अहवालातील ‘इतर कायदेशीर आणि नियामक गरजा’ यावरील परिच्छेद 3(फ) पहावा)

कंपनी अधिनियम, 2013 (कायदा) च्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावरील कलम 143 चे उप कलम 3 च्या पोटकलम (i) वरील अहवाल

आम्ही आमच्या संयुक्त आर्थिक विवरणपत्रांच्या लेखापरिक्षणाच्या अनुषंगाने कंपनीच्या आर्थिक विवरण पत्रांच्या दिनांक 31 मार्च 2024 रोजीच्या आणि त्या दिवशी संपलेल्या वर्षाच्या लेखापरिक्षणाच्या संबंधात, आम्ही मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितचे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखापरिक्षण केले.

अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाबाबत व्यवस्थापनाची जबाबदारी

अंतर्गत नियंत्रणाचे जरूरी घटक लक्षात घेऊन, भारतीय लेखा परिक्षकांच्या संस्थेने (आयसीएआय) अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या लेखापरिक्षणाकरीता निर्गमित केलेल्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावरील मार्गदर्शक टिप्पणी नुसार आर्थिक विवरणपत्रासाठी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे स्थापन करणे आणि अमलात आणणे यासाठी संबंधीत कंपन्यांचे व्यवस्थापन आणि संचालक मंडळ जबाबदार असते. कंपनीचा व्यवसाय नियमाप्रमाणे आणि कार्यक्षमतेने चालविण्यासाठी, कंपनीच्या धोरणांच्या पालनासह मत्तेची सुरक्षितता राखण्यासाठी, फसवणुकीचे व्यवहार आणि इतर चुका शोधण्यासाठी आणि त्याला प्रतिबंध घालण्यासाठी, लेखा नोंदीमध्ये अचुकता आणि पूर्तता येण्यासाठी आणि विश्वसनीय आर्थिक माहिती योग्य वेळेत मिळण्यासाठी, अधिनियमा नुसार अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचा आराखडा करणे, अंमलबजावणी करणे आणि देखभाल करणे याचा या जबाबदारीमध्ये समावेश आहे.

लेखापरिक्षकांची जबाबदारी

आमच्या लेखापरिक्षणानुसार आर्थिक विवरणपत्रांच्या बाबतीत अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावर आमचे मत देणे ही आमची जबाबदारी आहे. भारतीय लेखा परिक्षकांच्या संस्थेने निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक टिप्पणीनुसार (मार्गदर्शक टिप्पणी) आणि लेखापरिक्षणाच्या मानकांनुसार, अधिनियमाच्या कलम 143(10) नुसार, आर्थिक विवरणपत्रांसाठीच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या लेखापरिक्षणाच्या संदर्भात आम्ही आमचे लेखापरिक्षण केले आहे. या मानकांनुसार आणि मार्गदर्शक तत्वांनुसार जरूरीचे आहे की, आम्ही नैतिक आवश्यक बाबी पूर्ण केलेल्या आहेत आणि आर्थिक विवरणाच्या संदर्भात पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण स्थापिलेले आहे आणि राबविलेले आहे याची योग्य खात्री करण्यासाठी लेखा परिक्षणाचा आराखडा तयार केला आहे आणि अमलात आणला आहे, आणि सर्व सर्वकषणपणे अशी नियंत्रणे अमलात आहेत.

आमच्या लेखापरिक्षण करण्याच्या पध्दतीमध्ये आर्थिक विवरणपत्रांवर पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण आहे आणि त्याची कार्यामधील परिणामकारकता यांचे लेखापरिक्षणाचे पुरावे मिळविणे याचा समावेश असतो. आमच्या आर्थिक विवरणपत्रावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या लेखा परिक्षणामध्ये आर्थिक विवरणपत्रावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण समजाऊन घेणे, लक्षणीय त्रुटी असतील तर त्यांच्या जोखमीचे मूल्यांकन करणे, आणि मूल्यांकन केलेल्या जोखमींसाठी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचा आराखडा आणि त्याची कार्यातील परिणामकारकता यांची चाचणी घेणे आणि मूल्यमापन करणे. निवडलेली पध्दत लेखापरिक्षकाच्या सूझतेवर अवलंबून असते, ज्यामध्ये आर्थिक विवरणपत्रातील भौतिक चुकीच्या विधानांच्या जोखीमीचे मूल्यांकन करणे, जी चुकीमुळे किंवा फसवणुकीमुळे झालेली असतील, यांचा समावेश असतो.

आम्ही मानतो की आम्ही मिळवलेले लेखापरिक्षणाचे पुरावे आर्थिक विवरण पत्रावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणा बाबतीतील आमच्या लेखापरिक्षणाच्या मताकरीता पुरेसे आणि योग्य आहेत.

आर्थिक विवरणपत्रांच्या संदर्भात अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचा अर्थ

कंपनीच्या आर्थिक विवरण पत्रावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण ही आर्थिक अहवाल तयार करतानाची तयार केलेली पध्दत जी आर्थिक अहवालाची विश्वसनीयता आणि आर्थिक विवरणपत्रे ही बाह्यतः वापरण्यासाठी सामान्यतः अंगिकारलेल्या लेख्यांच्या तत्वांनुसार आहेत, याची खात्री देतात. कंपनीच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणामधील योजना आणि पध्दतीमध्ये पुढील बाबी अंतर्भूत आहेत –

- कंपनीच्या मत्तेच्या व्यवहारांची माहिती आणि मत्तेच्या रचनेची माहिती ही योग्य तपशीलाने, अचूकतेने आणि प्रमाणिकपणे देण्यासाठी ठेवलेल्या नोंदींसंबंधी;
- नोंदलेले व्यवहार हे आर्थिक विवरण पत्रे तयार करण्यासाठी सामान्यतः अंगिकारलेल्या लेख्यांच्या तत्वांनुसार आहेत आणि कंपनीची मिळकत आणि खर्च कंपनीच्या व्यवस्थापनाच्या आणि संचालकांच्या परवानगीने झालेला आहे, याची योग्य खात्री देतात; आणि
- आर्थिक विवरणपत्रांवर भौतिक परिणाम होणारया कंपनीच्या मत्तेच्या अनधिकृतपणे संपादनाला, वापराला किंवा रचनेला प्रतिबंध करतात किंवा त्यांची माहिती योग्य वेळी देतात, याची खात्री देतात.

आर्थिक विवरणपत्रांच्या संदर्भात अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या मूळच्या मर्यादा

आर्थिक विवरणपत्रावरील अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या मूळच्या मर्यादिमुळे, ज्यामध्ये संगनमताने किंवा योग्य व्यवस्थापन नसल्यामुळे नियंत्रणाकडे दुर्लक्ष होणे यांचा समावेश असतो, भौतिक चुकीची विधाने, जी चुकीमुळे किंवा फसवणूकीमुळे होऊ शकतात आणि ती उघडकीस येऊ शकत नाहीत. तसेच, अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे कालबाह्य झाल्यामुळे किंवा परिस्थितीमध्ये बदल झाल्यामुळे किंवा धोरणे किंवा कार्यपध्दती कालबाह्य झाल्यामुळे आर्थिक विवरणपत्रामध्ये पुढील कालाच्या प्रकटीकरणामध्ये चुका होण्याची जोखीम असते किंवा योजनेच्या आणि पध्दतीच्या पूर्ततेची श्रेणी कालानुरूप कमी होते.

मत

आमच्या मते, अंतर्गत नियंत्रणाचे जरूरी घटक लक्षात घेऊन, भारतीय लेखा परिक्षकांच्या संस्थेने (आयसीएआय) अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाच्या लेखापरिक्षणाकरीता निर्गमित केलेल्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावरील मार्गदर्शक टिप्पणी नुसार कंपनीचे सर्व भौतिक बाबतीत आर्थिक विवरणपत्रांच्या संबंधात पुरेसे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण आहे आणि हे आर्थिक विवरणपत्रांच्या संबंधातील नियंत्रण 31 मार्च 2024 रोजी परिणाम कारकारित्या कार्यरत होते.

ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी

सनदी लेखापाल

यांच्या वतीने आणि करीता

फर्म नोंदणी क्र. 116293W

सतीश कुमार गुप्ता

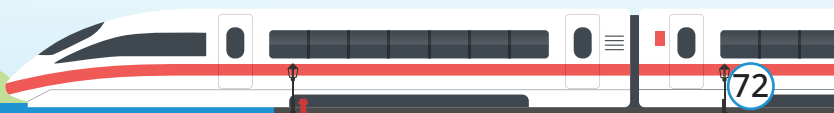
भागीदार

क्र. 101134

UDIN : 24101134BKAVWU2448

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : 22 जुलै, 2024

स्वतंत्र लेखापरिक्षणाच्या अहवालाचे परिशिष्ट "१"

(मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादितच्या स्वतंत्र लेखापरिक्षकांच्या अहवालाच्या परिशिष्ट "अ" मधील परिच्छेद 1(क) पहावा)

अनु. क्र.	मालमत्तेचे वर्णन	एकूण पुढे नेण्यात येणारे मूल्य (रु) *	धारण कर्त्याचे नांव	प्रवर्तक, संचालक किंवा त्यांचे नातेवाईक किंवा कर्मचारी यापैकी कोण	धारण केल्याचा कालावधी	कंपनीच्या नांवे नसल्याची कारणे
1	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	64,78,393	पोलीस आयुक्त, मुंबई महाराष्ट्र शासन द्वारा एमआयडीसी	होय, महाराष्ट्र शासन	20 एप्रिल 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
2	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	196	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	25 मे 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
3	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	370	नागरी सुरक्षा आणि संचालक नागरी संरक्षण	होय, महाराष्ट्र शासन	14 जुलै 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
4	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	195	विशेष आर्थिक क्षेत्र प्राधिकरण द्वारा एमआयडीसी	होय, महाराष्ट्र शासन	28 जुलै 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
5	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	1,93,038	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 सप्टेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
6	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	61	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	08 डिसेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
7	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	430	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	16 डिसेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
8	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	2,572	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	24 डिसेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
9	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	2,302	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	24 डिसेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
10	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	151	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
11	पूर्ण स्वामित्व वाली भूमि	60	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत

अनु. क्र.	मालमत्तेचे वर्णन	एकूण पुढे नेण्यात येणारे मूल्य (₹) *	धारण कर्त्याचे नांव	प्रवर्तक, संचालक किंवा त्यांचे नातेवाईक किंवा कर्मचारी यापैकी कोण	धारण केल्याचा कालावधी	कंपनीच्या नांवे नसल्याची कारणे
12	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	382	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
13	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	53	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
14	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	66,210	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	18 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
15	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	4,64,825	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	18 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
16	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	8,853	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	17 फेब्रुवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
17	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	246	महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ	होय, महाराष्ट्र शासन	23 फेब्रुवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
18	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	4,108	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	04 मे 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
19	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	1,001	राज्य विमा महामंडळाचे कर्मचारी	होय, महाराष्ट्र शासन	16 मे 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
20	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	214	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	18 मे 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
21	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	27,375	नायर इस्पितळ बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	20 मे 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
22	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	214	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	22 जून 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
23	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	161	सार्वजनिक बांधकाम विभाग	होय, महाराष्ट्र शासन	20 जुलै 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
24	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	969	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ	होय, महाराष्ट्र शासन	28 ऑगस्ट 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
25	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	880	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	04 सप्टेंबर 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत

अनु. क्र.	मालमत्तेचे वर्णन	एकूण पुढे नेण्यात येणारे मूल्य (₹) *	धारण कर्त्याचे नांव	प्रवर्तक, संचालक किंवा त्यांचे नातेवाईक किंवा कर्मचारी यापैकी कोण	धारण केल्याचा कालावधी	कंपनीच्या नांवे नसल्याची कारणे
26	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	29,042	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	19 सप्टेंबर 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
27	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	33,914	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	19 सप्टेंबर 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
28	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	2,21,325	मे. सहार गार्डन हॉटेल प्रा.लि.	नाही	03 नोव्हेंबर 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
29	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	2,305	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	02 डिसेंबर 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
30	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	885	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ	होय, महाराष्ट्र शासन	07 डिसेंबर 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
31	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	626	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	03 एप्रिल 18	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
32	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	2,100	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ	होय, महाराष्ट्र शासन	21 मे 18	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
33	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	809	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	22 मे 18	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
34	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	373	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	22 मे 18	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
35	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	1,636	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	29 ऑगस्ट 18	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
36	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	183	मुंबई गृहनिर्माण आणि क्षेत्र विकास प्राधिकरण	होय, महाराष्ट्र शासन	16 ऑक्टोबर 18	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
37	पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	66	भारताचे नियंत्रक आणि लेखापरिक्षक	होय, केंद्र शासन	31 जानेवारी 19	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
	एकूण	75,46,523				

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजीचा ताळेबंद

(रुपये लाखात)

तपशील	टिप्पणी क्र.	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
अ. मालमत्ता			
सध्याची नसलेली मालमत्ता			
अ) मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे	2(अ)	46,803.99	46,912.70
ब) प्रगतीपथावरील कामांमधील भांडवल	3(अ)	27,44,607.08	22,93,739.71
क) वापरण्याचा हक्क असणारी मालमत्ता	4	3,804.54	5,065.46
ड) अमूर्त मत्ता	2(ब)	518.95	88.77
इ) विकसीत होणारी अमूर्त मत्ता	3(ब)	654.88	934.57
फ) आर्थिक मत्ता			
(i) कर्जे	5	-	4.58
(ii) इतर आर्थिक मत्ता	6	382.84	410.61
ग) स्थगित कर मत्ता (निव्वळ)	21(अ)	657.06	632.14
ह) सध्याची कर मत्ता (निव्वळ)	21(इ)	812.29	530.59
ज) इतर सध्याची नसलेली मत्ता	7	54,481.37	61,433.84
एकूण सध्याची नसलेली मत्ता		28,52,723.00	24,09,752.97
सध्याची मालमत्ता			
अ) आर्थिक मालमत्ता			
(i) रोख व रोखी सारखे	8(अ)	16,950.33	4,176.02
(ii) वरील (i) व्यतिरिक्त बँकेतील शिल्लक	8(ब)	36,328.72	449.79
(iii) कर्जे	5	2.50	3.75
(iv) इतर आर्थिक मालमत्ता	6	5,400.95	10,139.18
ब) इतर सध्याची मालमत्ता	7	8,291.01	33,892.23
एकूण सध्याची मालमत्ता		66,973.51	48,660.97
एकूण मालमत्ता		29,19,696.51	24,58,413.94
ब. समभाग आणि दायित्वे			
समभाग			
अ) समभाग भांडवल	9	4,80,540.00	4,80,540.00
ब) इतर समभाग	10	3,62,774.08	2,91,256.26
एकूण समभाग		8,43,314.08	7,71,796.26
दायित्वे			
सध्याची नसलेली दायित्वे			
अ) आर्थिक दायित्वे			
(i) कर्जे	11	13,38,819.69	15,13,213.49
(ii) भाडेपट्टा दायित्वे	4	1,904.86	3,111.59
(iii) इतर आर्थिक दायित्वे	12	3,24,297.71	381.69
ब) इतर सध्याची नसलेली दायित्वे	13	90.44	121.66
क) तरतूदी	14	610.63	508.00
एकूण सध्याची नसलेली दायित्वे		16,65,723.33	15,17,336.43
सध्याची दायित्वे			
अ) आर्थिक दायित्वे			
(i) कर्जे	11	2,12,141.44	24,888.06
(ii) भाडेपट्टा दायित्वे	4	1,385.17	1,325.42
(iii) इतर आर्थिक दायित्वे	12	1,87,914.10	1,36,788.97
ब) इतर सध्याची दायित्वे	13	8,757.72	5,777.92
क) तरतूदी	14	460.67	500.88
एकूण सध्याची दायित्वे		4,10,659.10	1,69,281.25
एकूण दायित्वे		20,76,382.43	16,86,617.68
एकूण समभाग आणि दायित्वे		29,19,696.51	24,58,413.94
मुख्य लेखा धोरणे	1		

टिप्पण्या 1 ते 35 या आर्थिक विवरणपत्रांच्या भाग आहेत
आमच्या सम दिनांकाच्या अहवाला नुसार
ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी
यांच्या करिता आणि वतीने
सनदी लेखापाल
संस्था नोंदणी क्रमांक 116293W

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळाच्या
संचालक मंडळाकरिता आणि वतीने
CIN : U60100MH2008SGC181770

सतीश कुमार गुप्ता
भागीदार
सदस्य क्रमांक 101134
UDIN : 24101134BKAUVWU2448

ऋतु देव
कंपनी सचिव
सदस्य क्रमांक F6754

योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना
संचालक (वित्त) आणि
मुख्य वित्तीय अधिकारी
डिन 10364557

अश्विनी भिडे
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन 02861008

स्थान: मुंबई
दिनांक: 22 जुलै, 2024

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

दिनांक 31 मार्च, 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाचे नफा तोटा पत्रक

(रुपये लाखात)

तपशील	टिप्पणी क्र.	31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
उत्पन्न			
कार्यातून मिळालेला महसूल इतर मिळकत	15	166.01	385.60
एकूण मिळकत		166.01	385.60
खर्च			
कर्मचाऱ्यांच्या हितार्थ खर्च	16	1,290.80	1,144.37
वित्तीय किंमत	17	61.43	26.38
घसारा आणि माफीचा खर्च	2 आणि 4(इ)	717.87	970.24
इतर खर्च	18	1,672.14	1,307.59
एकूण खर्च		3,742.24	3,448.58
वर्षासाठीचा करपूर्व (तोटा)		(3,576.23)	(3,062.98)
करासाठी खर्च			
सध्याचा कर	21(ब)	-	-
मागील कालावधीचा कर	21(ब)	-	-
स्थगित कर	21(अ)	(36.44)	(249.35)
करासाठी एकूण खर्च		(36.44)	(249.35)
वर्षाचा (तोटा)		(3,539.79)	(2,813.63)
इतर सर्वसमावेशक उत्पन्न			
नफा किंवा तोटा करीता पुर्नवर्गीकरण न करण्यात येणारया बाबी लाभाच्या परिभाषित योजनांचे पुर्नमापन वरील साठीचा आयकर	21(क)	44.31 (11.52)	(31.71) 8.24
इतर सर्वसमावेशक उत्पन्न/ (तोटा)		32.79	(23.47)
वर्षासाठीचे एकूण सर्वसमावेशक (तोटा)		(3,507.00)	(2,837.10)
प्रत्येक समभागावरील मिळकत - प्रत्येक समभागाचे दर्शनीय मूल्य रु.100	20		
मूळ (रुपयांमध्ये)		(0.74)	(0.60)
सौम्य (रुपयांमध्ये)		(0.74)	(0.60)
महत्वाची लेखा धोरणे	1		

टिप्पण्या 1 ते 35 या आर्थिक विवरणपत्रांच्या भाग आहेत

आमच्या सम दिनांकाच्या अहवाला नुसार
ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी
यांच्या करिता आणि वतीने
सनदी लेखापाल
संस्था नोंदणी क्रमांक 116293W

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळाच्या
संचालक मंडळाकरिता आणि वतीने
CIN : U60100MH2008SGC181770

सतीश कुमार गुप्ता
भागीदार
सदस्य क्रमांक 101134
UDIN : 24101134BKAVWU2448

ऋतु देब
कंपनी सचिव
सदस्य क्रमांक F6754

योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना
संचालक (वित्त) आणि
मुख्य वित्तीय अधिकारी
डिन 10364557

अश्विनी भिडे
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन 02861008

स्थान: मुंबई
दिनांक: 22 जुलै, 2024

31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षात भागधारणेमधील बदलाचे विवरण

अ) समभाग भांडवल

(रुपये लाखात)

तपशिल	रक्कम
दिनांक 31 मार्च, 2022 रोजी शिल्लक	4,40,720.00
वर्षभरातील समभाग भांडवलामधील बदल	39,820.00
दिनांक 31 मार्च, 2023 रोजी शिल्लक	4,80,540.00
वर्षभरातील समभाग भांडवलामधील बदल	-
दिनांक 31 मार्च, 2024 रोजी शिल्लक	4,80,540.00

ब) इतर समभाग

(रुपये लाखात)

तपशिल	राखीव आणि अधिशेष – राखलेले उत्पन्न	समभाग अर्ज रक्कम – वितरण बाकी	प्रवर्तकांचे योगदान	एकूण इतर भाग
31 मार्च, 2022 रोजी शिल्लक	(9,794.52)	-	2,74,965.71	2,65,171.19
वर्षासाठीचा नफा/ (तोटा)	(2,813.63)	-	-	(2,813.63)
इतर सर्वसमावेशक उत्पन्न (कर वजा जाता)	(23.47)	-	-	(23.47)
वर्षासाठीचे एकूण सर्वसमावेशक उत्पन्न	(2,837.10)	-	-	(2,837.10)
प्रवर्तकांचे योगदान – अधिक (पहा टिप्पणी 10.1)			28,922.17	28,922.17
31 मार्च, 2023 रोजी शिल्लक	(12,631.62)	-	3,03,887.88	2,91,256.26
वर्षासाठीचा नफा/ (तोटा)	(3,539.79)			(3,539.79)
इतर सर्वसमावेशक उत्पन्न (कर वजा जाता)	32.79			32.79
वर्षासाठीचे एकूण सर्वसमावेशक उत्पन्न	(3,507.00)			(3,507.00)
समभाग अर्जांची मिळालेली रक्कम*	-	35,883.00		35,883.00
प्रवर्तकांचे योगदान – अधिक (पहा टिप्पणी 10.1)			39,141.82	39,141.82
31 मार्च, 2024 रोजी शिल्लक	(16,138.62)	35,883.00	3,43,029.70	3,62,774.08

*मार्च, 2024 मध्ये कंपनीला केंद्र शासनाकडून समभाग अर्जासाठीचे रु.35,883.00 लाख मिळाले. परंतु, त्याबरोबरीचे महाराष्ट्र शासनाकडून मिळणारी रक्कम प्रतिक्षित आहे.

महाराष्ट्र शासन आणि महामंडळाच्या संचालकांच्या संमतीने कंपनीने केंद्र शासनाला दिनांक 26 एप्रिल 2024 रोजी समभाग वितरीत केले. महाराष्ट्र शासनाकडून रक्कम मिळाल्यानंतर महाराष्ट्र शासनाला समभाग वितरीत केले जातील.

टीप – राखीव उत्पन्नामधील शिल्लक आतापर्यंत संचित झालेला नफा/ (तोटा) दर्शविते.

टिप्पण्या 1 ते 35 या आर्थिक विवरणपत्रांच्या भाग आहेत

आमच्या सम दिनांकाच्या अहवाला नुसार

ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी

यांच्या करिता आणि वतीने

सनदी लेखापाल

संस्था नोंदणी क्रमांक 116293W

सतीश कुमार गुप्ता

भागीदार

सदस्य क्रमांक 101134

UDIN : 24101134BKAVWU2448

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळाच्या

संचालक मंडळाकरिता आणि वतीने

CIN : U60100MH2008SGC181770

ऋतु देब

कंपनी सचिव

सदस्य क्रमांक F6754

योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना

संचालक (वित्त) आणि

मुख्य वित्तीय अधिकारी

डिन 10364557

अश्विनी भिडे

व्यवस्थापकीय संचालक

डिन 02861008

स्थान: मुंबई

दिनांक: 22 जुलै, 2024

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाचा रोखीचा प्रवाह

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च, 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च, 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
अ. कार्यातून मिळालेला रोखीचा प्रवाह करपूर्व (तोटा)	(3,576.23)	(3,062.98)
करिता समायोजन :		
घसारा आणि माफीचा खर्च	717.87	970.24
वित्तीय किंमत	61.43	26.38
मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे विकून मिळालेला (नफा)/ तोटा	1.02	1.01
व्याजाचे उत्पन्न	(155.88)	(338.00)
विदेशीय चलनातील (मिळकत)/ तोटा	22.06	229.56
परिभाषित हितार्थ योजनांचे पुर्नमापन	44.31	(31.71)
खेळत्या भांडवलातील बदलापूर्वीचा कार्यातील नफा	(2,885.42)	(2,205.50)
करिता समायोजन :		
इतर आर्थिक मत्तांमधील कमी/ (वाढ)	(192.25)	228.55
अनार्थिक मत्तांमधील कमी/ (वाढ)	24.46	(1,280.65)
इतर आर्थिक दायित्वांमधील वाढ/ (कमी)	411.70	247.64
इतर अनार्थिक दायित्वांमधील वाढ/ (कमी)	2,988.35	(578.78)
तरतूदीमधील वाढ/ (कमी)	24.86	42.25
कार्यामधून निर्माण झालेली/ (वापरलेली) रोख	371.70	(3,546.49)
व्याजासह आयकर (दिला)/ परतावा मिळाला	95.09	989.19
कार्यामधून निर्माण झालेली/ (वापरलेली) निव्वळ रोख (अ)	466.79	(2,557.30)
ब. गुंतवणूकीतून मिळालेला रोख प्रवाह :		
विकत घेतलेली मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे आणि प्रगतीपथावरील कामांमधील भांडवल	(3,74,319.64)	(2,98,782.97)
मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे विकून मिळालेली रक्कम	1.26	1.26
इतर अमूर्त मत्ता आणि विकसीत होणारी अमूर्त मत्ता खरेदी केली/ समायोजन केली/ विकली	(195.53)	(348.94)
मुदत ठेवी विमोचन/ (गुंतवणूक) (निव्वळ)	(35,931.74)	2,466.77
कर्मचार्यांना कर्ज (दिले)/ परतफेड (निव्वळ)	5.83	4.12
मिळालेले व्याज	194.28	583.37
गुंतवणूकीतून मिळालेला निव्वळ रोख प्रवाह (ब)	(4,10,245.54)	(2,96,076.39)
क. आर्थिक उपक्रमांतून मिळालेला रोख प्रवाह		
समभाग भांडवल वितरीत करून मिळालेली रक्कम	-	39,820.00
समभाग अर्जांची मिळालेली रक्कम	35,883.00	-
कर्जांमधून मिळालेली रक्कम	3,44,622.95	2,17,535.81
कर्जांची परतफेड	(3,17,677.20)	-
महाराष्ट्र शासनाकडून मिळालेली रक्कम	51,093.29	-
केंद्र शासनाकडून पीटीए अग्रिम	3,30,000.00	-
मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळ मर्यादित कडून मिळालेले योगदान	20,606.69	12,739.00
व्याज दिले	(42,181.32)	(2,195.29)
इतर कर्जांची किंमत दिली	(1,131.08)	-
भाडेपट्टी दायित्वाची दिलेली रक्कम – मुद्दल	(1,146.98)	(1,521.09)
भाडेपट्टी दायित्वाची दिलेली रक्कम – व्याज	(263.60)	(272.30)
आर्थिक उपक्रमांतून मिळालेला एकूण निव्वळ रोख प्रवाह (क)	4,19,805.75	2,66,106.13
रोख आणि रोखी सारखेमधील निव्वळ वाढ (अ+ब+क)	10,027.00	(32,527.56)
आर्थिक वर्षाच्या सुरवातीची रोख आणि रोखीसारखे	670.61	33,198.17
आर्थिक वर्षाच्या अखेरीचे रोख आणि रोखीसारखे (पहा पुढील टिप्पणी (ब))	10,697.61	670.61

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाचा रोखीचा प्रवाह

टिप्पणी :

- (अ) वरील रोख प्रवाहाचे विवरण कंपनी (लेखे) नियम, 2015 सुधारीत नुसार अधिसूचित केलेल्या इंड एएस 7 मध्ये नमूद केलेल्या रोख प्रवाहाचे विवरणाप्रमाणे अप्रत्यक्ष पध्दतीनुसार तयार केले आहे.
- (ब) रोख आणि रोखीसारख्यांमध्ये अंतर्भूत :

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च, 2024 रोजी	31 मार्च, 2023 रोजी		
बँकांतील शिल्लक	64.33	86.02		
ज्यांची मूळ परिपक्वता तीन महिने किंवा त्यापेक्षा कमी आहे	16,886.00	4,090.00		
अशा बँकांमधील मुदत ठेवी	(6,252.72)	(3,505.41)		
वर्षाच्या शेवटी रोख आणि रोखी सारखे	10,697.61	670.61		
(क) इंड एएस 7 नुसार कर्जांमधील बदल				
तपशील	1 एप्रिल, 2023 रोजी	रोख प्रवाह	अरोखीय बदल	31 मार्च, 2024 रोजी
कर्जे	15,38,101.55	29,693.06	(16,833.48)	15,50,961.13
एकूण कर्जे	15,38,101.55	29,693.06	(16,833.48)	15,50,961.13
तपशील	1 एप्रिल, 2022 रोजी	रोख प्रवाह	अरोखीय बदल	31 मार्च, 2023 रोजी
कर्जे	13,42,813.85	2,21,041.22	(25,753.52)	15,38,101.55
एकूण कर्जे	13,42,813.85	2,21,041.22	(25,753.52)	15,38,101.55

- (ड) जरूर असेल तेथे मागील वर्षीच्या रकमा पुनर्गठित/ पुनर्वर्गीकृत केलेल्या आहेत.

टिप्पण्या 1 ते 35 या आर्थिक विवरणपत्रांच्या भाग आहेत

आमच्या सम दिनांकाच्या अहवाला नुसार

ए.पी. सांझगिरी आणि कंपनी

यांच्या करिता आणि वतीने

सनदी लेखापाल

संस्था नोंदणी क्रमांक 116293W

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळाच्या

संचालक मंडळाकरिता आणि वतीने

CIN : U60100MH2008SGC181770

सतीश कुमार गुप्ता

भागीदार

सदस्य क्रमांक 101134

UDIN : 24101134BKAVWU2448

ऋतु देव

कंपनी सचिव

सदस्य क्रमांक F6754

योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना

संचालक (वित्त) आणि

मुख्य वित्तीय अधिकारी

डिन 10364557

अश्विनी भिडे

व्यवस्थापकीय संचालक

डिन 02861008

स्थान: मुंबई

दिनांक: 22 जुलै, 2024

आर्थिक विवरणपत्राच्या भाग असलेल्या टिप्पण्या

कंपनीची माहिती

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित (“कंपनी” किंवा “एमएमआरसीएल”) जीचा CIN : U60100MH2008SGC181770 आहे, भारतामध्ये लागू असलेल्या कंपनी अधिनियमातील तरतूदीनुसार स्थापन झालेली आहे. कंपनी भारत सरकार आणि महाराष्ट्र शासन या दोघांचा 50:50 संयुक्त उपक्रम आहे. कंपनीचा मुख्य उद्देश मुंबई उपनगरीय रेल्वे यंत्रणेने जोडल्या गेल्या नसलेल्या भागात राहणाऱ्या जनतेला “मोठ्या प्रमाणात रेल्वे आधारीत जलद वाहतूक सुविधा” उपलब्ध करून देणे आणि मेट्रो व्यवस्था 500 मिटर ते 1 किलो मिटरच्या परिघात आणणे हा आहे.

कंपनीचे नोंदणीकृत कार्यालय मुंबई, भारत येथे आहे.

दिनांक 31 मार्च, 2024 ची आर्थिक विवरणपत्रे संचालक मंडळाने वितरीत करण्यासाठी 22 जुलै, 2024 रोजी संमत आणि मुखत्यार केली.

टिप्पणी 1 महत्वपूर्ण लेखा धोरणांची माहिती

1.1 आर्थिक विवरणपत्रे तयार करण्याचा आधार

कंपनीची ही आर्थिक विवरणपत्रे कंपनी अधिनियम, 2013 (कायदा) चे कलम 133, कंपनी (भारतीय लेखा मानके) नियम, 2015 च्या, सुधारीत, नियम 3 बरोबर वाचले असता त्यानुसार कंपनी व्यवहार मंत्रालय यांनी अधिसूचित केलेल्या भारतीय लेखा मानकांनुसार (इंड एएस), कायद्यातील इतर संबंधीत तरतूदीनुसार, इतर लागू असलेल्या तरतूदी आणि भारतामध्ये अवलंबिलेल्या इतर लेखा तत्वांप्रमाणे तयार केलेली आहेत. पुढे, भारतीय लेखा परिक्षकांच्या संस्थेने जारी केलेल्या मार्गदर्शन टिप्पण्या/ निवेदने सुध्दा लागू असलेल्या ठिकाणी विचारात घेतलेली आहेत, आणि कंपनीने सतत अवलंबिलेली आहेत. अहवाल कालात कंपनीने इंड एएस लेखा धारेणे सतत वापरलेली आहेत.

1.2 गणनेचा आधार

काही आर्थिक साधने आणि मत्ता जी इंड एएस नुसार उचित मूल्याने गणली जातात ती वगळता ही पूर्वीच्या किंमतीनुसार संचितरित्या आणि चालू राहण्याच्या आधारावर आर्थिक विवरणपत्रे तयार केलेली आहेत.

1.3 अंदाज आणि व्यवस्थापनाच्या गृहितकांचा उपयोग

इंड एएसच्या अनुरूपतेने आर्थिक विवरणपत्रे तयार करताना व्यवस्थापनाला अंदाज आणि गृहितके वापरावी लागतात ज्यांचा आर्थिक विवरणपत्रांच्या दिवशीच्या महसूल आणि खर्च, मत्ता आणि दायित्वे यांच्या सादरीकरणाच्या रकमांवर आणि आकस्मिक दायित्वांवर परिणाम होतो. व्यवस्थापनाचा विश्वास आहे की आर्थिक विवरण पत्रे तयार करण्यासाठी वापरलेली गृहितके विवेकी आणि योग्य आहेत. परंतु, अंदाजांच्या अनिश्चिततेमुळे पुढे नेण्यात येणाऱ्या मत्तांच्या आणि दायित्वांच्या परिणामांच्या रकमांमध्ये भविष्यकालासाठी समायोजन करावे लागते.

अंदाज आणि गृहितके यांचे प्रत्येक अहवालाच्या तारखेला पुनरावलोकन केले जाते.लेख्यांच्या अंदाजांमधील आणि गृहितकांमधील काही बदल पुढील कालासाठी गणले जातात, उदा. ज्या कालावधीमध्ये अंदाज पुनरावलोकित केले जातात त्या कालावधीमध्ये आणि त्यापुढील कालावधीसाठी.

1.4 सध्याचे/ सध्याचे नसलेले यामधील वर्गीकरण

इंड एएस 1 “आर्थिक विवरणपत्रांचे सादरीकरण” यानुसार ताळेबंदामधील मत्ता आणि दायित्वे यांचे सध्याचे/ सध्याचे नसलेले असे वर्गीकरण केले आहे.

स्थगित कर मत्ता आणि दायित्वे यांचे सध्याची नसलेली मत्ता आणि दायित्व असे वर्गीकरण केले आहे.

सार्वजनिक पायाभूत प्रकल्पांच्या बांधकामाच्या कार्याचे कालचक्र प्रकल्पाच्या आकारमानानुसार, विकासाच्या प्रकारानुसार, प्रकल्पाच्या व्यभिचतेनुसार आणि संबंधीत परवानग्यानुसार वेगवेगळे आहे, परंतु सामान्यतः बारा महिन्यांच्या कालावधीचे आहे. व्यवसायिक कार्य सुरु झाल्यानंतरचे सुध्दा कार्याचे कालचक्र बारा महिन्यांचे आहे. मत्ता आणि दायित्वे यांचे सध्याचे आणि सध्याचे नसलेले असे वर्गीकरण त्यांच्या संबंधीत कार्याच्या कालचक्राप्रमाणे केले आहे.

1.5 कार्यशील आणि सादरीकरणाचे चलन

ही आर्थिक विवरणपत्रे भारतीय रुपयांमध्ये सादर केलेली आहेत, जे कंपनीचे कार्यशील चलन आहे आणि जर नमुद केलेले नसेल तर सर्व रकमांची जवळील लक्ष रुपयांमध्ये गोळाबेरीज केलेली आहे.

1.6 मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे

मान्यता आणि सुरवातीची गणना

- मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे (पीपीई) ही अधिग्रहीत करण्याची/ बांधण्याची किंमत वजा संचित घसारा/ माफी आणि जर असेल तर रहास यानुसार दाखविण्यात आली आहेत. किंमतीमध्ये खरेदीची किंमत आणि मत्ता सध्याच्या ठिकाणी आणण्यासाठीचा आणि तीच्या उद्देशासाठीच्या उपयोगात आणण्यासाठीचा केलेला खर्च यांचा समावेश आहे. किंमतमध्ये थेट किंमत आणि इतर संबंधीत प्रासंगिक खर्च यांचाही समावेश आहे. मत्तेच्या चाचणीच्या वेळी मिळालेला महसूल, जर असेल तर, मत्तेच्या किंमतीबरोबर समायोजित केला जातो. किंमतीमध्ये यंत्रसामग्री आणि उपकरणांच्या भागांच्या बदलाची किंमतीचाही समावेश आहे. जी पीपीई तीच्या उद्देशाच्या उपयोगासाठी अधिग्रहीत करण्यासाठी/ बांधण्यासाठी/ विकसीत करण्यासाठी बराच कालावधी लागतो, ती उद्देशाच्या उपयोगात आणण्यासाठीच्या कालावधीतील उधारीच्या किंमतीचा समावेश आहे.
- मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे जी उद्देशाच्या उपयोगासाठी ताळेबंदाच्या तारखेच्या दिवशी तयार नाहीत ती “प्रगतीपथावरील कामातील भांडवल” म्हणून दाखवले जाते.
- कार्यकारी प्रतिनिधींकडून पूर्णत्वाचे लेख्यांचे विवरण प्राप्त झाल्यानंतर किंवा असे नसेल तर कामाच्या तांत्रिक मूल्यांकनाच्या अधारावर कामासाठीच्या/ कराराच्या अनामत रकमेचे भांडवलीकरण केले जाते. पात्र स्थावर मत्ता तीच्या नियोजित उद्देशासाठी उपयोगात आणण्याच्या तारखेपर्यंतच्या कर्जावरील व्याजाची रक्कम, जर असेल तर व्यापारी सवलत आणि सूट वजा जाता, आणि इतर अनुषंगीक खर्च आणि जर असेल तर भागाच्या विलगीकरणाची आणि नियोजित ठिकाणी पुनर्बांधीत करण्याची किंमत, यांचा मत्तेसाठीच्या किंमतीमध्ये समावेश असतो.
- जर मत्ता नियोजित उपयोगासाठी तयार असेल, ज्या ठिकाणी कंत्राटदारांबरोबरीच्या बिलांचा अंतिम समझोता झाला नसेल तर, जरूरी समायोजन अंतिम समझोता होण्याच्या वर्षामध्ये करण्याच्या अधिन भांडवलीकरण तात्पुरते केले जाते.

नंतरची गणना (घसारा आणि उपयोगी वर्षे)

- कंपनी अधिनियम, 2013 च्या परिशिष्ट II च्या भाग क मध्ये विहित केल्याप्रमाणे, पुढील बाबीं ज्यांची उपयोगीता वर्षे तांत्रिक पध्दतीने आणि/ किंवा व्यवस्थापनाच्या मूल्यांकनावर आधारीत आहेत त्यांच्या व्यतिरिक्त, अंदाजीत उपयोगी वर्षामध्ये, निव्वळ उरलेल्या मूल्यावर घसाराची सरासरी पध्दतीने तरतूद केली जाते.

मत्तेचे नांव	ठरविलेले उपयोगिता वर्ष	लक्षात घेतलेल्या घटकांचे स्वरूप
इमारत	5 वर्षे	संक्रमण कार्यालय आणि सौर यंत्रसंच
संगणक आणि त्याचे भाग	3 वर्षे	सर्व्हर आणि प्रसारण जाळे साधने
लाकडी सामान आणि जोडण्या	5 वर्षे	कार्याची ठिकाणे, सोफा
कार्यालयीन साधने	3 वर्षे	युपीएस, मोबाईल, कॅमेरा, इ.

- उरलेले मूल्य, उपयोगिता वर्षे आणि मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे यांच्या घसारायाची पध्दत यांचे प्रत्येक आर्थिक वर्षाच्या शेवटी पुनरावलोकन केले जाते आणि जर योग्य असेल तर नंतरच्या कालासाठी समायोजन केले जाते.
- कालावधीच्या आधारावर आणि इतर उपयोगी अटींवर भाडेपट्ट्याच्या जमिनीमधील सुधारणांनुसार माफी दिली जाते.
- रु. 5000/- च्या किंवा त्यापेक्षा कमी किंमत असलेल्या मत्तांवर खरेदी केल्याच्या वर्षात पूर्णपणे घसारा काढला जातो/ माफी दिली जाते.
- मत्ता नियोजित उपयोगासाठी तयार झाल्यानंतर प्रमाणानुसार घसारा गणला जातो.
- वेगवेगळ्या उपयोगी वर्षांचे महत्वाचे भाग स्वतंत्रपणे गणले जातात आणि त्यानुसार घसारा काढला जातो.

अमान्यता

- मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे निवृत्त झाल्यानंतरची किंवा विल्हेवाट लावल्यानंतरची मिळकती किंवा तोटे नफा तोटा पत्रकात दाखविले जातात.

जमिनी –

जमिन मालकांनी ज्यामध्ये विविध शासकीय संस्थांचा आणि विभागांचा समावेश आहे त्यांनी जमिनीचे तुकडे हस्तांतरित केल्या, ज्यांचा कंपनीने ताबा घेतला किंवा रक्कम अदा केली, जे आधी आहे ते, त्यावेळी जमिनीची गणना केली.

जर असेल तर वाढविलेली भरपाईची रक्कम, ज्यावेळी ती देय होते त्यावेळी दाखवली जाते.

पुनर्वसनाची आणि समझोत्याची किंमत जमिनीच्या किंमतीमध्ये मिळवली जाते.

तात्पुरती दिलेली रक्कम/ तत्सम बंधनाचा परिणाम किंमतीनुसार दिला जातो किंवा भाडेपट्ट्याच्या जमिनीसह ताब्यात असलेल्या जमिनीची भरपाई दिली जाते, बांधकामाच्या अधिग्रहणाची किंमत वजा पाडलेल्या बांधकामाच्या विक्रीची किंमत यानुसार अशा जमिनीची किंवा भाडेपट्ट्याच्या जमिनीची किंमत म्हणून गणली जाते.

तात्पुरते दिलेले/ तात्पुरत्या जमिन अधिग्रहणासाठीचे बंधन जमिनीच्या ताब्याच्या कालावधीमध्ये कमी केले जाते.

शासनाच्या जमिनी :

शासनाच्या विविध संस्थांकडून/ विभागांकडून मिळालेल्या/ अधिग्रहीत केलेल्या जमिनी या विनामूल्य आहेत, ज्यांचा ताबा/ मालकी कंपनीकडे आहे त्या नाममात्र मूल्याने गणले जातात.

खाजगी संस्थांकडून मिळालेल्यांसह इतर जमिनी :

प्रकल्प कार्यान्वीत करण्यासाठी ठरविलेल्या जमिनी आणि संस्था/ खाजगी पक्षांकडून अधिग्रहीत केलेल्या जमिनी अधिग्रहणाच्या किंमतीनुसार गणल्या जातात.

1.7 अमूर्त मत्ता

मान्यता आणि सुरवातीची गणना

- विभिन्नपणे अधिग्रहीत केलेली अमूर्त मत्ता या सुरवातीला किंमतीनुसार गणल्या जातात. नंतर, अमूर्त मत्ता किंमत वजा संचित माफी आणि संचित रहासाचा तोटा, जर असेल तर, यानुसार गणल्या जातात.
- किंमतीमध्ये अधिग्रहणाची किंमत, विकसनलाची किंमत आणि मत्ता नियोजित उपयोगासाठी वापरण्यास तयार करण्यासाठीची अनुषंगीक किंमत यांचा समावेश असतो.
- शासनाकडून विनामूल्य मिळालेल्या/ इतर संस्थांकडून तात्पुरत्या वापरासाठी परवानगी मिळालेल्या जमिनी अमूर्त मत्ता – परवानगी याखाली दाखविल्या जातात. या हक्कांसाठी नाममात्र मूल्य गणले जाते.
- नंतरचा खर्चाचे भांडवलीकरण केले जाते जर त्या खर्चाचा भविष्यातील आर्थिक लाभ कंपनीला मिळणार असेल तर.
- मत्तेच्या विकासासाठी केलेला खर्च विकसनशील अमूर्त मत्ता म्हणून दाखवला जातो आणि जोपर्यंत मत्ता नियोजित उपयोगासाठी तयार होत नाही तोपर्यंत त्यावर घसारा गणला जात नाही.

परिशोधन/ सवलत

सर्व अमूर्त मत्ता ज्यांची उपयोगी वर्षे निश्चित आहेत त्या सरासरी पध्दतीने उपयोगी वर्षांमध्ये कमी केल्या जातात. संगणकाच्या आज्ञावल्यांसह अमूर्त मत्ता ज्या संगणकाच्या भाग नाहीत त्या सरलीकृत पध्दतीने वापराच्या हक्काच्या वर्षांमध्ये किंवा पाच वर्षांमध्ये, जे कमी असेल ते, कमी केल्या जातात.

अमूर्त मत्तांचे उरलेले मूल्य, उपयोगी वर्षे आणि माफीची पध्दत यांचे प्रत्येक आर्थिक वर्षाच्या शेवटी पुनरावलोकन केले जाते आणि त्यानुसार समायोजित केले जाते, जर योग्य असेल तर.

1.8 प्रगतीपथावरील कामातील भांडवल

प्रगतीपथावरील कामातील भांडवल हे किंमत वजा रहासामुळे झालेला तोटा, जर असेल तर, यानुसार दाखवले जाते. किंमतीमध्ये कंपनीच्या प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीच्या काळातील बांधकामा संबंधीचा प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष खर्च (ज्यामध्ये बांधकाम किंवा ठरलेल्या पीपीईच्या अधिग्रहणासाठी उधारीच्या निधीवरील वित्तीय किंमत यांचा समावेश असतो) यांचा समावेश असतो. असा खर्च प्रकल्पाचा ठरलेला टप्पा पूर्ण होईपर्यंत प्रगतीपथावरील कामातील भांडवल (सीडब्ल्युआयपी) म्हणून गणला जातो त्यानंतर तो ठरविलेल्या पीपीई मध्ये हस्तांतरीत/ नांवे केला जातो. अशा प्रकल्पाच्या भांडवलातून भांडवलीकरण करण्यापूर्वी मिळालेला महसूल, जर असेल तर, तो प्रगतीपथावरील कामाच्या भांडवलाच्या मूल्याबरोबर समायोजित केला जातो. अंतिम बीलाचा समझोता करण्यापूर्वी नुकसानीची गणना केली जाते. मान्य झाल्याच्या आधारावर किंमतीमधील बदलांसह दावे गणले जातात. प्रशासकीय आणि इतर खर्च प्रकल्पाचा तांत्रिक भाग म्हणून गणला जातो आणि एकूण सीडब्ल्युआयपीचा भाग म्हणून भांडवलीकरण केले जाते.

प्रकल्पाच्या संबंधीत जेआयसीए कडून व्याजाने घेतलेल्या कर्जावरील सहाय्य दिल्याबद्दलचे मिळालेले व्याज (पीटीए) आणि कंत्राटदारांना दिलेल्या अग्रिमांवरील व्याज, इ. सीडब्ल्युआयपीच्या बांधकामाच्या कालावधीत मिळालेले व्याज म्हणून समायोजित केले जाते.

बांधकामाच्या कालावधीतील व्याजाचे वाटप

वर्षभरातील चालू केलेल्या अर्हता प्राप्त मत्तांच्या बांधकामाच्या कालावधीतील व्याजाचे वाटप चालू केलेल्या मत्तांच्या मूल्यांच्या गुणोत्तरानुसार अर्हता प्राप्त प्रगतीपथावरील कामाच्या भांडवलामध्ये ज्या महिन्यामध्ये सुरवात झाली त्या महिन्याच्या शेवटी दाखवले जाते.

1.9 सूचि आणि सुटे भाग

ज्या सुट्या भागांचे उपयोगीता वर्ष एक वर्षपेक्षा जास्त आहे आणि ज्यांचे मूल्य रु. 10 लाख किंवा त्यापेक्षा जास्त आहे अशांचे भांडवलीकरण करून ते संबंधीत शीर्षकाखाली दाखवले जाते.

सुट्या अवजारांसह सूचि किंमतीनुसार मूल्यांकीत केली जाते, ठरविलेल्या भारीत सरासरीनुसार, आणि निव्वळ मिळणारया मूल्यानुसार.

1.10 अनार्थिक मत्तांचा रहास

काही अंतर्गत/ बाह्य घटकांमुळे रहासाचे काही संकेत आहेत का यासाठी अनार्थिक मत्तांच्या पुढे नेण्यात येणारया रकमांचा प्रत्येक ताळेबंदाच्या तारखेला मूल्यांकनासाठी पुनरावलोकन केले जाते. मत्तेची पुढे नेण्यात येणारी रक्कम तीच्या पुनर्प्राप्त होणारया रकमेपेक्षा जास्त असेल तर या मूल्यांकनानुसार रहासामुळे होणारा तोटा गणला जातो. मत्तेची पुनर्प्राप्त होणारी रक्कम म्हणजे निव्वळ विक्रीची किंमत किंवा उपयोगाचे मूल्य, यापैकी जास्त असेल ते. उपयोगाचे मूल्याचे मूल्यांकन करण्यासाठी भविष्यातील अंदाजीत रोख प्रवाह भांडवलाच्या भारीत सरासरीच्या किंमतीनुसार सध्याच्या मूल्या पर्यंत कमी केला जातो.

परिस्थितीतील बदलानुसार आणि पुढे नेण्यात येणारया रकमेपेक्षा जास्त नाही ज्यामुळे ठरते की जर पूर्वी रहासामुळे झालेला तोटा गणलेला नाही, तर पूर्वी गणलेला रहासाचा तोट्यासाठी नंतर तरतूद करण्यात येते किंवा पुनर्लेखित केला जातो. धंद्याच्या पतीमधील रहासाचे पुनर्लेखन होत नाही.

1.11 विदेशीय चलन

सुरवातीची गणना

विदेशीय चलनातील व्यवहार विदेशीय चलनाच्या रकमेनुसार व्यावहारीक चलनामध्ये (भारतीय रुपये) गणला जातो, व्यावहारीक चलन आणि विदेशीय चलन यामधील विनिमयाचा दर व्यवहाराच्या तारखेनुसार असतो.

रुपांतरण

वर्षाच्या शेवटी बाकी असलेले पैशासंबंधीचे विदेशीय चलनामधील सर्व व्यवहार त्यादिवशीच्या विनिमयाच्या दरांनुसार भारतीय रुपयांमध्ये रुपांतरित केले जातात. पैशांमध्ये नसलेल्या बाबींसाठी, जे पूर्वीच्या विदेशीय चलनातील किंमतीनुसार गणले गेलेले आहेत, ते व्यवहाराच्या दिवशीच्या विनिमयाच्या दरानुसार दाखवले जातात आणि

पेशांमध्ये नसलेल्या उचित मूल्यांनुसार किंवा इतर त्याप्रकारच्या मूल्यांनुसार विदेशीय चलनात गणलेल्या बाबी त्या ज्यादिवशी त्यांचे मूल्य ठरविले जाते त्या दिवशीच्या विनिमयाच्या दरानुसार दाखविल्या जातात.

विनिमयातील फरक

अशा परिवर्तनामुळे निर्माण झालेला आणि व्यवहाराच्या समझोत्याच्या दिवशीचा विनिमयातील फरक नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखवला जातो.

1.12 महसूलाची गणना

महसूल

कंपनी अजून बांधकामाच्या/ विकासाच्या स्थितीमध्ये आहे, तीचे कार्य अजून चालू झालेले नाही त्यामुळे “कार्यामधून मिळालेला महसूल” च्या बाबतीतील लेख्यांची धोरणे कंपनीने अजून ठरविलेली नाहीत.

कंपनीला वस्तुंची किंवा सेवांची अपेक्षित असलेली रक्कम मिळाल्यानंतर वायदा केलेल्या वस्तुंचे किंवा सेवांचे ग्राहकांना हस्तांतरण केल्यानंतर ग्राहकांच्या करारांमधून मिळालेला महसूल इंड एएस 115 (ग्राहकांच्या करारांमधून मिळालेला महसूल) यानुसार गणला जातो. बंधन पूर्ण केल्यानंतरचा महसूल त्या बंधनाच्यासाठी ठरविलेल्या व्यवहाराच्या किंमतीनुसार (अनित्य मोबदल्याच्या निव्वळ) गणला जातो. कंपनीने कंत्राटाचा भाग म्हणून दिलेल्या विविध सवलती आणि योजनेनुसार वस्तुच्या विक्रीची आणि सेवा दिल्याच्या व्यवहाराची रक्कम हा निव्वळ परिवर्तनीय मोबदला असतो. हा परिवर्तनीय मोबदला दिल्या जाणाऱ्या अंदाजीत मूल्यावर आधारीत असतो. जेव्हा गणण्यासाठीच्या अनिश्चिततेचे निराकरण होईल तेव्हा रक्कम परिवर्तन होणार नाही असे अत्यंत संभाव्य असते फक्त तेव्हा महसूल (अनित्य मोबदल्याच्या निव्वळ) गणला जातो.

एकूण किंमत आणि पूर्णत्वास गेलेल्या टक्केवारीनुसारच्या पध्दतीने प्रमाणानुसार ठेवलेला फरक मिळवून निश्चित किंमतीच्या कंत्राटामध्ये महसूल गणला जातो. एकूण अंदाजीत कंत्राटाच्या किंमतीच्या त्या तारखेला खर्च केलेल्या रकमेच्या प्रमाणात पूर्णत्वास गेलेली टक्केवारी ठरवली जाते. सेवा दिल्याच्या बदल्यात मिळणाऱ्या रकमेनुसार ग्राहकाला सेवांचा ताबा दिल्यानंतर महसूल गणला जातो, जेव्हा प्रगतीदर्शक घटना ठरलेल्या असतात.

इतर अकार्यकारी उत्पन्न

भाड्याचे उत्पन्न, बांधकामाच्या कामामधून कंत्राटदारांकडून मिळणारी रक्कम संचित पध्दतीने गणली जाते आणि प्रगतीपथावरील कामातील भांडवलामध्ये समायोजित केली जाते.

इतर अकार्यकारी उत्पन्न संचित पध्दतीने गणले जाते जरी ते संचित असले पण देय नसले तरी.

व्याजाचे उत्पन्न

कंपनीच्या भागांच्या योगदानातून निर्माण झालेल्या निधीमधून ठेवलेल्या मुदत ठेवींवरील व्याजाचे उत्पन्न नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखवले जाते.

कंत्राटदाराकडून मिळणारे व्याज संचित पध्दतीने गणले जाते आणि ते नफा तोटा पत्रकामध्ये/ प्रगतीपथावरील कार्यातील भांडवलाखाली दाखवले जाते, जर परिपूर्तीमध्ये अनिश्चितता नसेल तर.

1.13 उधारीची किंमत –

मत्ता पूर्णत्वास नेण्यासाठी आणि नियोजित उपयोगासाठी किंवा विकण्यासाठी तयार केली जाते त्या कालावधीमध्ये अधिग्रहणासाठी, बांधकामासाठी किंवा उत्पादनासाठी प्रत्यक्ष वापरण्यात येणारी रक्कम म्हणजे उधारीची किंमत.

अर्हताप्राप्त मत्ता म्हणजे ज्या मत्तांच्या तीच्या उपयोगासाठी किंवा विकण्यासाठी तयार होण्यासाठी बराच कालावधी लागतो. विशिष्ट कर्जातून तात्पुरत्या गुंतवणूकीतून मिळालेले गुंतवणूकीचे उत्पन्न अर्हताप्राप्त मत्तांचा खर्च बाकी असताना भांडवलीकरण करण्याच्या उधारीच्या किंमतीमधून वजा केले जाते. इतर कर्जाची किंमत ज्या कालावधी मध्ये खर्च केली जाते त्या कालावधीमध्ये दाखविण्यात येते.

1.14 कर्मचारांसाठी निवृत्ती नंतरचे फायदे

परिभाषित योगदान योजना

कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधीसाठीचे आणि निवृत्ती वेतनासाठीचे योगदानाच्या स्वरूपातील निवृत्तीनंतरचे फायदे नफा तोटा पत्रकात/ प्रगतीपथावरील कामामधील भांडवल या खाली दाखवले जाते.

परिभाषित लाभ योजना

उपदान हे परिभाषित लाभ योजनेच्या स्वरूपात आहे.

उपदानासाठीचे योगदान अहवालाच्या तारखेच्या दिवशी वास्तविक मूल्य पध्दतीने गणले जाते आणि नफा तोटा पत्रकात/ प्रगतीपथावरील कामामधील भांडवल या खाली दाखवले जाते. वास्तविक मूल्य अंदाजीत पत एकक पध्दतीने गणले जाते. कंपनीचा भारतीय आयुर्विमा महामंडळाकडे उपदान न्यास निधी आहे.

पुनर्मोजणी – मत्तेच्या कमाल मर्यादेच्या परिणामानुसार वास्तविक उत्पन्न आणि तोटा यांच्या एकत्रिकरणाने, निव्वळ परिभाषित लाभ दायित्वांवरील व्याजामध्ये मिळवलेल्या रकमां व्यतिरिक्त आणि ठरविलेल्या मत्तेच्या परतवा, ज्या कालखंडामध्ये गणला जातो त्या कालखंडाच्या ताळेबंदामध्ये इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नामध्ये खर्चाच्या बाजूला किंवा क्रेडीटच्या बाजूला लगेच दाखविला जातो.

इतर फायदे – अर्जित रजा

रजेचा रोखीकरण जेव्हा ते संचित होते तेव्हा नफा तोटा पत्रकामध्ये/ प्रगतीपथावरील भांडवलाखाली खर्च म्हणून दाखवले जाते. कंपनी अंदाजित एकक पत पध्दतीने दायित्त्व ठरविते, वास्तविक मूल्य ताळेबंदाच्या दिवशी गणले जाते.

प्रतिनियुक्तीवर असलेल्या कर्मचारांचे निवृत्ती नंतरचे फायदे

केंद्र शासन/ महाराष्ट्र शासन/ इतर शासकीय विभाग/ पीएसयू यांच्याकडून प्रतिनियुक्तीवर आलेल्या कर्मचारांसाठी, भविष्य निर्वाह निधीसाठीचे नियोक्त्याचे योगदान, विदेशीय सेवांचे योगदान आणि इतर वैधानिक देणी प्रतिनियुक्तीच्या अटीनुसार पालक कंपनीला दिले जाते. अशा फायद्यांसाठीची देय असलेली तरतूद आर्थिक वर्षाच्या शेवटी आर्थिक विवरणपत्रांमध्ये गणली जाते.

1.15 आयकर

सध्याचा आयकर

अहवालाच्या तारखेला अस्तित्वात असलेले कर दर आणि कर कायद्यांनुसार कर प्राधिकरणाला देय असलेल्या अंदाजीत रकमेनुसार सध्याचा आयकर गणला जातो.

नफा तोटा पत्रकाच्या व्यतिरिक्त बाबींसाठी गणलेला सध्याचा आयकर इतर सर्वसमावेश उत्पन्नामध्ये किंवा समभागांमध्ये दाखवला जातो. सध्याच्या कर बाबी ओसीआय किंवा समभागांच्या व्यवहारांमध्ये दाखवल्या जातात.

कंपनी सध्याची कर मत्ता आणि कर दायित्वे यांची भरपाई केली जाते जेव्हा कंपनीला कायद्यानुसार भरपाई करणे बंधनकारक असते आणि निव्वळ रकमेनुसार निकालात काढण्याचा किंवा एकाचवेळी मत्ता आणि दायित्वे निकालात काढावयाच्या असतील तर.

स्थगित कर

दायित्वाच्या पध्दतीने मत्तेचा आणि दायित्वांचा कर आधार आणि त्यांच्या अहवालाच्या तारखेला आर्थिक अहवालासाठी पुढे नेण्यात येणारया रकमा यांच्यामधील फारकानुसार स्थगित करासाठी तरतूद केली जाते.

जोपर्यंत कराधिन नफा उपलब्ध असेल आणि त्याच्या समोर वजावटीसाठीचे तात्पुरते फरक आणि पुढे नेलेली न वापरलेली कर पत आणि न वापरलेले कर तोटे वापरता येतील तोपर्यंत स्थगित कर मत्ता गणली जाते.

स्थगित कर मत्तेची पुढे नेण्यात येणारी रकमेचे प्रत्येक अहवालाच्या तारखेला पुनरावलोकन केले जाते आणि जेव्हा असे संभवनीय असते की पुरेसा कराधिन नफा स्थगित कर मत्ता पूर्णपणे किंवा त्याचा भाग वापरता येईल तोपर्यंत कमी केला जातो.

स्थगित कर मत्ता आणि दायित्वे निकालात काढली जाते जेव्हा त्याच आयकर प्राधिकरणाने कर वसुली लादलेली असते आणि सध्याची कर मत्ता आणि दायित्वे पूर्णपणे निकालात काढण्याचा संबंधीत संस्थेचा उद्देश असतो.

नफा तोटा पत्रकाच्या बाहेरील बाबींचे स्थगित कर हे नफा तोटा पत्रकाच्या बाहेर दाखवले जातात. अशा स्थगित कर बाबीं संबंधीचे व्यवहार इतर सर्वसमावेशक उत्पन्न किंवा समभाग मध्ये दाखवले जातात.

वर्षभरात जे तात्पुरते फरक मिळण्याचे किंवा समझोता होण्याची शक्यता असे वर्षभरातील कराधिन उत्पन्नासाठी मूळ अधिनियमित कर दरानुसार स्थगित कर मत्ता आणि दायित्वे गणले जातात.

1.16 भाडेपट्टा

कंपनीने जर भाडेपट्ट्यावर मत्ता घेतली असेल तर

कंपनीने इंड एएस 116-भाडेपट्टा दिनांक 1 एप्रिल, 2019 पासून बदलेल्या पूर्वलक्षी प्रभावाने अवलंबिलेला आहे, त्यानुसार, मागील कालावधीची माहिती पुनः दर्शविण्यात आलेली आहे. ही मानके लागू केल्या नंतरचा सुरवातीच्या तारखेचा एकत्रित परिणाम सीडब्ल्युआयपी मध्ये दाखविण्यात आला आहे. कंपनीची भाडेपट्ट्यावरील मत्तेच्या श्रेणीमध्ये प्राथमिकपणे जमिनी आणि इमारतीच्या भाडेपट्ट्याचा समावेश आहे. संयुक्त भाडेपट्ट्यांच्या करारांमध्ये, जमिनी आणि इमारती यांचे स्वतंत्रपणे मूल्यमापन केले आहे. करार हा भाडेपट्टा आहे किंवा त्यामध्ये भाडेपट्टा आहे

याचे कंपनी कराराच्या सुरवातीला मूल्यांकन करते. जर ठरविलेल्या त्या कालावधीमध्ये रकमेच्या बदल्यात मत्तांचे वापरण्याचे हक्क करारानुसार दिले जातात तो करार भाडेपट्टा आहे किंवा त्यामध्ये भाडेपट्टा आहे असे मानले जाते. ठरविलेल्या मत्तांच्या वापरण्याचे हक्क दिल्याचे करारामध्ये नमूद आहे किंवा नाही याचे मूल्यमापन करताना, कंपनी पुढील प्रमाणे मूल्यमापन करते :

- i) करारामध्ये ठरविलेल्या मत्तांचा उपयोग करण्याचा समावेश आहे,
- ii) कंपनीला ठरविलेल्या मत्तेपासूनच सर्व कालावधीमध्ये सर्व आर्थिक फायदे मिळणार आहेत, आणि
- iii) कंपनीला ठरविलेल्या मत्ता उपयोगात आणण्याचे थेट हक्क आहेत.

भाडेपट्ट्याच्या आरंभीच्या तारखेला, जेथे भाडेपट्ट्याचा करार बारा महिने किंवा त्यापेक्षा कमी आहे (अल्प मुदतीचे भाडेपट्टे) आणि पूर्ण कालावधीचे भाडे रु.100 लाखा पर्यंतचे आहे अशा कमी मूल्यांचे भाडेपट्टे अशा भाडेपट्ट्यांव्यतिरिक्त, जेथे कंपनी भाडेपट्टा देणारी आहे अशा भाडेपट्ट्याच्या सर्व कराराच्या मत्ता वापरण्याचे हक्क (आरओयु) आणि त्यासोबतच्या भाडेपट्ट्याचे दायित्व कंपनी गणते.

अल्प मुदतीच्या आणि कमी मूल्यांच्या मत्तांच्या भाडेपट्ट्यासाठी, कंपनी भाडेपट्ट्याचे देणे हे कार्यातील खर्च म्हणून भाडेपट्ट्याच्या मुदतीमध्ये सरलीकृत पध्दतीने कणते. ज्या भाडेपट्ट्याच्या करारातील एकूण भाडेपट्ट्याचे मूल्य रु.100 लाखांपेक्षा जास्त आहे असा भाडेपट्टा लक्षणीय म्हणून धरले जाते आणि त्यानुसार दर्जा ठरवला जातो.

आरओयु मत्ता या सुरवातीला किंमतीनुसार गणल्या जातात, ज्यामध्ये भाडेपट्ट्याचे दिलेले देय किंवा भाडेपट्ट्याच्या आरंभीच्या तारखेपूर्वी अधिक सुरवातीची थेट किंमत वजा असलेला कोणताही भाडेपट्टा प्रोत्साहन समायोजित करून सुरवातीच्या रकमेचे भाडेपट्ट्याचे दायित्व यांचा समावेश आहे.

आरओयु मत्ता नंतर किंमत वजा संचित घसारा/ माफी आणि जर असेल तर रहासामुळे झालेला तोटा यानुसार गणण्यात येते.

आरओयु मत्तेवर आरंभीच्या तारखेपासून सरलीकृत पध्दतीने भाडेपट्ट्याच्या कालावधीपेक्षा कमी आणि मत्तेच्या उपयोगी वर्षांमध्ये घसारा गणला जातो.

निश्चित भाडेपट्टा देयक असलेले मत्तेचे आणि भाडेपट्ट्याच्या दायित्वाचे वापरण्याचे हक्क भाडेपट्ट्याच्या बदलामध्ये किंवा सुधारणेमध्ये समायोजित करण्यात येतात.

भाडेपट्ट्याचे दायित्व सुरवातीला भविष्यातील भाडेपट्ट्याच्या देयकांचे सध्याचे मूल्य यानुसार गणले जाते. भाडेपट्ट्याच्या देयामध्ये व्याजाचे दर लक्षात घेऊन सवलत दिली जाते किंवा लगेच ठरवता येत नसतील तर परिणाम कारक व्याजाच्या दरानुसार (ईआयआर). वाढीव पुढे नेण्यात येणाऱ्या रकमेनुसार भाडेपट्ट्याच्या दायित्वामध्ये व्याजाचा अंतर्भाव होण्यासाठी भाडेपट्ट्याचे दायित्व नंतर पुनः गणले जाते, पुढे नेण्यात येणाऱ्या रकमेमध्ये भाडेपट्ट्याच्या दिलेल्या रकमेचा अंतर्भाव होण्यासाठी कमी केली जाते.

काही घटना घडल्यानंतर भाडेपट्ट्याचे दायित्वाचे पुनर्मापन केले जाते, जसे की भाडेपट्ट्याच्या कालावधीमध्ये बदल झाला किंवा निर्देशांकामध्ये बदल झाला किंवा भाडेपट्ट्याचे देय ठरविण्याच्या दरांमध्ये बदल झाला. पुनर्मापनात सामान्यतः भाडेपट्ट्याच्या मत्तांमध्ये सुध्दा बदल होतो.

व्यवहाराची किंमत म्हणून संपूर्ण रक्कम देऊन घेतलेल्या मत्तांचा भाडेपट्ट्यामध्ये, मत्ता व्यवहाराच्या किंमतीनुसार आरओयु मत्तेच्या शिर्षकाखाली संबंधीत दायित्व निरंक नुसार दाखवली जाते.

कंपनी भाडेपट्टा देणारी असेल :

ज्या भाडेपट्ट्यामध्ये मत्तेच्या मालकी हक्काच्या सर्व जोखमी आणि लाभ कंपनी लक्षणीय रित्या हस्तांतरीत करित नाही असा भाडेपट्टा कार्यकारी भाडेपट्टा म्हणून वर्गीकृत केला जातो. जेथे वाढीव भाडेपट्ट्यामध्ये चलनवाढीच्या परिणामांचा अंतर्भाव असतो त्या व्यतिरिक्त कार्यकारी भाडेपट्ट्यामधून मिळणारे भाड्याचे उत्पन्न (बांधकामाच्या संबंधीत व्यतिरिक्त), जर असेल तर, सरलीकृत पध्दतीने संबंधीत भाडेपट्ट्याच्या कालावधी गणले जाते, आणि अशा बाबतीत भाडेपट्ट्याचा खर्च कालावधीसाठी प्रत्यक्ष भाड्यानुसार गणला जातो.

भाडेपट्टे हे आर्थिक भाडेपट्टे म्हणून वर्गीकरण होतात जेव्हा मालकी हक्काच्या सर्व जोखमी आणि फायदे कंपनीकडून भाडेपट्टा घेणाऱ्याकडे हस्तांतरीत होतात. आर्थिक भाडेपट्ट्यामध्ये भाडेपट्टा घेणाऱ्याकडून देय असलेल्या रकमा येणे म्हणून कंपनीच्या भाडेपट्ट्याच्या निव्वळ गुंतवणूकीमध्ये नोंदल्या जातात. भाडेपट्ट्याच्या निव्वळ गुंतवणूकीवरील अविरत नियतकालिक परताव्याचा दर म्हणून आर्थिक भाडेपट्ट्याचे उत्पन्न लेख्याच्या कालावधीमध्ये दर्शवले जाते.

1.17 प्रत्येक भागावरील उत्पन्न (ईपीएस)

भागधारकांना वर्षभरातील देण्यात येणारा निव्वळ नफा/ (तोटा) (कर आणि प्राधान्याने देण्यात येणारा लाभांश वगळून) भागीले वर्षभरातील उरलेल्या समभागांच्या भारीत सरासरी संख्येने प्रत्येक भागावरील मूळ उत्पन्न काढले जाते.

सौम्य केलेल्या प्रत्येक भागावरील उत्पन्न काढताना, भागधारकांना वर्षभरातील देण्यात येणारा निव्वळ नफा/ (तोटा) आणि वर्षभरातील उरलेली समभागांची भारीत सरासरी संख्या सौम्य करण्यात येणाऱ्या संभावित समभागांबरोबर समायोजित करण्यात येतात.

1.18 रोख आणि रोखीसारखे

ताळेबंदामधील रोख आणि रोखी सारखे मध्ये बँकांतील शिल्लक आणि रोखपालाकडील रोख, ज्यामध्ये मूल्यामधील फरकाची जोखीम नगण्य असते अशा मागणी ठेवी आणि अल्प मुदतीच्या ठेवी यांच्या समतुल्य असते.

इंड एएस 7 च्या सुधारणांनुसार आर्थिक उपक्रमामधील रोख प्रवाह आणि रोखी सारखे नसलेल्यांपासून (जसे की विदेशीय चलनातील उत्पन्न किंवा तोटा) या दोन्हीपासून निर्माण होणाऱ्या दायित्वांमधील बदलांचे प्रकटीकरण कंपनीने करणे जरूरीचे आहे. सध्याची आणि तुलनात्मक कालावधीसाठीची अशी दोनही माहिती कंपनीने रोख प्रवाहाच्या विवरणामध्ये दिलेली आहे.

1.19 तरतूदी, निश्चित नसलेली दायित्वे आणि मत्ता

- तरतूद केली जाते जेव्हा :
 - मागील प्रसंगामुळे कंपनीचे सध्याचे बंधन (वैधानिक किंवा विधायक) निर्माण होते;
 - शक्यता असते की स्रोताबरोबरीचे आर्थिक फायदे बंधनाचा समझोता करताना जरूरीचे आहेत; आणि
 - बंधनाच्या रकमेचा निश्चित अंदाज करता येतो.

- रकमेवर कालावधीचा लक्षणीय परिणाम असेल तर, जर योग्य असेल तर सध्याचा करपूर्व दर लक्षात घेऊन दायित्वाच्या जोखमीवरील तरतुदींमध्ये सवलत दिली जाते. जेव्हा सवलत उपयोगात आणली जाते, तेव्हा गेलेल्या कालावधीमुळे तरतुदींमध्ये वाढ झाली असल्यास ती आर्थिक किंमत म्हणून गणली जाते.
- अनिश्चित कर्जासाठी/ अग्रिमांसाठी तरतूदी केल्या जातात जेव्हा कालावधीचा विचार न करता देय रक्कम मिळण्याची निश्चितता नसते आणि पुनर्प्राप्त होण्याची शक्यता नसल्यामुळे निर्लेखित केली जाते.
- अनिश्चित दायित्वाचे प्रकटीकरण केले जाते जेव्हा बंधनाची शक्यता असते किंवा सध्याचे बंधन पाळण्यासाठी, शक्यता नसू शकते, स्रोताचा उपयोग करावा लागतो. काही पराकोटीच्या बाबतीत दायित्व योग्य रित्या न गणल्यामुळे सुध्दा अनिश्चित दायित्व निर्माण होऊ शकते.
- जेव्हा संभाव्य बंधन असते किंवा सध्याचे बंधनामध्ये स्रोताचा वापर होणार नाही अशी शक्यता असते, तेव्हा तरतूद केली जात नाही किंवा प्रकटीकरण केले जात नाही.
- अनिश्चित दायित्वांचे प्रकटीकरण व्यवस्थापनाच्या/ स्वतंत्र तज्ञांच्या सूझतेने केले जाते. अनिश्चित मत्ता गणली जात नाही पण आर्थिक विवरणपत्रांमध्ये प्रकटीकरण केले जाते.
- तरतूदींचे आणि अनिश्चित दायित्वांचे प्रत्येक ताळेबंदाच्या तारखेला पुनरावलोकन केले जाते आणि सध्याच्या सूझतेनुसार/ अंदाजानुसार समायोजित केले जाते.

1.20 मदतीसाठीची अनुदाने

शासकीय प्राधिकरणांकडून मत्ता तयार करण्यासाठीच्या भांडवली खर्चासाठीची मिळणारी अनुदाने सुरवातीला “स्थगित उत्पन्न” म्हणून दाखवली जातात. नंतर ती संबंधित मत्तेच्या उपयोगी वर्षांमध्ये प्रत्येक वर्षी घसाऱ्याच्या प्रमाणात उत्पन्न म्हणून गणली जातात.

जेव्हा कंपनीला शासकीय प्राधिकरणांकडून शासकीय म्हणून अनार्थिक अनुदाने मिळतात त्या मत्ता आणि अनुदाने नाममात्र मूल्याने गणली जातात आणि अंदाजीत उपयोगी वर्षांमध्ये आणि त्या मत्तेच्या वापरापासून मिळालेल्या फायद्यानुसार नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखवली जातात.

1.21 प्रवर्तकांचे योगदान/ मदत/ अनुदान

शासनाकडून कंपनीचे मालक/ भागधारक म्हणून मिळालेला निधी/ योगदान रक्कम मिळाल्यानंतर “प्रवर्तकांचे योगदान” म्हणून थेट समभागांमध्ये गणले जाते.

शासनाकडून कंपनीचे मालक/ भागधारक म्हणून मिळालेले व्याज नसलेले कर्ज/ बाजारातील व्याजाच्या दरापेक्षा कमी दर असलेले उपकर्ज “प्रवर्तकांचे योगदान” म्हणून इतर समभागांमध्ये गणले जाते.

1.22 विभागवार अहवाल

कंपनीचा कार्याचा फक्त एक विभाग आहे, तो म्हणजे मुंबई मध्ये मेट्रो रेल यंत्रणा विकसीत करणे. त्यानुसार, आर्थिक विवरणपत्रांमध्ये नमूद केलेल्या रकमा कंपनीच्या उद्योगाच्या एकल विभागाच्या आहेत.

1.23 वित्तीय साधने

वित्तीय साधन म्हणजे असा करार जो एका पक्षाला त्याच्या वित्तीय मत्तेमध्ये वाढ दाखवतो आणि दुसऱ्या पक्षाला वित्तीय दायित्व किंवा भागभांडवलाचे साधन दाखवितो. प्रत्येक वित्तीय मत्तेचे वर्गीकरण आणि मापन आर्थिक विवरणपत्राच्या टिप्पणी क्र.27 मध्ये प्रकट करण्यात आले आहे.

प्रभावी व्याजाचा दर म्हणजे वित्तीय साधनांच्या अंदाजीत उपयोगी वर्षांमध्ये किंवा कमी कालावधीमध्ये, जसे असेल तसे, मत्तेच्या किंवा दायित्वाच्या निव्वळ पुढे नेण्यात येणाऱ्या रकमेसाठी ज्या दराने भविष्यातील रोख मिळते किंवा अदा केली जाते असा दर.

1.24 वित्तीय मत्ता

सुरवातीची गणना

जेव्हा कंपनी साधनाच्या कराराच्या तरतुदींमध्ये पक्ष असते तेव्हा वित्तीय मत्ता गणली जाते. वित्तीय मत्ता सुरवातीला उचित मूल्याने गणली जाते. व्यवहाराची किंमत वित्तीय मत्तेच्या सुरवातीच्या गणनेच्या उचित मूल्यामधून वित्तीय मत्तेच्या (जी मत्ता नफा तोटा पत्रकात उचित मूल्यानुसार दाखवली आहे त्या व्यतिरिक्त) अधिग्रहणाच्या वेळी किंवा देण्याच्यावेळी मिळवली जाते किंवा वजा केली जाते.

नंतरची गणना

वित्तीय मत्तांची नंतर वर्गवारी केली जाते आणि गणल्या जातात

- प्रभावी व्याज दराच्या (ईआयआर) पध्दतीने सवलतीची किंमत
- इतर सर्वसमावेशक उत्पन्ना मार्फत उचित मूल्य (एफव्हीओसीआय)
- नफा तोटा पत्रका मार्फत उचित मूल्य (एफव्हीटीपीएल)

(i) सवलतीच्या दराने वित्तीय मत्ता

सुरवातीच्या गणने नंतर, प्रभावी व्याज दराच्या पध्दतीने वित्तीय मत्तेची सवलतीची किंमत नंतर गणली जाते. ईआयआर सवलत नफा तोटा पत्रकामध्ये इतर उत्पन्नामध्ये मिळवली जाते. रहासामुळे निर्माण झालेला तोटा नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखवला जातो.

(ii) इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नामधील उचित मूल्यांच्या वित्तीय मत्ता (एफव्हीओसीआय)

उचित मूल्यांमधील बदल इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नामध्ये (ओसीआय) दाखवले जातात. कर्जाचे साधन काढून टाकल्या नंतर, ओसीआय मध्ये आधी गणलेले एकूण उत्पन्न किंवा तोटा नफा तोटा पत्रकामध्ये समभागांमधून पुनवर्गीकृत केले जातात.

(iii) इतर नफा किंवा तोट्यामधील उचित मूल्यांच्या वित्तीय मत्ता (एफव्हीटीपीएल)

सवलतीच्या किंमतीने किंवा एफव्हीओसीआयच्या प्रवर्गीकरणाचे निकष पूर्ण करित नसणारी कोणत्याही वित्तीय मत्तेचे वर्गीकरण एफव्हीटीपीएलमध्ये केले जाते. नफा तोटा पत्रकामध्ये उत्पन्न किंवा तोटा दाखवला जातो.

अमान्यता

वित्तीय मत्ता अमान्य होतात जेव्हा वित्तीय मत्तेच्या रोख प्रवाहातून मिळणाऱे कराराधीन हक्क संपतात किंवा वित्तीय मत्ता हस्तांतरीत होते आणि हस्तांतरामुळे अमान्य होते.

वित्तीय मत्ता अमान्य होतात जेव्हा वित्तीय मत्तेच्या रोख प्रवाहातून मिळणाऱे कराराधीन हक्क संपतात किंवा वित्तीय मत्ता आणि सर्व जोखीमा आणि उत्पन्न हस्तांतरीत हाते.

1.25 वित्तीय दायित्वे

सुरवातीची गणना

सुरवातीला वित्तीय दायित्वे उचित मूल्यानुसार गणली जातात आणि, कर्जे आणि देण्यांच्या बाबतीत, व्यवहाराच्या निव्वळ किमतीने गणली जातात.

नंतरची गणना

वित्तीय दायित्वे नंतर प्रभावी व्याज दराच्या पध्दतीने सवलतीच्या किंमतीने गणली जातात, एफव्हीटीपीएल करता धारण केलेली वित्तीय दायित्वां शिवाय, ती नंतर उचित मूल्याने पुढे नेली जातात, उत्पन्न आणि तोटा नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखवला जातो. सर्व व्युत्पन्न वित्तीय साधने एफव्हीटीपीएलनुसार दाखवली जातात.

व्याज असलेली कर्जे नंतर प्रभावी व्याज दराच्या पध्दतीने सवलतीच्या किंमतीने गणली जातात. जेव्हा दायित्वे बंद केली जातात तसेच प्रभावी व्याज दराच्या पध्दतीने सवलत दिली जाते तेव्हा उत्पन्न आणि तोटा नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखवला जातो.

अधिग्रहाणाच्या वेळेची सवलत किंवा अधिमूल्य आणि फी किंवा किंमत जो ईआयआरचा भाग असतो ते लक्षात घेऊन सवलतीचा दर गणला जातो. ईआयआर सवलत नफा तोटा पत्रकामध्ये आर्थिक किंमतीमध्ये मिळवली जाते.

अमान्यता

दायित्वाचे बंधन नष्ट पावते, दिले जाते, रद्द केले जाते किंवा मुदन संपते तेव्हा कंपनीच्या ताळेबंदातून वित्तीय दायित्वे अमान्य होते. जेव्हा एखादी सध्याचे वित्तीय दायित्वाच्या त्याच धनकोकडून लक्षणीयरित्या वेगळ्या होतात किंवा सध्याच्या दायित्वाच्या अटी लक्षणीयरित्या बदलतात तेव्हा ते बदलले जाते, असे बदल हे मूळ दायित्वाचे अमान्यकरण म्हणून धरले जाते आणि नवीन दायित्व म्हणून मान्य होते. पुढे नेण्यात येणाऱ्या संबंधीत रकममैतील फरक नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखवला जातो.

वित्तीय साधनांची भरपाई

वित्तीय मत्ता आणि वित्तीय दायित्वे यांची भरपाई केली जाते आणि निव्वळ रक्कम ताळेबंदामध्ये दाखवली जाते जेव्हा सध्याच्या कायदानुसार ठरविलेल्या रकमांची भरपाई करणे बंधनकारक असते आणि निव्वळ रकमेनुसार निकालात काढण्याचा हेतू असेल, एकाचवेळी मत्ता विकून आणि दायित्वे निकालात काढावयाच्या असतील तर.

1.26 उचित मूल्यांचे गणन

उचित मूल्य म्हणजे मत्ता विकल्यानंतर येणारी किंमत किंवा गणनेच्या तारखेला बाजारात भाग घेणाऱ्यांना योग्य व्यवहाराने दायित्वे हस्तांतरीत करण्यासाठी दिलेली किंमत. मत्ता विकण्याचा व्यवहार किंवा दायित्वे हस्तांतरण करण्याचा व्यवहार यांच्या उचित मूल्यांचे मापन पुढील गोष्टींवर अवलंबून असते –

- मत्ता व दायित्वे करीता मुख्य बाजार किंवा

- जेव्हा मुख्य बाजार नसेल त्यावेळी मत्ता किंवा दायित्वे करीता जास्तीत जास्त फायदेशीर बाजार

बाजारातील सहभागी त्यांच्या गृहीतकांनुसार मत्तेचे किंवा दायित्वाचे उचित मूल्य ठरवितात. यामध्ये असे गृहीत धरण्यात आले आहे की बाजारातील सहभागी हे त्यांच्या आर्थिक महत्वाच्या दृष्टीने विचार करतील.

बाजारातील सहभागींची मत्तेचा उपयोग जास्तीत जास्त आणि चांगल्या रितीने करून किंवा ती मत्ता दुसऱ्यास विकून आर्थिक फायदे मिळवण्याची क्षमता यावर अनार्थिक मत्तेचे उचित मूल्य ठरते.

कंपनीचे उचित मूल्य ठरविण्याचे तंत्र हे परिस्थितीनुसार आणि उचित मूल्य ठरविण्यासाठी पुरेशा उपलब्ध विदेनुसार ठरविले जाते, निरीक्षण करण्यायोग्य जास्तीत जास्त माहितीचा यामध्ये उपयोग केला जातो.

- स्तर 1 – एकसारख्या मत्तेसाठी आणि दायित्वासाठी बाजारामधील उधृत (समायोजित न केलेली) केलेली किंमत
- स्तर 2 – मत्ता किंवा दायित्वाचे निरीक्षण करण्यासाठी स्तर 1 मध्ये नमूद केलेली उधृत केलेल्या किंमतीपेक्षा वेगळी, जी प्रत्यक्ष (म्हणजे किंमती) किंवा अप्रत्यक्ष (म्हणजे किंमतींवरून ठरवलेली)
- स्तर 3 – निरीक्षण करण्यायोग्य विदेवर माहिती अवलंबून नसते. उचित मूल्य एकंदरीत किंवा भागापूरते ठरविले जाते गृहितकांवरील आधारीत मूल्यांकनाच्या नमुन्यावर जे सध्याच्या सारख्या साधनांवरील बाजारातील व्यवहारावर किंमतीच्या आधारभूत नसते किंवा बाजारातील उपलब्ध विदेवर आधारभूत नसते.

आर्थिक विवरणपत्रात गणलेल्या आवर्ती मत्ता आणि दायित्वांसाठी, प्रत्येक अहवालाच्या शेवटी श्रेणीमधील (लक्षणीय उचित मूल्य गणनेसाठीच्या कमीत कमी बाबी वापरून) स्तरांमध्ये बदल झाले आहे का स्तरांचे पुनर्मुल्यांकन करून कंपनी ठरवते.

उचित मूल्य दाखविताना, कंपनी मत्तेच्या आणि दायित्वाच्या प्रकाराप्रमाणे, गुणधर्मानुसार आणि जोखमीनुसार दर्जा ठरविते, आणि उचित मूल्याच्या श्रेणीमध्ये वर उल्लेखिल्याप्रमाणे स्तर ठरविते.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 2 : मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे आणि अमूर्त मत्ता :

अ) मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे

(रुपये लाखात)

तपशील	पूर्ण मालकीची जमिन	इमारत	संगणक आणि विदा प्रक्रिया घटक	लाकडी सामान आणि जोडण्या	वाहने	कार्यालयीन उपकरणे	एकूण
एकूण गट							
31 मार्च 2022 रोजी शिल्लक	46,346.04	2,303.24	394.16	208.64	60.25	298.56	49,610.89
अधिक	29.22	-	18.54	-	-	6.95	54.71
पुनर्वर्गीकरण		1.11	(0.15)	-	-	(0.96)	-
वजा/ विकले	-	-	17.15	0.53	-	5.16	22.84
31 मार्च 2023 रोजी शिल्लक	46,375.26	2,304.35	395.40	208.11	60.25	299.39	49,642.76
अधिक	10.40	-	173.85	5.02	-	7.07	196.34
पुनर्वर्गीकरण	-	-	(6.11)	-	-	6.11	-
वजा/ विकले	0.01	-	12.07	-	-	3.78	15.86
31 मार्च 2024 रोजी शिल्लक	46,385.65	2,304.35	551.07	213.13	60.25	308.79	49,823.24
संचित घसारा							
31 मार्च 2022 रोजी शिल्लक	-	1,566.81	290.87	87.47	49.46	195.52	2,190.13
वर्षासाठीचा घसारा	-	438.67	41.28	23.79	5.11	51.65	560.50
पुनर्वर्गीकरण		0.75	(0.07)	-	-	(0.68)	-
वजा/ विकले	-	-	15.60	0.29	-	4.68	20.57
31 मार्च 2023 रोजी शिल्लक	-	2,006.23	316.48	110.97	54.57	241.81	2,730.06
वर्षासाठीचा घसारा	-	182.28	67.01	19.43	1.46	32.59	302.77
पुनर्वर्गीकरण		-	(5.83)	-	-	5.83	-
वजा/ विकले	-	-	10.14	-	-	3.44	13.58
31 मार्च 2024 रोजी शिल्लक	-	2,188.51	367.52	130.40	56.03	276.79	3,019.25
31.03.2023 रोजी निव्वळ गट	46,375.26	298.12	78.92	97.14	5.68	57.58	46,912.70
31.03.2024 रोजी निव्वळ गट	46,385.65	115.84	183.55	82.73	4.22	32.00	46,803.99

टीप 1 कंपनीकडे बेनामी व्यवहार (प्रतिबंध) कायदा 1988 (1988 चे 45) नुसार कोणतीही बेनामी मालमत्ता नाही.

टीप 2 वर्षभरात कंपनीने कोणत्याही मत्तेचे पुनर्मुल्यांकन केले नाही.

टीप 3 पूर्ण मालकीच्या जमिनीमध्ये रु.36,859.38 लाख (लेखा पुस्तकांतील मूल्य) गिरगांव आणि काळबादेवी, मुंबई येथील जमिनीचे आहे. महामंडळाने बँक ऑफ इंडियाकडून या जमिनीच्या तारणावर आणि नियोजित विक्रीकरीता उपलब्ध होणारया क्षेत्रावर कर्ज घेतले आहे.

टीप 4 पुढील बाबीं व्यतिरिक्त कंपनीकडे असलेल्या स्थिर मालमत्तेच्या मालकी हक्काचे करार कंपनीच्या नांवे आहेत.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

ताळेबंदामधील संबंधित शिर्षक	मालमत्तेचे स्वरूप	एकूण पुढे नेण्यात येणारे मूल्य (रु) *	मालकी हक्काचे करारातील नांव	मालकी हक्काच्या करार प्रवर्तकाच्या नावे, संचालकाच्या नावे किंवा प्रवर्तकाच्या नातवाईकाच्या नावे/ संचालक किंवा प्रवर्तकाचा कर्मचारी/ संचालकाच्या नावे आहे?	या तारखेपासून मालमत्तेचा ताबा	कंपनीच्या नावे नसल्याची कारणे
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	64,78,393	पोलीस आयुक्त, मुंबई महाराष्ट्र शासन द्वारा एमआयडीसी	होय, महाराष्ट्र शासन	20 एप्रिल 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	196	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	25 मे 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	370	नागरी सुरक्षा आणि संचालक नागरी संरक्षण	होय, महाराष्ट्र शासन	14 जुलै 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	195	विशेष आर्थिक क्षेत्र प्राधिकरण द्वारा एमआयडीसी	होय, महाराष्ट्र शासन	28 जुलै 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	1,93,038	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 सप्टेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	61	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	08 डिसेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	430	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	16 डिसेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	2,572	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	24 डिसेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	2,302	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	24 डिसेंबर 16	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	151	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	60	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	382	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	53	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	02 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	66,210	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	18 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	4,64,825	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	18 जानेवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	8,853	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	17 फेब्रुवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	246	महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ	होय, महाराष्ट्र शासन	23 फेब्रुवारी 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	4,108	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	04 मे 17	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत

दिनांक ३१ मार्च २०२४ रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

ताळेबंदामधील संबंधित शिर्षक	मालमत्तेचे स्वरूप	एकूण पुढे नेण्यात येणारे मूल्य (₹) *	मालकी हक्काचे करारातील नांव	मालकी हक्काच्या करार प्रवर्तकाच्या नावे, संचालकाच्या नावे किंवा प्रवर्तकाच्या नातवाईकाच्या नावे/ संचालक किंवा प्रवर्तकाचा कर्मचारी/ संचालकाच्या नावे आहे?	या तारखेपासून मालमत्तेचा ताबा	कंपनीच्या नावे नसल्याची कारणे
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	१,००१	राज्य विमा महामंडळाचे कर्मचारी	होय, केंद्र शासन	१६ मे १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	२१४	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	१८ मे १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	२७,३७५	नायर इस्पितळ बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	२० मे १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	२१४	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	२२ जून १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	१६१	सार्वजनिक बांधकाम विभाग	होय, महाराष्ट्र शासन	२० जुलै १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	९६९	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ	होय, महाराष्ट्र शासन	२८ ऑगस्ट १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	८८०	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	०४ सप्टेंबर १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	२९,०४२	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	१९ सप्टेंबर १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	३३,९१४	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	१९ सप्टेंबर १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	२,२१,३२५	मे. सहर गार्डन हॉटेल प्रा.लि.	नाही	०३ नोव्हेंबर १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	२,३०५	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	०२ डिसेंबर १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	८८५	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ	होय, महाराष्ट्र शासन	०७ डिसेंबर १७	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	६२६	बृहन्मुंबई महानगर पालिका	होय, महाराष्ट्र शासन	०३ एप्रिल १८	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	२,१००	महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ	होय, महाराष्ट्र शासन	२१ मे १८	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	८०९	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	२२ मे १८	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	३७३	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	२२ मे १८	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	१,६३६	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	२९ ऑगस्ट १८	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	१८३	मुंबई गृहनिर्माण आणि क्षेत्र विकास प्राधिकरण	होय, महाराष्ट्र शासन	१६ ऑक्टोबर १८	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
पूर्ण मालकी हक्काची जमिन	जमिन	६६	भारताचे नियंत्रक आणि लेखापरिक्षक	होय, केंद्र शासन	३१ जानेवारी १९	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत

* काही आकडे हे नाममात्र रकमेचे असल्यामुळे पूर्ण आकडे दिलेले आहेत

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

ब) अमूर्त मत्ता

(रुपये लाखात)

तपशील	संगणकाच्या आज्ञावल्या/ परवाना फी आणि इतर किंमत	परवानग्या - नाममात्र रकमेच्या	एकूण
एकूण गट			
31 मार्च 2022 रोजी शिल्लक	342.01	5.57	347.58
अधिक	98.96	-	98.96
वजा/ काढून टाकले	49.02	-	49.02
31 मार्च 2023 रोजी शिल्लक	391.95	5.57	397.52
अधिक	489.27	0.01	489.28
वजा/ काढून टाकले	-	0.23	0.23
31 मार्च 2024 रोजी शिल्लक	881.22	5.35	886.57
संचित सवलत			
31 मार्च 2022 रोजी शिल्लक	274.22	-	274.22
वर्षभरातील सवलती	71.88	-	71.88
वजा/ काढून टाकले	37.35	-	37.35
31 मार्च 2023 रोजी शिल्लक	308.75	-	308.75
वर्षभरातील सवलती	58.87	-	58.87
वजा/ काढून टाकले	-	-	-
31 मार्च 2024 रोजी शिल्लक	367.62	-	367.62
31 मार्च 2023 रोजी निव्वळ गट	83.20	5.57	88.77
31 मार्च 2024 रोजी निव्वळ गट	513.60	5.35	518.95

टिप्पणी 1: परवान्याच्या नाममात्र रकमेमध्ये पुढील स्थिर भाडेपट्ट्याची मालमत्ता अंतर्भूत आहे जेथे मालकी हक्काचे करार कंपनीच्या नावे नाहीत

ताळेबंदामधील संबंधित शिर्षक	मालमत्तेचे स्वरूप	एकूण पुढे नेण्यात येणारे मूल्य (₹) *	मालकी हक्काचे करारातील नांव	मालकी हक्काच्या करार प्रवर्तकाच्या नावे, संचालकाच्या नावे किंवा प्रवर्तकाच्या नातवाडुकाच्या नावे/ संचालक किंवा प्रवर्तकाचा कर्मचारी/ संचालकाच्या नावे आहे?	या तारखेपासून मालमत्तेचा ताबा	कंपनीच्या नावे नसल्याची कारणे
परवाना	धारावी भाडे पट्ट्याची जमिन	3308	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	19-07-2016	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत
परवाना	नया नगर भाडे पट्ट्याची जमिन	3865	महाराष्ट्र शासन	होय, महाराष्ट्र शासन	15-09-2017	हस्तांतरण करण्याच्या प्रक्रियेत

यामध्ये धारावी क्षेत्रातील जमिन अंतर्भूत आहे, नया नगर हे नाममात्र मूल्याने पुढे चालू आहे. धारावी आणि नया नगर अनुक्रमे दिनांक 20 ऑक्टोबर 2023 आणि 22 डिसेंबर 2023 च्या 30 वर्षांच्या कराराने हस्तांतरित केले आहे. भाडेपट्ट्याचे भाडे आणि भाडेपट्ट्याचे इतर अटी आणि शर्ती ठरविल्यानंतर, इंड एएस 116 नुसार लेख्यांची प्रक्रिया अवलंबिली जाईल.

* काही आकडे हे नाममात्र रकमेचे असल्यामुळे पूर्ण आकडे दिलेले आहेत

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 3 (अ) : प्रगतीपथावरील कामातील भांडवल

(रुपये लाखात)

प्रकार	31 मार्च 2022 रोजी	अधिक/वर्षभरातील समायोजन	31 मार्च 2023 रोजी	अधिक/वर्षभरातील समायोजन	31 मार्च 2024 रोजी
बांधकामे	16,34,773.08	1,78,626.36	1813399.44	1,78,437.37	19,91,836.81
गाड्यांचे डबबे	17,667.86	20,249.00	37,916.86	91,415.57	1,29,332.43
सूचक दिवे आणि दूरसंचार	15,721.24	25,867.95	41,589.19	23,542.62	65,131.81
रुळ	27,352.83	10,444.63	37,797.46	15,898.99	53,696.45
बोगदे आणि वायुविजन	10,997.15	20,686.48	31,683.63	24,878.04	56,561.67
कर्षणाची सामग्री	33,171.61	10,558.00	43,729.61	10,986.74	54,716.35
जीसी	1,14,403.79	13,064.11	1,27,467.90	13,730.37	1,41,198.27
उदवाहक आणि सरकते जीने	1,012.96	9,652.73	10,665.69	14,116.13	24,781.82
स्वयंचलित भाडे संकलन	185.80	987.88	1,173.68	3,494.99	4,668.67
यंत्रसामग्री आणि उपकरणे	47.20	68.39	115.59	625.01	740.60
भांडवलीकरण केलेली उधारीची किंमत#	46,833.27	22,302.38	69,135.65	50,748.83	1,19,884.48
न विभागलेल्या इतर किंमती	21,361.00	2,972.37	24333.37	4,981.66	29,315.03
पुनर्विकास आणि पुनर्वसन	26,000.48	11,285.87	37,286.35	14,466.89	51,753.24
कर्मचार्यांसाठीचा खर्च	14,255.41	3,189.88	17,445.29	3,544.16	20,989.45
एकूण	19,63,783.68	3,29,956.03	22,93,739.71	4,50,867.37	27,44,607.08

यामध्ये वर्षभरातील भांडवलीकरण केलेली उधारीची किंमत रु.50,748.83 लाख (मागील वर्षी रु.22,926.37 लाख) तात्पुरत्या गुंतवणूकीवरील व्याजेचे निव्वळ उत्पन्न रु. 191.78 लाख (मागील वर्षी रु.326.57 लाख) अंतर्भूत आहे.

कालावधी - प्रगतीपथावरील कामातील भांडवल

(रुपये लाखात)

तपशील	कालावधीसाठी सीडब्ल्युआयपीची रक्कम				एकूण
	1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षापेक्षा जास्त	
31 मार्च 2024 रोजी					
प्रगतीपथावरील प्रकल्प - मुंबई मेट्रो मार्ग 3	4,50,867.37	3,29,956.03	3,61,131.64	16,02,652.04	27,44,607.08
एकूण	4,50,867.37	3,29,956.03	3,61,131.64	16,02,652.04	27,44,607.08
31 मार्च 2023 रोजी					
प्रगतीपथावरील प्रकल्प - मुंबई मेट्रो मार्ग 3	3,29,956.03	3,61,131.64	3,57,124.59	12,45,527.45	22,93,739.71
एकूण	3,29,956.03	3,61,131.64	3,57,124.59	12,45,527.45	22,93,739.71

टीप 1 : मुंबई मेट्रो मार्ग 3 च्या दक्षिणेकडील विस्तारासाठी (कफ परेड पासून ते नेव्ही नगर पर्यंत) तपशीलवार प्रकल्प अहवाल तयार करण्याच्या प्रक्रियेमध्ये आहे.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

प्रगतीपथावरील कामातील भांडवलाच्या पूर्णत्वाचे वेळापत्रक ज्यांच्या पूर्णत्वामध्ये वाढीव किंमत झाली

(रुपये लाखात)

तपशील	मध्ये पूर्ण होणे			
	1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षापेक्षा जास्त
31 मार्च 2024 रोजी				
प्रगतीपथावरील प्रकल्प – मुंबई मेट्रो मार्ग 3	27,44,607.08	-	-	-
31 मार्च 2023 रोजी				
प्रगतीपथावरील प्रकल्प – मुंबई मेट्रो मार्ग 3	8,04,965.05	14,88,774.66	-	-

टिप्पणी 3(ब) : विकसीत होणारी अमूर्त मत्ता

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	वर्षभरातील वाढ	वर्षभरातील भांडवलीकरण	31 मार्च 2024 रोजी
ओरेंकल - ईआरपी	353.85	135.42	489.27	-
समान मत्ता व्यवस्थापन पध्दती	580.72	74.16	-	654.88
एकूण	934.57	209.58	489.27	654.88

(रुपये लाखात)

प्रकार	31 मार्च 2022 रोजी	वर्षभरातील वाढ	वर्षभरातील भांडवलीकरण	31 मार्च 2023 रोजी
ओरेंकल - ईआरपी	353.85	-	-	353.85
समान मत्ता व्यवस्थापन पध्दती	313.57	267.15	-	580.72
एकूण	667.42	267.15	-	934.57

कालावधी – विकसीत होणारी अमूर्त मत्ता

(रुपये लाखात)

तपशील	कालावधीसाठी सीडब्ल्युआयपीची रक्कम				एकूण
	1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षापेक्षा जास्त	
31 मार्च 2024 रोजी					
समान मत्ता व्यवस्थापन पध्दती	74.16	267.15	313.57	-	654.88
एकूण	74.16	267.15	313.57	-	654.88
31 मार्च 2023 रोजी					
ईआरपी प्रणाली	-	-	-	353.85	353.85
समान मत्ता व्यवस्थापन पध्दती	267.15	313.57	-	-	580.72
एकूण	267.15	313.57	-	353.85	934.57

प्रगतीपथावरील कामातील भांडवलाचे पूर्णत्वाचे वेळापत्रक ज्यांचे पूर्णत्वामध्ये वाढीव किंमत झाली

(रुपये लाखात)

तपशील	मध्ये पूर्ण होणे			
	1 वर्षापेक्षा कमी	1-2 वर्षे	2-3 वर्षे	3 वर्षापेक्षा जास्त
31 मार्च 2024 रोजी				
समान मत्ता व्यवस्थापन पध्दती	654.88	-	-	-

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 4 : वापराचा हक्क असलेली मालमत्ता/ भाडेपट्ट्याची दायित्वे

(अ) मत्ता वापरण्याच्या हक्कातील पुढे नेण्यात येणाऱ्या रकमेतील बदल

(रुपये लाखात)

तपशील	मत्तेचा प्रकार		एकूण
	जमिनी	इमारती	
1 एप्रिल 2022 रोजी शिल्लक	1,014.15	3,547.02	4,561.17
वर्षभरातील अधिक	-	2,007.85	2,007.85
कमी केले	-	-	-
वजा : घसारा/ सवलतीचा खर्च	(36.42)	(1,467.14)	(1,503.56)
31 मार्च 2023 रोजी शिल्लक	977.73	4,087.73	5,065.46
1 एप्रिल 2023 रोजी शिल्लक	977.73	4,087.73	5,065.46
वर्षभरातील अधिक	-	-	-
कमी केले	-	-	-
वजा : घसारा/ सवलतीचा खर्च	(36.40)	(1,224.52)	(1,260.92)
31 मार्च 2024 रोजी शिल्लक	941.33	2,863.21	3,804.54

टीप : तळटीप 2(ब) मध्ये नमुद केलेल्या मालमत्ते शिवाय कंपनीची कोणतीही स्थिर मालमत्ता नाही जीचा भाडेपट्टा कंपनीच्या नावावर नाही.

(ब) भाडेपट्ट्याच्या दायित्वामधील बदल

(रुपये लाखात)

तपशील	मत्तेचा प्रकार		एकूण
	जमिनी	इमारती	
1 एप्रिल 2022 रोजी शिल्लक	373.06	3,602.00	3,975.06
वर्षभरातील अधिक	-	1,983.04	1,983.04
कमी केले	-	-	-
अधिक : वर्षभरातील वित्तीय किंमत	4.86	267.44	272.30
वजा : भाडेपट्ट्याचे दायित्वाचा खर्च	(137.29)	(1,656.10)	(1,793.39)
31 मार्च 2023 रोजी शिल्लक	240.63	4,196.38	4,437.01
1 एप्रिल 2023 रोजी शिल्लक	240.63	4,196.38	4,437.01
वर्षभरातील अधिक	-	-	-
कमी केले	-	-	-
अधिक : वर्षभरातील वित्तीय किंमत	4.80	258.80	263.60
वजा : भाडेपट्ट्याचे दायित्वाचा खर्च	(5.72)	(1,404.86)	(1,410.58)
31 मार्च 2024 रोजी शिल्लक	239.71	3,050.32	3,290.03

(क) 31 मार्च, 2024 रोजीची सध्याच्या आणि सध्याच्या नसलेल्या भाडेपट्ट्याची दायित्वे

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
सध्याच्या नसलेली भाडेपट्ट्याची दायित्वे	1,904.86	3,111.59
सध्याची भाडेपट्ट्याची दायित्वे	1,385.17	1,325.42
एकूण	3,290.03	4,437.01

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

(ड) भाडेपट्ट्याच्या दायित्वांची कराराधीन परिपक्वता

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
सवलत दिलेला		
1 वर्षापेक्षा कमी	1,385.17	1,325.42
2 ते 5 वर्षे	1,848.31	3,053.73
5 वर्षापेक्षा जास्त	56.55	57.86
एकूण	3,290.03	4,437.01
सवलत न दिलेला		
1 वर्षापेक्षा कमी	1,564.07	1,588.54
2 ते 5 वर्षे	1,986.20	3,366.10
5 वर्षापेक्षा जास्त	108.67	114.39
एकूण	3,658.94	5,069.03

(इ) नफा तोटा पत्रकात दाखवलेल्या रकमा

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
वापरण्याच्या हक्क असलेल्या मत्तेवारील घसारा	356.30	375.20
भाडेपट्ट्याच्या दायित्वांवरील व्याज	61.43	26.38
कमी/अल्प मुदतीच्या भाडेपट्ट्याचा खर्च (कर्मचारी लाभ खर्च आणि इतर खर्च यांचे विभाजन करून)	41.73	72.74

(फ) प्रगतीपथावरील कामातील भांडवलात दाखवलेल्या रकमा

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
वापरण्याच्या हक्क असलेल्या मत्तेवारील घसारा	904.62	1,128.37
भाडेपट्ट्याच्या दायित्वांवरील व्याज	202.17	245.92
कमी/अल्प मुदतीच्या भाडेपट्ट्याचा खर्च	2,585.68	2,985.67

टिप्पणी 5 : कर्जे

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	सध्याचे	सध्याचे नसलेले	सध्याचे	सध्याचे नसलेले
असुरक्षित, चांगले मानलेले				
कर्मचार्यांना दिलेली कर्जे	2.50	-	3.75	4.58
एकूण	2.50	-	3.75	4.58

- (i) कंपनीने अग्रिमे किंवा कर्जे किंवा निधी मध्ये गुंतवणूक (निधी घेतलेला नाही किंवा अधिमूल्याचे समभाग किंवा इतर कोणत्याही स्रोताकडून निधी घेतलेला नाही) कोणत्याही इतर व्यक्तींना किंवा संस्थांना दिलेली नाहीत, ज्यामध्ये विदेशीय संस्थांचाही (मध्यस्थ) समावेश आहे असे गृहित धरून की मध्यस्थ :
(अ) मध्यस्थ इतर व्यक्तींना किंवा संस्थांना कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष किंवा समुहाच्या (अंतिम लाभार्थी) वतीने देईल किंवा गुंतवणूक करेल.
(ब) कोणतीही हमी, सुरक्षा किंवा त्याप्रमाणे किंवा अंतिम लाभार्थीच्या वतीने देईल

- (ii) कंपनीने प्रवर्तकांना, संचालकांना, केएमपींना आणि त्यांच्या संबंधीत पक्षांना कर्जे किंवा कर्जांच्या स्वरूपात अग्रिमे दिलेली नाहीत, जी मागणी केल्यावर परतफेडीची किंवा परतफेडीची कुठलीही अट किंवा कालावधी नसलेली आहेत.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 6 : इतर वित्तीय मत्ता

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	सध्याचे	सध्याचे नसलेले	सध्याचे	सध्याचे नसलेले
अप्रतिभूत, अच्छा माना गया				
असुरक्षित, चांगले मानलेले ज्यांची परिपक्वता 12 महिन्यांपेक्षा जास्त आहे अशा ठेवी *	22.50	87.50	-	82.50
ठेवीवरील संचित व्याज	118.79	10.65	8.32	11.56
विक्रेते आणि इतरांकडून येणे **	3,918.32	-	9,059.18	-
सुरक्षा ठेवी	1,341.11	284.69	1,071.10	316.55
कर्मचार्यांकडून येणी	0.23	-	0.58	-
एकूण	5,400.95	382.84	10,139.18	410.61

* बँकेच्या हमीच्या बदल्यात ठेवलेल्या बँकेतील ठेवी दर्शवितात

** मेट्रो मार्ग 3 साठी 3 भूमिगत तळांसाठी म्हणजे टी1, टी2, सहार तळ यासाठी रु.77,700 लाखांचे मुंबई आंतरराष्ट्रीय विमानतळ मर्यादित (एमआयएएल) बरोबर इरादा पत्र हस्ताक्षरीत केले आहे. यापैकी रु.76,164.28 लाख (मागील वर्षी रु. 62,866 लाख) दिनांक 31 मार्च 2024 पर्यंत मिळाले आहेत आणि लेखांमध्ये दर्शविले आहेत. शिल्लक रु.1,535.72 लाख (रु.77,700 लाख वजा रु.76,164.28) एमआयएएलने संकल्पना, योजना, आराखडा, आणि बांधकामाचे समन्वयन यापोटी इरादा पत्राचे कलम 2.10 नुसार कमी केले आहेत. याबाबत वाटाघाटी / पुनरावलोकन सुरु आहे, आणि निर्णय झाल्यावर, जरूरी प्रमाणे लेखांमध्ये दाखवण्यात येतील.

महाराष्ट्र शासनाच्या विनंती नुसार, कंपनीने फक्त कोविड साठी दहिसर आणि कंधारपाडा येथे कोविडच्या रुग्णांसाठी आणि विलगीकरणासाठी तात्पुरते इस्पितळ बांधले, याकरीता कंपनीने रु.3,776.52 लाख (जीएसटीसह) खर्च केले, त्याकरीता बृहन्मुंबई महानगर पालिकेच्या नावे बीजक तयार केले आहे. महाराष्ट्र शासन, दिनांक 18 ऑगस्ट 2023 च्या महाराष्ट्र शासनाच्या इतिवृत्ताप्रमाणे कंपनीने कोविड इस्पितळावर खर्च केलेली रक्कम कंपनीला देण्यात यावी. रक्कम मिळण्यासाठी पाठपुरावा करण्यात येत आहे.

टिप्पणी 7 : इतर सध्याच्या नसलेल्या / सध्याच्या मत्ता

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	सध्याचे	सध्याचे नसलेले	सध्याचे	सध्याचे नसलेले
बँकेच्या हमीने सुरक्षित, चांगले मानलेले				
भांडवली अग्रिमे				
कंत्राटदारांना दिलेली अग्रिमे	-	23,161.60	-	52,783.08
रुळांसाठी अग्रिमे (बांधकामाचे कंत्राटदार)	-	1,339.49	-	3,661.87
समझोता आणि पुनर्वसन कंत्राटदारांसाठी साठी अग्रिमे	-	3,450.66	-	3,456.08
इतर				
जीएसटी अग्रिमे	-	25,195.88	26,700.11	-
असुरक्षित, चांगले मानलेले				
बांधकामाच्या कंत्राटदारांना सामानासाठी दिलेली अग्रिमे	-	-	-	252.48
इतर अग्रिमे				
असुरक्षित, चांगले मानलेले				
हरकत घेतलेले शुल्क - स्वामित्वधन (पहा टिप्पणी 23.1)	4,856.35	-	4,639.70	-
शासनाच्या प्राधिकरणांकडे शिल्लक (पहा टिप्पणी 7.1 आणि 7.2)	948.07	-	1,960.56	-
कार्यासाठी आणि देखभालीसाठी अग्रिम	901.44	-	-	-
कराराच्या मत्ता (पहा टिप्पणी 19)	1,453.54	-	513.72	-
आगाऊ केलेला खर्च	109.54	1,333.74	64.56	1,280.33
कर्मचार्यांना अग्रिमे	22.07	-	13.58	-
एकूण	8,291.01	54,481.37	33,892.23	61,433.84

टिप्पणी 7.1 : कंपनीने विक्रेत्यांना पाठविलेल्या कराधिन बीजकांमधील कर पत वजा करून जर कर पत आणि कर दायित्व यांचा परस्पर संबंध असेल तर कंपनी कर दायित्वा एवढे कर पत वापरते, कंपनीने दंड / नुकसान भरपाई, इ. म्हणून काही कराधिन बीजके पाठवलेली आहेत.

टिप्पणी 7.1 : महामंडळाने जास्तीची डब्ल्यूसीटी भरल्याचा रु.173.75 लाख परताव्याचा अर्ज दाखल केला आहे. परताव्याच्या विभागांकडे महामंडळ सतत पाठपुरावा करत आहे.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 8(अ): रोख आणि रोखीसारखे

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
बँकेकडील शिल्लक		
चालू खात्यातील	64.33	86.02
ज्यांची मूळ परिपक्वता 3 महिन्यांपेक्षा कमी आहे अशा ठेवी	16,886.00	4,090.00
	16,950.33	4,176.02

तळटीप : कंपनीने वर्षभरात क्रिप्टो किंवा आभासी चलनामध्ये व्यवहार केलेले नाहीत किंवा गुंतवणूक केलेली नाही

टिप्पणी 8(ब): बँकेतील इतर शिल्लक

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
राखून ठेवलेली बँकेतील शिल्लक (पहा टिप्पणी 8.1)	100.16	125.47
राखून ठेवलेल्या ठेवी – समभाग अर्ज रक्कम	35,883.00	-
3-12 महिन्यांची परिपक्वता असलेल्या ठेवी (पहा टिप्पणी 8.2)	345.56	324.32
एकूण	36,328.72	449.79

8.1 : इसारयाच्या रकमेसाठी आयआयसीआय बँकेमध्ये एस्क्रो खात्यातील रक्कम दर्शवतात

8.2 : 3-12 महिन्यांची परिपक्वता असलेल्या ठेवीमध्ये –

(i) प्रकल्पाला दिलेल्या सदनिकांच्या देखभालीसाठी प्रकल्प बाधित लोकांसाठी घावयाची झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरणाकडून मिळालेली रक्कम रु. 344.47 लाख (मागील वर्षी रु.323.28 लाख)

(i) बँकेच्या हमीपोटी मुदत ठेवी रु.1.09 लाख (मागील वर्षी रु.1.04 लाख)

टिप्पणी 9: समभाग भांडवल

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
अधिकृत		
प्रत्येकी रु.100 चे 90,00,00,000 समभाग	9,00,000.00	5,00,000.00
(31 मार्च, 2023 : प्रत्येकी रु.100 चे 50,00,00,000 समभाग)		
एकूण	9,00,000.00	5,00,000.00
वितरीत केलेले, धारण केलेले आणि संपूर्ण भरणा केलेले		
प्रत्येकी रु.100 चे 48,05,40,000 समभाग	4,80,540.00	4,80,540.00
(31 मार्च, 2023 : प्रत्येकी रु.100 चे 48,05,40,000 समभाग)		
एकूण	4,80,540.00	4,80,540.00

(अ) अहवाल कालाच्या सुरवातीला आणि शेवटी भागांची संख्या आणि येणे असलेली रक्कम यांचा मेळ

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	संख्या	रुपये लाखात	संख्या	रुपये लाखात
वर्षाच्या सुरवातीला	48,05,40,000	4,80,540.00	44,07,20,000	4,40,720.00
अधिक : वर्षभरात वितरीत केले	-	-	3,98,20,000	39,820.00
वर्षाच्या अखेरीस	48,05,40,000	4,80,540.00	48,05,40,000	4,80,540.00

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

(ब) समभागाच्या बरोबरीच्या अटी आणि शर्ती

प्रत्येक भागाचे दर्शनीय मूल्य रु.100/- असलेला कंपनीच्या समभागांचा एकच वर्ग आहे. प्रत्येक समभाग धारकाला प्रत्येक भागाकरीता एका मताचा अधिकार आहे. जर कंपनी अवसानयात निघाली, तर समभाग धारकांना सर्व प्राधान्याने दिल्या जाणाऱ्या रकमा दिल्यानंतर कंपनीच्या उरलेल्या मत्ता मिळण्याचा अधिकार आहे. वाटप समभाग धारणेच्या प्रमाणात भागधारकांना करण्यात येईल.

क) 5 टक्क्यांपेक्षा जास्त भागधारण असलेल्या समभागधारकांची माहिती

भागधारकाचे नांव	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	टक्केवारी	भागांची संख्या	टक्केवारी	भागांची संख्या
भारताचे राष्ट्रपती	50.00%	24,02,70,000	50.00%	24,02,70,000
महाराष्ट्राचे राज्यपाल	50.00%	24,02,70,000	50.00%	24,02,70,000
एकूण	100.00%	48,05,40,000	100.00%	48,05,40,000

प्रवर्तकांच्या भागधारणेचे प्रकटीकरण

प्रवर्तकाचे नांव	31 मार्च 2024 रोजी समभाग		कालावधीमधील बदलाची टक्केवारी
	भागांची संख्या	टक्केवारी	
भारताचे राष्ट्रपती	24,02,70,000	50.00%	-
महाराष्ट्राचे राज्यपाल	24,02,70,000	50.00%	-
एकूण	48,05,40,000	100.00%	-

प्रवर्तकाचे नांव	31 मार्च 2023 रोजी समभाग		कालावधीमधील बदलाची टक्केवारी
	भागांची संख्या	टक्केवारी	
भारताचे राष्ट्रपती	24,02,70,000	50.00%	-
महाराष्ट्राचे राज्यपाल	24,02,70,000	50.00%	-
एकूण	48,05,40,000	100.00%	-

टिप्पणी 10 : इतर समभाग

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
अ) वितरीत न केलेल्या समभागांच्या अर्जांची रक्कम		
वर्षाच्या सुरवातीला शिल्लक	-	-
अधिक	35,883.00	-
वर्षाच्या अखेरीस शिल्लक	35,883.00	-
ब) प्रवर्तकांचे योगदान (पहा टिप्पणी 10.1)		
वर्षाच्या सुरवातीला शिल्लक	3,03,887.88	2,74,965.71
अधिक	39,141.82	28,922.17
वर्षाच्या अखेरीस शिल्लक	3,43,029.70	3,03,887.88
राखलेले उत्पन्न		
वर्षाच्या सुरवातीला शिल्लक	(12,631.62)	(9,794.52)
वर्षाचा एकूण सर्वसमावेशक (तोटा)	(3,507.00)	(2,837.10)
वर्षाच्या अखेरीस शिल्लक	(16,138.62)	1.62
एकूण	3,62,774.08	2,91,256.26

10.1 भारतीय सनदी लेखापालांच्या संस्थेच्या तज्ञांच्या सल्लागार समितीने दिनांक 2 मे 2024 रोजी दिलेल्या मतानुसार महामंडळाने "इतर समभाग" शिर्षकाखालील उप कर्जाचा उचित मूल्यांकनाचा परिणाम "स्थगित शासकीय अनुदान" मधून "प्रवर्तकांचे योगदान" मध्ये पुनर्वर्गीकृत केला. त्याचप्रमाणे, महाराष्ट्र शासनाकडून वर्षभरात मिळालेला इतर निधी सुध्दा प्रवर्तकांचे योगदान म्हणून वर्गीकृत केला.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 11 : कर्जे

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	सध्याच्या	सध्याच्या नसलेल्या	सध्याच्या	सध्याच्या नसलेल्या
मुदतीचे कर्ज				
सुरक्षित				
बँक ऑफ इंडिया कडून कर्ज (पहा टिप्पणी 11.1)	8,999.30	-	-	3,000.00
असुरक्षित				
ऊर्जा वित्तीय महामंडळाकडून कर्ज (पहा टिप्पणी 11.2)	39,104.52	-	-	1,59,977.05
केंद्र शासनाकडून कर्ज (दुय्यम कर्ज) (पहा टिप्पणी 11.3)		16,287.17	-	13,573.88
महाराष्ट्र शासनाकडून कर्ज (दुय्यम कर्ज) (पहा टिप्पणी 11.3)		34,581.66	-	35,590.07
पीटीए कडून जेआयसीए कडून कर्ज (पहा टिप्पणी 11.4)	20,299.33	12,87,950.86	21,382.65	13,01,072.49
कॅनरा बँकेकडून कर्ज (पहा टिप्पणी 11.6)	1,37,485.57	-		
मागणी केल्यावर परतफेडीचे कर्ज				
असुरक्षित				
बँकांतील अधिकर्ष (पहा टिप्पणी 11.5)	6,252.72	-	3,505.41	-
एकूण	2,12,141.44	13,38,819.69	24,888.06	15,13,213.49

11.1 महामंडळाला बँक ऑफ इंडियाकडून आर्थिक वर्ष 2022-23 मध्ये रुपये 20,000 लाखांचे कर्ज मिळाले आहे. कर्ज गिरगांव आणि काळबादेवी, मुंबई येथील जमिनीच्या तारणाने आणि नियोजित विक्रीकरीता उपलब्ध होणारया क्षेत्राच्या तारणाने सुरक्षित आहे. या जमिनीवरील प्रस्तावीत बांधकामासाठी प्रकल्प बाधित लोकांच्या पुनर्वसनासाठी कर्ज घेतलेले आहे.

कर्जासाठी 3 एम एमसीएलआर व्याजाचा दर आहे आणि जून 2026 पासून 7 त्रैमासिक हप्त्यांमध्ये फेडावयाचे आहे. एकूण मंजूर झालेल्या रु.20,000 लाखांपैकी रु. 8,999.30 लाख (मागील वर्षी रु.3,000 लाख) 31 मार्च 2024 पर्यंत वापरले आहेत.

कर्जाची संपूर्ण रक्कम “सध्याची” म्हणून वर्गवारी केली आहे कारण अहवालाच्या तारखेपासून 12 महिन्यात फेडली जाईल अशी कंपनीची अपेक्षा आहे. हे कर्जाच्या करारातील लावकरात लवकर/ एकाच वेळची परतफेड या अटी आणि शर्तीनुसार आहे.

11.2 ऊर्जा वित्तीय महामंडळाकडून महामंडळाला आर्थिक वर्ष 2022-23 मध्ये रु. 2,20,000 लाखांचे कर्ज मंजूर झाले आहे. कर्जाच्या व्याजाचा दराची पीएफसीने नोंद घेतलेली आहे आणि व्यापारी कार्य सुरु झाल्याच्या ठरलेल्या तारखेनंतर 24 सारख्या हप्त्याने 12 महिन्यात किंवा जपान आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्थेच्या (जेआयसीए) च्या कर्जाचा निधी मिळाल्यानंतर परतफेड करावयाची आहे. कर्ज महाराष्ट्र शासनाच्या कंफर्ट लेटरने सुरक्षित आहे. पुढे, रु.1,00,000 लाख पीएफसीने आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये मंजूर केलेले आहेत जे कंपनीने वापरलेले नाहीत. पुढे केंद्र शासनाद्वारे जेआयसीए बरोबरच्या कर्जाच्या करारानुसार चौथ्या भागाची रक्कम रु. 3,30,000 लाख दिनांक 26 मार्च, 2024 मिळाल्यानंतर, पीएफसीचे रु.1,82,500 लाखांच्या कर्जाची दिनांक 27 मार्च, 2024 रोजी परतफेड करण्यात आली. कर्जाच्या कराराच्या अटी आणि शर्तीप्रमाणे परतफेडीच्या आधी 30 दिवसांची सूचना देणे गरजेचे आहे. कंपनीने रक्कम देण्याची सूचना 22 मार्च 2024 रोजी दिली जेव्हा वितरणाची माहिती एमओएचयुए कडून मिळाली तेव्हा. पीएफसी रु.1,82,500 लाखाच्या कर्जाच्या परतफेडीपैकी बाकी रु.1604.52 लाखाच्या कर्जावरील व्याजाच्या रकमेच्या सूचना कालावधीस अनुमोदन दिले आहे. त्यानुसार दिनांक 31 मार्च 2024 चे पीएफसी चे कर्ज रु.39,104.52 लाख आहे. कंपनी सूचना कालावधीच्या माफीसाठी आणि फक्त बाकी रकमेवर व्याज लावण्यासाठी पाठपुरावा करत आहे.

कर्जाची संपूर्ण रक्कम “सध्याची” म्हणून वर्गवारी केली आहे कारण अहवालाच्या तारखेपासून 12 महिन्यात फेडली जाईल अशी कंपनीची अपेक्षा आहे. हे कर्जाच्या करारातील लवकरात लवकर/ एकाच वेळची परतफेड या अटी आणि शर्तीनुसार आहे.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

- 11.3 केंद्र शासन आणि महाराष्ट्र शासन या दोघांनीही विना व्याज दुय्यम कर्ज कंपनीला दिले आहे जे जेआयसीएच्या (पीटीए द्वारा) प्राथमिक कर्जाच्या परतफेडी नंतर फेडावयाचे आहे. शासनाकडून मिळालेले कर्ज विना व्याज असल्यामुळे, इंड एएस 109 नुसार सवलतीची किंमत म्हणून दाखवले आहे, ज्यामुळे वित्तीय मत्ता किंवा वित्तीय दायित्वे उचित मूल्यांनुसार गणली आहेत. त्यानुसार, विना व्याज कर्जे सवलतीच्या किंमतीनुसार गणली आहेत. (पहा टिप्पणी 10.1).
- 11.4 जपान इंटरनॅशनल कोऑपरेशन एजन्सी (जेआयसीए) यांनी केंद्र शासनाच्या द्वारे कंपनीला चार भागांमध्ये जपान येन 269.873 बिलियनचे कर्ज मदत देण्याच्या स्वरूपात देण्याचे मान्य केले आहे. जेआयसीएचे कर्ज जास्तीच्या 10 वर्षांच्या कालावधीनंतर 20 वर्षांमध्ये फेडावयाचे आहे. कर्जाची रक्कम प्रतिपूर्तीच्या पध्दतीनुसार व्यवस्थेच्या अटीनुसार सम भारतीय रुपयांमध्ये केंद्र शासनाला वितरीत करण्यात येईल.

31 मार्च 2024 पर्यंत मंजूर झालेल्या जेआयसीए कर्जाचे/ अग्रिमाचे विवरण :

तपशील	मंजूर रक्कम (रुपये लाखात)
1ला भाग (आयडी-पी 233)	5,00,000.00
2रा भाग (आयडी-पी 268)	5,81,300.00
3रा भाग (आयडी-पी 281)	2,77,200.00
एकूण (अ)	13,58,500.00
4था भाग (आयडी-पी 313) मदतीच्या स्वरूपात (पहा टिप्पणी 12.4)	3,30,000.00
एकूण (ब)	3,30,000.00
एकूण (अ) + (ब)	16,88,500.00

बांधकामाच्या कामासाठी आणि सामानाच्या संपादनासाठी आणि सेवेकरीता मूळ रकमेवर भारीत व्याजाचा दर 1.8% आहे (भाग 4 करीता), 1.15% आहे (भाग 3 करीता), 1.5% आहे (भाग 2 करीता), आणि 1.4% आहे (भाग 1 करीता), आणि 0.01% (भाग 1 ते 3 साठी) आणि सामान्य सल्लागार सेवेसाठी वितरीत केलेल्या मूळ रकमेवर 0.20% भाग 4 साठी.

कर्ज येनमध्ये मंजूर झालेले असल्याने वर दर्शविलेली रक्कम रु.13,58,500 लाख कर्जाच्या मंजूरीच्या तारखेच्या येनच्या मागील विनिमय दराने गणलेली आहे. पुढे, मूळ डीपीआर सन 2013 मध्ये मंजूर झालेला आहे मूळ डीपीआर प्रमाणे रु.13,23,500 लाख पीटीए द्वारे निधी धरण्यात आला आहे. पुढे, जेआयसीएने सीएएएला पहिल्या तीन भागांच्या कर्जाचे रु.13,29,613.20 प्रत्यक्ष वितरणाच्या वेळी असलेल्या विनिमयाच्या दराने दिले.

- 11.5 महामंडळाचे एचडीएफसी बँके बरोबर असुरक्षित अधिकर्षाची रु.10,000 लाखांच्या सुविधेची व्यवस्था आहे, त्यापैकी व्याज दर 3 एम-टी बील्स अधिक विस्ताराने 1.44% नुसार दिनांक 31 मार्च 2024 पर्यंत रु.6,252.72 लाख वापरले (मागील वर्षी रु.3,505.41 लाख).

- 11.6 महामंडळाचे कॅनेरा बँके बरोबर असुरक्षित अल्प मुदतीच्या कर्जाची रु.2,00,000 लाखांच्या (प्रत्येकी रु.1,00,000 लाख) पुढील अटी आणि शर्तीवर सुविधेची व्यवस्था आहे :

(अ) दिनांक 23 नोव्हेंबर 2023 रोजी पहिली कर्ज सुविधा रु.1,00,000 लाखांची, 1ल्या वितरणाच्या तारखे नंतर 6 महिन्यांच्या कालावधीने 6 महिन्यांच्या एमसीएलआरने मंजूर झाली, सप्टेंबर 2024 मध्ये एकाच वेळी परतफेडी नुसार किंवा जेआयसीए कडून मुदतीचे कर्ज मिळाल्यानंतर परतफेडी नुसार.

(ब) दिनांक 14 फेब्रुवारी 2024 रोजी दुसरी कर्ज सुविधा रु.1,00,000 लाखांची, 1ल्या वितरणाच्या तारखे नंतर 6 महिन्यांच्या कालावधीने 6 महिन्यांच्या एमसीएलआरने मंजूर झाली, डिसेंबर 2024 मध्ये एकाच वेळी परतफेडी नुसार किंवा जेआयसीए कडून मुदतीचे कर्ज मिळाल्यानंतर परतफेडी नुसार.

या रु. 2,00,000 लाखांच्या कर्जापैकी रु.1,37,485.57 लाख 31 मार्च 2024 पर्यंत वापरले.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

- 11.7 कंपनीला कुठल्याही व्यक्तीकडून (व्यक्तीकडून) किंवा संस्थाकडून (संस्थांकडून) निधी मिळालेला नाही, विदेशीय संस्थांसह (निधी देणारा पक्ष) अशा समजुतीने (लिहून ठेवलेला किंवा इतर रीतीने नोंद केलेला) की कंपनी :
- अ) प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे निधी देणारा पक्षाने (अंतिम लाभधारक) किंवा त्यांच्या वतीने दुसऱ्या व्यक्तीकडे किंवा संस्थांकडे कुठल्याही प्रकारे देईल किंवा गुंतवणूक करेल, किंवा
- (ब) अंतिम लाभधारकाला किंवा त्यांच्या वतीने हमी, सुरक्षा किंवा त्याप्रमाणे देईल.
- 11.8 पुढे दर्शविलेल्या दीर्घ मुदतीच्या कर्जे, विशिष्ट कारणासाठीच्या मुदतीच्या कर्जांच्या संबंधात, कंपनीने ज्या कारणासाठी निधी घेतला त्या कारणासाठी उपयोगात आणला.
- 11.9 भारतीय रिझर्व बँकेच्या हेतूपुरस्सर होणारा थकबाकीदारच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार कंपनी हेतूपुरस्सर होणारा थकबाकीदार नाही.
- 11.10 कंपनीने सध्याच्या मत्तेच्या तारणाने कोणतेही कर्ज किंवा उधारी घेतलेली नाही.
- 11.11 महामंडळाला स्टेट बँक ऑफ इंडियाने रु.1,00,000 लाखांचे असुरक्षित अल्प मुदतीचे कर्ज आर्थिक वर्ष 2023-24 मध्ये मंजूर केले आहे जे उपयोगात आणले आणि त्याची परतफेड 2023-24 मध्ये केली.

टिप्पणी 12 : इतर वित्तीय दायित्वे

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	सध्याची	सध्याची नसलेल्या	सध्याची	सध्याची नसलेल्या
अ) भांडवली धनको				
बांधकामाच्या कंत्राटदारांना देणे	35,813.37	-	27,595.34	-
यंत्रणेच्या कंत्राटदारांना देणे	6,144.22	-	15,498.08	-
इतर कंत्राटदारांना देणे	2,945.25	-	4,613.90	-
रुळासाठी देणे (बांधकामाचे कंत्राटदार)	91.34	-	1,429.69	-
सल्लागार, कंत्राटदार/ विक्रेते, आणि इतरांना देणे	6,443.31	-	3,662.92	-
राखीव रक्कम				
बांधकामाच्या करारान्वये (पहा टिप्पणी 12.7)	894.35	-	481.24	-
यंत्रणेच्या करारान्वये	11,164.99	-	3,846.35	-
रुळासाठी करारान्वये	4,111.87	-	3,180.67	-
इतर करारान्वये	4,730.42	-	3,620.87	-
संबंधित पक्षांना (एमएमआरडीए) देणे (पहा टिप्पणी 12.8)	2,177.91	-	2,164.87	-
ब) ईएमडी देणे (पहा टिप्पणी 12.8)	169.83	-	173.32	-
क) सुरक्षा ठेवी (पहा टिप्पणी 12.1)	429.47	410.91	436.48	381.69
ड) जेआयसीए पीटीए वरील संचित पण देय नसलेले व्याज	564.39	-	512.93	-
इ) जेआयसीए कर्जांची इतर देणी (पहा टिप्पणी 12.6)	829.47	-	-	-
फ) केंद्र शासन जेआयसीए साठी व्याज आणि उधारीवरील देय फी	-	-	68,684.50	-
ग) पीएफसी कर्जावरील संचित पण देय नसलेले व्याज	159.36	-	587.47	-
ज) ह) बँक ऑफ इंडियाच्या कर्जावरील संचित पण देय नसलेले व्याज	2.07	-	0.66	-
इ) कॅनरा बँकेच्या कर्जावरील संचित पण देय नसलेले व्याज	32.31	-	-	-
ज) महाराष्ट्र शासनाकडून अग्रिम (पहा टिप्पणी 12.4)	1,10,488.29	-	-	-
क) केंद्र शासनाकडून पीटीए अग्रिम	-	3,23,886.80	-	-
ल) खर्च आणि इतर देणी	602.46	-	224.49	-
म) लेखापरिक्षकांना देणे	9.73	-	12.88	-
न) कर्मचाऱ्यांच्या संबंधित देणे	109.69	-	62.31	-
एकूण	1,87,914.10	3,24,297.71	1,36,788.97	381.69

- 12.1 यामध्ये झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरणा कडून संचित व्याजासह मिळालेले रु. 343.65 लाखांचे (मागील वर्षी रु.336.97 लाख) अंतर्भूत आहेत.
- 12.2 मेट्रो मार्ग 3 प्रकल्पावरील काम करणारया कामगारांसाठी कंपनीचा कामगार कल्याण न्यास आहे.
- 12.3 कंपनी अधिनियम 2013 च्या परिशिष्ट 3 नुसार कराराधीन बंधनातील देय रक्कम व्यापारी देण्याचा भाग नाही. त्यानुसार, व्यापारी देण्याच्या कालमानाचे प्रकटीकरण या कराराधीन बंधनाला लागू नाही.
- 12.4 मध्ये अंतर्भूत
- (अ) गृह आणि नगर कार्य मंत्रालयाने त्यांच्या 9 जून 2023 च्या पत्रानुसार, महाराष्ट्र शासनाने आर्थिक वर्ष 2023-24 च्या अंदाजपत्रकात तरतूद केलेले एमएमआरसीने जेआयसीए कडून घेतलेल्या कर्जाच्या थकीत व्याजाचे आणि अग्रणी फीचे रु.74,395.29 लाख वसूल करण्यासाठी पीओए सचिवालयाला सीएएस नागपूर, आरबीआयला योग्य तो सल्ला देण्याचे निर्देशिले आणि रक्कम समायोजित केली. त्यानुसार रक्कम महाराष्ट्र शासनाकडून अग्रिम म्हणून दाखवण्यात आली. जेव्हा महाराष्ट्र शासनाकडून रक्कम येईल तेव्हा ती प्रकल्पासाठीचे महाराष्ट्र शासनाचे योगदान म्हणून समायोजित करण्यात येईल.
- एमएमआरसीएल नुसार व्याज आणि अग्रणी फी म्हणजे रु.69,197.43 लाख आणि एमओयुएचए नुसार म्हणजे रु.74,395.29 लाख (मार्च 2023 पर्यंत) यांचा ताळमेळ, सध्याच्या 2023-24 च्या आर्थिक वर्षामध्ये घातला गेला आणि त्याप्रमाणे प्रगतीपथावरील भांडवल याखाली प्रकल्प खर्चाच्या लेख्यामध्ये गणला गेला. फरक मदतीचे नियंत्रकाचे लेखे आणि लेखा परिक्षण विभाग (सीएएए) (वित्ताच्या परराष्ट्र मंत्रालय विभाग) जेआयसीएने सीएएएला दिलेल्या कर्जाच्या रकमेमुळे आणि एमओयुएचएने एमएमआरसीएलला वितरीत केल्याच्या रकमेच्या फरकामुळे होता. 31 मार्च 2023 पर्यंत, एमएमआरसीएलने एमओयुएचएकडून मिळालेल्या निधीच्या व्याजाचे दायित्व गणले आहे जे कराराच्या अटीनुसार जेआयएने सीएएला दिलेल्या निधीच्या तारखेनुसार गणणे आवश्यक होते.
- (ब) कंपनीच्या विनंतीला महाराष्ट्र शासनाने दिलेल्या प्रतिसादानुसार जेआयसीएच्या कर्जाच्या परतफेडीसाठी आणि व्याजाच्या बंधनासाठी रु.36,093 लाख महाराष्ट्र शासनाकडून मिळाले. महाराष्ट्र शासनाकडून अधिकृत पुष्टीकरण/ पत्रव्यवहार मिळालेला नसल्यामुळे संपूर्ण रु.36,093 लाख शासनाकडून अग्रिम म्हणून दाखवण्यात आले आहे.
- 12.5 आर्थिक वर्ष 2023-24 पासून, कंपनी “पीटीए द्वारा मिळणारया जेआयसीएचे कर्ज” जेआयसीए कडून सीएएला मिळाल्याच्या तारखे पासून गणण्यास सुरवात केली. त्यानुसार, पीटीएने मिळालेली रक्कम “केंद्रशासना कडून पीटीए अग्रिम” म्हणून दाखविण्यात आली. जेव्हा जेआयसीए कडून सीएएला रक्कम मिळेल त्यावेळी कर्ज म्हणून दाखविण्यात येईल.
- 12.6 केंद्र शासन/ महाराष्ट्र शासन आणि एमएमआरसीएल मधील सामंजस्य करारानुसार, जेआयसीए च्या कर्जावरील विदेशीय चलनाच्या दरातील चढ उतार केंद्र शासन आणि महाराष्ट्र शासन यांच्यामध्ये सारख्या प्रमाणात विभागवयाचा आहे. त्यानुसार, रु. 829.47 लाखांचे विदेशीय चलनातील उत्पन्न या खात्याला देणे म्हणून दाखविण्यात आले आहे.
- 12.7 मध्ये अंतर्भूत असलेले रु.237.65 लाख कंत्राटदारांबरोबर असलेल्या तात्पुरते जीएसटी अग्रिमावरील व्याज या जीएसटीच्या वादामधील आहेत जेथे व्याज कंपनीने सामंजस्य करारा नुसार गोळा केले. परंतु, एक कंत्राटदार लवादामध्ये गेल्यामुळे, तात्पुरत्या जीएसटी अग्रिमावरील व्याजाची रक्कम दाखविण्यात आलेली नाही आणि ती दायित्व म्हणून दाखवली आहे.
- 12.8 संबंधीत पक्षांना (एमएमआरडीए) इसारयाची रक्कम रु.2.00 लाख (मागील वर्षी रु.2.00 लाख) देय आहे. भाडे, सुरक्षा सेवा, कर, इ. पोटी संबंधीत पक्षांना देणे आहे. त्यानुसार, संबंधीत पक्षांना देणे असलेली एकूण रक्कम रु.2179.91 लाख (मागील वर्षी रु.2166.87 लाख) एवढी आहे.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 13 : इतर सध्याची/ सध्याची नसलेली वित्तीय दायित्वे

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	सध्याची	सध्याची नसलेल्या	सध्याची	सध्याची नसलेल्या
वैधानिक आणि इतर वजावटी	3,210.16	-	3,233.68	-
कराराधीन दायित्वे (पहा टिप्पणी 19)	5,511.87	-	2,500.00	-
स्थगित शासकीय अनुदाने	-	9.11	-	9.16
सुरक्षा ठेवी (उचित मूल्य भाग)	31.18	81.33	31.19	112.50
इतर दायित्वे	4.51	-	13.05	-
एकूण	8,757.72	90.44	5,777.92	121.66

टिप्पणी 14 : तरतूदी

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी		31 मार्च 2023 रोजी	
	सध्याच्या	सध्याच्या नसलेल्या	सध्याच्या	सध्याच्या नसलेल्या
कर्मचारी हितार्थ तरतूदी				
उपदान	174.07	-	158.53	14.71
भरपाई दिलेल्या रजा	107.81	610.63	171.54	493.29
विदेशीय सेवांचे योगदान	178.79	-	170.81	-
एकूण	460.67	610.63	500.88	508.00

टिप्पणी 15 : इतर उत्पन्न

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपणार्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपणार्या वर्षासाठी
व्याजाचे उत्पन्न		
- मुदत ठेवींवरील	147.86	319.13
- कर परताव्यावरील	5.68	8.99
- कर्मचार्यांच्या कर्जांवरील	0.53	0.77
- सवलतीच्या किंमतीने गणलेल्या साधनांवरील	7.41	9.11
संकीर्ण उत्पन्न	4.53	47.60
एकूण	166.01	385.60

टिप्पणी 16 : कर्मचारी हितार्थ खर्च

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपणार्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपणार्या वर्षासाठी
पगार आणि मजुरी (पहा टिप्पणी 16.1)	4,342.10	3,897.87
भविष्य निर्वाह निधी आणि इतर निर्धीचे योगदान	275.99	234.03
कर्मचारी कल्याण खर्च	101.16	62.23
एकूण कर्मचारी हितार्थ खर्च	4,719.25	4,194.13
वजा : प्रगतीपथावरील कामातील भांडवलाचे भांडवलीकरण	(3,428.45)	(3,049.76)
एकूण	1,290.80	1,144.37

टीप 16.1 : शासकीय राष्ट्रीय निवृत्तीवेतन योजना-एनपीएसचा (म्हणजे निवृत्तीनंतरच्या निवृत्तीवेतनाच्या सामग्रीचा संचय) लाभ कर्मचार्यांना घेता यावा म्हणून, ज्या कर्मचारीवर्गांनी ही योजना अवलंबिलेली आहे त्या कर्मचार्यांसाठी उपहारगृह आणि देण्यात येणारया सर्व भत्यांपोटी मूळ पगार अधिक महागाई भत्ता याच्या जास्तीत जास्त 10 % योगदान.

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 17 : वित्ताचा खर्च

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी
व्याजाचा खर्च	49,866.30	23,279.32
इतर कर्जाची किंमत	1,135.74	-
वित्ताची एकूण किंमत	51,002.04	23,279.32
वजा : तात्पुरत्या गुंतवणूकीवरील व्याज	(191.78)	(326.57)
वजा : प्रगतीपथावरील कामातील भांडवलाचे भांडवलीकरण (पहा टिप्पणी 3(अ))	(50,748.83)	(22,926.37)
एकूण	61.43	26.38

टिप्पणी 18 : इतर खर्च

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी
जाहीरातीचा खर्च	7.60	13.75
बँकांचे शुल्क	13.10	9.90
शुल्क आणि सदस्यता वर्गणी	3.15	0.96
विम्याचा खर्च	1.12	1.29
लेखापरिक्षकांचे मानधन (पहा टिप्पणी 18.1)	11.18	11.16
वैधानिक आणि व्यावसायिक शुल्क	127.99	172.35
कार्यालयीन आणि प्रशासकीय खर्च	145.07	90.43
दुरुस्ती आणि देखभाल – इमारत	61.80	16.42
दुरुस्ती आणि देखभाल – इतर	251.84	217.73
उप कंत्राटाचे शुल्क	271.20	272.13
छपाई आणि लेखन साहित्य	52.01	54.24
दर आणि कर	465.33	40.01
विदेशीय चलनातील चढ उतार – तोटा	22.06	229.56
भाडेपट्ट्याचा खर्च	2.56	0.41
यंत्रसामग्री आणि उपकरणे आणि अमूर्त मत्ता विक्री/ काढून टाकणे/ निर्लेखित करणे यावरील तोटा	1.02	1.01
दूरसंचार खर्च	8.91	13.39
प्रवास आणि वाहतूकीचा खर्च	171.37	121.61
वीज आणि पाण्याचे शुल्क	52.47	34.69
संकीर्ण खर्च	2.36	6.55
एकूण	1672.14	1,307.59

टिप्पणी 18.1 : लेखापरिक्षकांचे मानधन

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपणाऱ्या वर्षासाठी
वैधानिक लेखापरिक्षण शुल्क	9.75	9.75
कर लेखापरिक्षण शुल्क	0.89	0.89
खर्चाची प्रतिपूर्ती	0.54	0.52
एकूण	11.18	11.16

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 19 : भारतीय लेखा मानके (इंड एस 115) नुसार “ग्राहकांबरोबरीच्या करारा मधून मिळालेली महसूल” याचे प्रकटीकरण

- (अ) कंपनीने सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन (पीडब्ल्युडी) यांच्या बरोबर विधान भवन येथे “अनामत काम” अटीवर भुयारी मार्ग बांधण्याचा करार केला आहे. पीडब्ल्युडीच्या कराराची किंमत कर वगळता आणि आकस्मिकता धरून रु.9,980 लाख आहे. पुढे, कंपनी करारानुसार लक्षणीय महत्वाच्या टप्प्यापर्यंत पोहोचलेली नसल्यामुळे महसूल गणलेला नाही.
- (ब) एमसीजीएमने एमएमआरसीला मुख्य आराखड्या प्रमाणे उपयुक्तता सोयी सुविधांचे पुनर्स्थापन करण्याचे निर्देशिले आहे यामुळे कामामध्ये वाढ झालेली आहे. त्यामुळे, किंमतीचे अंदाज तयार केले आणि सोयी सुविधांचे पुनर्स्थापन करण्याचे एमसीजीएमला कळविलेली अंदाजी किंमत रु.4,168.58 लाख आहे. पुढे, कंपनी करारानुसार लक्षणीय महत्वाच्या टप्प्यापर्यंत पोहोचलेली नसल्यामुळे महसूल गणलेला नाही.

कराराधीन शिल्लक

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
कराराधीन मत्ता	1,453.54	513.72
कराराधीन दायित्वे	5,511.87	2,500.00

- (i) कराराधीन दायित्वे पीडब्ल्युडी (जीओएम) कडून उपयुक्तता सोयी सुविधांचे पुनर्स्थापन करण्यासाठीचे अग्रिम स्वरूपात मिळालेले रु.2,500 लाख (मागील वर्षी रु.2,500 लाख) आणि एमसीजीएम कडून मिळालेले रु.3,011.87 लाख (मागील वर्षी निरंक) दर्शवतात.
- (ii) पीडब्ल्युडी आणि एमसीजीएमच्या करारानुसार रु.1,174.07 लाख (मागील वर्षी रु.513.72 लाख) आणि रु 279.47 लाख (मागील वर्षी निरंक) अनुक्रमे खर्च झाले आहेत. ते कराराधीन मत्ता म्हणून दाखविले आहेत.

व्यवस्थापनाच्या अपेक्षेनुसार भविष्यकालीन महसूलाची गणना पुढील प्रमाणे

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
एक वर्ष किंवा त्यापेक्षा कमी	11,753.38	3,713.72
एक वर्षापेक्षा जास्त ते तीन वर्षांपर्यंत	2,395.20	6,266.28
एकूण	14,148.58	9,980.00

टिप्पणी 20 : प्रत्येक भागावरील उत्पन्न

तपशील	एकक	31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
समभागांकरीता वर्षातील करा नंतरचा नफा	लक्ष रुपये	(3,539.79)	(2,813.63)
उरलेले समभागांच्या संख्येची भारीत सरासरी	संख्या लाखात	4,805.40	4,686.11
समभागाचे दर्शनी मूल्य	रुपये	100.00	100.00
प्रत्येक भागावरील उत्पन्न मूळ आणि सौम्य	रुपये	(0.74)	(0.60)

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 21 : सध्याचे आणि स्थगित कर

अ) स्थगित कराच्या शिलकीमधील बदल

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2023 रोजी	वर्षभरातील बदल		31 मार्च 2024 रोजी
		नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखविलेला	इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नामध्ये दाखविलेला	
स्थगित कर मत्ता				
मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे आणि अमूर्त मत्ता	317.09	2.98	-	320.07
कर्मचारी हितार्थ	262.31	27.75	(11.52)	278.54
भाडेपट्ट्याचे दायित्व (निव्वळ)	(3.72)	5.71	-	1.99
न वापरलेली कर पत	56.46	-	-	56.46
एकूण स्थगित कर मत्ता	632.14	36.44	(11.52)	657.06

पुढील बाबींसाठी स्थगित कर मत्ता गणलेली नाही :

(रुपये लाखात)

तपशील (आर्थिक वर्ष)	रक्कम	संपुष्टात येण्याची तारीख
2017-18 – धंद्यातील तोटा	16.42	31 मार्च 2026
2018-19 – धंद्यातील तोटा	579.23	31 मार्च 2027
2019-20 – धंद्यातील तोटा	1,821.52	31 मार्च 2028
2020-21 – धंद्यातील तोटा	882.99	31 मार्च 2029
2021-22 – धंद्यातील तोटा	1,616.76	31 मार्च 2030
2022-23 – धंद्यातील तोटा	1,861.24	31 मार्च 2031
न वापरलेला घसारा	1,791.40	

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2022 रोजी	वर्षभरातील बदल		31 मार्च 2023 रोजी
		नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखविलेला	इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नामध्ये दाखविलेला	
स्थगित कर मत्ता				
मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे आणि अमूर्त मत्ता	235.42	81.67	-	317.09
कर्मचारी हितार्थ	235.06	19.01	8.24	262.31
भाडेपट्ट्याचे दायित्व (निव्वळ)	(152.39)	148.67	-	(3.72)
न वापरलेली कर पत	56.46	-	-	56.46
एकूण स्थगित कर मत्ता	374.55	249.35	8.24	632.14

पुढील बाबींसाठी स्थगित कर मत्ता गणलेली नाही :

(रुपये लाखात)

तपशील (आर्थिक वर्ष)	रक्कम	संपुष्टात येण्याची तारीख
2017-18 – धंद्यातील तोटा	16.42	31 मार्च 2026
2018-19 – धंद्यातील तोटा	579.23	31 मार्च 2027
2019-20 – धंद्यातील तोटा	1,821.52	31 मार्च 2028
2020-21 – धंद्यातील तोटा	882.99	31 मार्च 2029
2021-22 – धंद्यातील तोटा	1,616.76	31 मार्च 2030
न वापरलेला घसारा	1,510.92	

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

ब) आयकरासाठीचा खर्च

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
सध्याचा कर		
सध्याच्या वर्षासाठी	-	-
मागील वर्षासाठी	-	-
स्थगित कर		
तात्पुरत्या फरकावरील कर उद्भव आणि परीवर्तित्व	(36.44)	(249.35)
वर्षासाठी कर खर्च	(36.44)	(249.35)

क) नफा तोटा पत्रकामध्ये दाखवलेला कर खर्च

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
नफा आणि तोटा मध्ये पुनवर्गीकृत न करता येणाऱ्या बाबी		
लाभाच्या परिभाषित योजना	(11.52)	8.24
वर्षासाठीचा कर खर्च	(11.52)	8.24

ड) प्रभावी कर दराचे समायोजन

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
करपूर्व नफा	(3,576.23)	(3,062.98)
आयकराचा मूळ दर	25.00%	25.00%
अधिभार	0.00%	0.00%
उपकर	1.00%	1.00%
वैधानिक आयकर दर	26.00%	26.00%
अंदाजीत आयकराचा खर्च		
कराचा परिणाम :		
मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे आणि अमूर्त मत्ता	0.08%	2.67%
कर्मचारी हितार्थ	0.78%	0.62%
भाडेपट्ट्याचे दायित्व	0.16%	4.85%
आयकराचा एकूण खर्च	1.02%	8.14%

इ) सध्याची कर मत्ता (निव्वळ)

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
सुरवातीची शिल्लक	530.59	1226.51
अधिक : टीडीएस (परतावा वजा करून)	281.70	(695.92)
अंतिम शिल्लक	812.29	530.59

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 22 : संबंधीत पक्षांचे प्रकटीकरण

अ) संबंधीत पक्षाचे नाव आणि संबंधाचे स्वरूप

संबंधीत पक्षाचे नाव	संबंधाची माहिती
व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी	
श्री. मनोज जोशी (04.03.2024 च्या दुपार पर्यंत)	अध्यक्ष/ नामनिर्देशीत संचालक
श्री. अनुराग जैन (04.03.2024 च्या दुपार नंतर)	अध्यक्ष/ नामनिर्देशीत संचालक
श्री. दीपक अगरवाल	नामनिर्देशीत संचालक
श्री. जयदीप	नामनिर्देशीत संचालक
श्री. राकेश चौधरी	नामनिर्देशीत संचालक
सौ. नमिता मेहरोत्रा	नामनिर्देशीत संचालक
श्री. मनोज सौनिक (01.05.2023 पर्यंत)	नामनिर्देशीत संचालक
डॉ. नितीन करीर (02.05.2023 पासून)	नामनिर्देशीत संचालक
श्री. ओ. पी. गुप्ता (23.02.2024 पासून)	नामनिर्देशीत संचालक
श्री. आय. एस. चहल (22.03.2024 पर्यंत)	नामनिर्देशीत संचालक
डॉ. भूषण गगरानी (23.03.2024 पासून)	नामनिर्देशीत संचालक
डॉ. भूषण गगरानी (07.06.2023 पर्यंत)	नामनिर्देशीत संचालक
श्री. असीम कुमार गुप्ता (08.06.2023 पासून)	नामनिर्देशीत संचालक
श्री. एस व्ही आर श्रीनिवास (02.06.2023 पर्यंत)	नामनिर्देशीत संचालक
डॉ. संजय मुखर्जी (03.06.2023 पासून)	नामनिर्देशीत संचालक
सौ. अश्विनी भिडे	व्यवस्थापकीय संचालक/नामनिर्देशीत संचालक
श्री. सुबोध कुमार गुप्ता	संचालक (प्रकल्प)
श्री. राजीव (02.06.2023 पासून)	संचालक (यंत्रणा)
श्री. अबोध खंडेलवाल (30.09.2023 पर्यंत)	संचालक (वित्त)
श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना (01.10.2023 पासून)	संचालक (वित्त)
श्री. आर रमणा (05.06.2023 पासून)	संचालक (नियोजन)
कु. रितू देव	कंपनी सचिव
संस्थांची नावे जेथे व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचारी किंवा त्यांचे जवळचे कुटुंबिय सदस्य आहेत आणि लक्षणीय प्रभाव आहे	महानगर आयुक्त (एमएमआरडीए)
मुंबई महानगर क्षेत्र विकास प्राधिकरण (एमएमआरडीए)	
एमएमआरसीएल कर्मचारी कल्याण निधी समिती (अध्यक्ष)	श्री. अबोध खंडेलवाल (30.09.2023 पर्यंत) (संचालक, वित्त, एमएमआरसीएल) श्री. योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना (01.10.2023 पासून) (संचालक, वित्त, एमएमआरसीएल)
एमएमआरसीएल कर्मचारी कल्याण निधी समिती (अध्यक्ष)	श्री. रवी रंजन कुमार (कार्यकारी संचालक बांधकाम), एमएमआरसीएल
एमएमआरसीएल कर्मचारी समुह उपदान योजना न्यास (अध्यक्ष)	श्री. रविन्द्र पाठक (महा व्यवस्थापक), एमएमआरसीएल

ब) व्यवस्थापनातील मुख्य कर्मचार्यांचा मोबदला

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
अ) अल्प मुदतीचे फायदे	257.03	215.72
ब) निवृत्ती नंतरचे फायदे	23.40	26.88
क) इतर दीर्घ मुदतीचे फायदे	4.86	15.13

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

क) केएमपी किंवा त्यांचे जवळचे कुटुंबिय यांचा लक्षणीय प्रभाव असलेल्या संस्था बरोबरीचे व्यवहार (रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
खरेदी आणि खर्च		
भाडे, सुरक्षा सेवा, इ. ची प्रतिपूर्ती (एमएमआरडीए)	129.79	126.93
कर्मचारी समुह उपदान योजना न्यासाला (एमएमआरसीएल) योगदान	50.63	70.21
कर्मचारी कल्याण निधीला (एमएमआरसीएल) योगदान	23.17	19.86

ड) वर्षाच्या शेवटी थकबाकीची शिल्लक (रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी	31 मार्च 2023 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी
व्यवस्थापकीय मुख्य कर्मचारी यांच्याकडे		
अग्रिमे आणि भाडे ठेवीची येणे	22.86	0.86
पगार आणि प्रतिपूर्तीसाठी देणे	2.88	2.15
केएमपी किंवा त्यांचे जवळचे कुटुंबिय यांचा लक्षणीय प्रभाव असलेल्या संस्थांकडे		
भाडे, सुरक्षा सेवा, कर, ईएमडी, इ. साठी देणे (एमएमआरडीए)	2,179.91	2,166.87
एमएमआरडीए कडून येणे सुरक्षा ठेवी	0.75	0.75
एमएमआरसीएल कर्मचारी कल्याण निधी (देणे)	5.21	2.21
व्यवस्थापकीय मुख्य कर्मचारींसाठी निवृत्ती नंतरचे फायदे	114.59	140.71

टीप : महामंडळ हे शासकीय संस्था आहे, मुंबई येथे आरे ते कुलाबा पर्यंत मेट्रो रेल सेवा देण्याच्या व्यवसायामध्ये कार्यरत आहे. महामंडळ प्रत्यक्षपणे किंवा अप्रत्यक्षपणे नेहमी केंद्र शासनाच्या/ राज्य शासनाच्या शासकीय प्राधिकारणाच्या, प्रतिनिधींच्या, संलग्नता असलेल्यांच्या आणि इतर संस्थांच्या (एकत्रितपणे पुढे “शासकीय संबंधीत संस्था” असा उल्लेख केला जाईल) नियंत्रणाने कार्य करते, यामध्ये महामंडळाच्या व्यवहारामध्ये पण तेवढेच नाही:

- सेवा प्रदान करणे आणि घेणे;
- मालमत्तांची भाडेपट्टी ;
- रक्कम ठेवणे आणि उधार घेणे ;
- सार्वजनिक सोयी सुविधा वापरणे

हे व्यवहार तुलनेने इतर शासकीय संबंधीत संस्थांबरोबर महामंडळाच्या नेहमीच्या व्यवसायामध्ये केले जातात.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 23 : आकस्मिक दायित्वे आणि वचनबध्दता

टिप्पणी 23.1 : आकस्मिक दायित्वे

दायित्वाचे स्वरूप/ रकमांसह दाव्यांचे स्पष्टीकरण (उपलब्धतेनुसार)

कंत्राटदारांनी उध्दृत कराराच्या रकमा करांसहीत असतात. जीएसटी लागू झाल्या नंतर सर्व अप्रत्यक्ष कर जसे की उत्पादन शुल्क, जकात, सेवा कर, व्हॅट, इ. एकत्र केले. त्यामुळे कर कायद्यांमध्ये झालेल्या बदलामुळे कराराच्या किंमतीचे मूल्यांकन करण्यासाठी कंपनीने कंत्राटदारांना जीएसटीच्या आधी आणि नंतर अशा विभागणीमध्ये देण्याची विनंती केली आहे ज्यामुळे कराची देणे रक्कम आणि वसुलीची रक्कम ठरवता येईल, कंपनी अजून या प्रक्रियेमध्ये आहे. कंपनीने विवादां तदर्थ रु. 26,700.11 लाख वर्षभरात दिले, जर निकाल कंपनीच्या बाजूने लागला तर व्याजासह वसुल करण्यात येतील. वर्षभरात रु.1,504.23 लाख कंत्राटदारांकडून वसुल करण्यात आली. जीएसटी सल्लागारांनी बांधकाच्या कंत्राटदारा बरोबरीच्या जीएसटी केसमध्ये मूल्यांकनाच्या परिणामाला अंतिम स्वरूप दिले. मूल्यांकनाचा अहवाल सर्व बांधकाच्या कंत्राटदारांना पाठविण्यात आला आहे. एका कंत्राटदाराने (एल अँड टी एसटीइसी जेव्ही) यांनी निवाडा मंडळाकडे (डीएबी) विवाद दाखल केला आहे. डीएबीने कंत्राटाच्या बाजूने लक्षणीय रित्या निकाल दिलेला आहे. परंतु, कंत्राटदाराने प्रकरण लवादाकडे नेलेले आहे आणि कंत्राटदाराने रु.9,709 लाखाचा दावा केला आहे. लवादाचा निर्णय प्रतिक्षित आहे.

जीएसटी प्रकरणांच्या बाबतीत एका कंत्राटदाराने (अलस्टोम ट्रान्स्पोर्ट इंडिया प्रा.लि.) यांनी प्रकरणे डीएबी कडे दाखल केली आहेत, एका प्रकरणामध्ये, डीएबीने कंपनीच्या बाजूने निर्णय दिलेला आहे आणि कंत्राटदाराने लवादाच्या अधिकारात समझोता न करण्याच्या बाबतीत लवादाकडे सादर केले आहे, कंत्राटदाराने उच्च न्यायालय, मुंबई येथे विनंती अर्ज दाखल केला आहे. कंत्राटदाराने रु.272.06 लाखाचा दावा केला आहे. दुसरे प्रकरण डीएबीकडे प्रलंबित आहे.

एल अँड टी आणि एसटीइसी जेव्हीनेही डीएबीकडे समस्येमध्ये विवाद दाखल केला आहे. प्रकरणात डीएबीने निर्णय घेतलेला आहे. एल अँड टी एसटीइसी जेव्हीने लवादाकडे चार प्रकरणे संबोधली आहेत आणि कंत्राटदाराने रु.910.26 लाखांचा दावा केला आहे. डीएबीचा निकाल प्रतिक्षित आहे.

कंत्राटदारांनी उध्दृत केलेल्या कराराच्या रकमा करांसहीत असतात. नंतर स्वामित्वधनाच्या देणे रक्कमेमध्ये बदल झाला आणि बदलेल्या कायदानुसार म्हणून काही कंत्राटदारांनी वाढीव रकमेच्या प्रतिपूर्तीसाठी दावा केला. परंतु एका कंत्राटदाराने महानगर पालिकेच्या प्राधिकरणाने मागितलेल्या स्वामित्वधनासाठी विनंती अर्ज केला जो अजून न्यायिक विचारार्थ आहे. 31 मार्च 2024 पर्यंत, रु.4,856.35 लाखांचे स्वामित्वधन (मागील वर्षी रु.4,639.70 लाख) विवादास्पद आहेत, आणि ते विक्रेत्याने तात्पुरत्या स्वरूपात दिले आहेत. रक्कम टिप्पणी 7(ब) मध्ये “इतर सध्याची मत्ता” मध्ये दाखवली आहे.

कंत्राटदारांबरोबर केलेल्या कराराच्या सर्वसाधारण अटीप्रमाणे (जीसीसी), काही कंत्राटदारांनी काही विवाद विवाद निवाडा बोर्डाकडे (डीएबी) संबोधले आहेत. त्यांचा निर्णय या वेळी अंदाजीता येत नाही.

कंपनीकडे नुकसानीसाठी, कार्यहिनासाठी दावे आलेले आहेत, आणि एका व्यवस्था कंत्राटदाराने रु.302.62 लाखांचा दावा केला आहे. कंत्राटदाराच्या दाव्याचे मूल्यांकन महामंडळ करत आहे.

महानगर पालिकेच्या प्राधिकरणाने मुंबई महानगर क्षेत्र विकास प्राधिकरणाने ज्ञानेश्वर नगर, बीकेसी येथे दिलेल्या जागे संबंधात मालमत्ता कराची रु. 4,353.07 लाखांची (मागील वर्षी रु.3,587.42 लाख) नोटीस पाठवलेली आहे. कंपनीला महानगर पालिकेकडून इतर शासकीय जमिनीबाबतच्या मालमत्ता कराची कोणतीही मागणी आलेली नाही (वरील प्रकरणा

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

व्यतिरिक्त). कंपनी सहाय्यक मूल्यांकन अधिकारी आणि जिल्हाधिकारी (एचई विभाग) यांना ही मागणी रद्द करण्यासाठी/ माफ करण्यासाठी पत्र लिहिले आहे कारण जागा ही फक्त सार्वजनिक प्रकल्पासाठी वापरण्यात आली आहे आणि याबाबतीतील प्रतिसाद प्रतिक्षित आहे. निश्चित माफी मिळाली नसल्यामुळे, खबरदारी म्हणून ती आकस्मिक दायित्व म्हणून दाखवली आहे.

पुढे केंद्र शासनाची अधिसूचना क्र. के-14011/36/2009-मेट्रो/एमआरटीएस-II (खंड III) दिनांक 18/07/2013 च्या परवानगीनुसार कुलाबा – सिद्ध (मार्ग 3) च्या बांधकामाचे काम हाती घेण्यात आले. परवानगीनुसार, मार्ग 3 चा वैधानिक आराखडा मेट्रो रेल्वे (बांधणे आणि देखभाल) कायदा, 1978, रेल्वे कायदा, 1989 आणि सुधारीत मेट्रो रेल्वे (कार्य आणि देखभाल) कायदा 2002 द्वारा रेल्वे (सुधारीत) कायदा, 2009 नुसार आहे. या कायदानुसार, मार्ग 3 हा रेल्वे प्रकल्प आहे, एमएमआरसीएल ही मेट्रो रेल्वेचे प्रशासन आहे आणि ती प्रत्येक ठिकाणी रेल्वे म्हणून मानली जाईल. रेल्वे कायदा, 1989 चे कलम 184(1) नुसार रेल्वे प्रशासन हे कोणत्याही स्थानिक प्राधिकरणाला कोणताही कर देणे लागत नाही. वरील वैधानिक आराखड्यानुसार, एमएमआरसीएल ही जमिन मालकीबद्दल आणि वापरण्याबद्दल कोणताही मालमत्ता कर देणे लागत नाही.

संचालक मंडळ, मुंबई बंदर आणि मुंबई मेट्रो रेल महामंडळ मर्यादित यांच्या मधील करारानुसार, एमएमआरसीएल ही मालमत्ता कर, व्याज, आणि इतर संकीर्ण शुल्काच्या किंमतीसाठी जबाबदार आहे. परंतु, वरील प्रमाणे, दायित्वे ठरलेली नाहीत, आणि ते ठरविण्याच्या प्रक्रियेमध्ये आहे.

महामंडळाच्या वतीने बँकेने दिलेली बँक हमी रु.111.00 लाख (मागील वर्षी रु.83.50 लाख) ही प्रदूषण, घन कचरा व्यवस्थापन, ना हरकत प्रमाणपत्र, इ. साठी आहे.

झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरणाने प्रकल्प बाधित लोकांसाठी 1937 सदनिकां दिल्या आहेत ज्या पैकी 65 सदनिका एसआरएला परत केल्या आहेत, त्यामुळे 1872 उर्वरित सदनिका आहेत, यासाठीची कंपनीने देणे रक्कम निश्चित करता येत नाही आणि त्याबाबतीत मागणी मिळालेली नाही. म्हणून आर्थिक विवरणपत्रात दाखवलेले नाही.

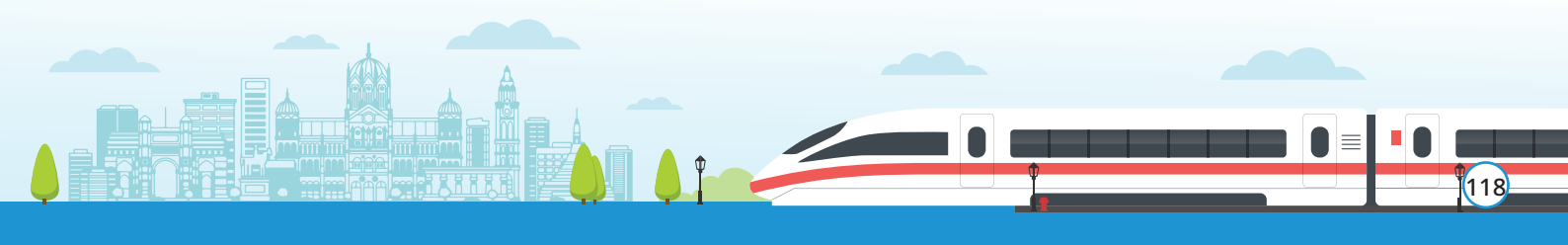
कंपनीने काही पीएपीबरोबर पुनर्वसनासाठी आणि पुनः अधिवासासाठी सामंजस्य करार/ अस्थायी करार केले आहेत, परंतु सध्या त्याची किंमत ठरवता येत नाही.

कंपनीच्या विरुद्ध 55 न्यायालयीन दावे आहेत (जमिनीच्या आणि आर आणि आर च्या बाबतीत 32, नागरी प्रकरणांमधील 13, प्रदूषणाच्या बाबतीतील 9 आणि वस्तु हरवण्याच्या बाबतीत 1), जेथे यावेळी दायित्व ठरवता येत नाही.

टिप्पणी 23.2 : भांडवली वचनबध्दता

अहवाल कालाततील कराराधीन पण दायित्व म्हणून न गणलेला भांडवली खर्च

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
न दिलेली कराराधीन रक्कम आणि ज्याच्याकरीता तरतूद केलेली नाही	6,84,606.73	8,26,000.31

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 24 : कर्मचारी हितार्थ बंधने

उपदान :

सेवा पूर्ण केलेल्या प्रत्येक वर्षाच्या शेवटी घेतलेल्या 15 दिवसांच्या पगारासाठी उपदानाचे देणे कायदा, 1972 नुसार किंवा कंपनीच्या योजने प्रमाणे जे फायदेशीर आहे त्या प्रमाणे प्रत्येक कर्मचारी पात्र आहे. कंपनी पासून विभक्त होण्याच्या वेळी किंवा निवृत्तीच्यावेळी, जे पहिले असेल त्यानुसार, देणे असते.

(रुपये लाखात)

तपशील	बंधनाचे सध्याचे मूल्य	उचित मूल्य योजना मत्ता	निव्वळ रक्कम
31 मार्च 2022 रोजी	429.18	306.78	122.40
सध्याची सेवा किंमत	80.34	-	80.34
व्याजाचा खर्च/ (उत्पन्न)	30.69	21.70	8.99
नफा तोटा पत्रकात दाखवलेली एकूण	111.03	21.70	89.33
पुनर्गणना			
वित्तीय गृहितकांमधील बदलांमुळे (उत्पन्न)/ तोटा	42.47	-	42.47
लोकसंख्या शाखाच्या गृहितकांमधील बदलांमुळे (उत्पन्न)/ तोटा (उत्पन्न)/ तोटा अनुभवला	(13.22)	-	(13.22)
व्याज वगळता योजनेतील मत्तेवरील परतावा	3.28	-	3.28
व्याज वगळता योजनेतील मत्तेवरील परतावा	-	0.82	(0.82)
इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नामध्ये दाखवलेली एकूण	32.53	0.82	31.71
नियोक्त्याचे योगदान	-	70.20	(70.20)
फायद्याचे देणे	14.78	14.78	-
31 मार्च 2023 रोजी	557.96	384.72	173.24
सध्याची सेवा किंमत	82.94	-	82.94
व्याजाचे खर्च / (उत्पन्न)	39.17	26.44	12.73
नफा तोटा पत्रकात दाखवलेली एकूण	122.11	26.44	95.67
पुनर्गणना			
वित्तीय गृहितकांमधील बदलांमुळे (उत्पन्न)/ तोटा	(58.01)	-	(58.01)
लोकसंख्या शाखाच्या गृहितकांमधील बदलांमुळे (उत्पन्न)/ तोटा (उत्पन्न)/ तोटा अनुभवला	15.90	-	15.90
व्याज वगळता योजनेतील मत्तेवरील परतावा	(0.55)	-	(0.55)
व्याज वगळता योजनेतील मत्तेवरील परतावा	-	1.65	(1.65)
इतर सर्वसमावेशक उत्पन्नामध्ये दाखवलेली एकूण	(42.66)	1.65	(44.31)
नियोक्त्याचे योगदान	-	50.53	(50.53)
फायद्याचे देणे	55.09	55.09	-
31 मार्च 2024 रोजी	582.32	408.25	174.07

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

वर दाखवलेले निव्वळ दायित्व पुढील प्रमाणे निधी आणि निधी विना योजनेच्या संबंधीत आहेत

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
बंधनाचे सध्याचे मूल्य	582.32	557.96
उचित मूल्य योजनेच्या मत्ता	408.25	384.72
उपदान योजनेमधील कमतरता	174.07	173.24

बंधनावरील प्रत्यक्ष (उत्पन्न)/ तोटा

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
लोकसंख्या गृहितकांमुळे	15.90	(13.22)
वित्ती गृहितकांमुळे	(58.01)	42.47
अनुभवा मुळे	(0.55)	3.28
व्याज वगळता योजनेच्या मत्तेवरील परतावा	(1.65)	(0.82)
एकूण प्रत्यक्ष (उत्पन्न)/ तोटा	(44.31)	31.71

लक्षणीय अंदाज : प्रत्यक्ष गृहितके आणि संवेदनशीलता

लक्षणीय प्रत्यक्ष गृहितके पुढील प्रमाणे

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
सवलतीचा दर	7.21%	7.35%
कमी होण्याचा दर	9.00%	13.00%
योजनेच्या मत्तावरील परताव्याचा दर	7.21%	7.35%
पगारवाढीचा दर	8.00%	10.00%
मृत्युदर	IALM (2012-14) Urban	IALM (2012-14) Urban

संवेदनशीलता विश्लेषण

भारीत मुख्य गृहितकांवरील फायद्यांच्या परिभाषित बंधनाची संवेदनशीलता

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
कालावधीच्या शेवटची बंधनाचे सध्याचे मूल्य	582.32	557.96
सवलतीच्या दरातील 0.50% बदलाच्या प्रभावामुळे वाढ	(19.63)	(14.46)
सवलतीच्या दरातील 0.50% बदलाच्या प्रभावामुळे कमी	20.99	15.34
पगारवाढीच्या दरातील 0.50% बदलाच्या प्रभावामुळे वाढ	16.37	12.03
पगारवाढीच्या दरातील 0.50% बदलाच्या प्रभावामुळे कमी	(16.43)	(12.02)
कर्मचार्यांच्या नियुक्ती गळतीच्या दरातील 0.50% बदलाच्या प्रभावामुळे वाढ	(0.65)	(2.06)
कर्मचार्यांच्या नियुक्ती गळतीच्या दरातील 0.50% बदलाच्या प्रभावामुळे कमी	0.61	2.10

वरील संवेदनशीलता विश्लेषण बाकी सर्व गृहितके अविरत ठेऊन गृहितकांच्या बदलावर आधारित आहेत. प्रघातामध्ये हे घडणे शक्य नाही, आणि काही गृहितकांमधील बदल संबंधीत आहेत. लक्षणीय वास्तविक गृहितकांची परिभाषित लाभ बंधनामधील संवेदनशीलता गणण्यासाठी परिभाषित लाभ दायित्व गणताना अवलंबिलेल्या पध्दतीसारखी पध्दत (अहवाल कालाच्या शेवटी परिभाषित लाभ बंधनाचे सध्याचे मूल्य अंदाजित एकक पत पध्दतीने गणलेले आहे) ओळखलेली आहे.

संवेदनशीलता विश्लेषण करण्यासाठी अवलंबिलेल्या पध्दती आणि प्रकार मागील वर्षाच्या तुलनेत बदलेल्या नाहीत.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

परिभाषित लाभ बंधनांची परिपक्वता

उपदानाच्या परिपक्वतेचे विश्लेषण पुढील प्रमाणे :

(रुपये लाखात)

अहवाल कालाच्या तारखेपासून भविष्यकालीन वर्षात देणे असलेले अंदाजित लाभ	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
1 ले पुढचे वर्ष	65.11	110.67
2 रे पुढचे वर्ष	60.88	52.90
3 रे पुढचे वर्ष	55.48	62.63
4 थे पुढचे वर्ष	53.62	56.57
5 वे पुढचे वर्ष	50.99	53.29
6 ते 10 पुढच्या वर्षांची बेरीज	233.49	217.79
11 आणि पुढील वर्षांची बेरीज	589.84	373.24

टिप्पणी 25 : सूक्ष्म आणि लघु उद्योगांना देण्यांचे प्रकटीकरण :

एमएसएमईडी कायद्यानुसार लेखे पुस्तकांतील प्रकटीकरण पुढील प्रमाणे :

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
(अ) न दिलेली मुद्दलाची रक्कम	95.01	23.88
(ब) त्यावरील न दिलेले व्याज	निरंक	निरंक
(क) एमएसएमईडी कायद्याच्या कलम 16 नुसार पुरवठादारांना ठरविलेल्या तारखे नंतर दिलेल्या रकमेसहीत दिलेले व्याज	निरंक	निरंक
(ड) ठरविलेल्या तारखे नंतर रक्कम देण्यामध्ये विलंब झालेल्या कालावधीसाठी वर्षभरातील देणे व्याज पण एमएसएमईडी कायद्यामध्ये नमूद केलेल्या व्यतिरिक्त	निरंक	निरंक
(इ) संचित आणि न दिलेले व्याज	निरंक	निरंक
(फ) पुढील वर्षातील देणे व्याज, ज्या वर दर्शविलेल्या देणे व्याज लघु उद्योगांना दिल्याच्या तारखेपर्यंत	निरंक	निरंक
कुल	95.01	23.88

टिप्पणी 26 : विभागांचे अहवाल

कंपनीचा कार्याच्या अहवालाचा फक्त एक विभाग आहे, जो मुंबईमध्ये मेट्रो रेल यंत्रणा विकसित करणे, चालवणे आणि देखभाल करणे हा आहे. त्यानुसार, आर्थिक विवरणपत्रांत दाखवलेल्या रकम फक्त कंपनीच्या उद्योगाच्या एका विभागाच्या आहेत.

दिनांक ३१ मार्च २०२४ रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी २७ : उचित मूल्यांचे गणन

(रुपये लाखात)

तपशील	३१ मार्च २०२४ रोजी			३१ मार्च २०२३ रोजी		
	एफव्हीपीएल	एफव्हीओसीआय	सवलतीची किंमत	एफव्हीपीएल	एफव्हीओसीआय	सवलतीची किंमत
वित्तीय मत्ता						
सध्याच्या नसलेल्या						
कर्मचारांना कर्ज	-	-	-	-	-	४.५८
इतर वित्तीय मत्ता	-	-	३८२.८४	-	-	४१०.६१
सध्याच्या						
रोख आणि रोखीसारखे	-	-	१६,९५०.३३	-	-	४,१७६.०२
वर दिलेल्या शिवाय बँकांतील शिल्लक	-	-	३६,३२८.७२	-	-	४४९.७९
कर्मचारांना कर्ज	-	-	२.५०	-	-	३.७५
इतर वित्तीय मत्ता	-	-	५,४००.९५	-	-	१०,१३९.१८
एकूण वित्तीय मत्ता	-	-	५९,०६५.३४	-	-	१५,१८३.९३
वित्तीय दायित्वे						
सध्याच्या नसलेल्या						
कर्जे	-	-	१३,३८,८१९.६९	-	-	१५,१३,२१३.४९
भाडेपट्ट्याचे दायित्व	-	-	१,९०४.८६	-	-	३,१११.५९
इतर वित्तीय दायित्वे	-	-	३,२४,२९७.७१	-	-	३८१.६९
सध्याचे						
कर्जे	-	-	२,१२,१४१.४४	-	-	२४,८८८.०६
भाडेपट्ट्याचे दायित्व	-	-	१,३८५.१७	-	-	१,३२५.४२
इतर वित्तीय दायित्वे	-	-	१,८७,९१४.१०	-	-	१,३६,७८८.९७
एकूण वित्तीय दायित्वे	-	-	२०,६६,४६२.९७	-	-	१६,७९,७०९.२२

(अ) उचित मूल्यांचा पदानुक्रम

या भागामध्ये वित्तीय साधनांचे उचित मूल्य ठरविण्यासाठी उपयोगात आणलेले अंदाज आणि विवेक विशद करतात (अ) उचित मूल्यानुसार ठरविलेले आणि मोजलेले आणि (ब) सवलतीच्या किंमतीने मोजलेले आणि आर्थिक विवरणामध्ये दाखवलेली उचित मूल्ये. उचित मूल्य ठरविण्यासाठी वापरलेली माहितीची विश्वसनीयता दाखविण्यासाठी, लेख्यांच्या मानकांनुसार कंपनीने वित्तीय साधने तीन स्तरांवर विभागणी केली आहे.

ब) कंपनीच्या उचित मूल्याने गणलेल्या वित्तीय मत्ता आणि वित्तीय दायित्वे नाहीत ज्यांची उचित मूल्यांच्या पदानुक्रमाने प्रकटीकरण जरूरीचे आहे.

वर्षभरात स्तरांमध्ये कोणतेही हस्तांतरण नाही

स्तर १ – स्तर १ मध्ये उधृत रकमेने गणलेली वित्तीय साधनांचा समावेश होतो. यामध्ये सूचिबद्ध समभाग साधने आणि उधृत किंमतीचे म्युच्युअल फंड यांचा समावेश होतो. अहवालकाल बंद होण्याच्या किंमतीनुसार वायदे बाजारामध्ये व्यापार होणारया सर्व समभाग साधनांचे उचित मूल्य धरले जाते. म्युच्युअल फंडांचे मूल्य बंद होणारया निव्वळ मत्तांच्या मूल्यानुसार (नाव) धरले जाते.

स्तर २ – मूल्यांकनाच्या तंत्रानुसार बाजारातील विदेचा जास्तीतजास्त उपयोग करून आणि संस्थांच्या अंदाजाने कमी संभवनीय यानुसार सक्रिय बाजारामध्ये व्यापार न होणारया वित्तीय साधनांचे उचित मूल्य (उदा. टेबलावर व्यवहार होणारी व्युत्पन्न साधने) ठरवले जाते. जर उचित मूल्यासाठी सर्व लक्षणीय स्रोत असतील तर साधने निरिक्षण करण्यायोग्य असतात, अशी साधने स्तर २ मध्ये समाविष्ट असतात.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

स्तर 3 – जर एक किंवा अधिक लक्षणीय स्रोत निरीक्षण करण्यायोग्य बाजारातील विदेवर अवलंबून असतील तर अशी साधने स्तर 3 मध्ये समाविष्ट असतात.

टिप्पणी 28 : भांडवलाचे व्यवस्थापन

जोखमीचे व्यवस्थापन

भागधारकांचे मूल्य जास्तीत जास्त करणे हा कंपनीच्या भांडवलाच्या व्यवस्थापनाचा प्राथमिक उद्देश असतो. निव्वळ कर्ज-समभाग गुणोत्तराने कंपनी भांडवलाच्या रचनेवर लक्ष ठेऊन असते.

ताळेबंदामध्ये दाखवलेले एकूण समभागामध्ये राखीव उत्पन्न, समभाग भांडवल, वितरीत न झालेल्या भागांच्या अर्जाची रक्कम यांचा समावेश आहे. एकूण कर्जामध्ये सध्याची कर्जे अधिक सध्याची नसलेली कर्जे यांचा समावेश आहे.

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
एकूण कर्जे	15,50,961.13	15,38,101.55
एकूण समभाग	8,43,314.08	7,71,796.26
कर्जे/ समभाग गुणोत्तर	1.84	1.99

टिप्पणी 29 : वित्तीय जोखीम व्यवस्थापन

वित्तीय जोखीम घटक

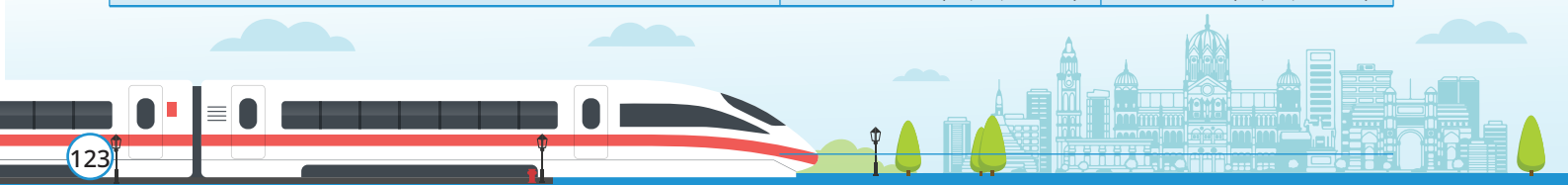
कंपनीला वित्तीय साधनांच्या संबंधात विविध लक्षणीय धोके असतात. कंपनीची वित्तीय मत्ता आणि दायित्वे यांची वर्गवारी संक्षिप्तरूपात पुढे दिलेली आहे. बाजारातील जोखीम, व्याजाच्या दराची जोखीम, क्रेडीटची जोखीम आणि तरलतेची जोखीम या मुख्य जोखमी आहेत. अल्प ते मध्यम मुदतीच्या रोख प्रवाहावर अस्थिर वित्तीय बाजारांमुळे होणारी बाधा कमतीत कमी करणे यावर कंपनीच्या जोखीम व्यवस्थापनाचे लक्ष केंद्रीत असते. कंपनीला बाधा असलेली सर्वात जास्त वित्तीय जोखीमीचे पुढे वर्णल केले आहे.

(अ) बाजारातील जोखीम

कंपनीला विदेशीय चलनाच्या विनिमयाची जोखीम ही बाजारातील जोखीम आहे. मंजूरीच्या आदेशाप्रमाणे विदेशीय कर्जांवरील विदेशीय चलनाच्या विनिमयाची जोखीमीची जबाबदारी केंद्र शासन आणि महाराष्ट्र शासन घेणार आहे. विनिमयाच्या अस्थिर दरातील जोखीम सामान्य सल्लागार आणि कंत्राटदार विदेशीय चलनातील देण्यांमुळे निर्माण होते. विदेशीय चलनातील देणी आधी ठरविलेली नसल्यामुळे कंपनीचे कोणतेही विदेशीय विनिमयातील दराच्या जोखीमीपासून रक्षण करण्यासाठी द्वैध व्यवहाराचे साधन नाही.

पुढील सारणी मध्ये वित्तीय साधनातील विदेशीय चलनातील जोखमीचे विश्लेषण केले आहे

तपशील	युएसडी	युरो
31 मार्च 2024 रोजी		
वित्तीय मत्ता		
इतर वित्तीय मत्ता	-	-
एकूण	-	-
वित्तीय दायित्वे		
इतर वित्तीय दायित्वे	70,43,311.71	23,18,236.44
एकूण	70,43,311.71	23,18,236.44
निव्वळ विदेशीय चलनाची जोखमीची बाधा	(70,43,311.71)	(23,18,236.44)

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

तपशील	युएसडी	युरो
31 मार्च 2023 रोजी		
वित्तीय मत्ता		
इतर वित्तीय मत्ता	-	-
एकूण	-	-
वित्तीय दायित्वे		
इतर वित्तीय दायित्वे	1,19,96,020.00	31,45,033.60
एकूण	1,19,96,020.00	31,45,033.60
निव्वळ विदेशीय चलनाची जोखमीची बाधा	(1,19,96,020.00)	(31,45,033.60)

पुढील लक्षणीय विनिमयाचा दर लागू केलेला आहे

चलन	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
युएसडी	83.37	82.22
युरो	90.22	89.61

संवेदनशीलतेचे विश्लेषण

31 मार्च 2024 रोजी वरील चलनाच्या संबंधात भारतीय रुपयाचे वाजवी दृढीकरणाचा (कमजोरीचा) विदेशीय चलनातील वित्तीय साधनांच्या गणनेवर परिणाम झाला आणि पुढे दर्शविल्याप्रमाणे नफा आणि तोट्यावर परिणाम झाला. हे विश्लेषण करताना असे गृहित धरले आहे की इतर सर्व बाबी, विशेषतः व्याजाचा दर, स्थिर आहे.

(रुपये लाखात)

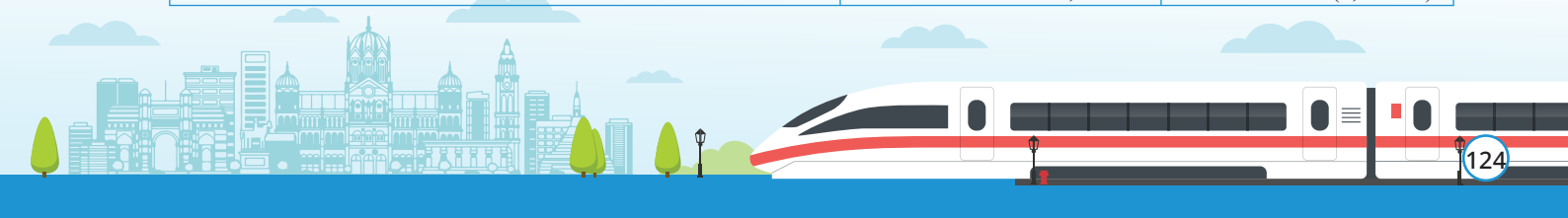
तपशील	कर पूर्व नफा किंवा तोटा	
	भारतीय रुपयाचे दृढीकरण	भारतीय रुपयाची कमजोरी
31 मार्च 2024		
युएसडी (10 % चलन)	587.23	(587.23)
युरो (10 % चलन)	209.15	(209.15)
31 मार्च 2023		
युएसडी (10 % चलन)	986.28	(986.28)
युरो (10 % चलन)	281.82	(281.82)

(ब) व्याजाच्या दराची जोखीम

दीर्घ कालीन कर्जावरील व्याजाचे दर निश्चित असल्यामुळे कंपनीला दीर्घ कालीन कर्जावर व्याजाच्या दराची कोणतीही जोखीम नाही. तरल दराच्या अल्प मुदतीच्या कर्जावर महामंडळाला व्याजाच्या दराची नगण्य जोखीम आहे. अहवालाच्या तारखेला अल्प मुदतीच्या कर्जावर पुढे दाखविल्या प्रमाणे रोख प्रवाहावर व्याजाच्या दरातील 100 मूळ एककावरील संभाव्य बदलामुळे परिणाम झाला. बदल हा दिशात्मक आहे आणि व्यवस्थापनाच्या व्याजाच्या दराच्या बदलाच्या पूर्वानुमानावर परिणाम झाला नाही.

(रुपये लाखात)

तपशील	रोख प्रवाहावरील परिणाम	
	100 बीपीएस वाढ	100 बीपीएस कमी
31 मार्च 2024	1,918.42	(1,918.42)
31 मार्च 2023	1,664.82	(1,664.82)

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

(क) क्रेडीटची जोखीम

समोरच्या पक्षाने बंधने पाळण्यात कसूर केल्यामुळे वित्तीय तोटा होतो म्हणजे क्रेडीटची जोखीम. विविध वित्तीय साधनांसाठी कंपनी या जोखमी पासून थोड्या प्रमाणात प्रभावीत आहे, उदा. कर्मचारीवर्गाना दिलेली अग्रिमे, ग्राहकांकडून येणी, सुरक्षा ठेवी, इ.

महामंडळाचे व्यापारी कार्य अजून सुरु झालेले नाही. कंपनी सतत इतर समोरच्या पक्षांच्या कर्तव्यच्युतीवर लक्ष ठेऊन आहे, कंपनीने किंवा वैयक्तिकरित्या शोधलेल्या, आणि तिच्या क्रेडीटच्या जोखमीच्या अंकुश ठेवण्याच्या माहितीमध्ये समाविष्ट करित आहे.

क्रेडीटच्या जोखमीचे व्यवस्थापन

रोख आणि रोखीसारखे

रोख आणि रोखीसारख्यांची क्रेडीटची जोखीम भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या नियमित असलेल्या व्यापारी बँकांमध्ये निधी ठेऊन व्यवस्थापित करता येते आणि हे संबंध सतत पुनरावलोकित केले जाते.

इतर वित्तीय मत्ता

इतर सध्याच्या नसलेल्या वित्तीय मत्ता ज्यामध्ये कर्मचारीवर्गाना आणि इतरांना दिलेल्या कर्जाचा आणि अग्रिमांचा समावेश आहे ते सवलतीच्या किंमतीने गणले जातात.

(क) तरलतेची जोखीम

आपली तरलतेच्या गरजांमध्ये प्रत्येक महिन्यात लक्ष ठेवले जाते आणि वर्षभराचे अंदाज काढले जाते. कंपनीच्या तरलतेचे मूळ स्रोत रोख आणि रोखीसारख्यांमध्ये आहे, कार्यान्वीत नसलेल्या महसूल, दीर्घ कालीन कर्जे, विना व्याज दुय्यम कर्जे, भागभांडवल आणि अनुदाने ही आहेत.

रोखीचा आत येणारा प्रवाहावर सतत लक्ष ठेवणे आणि पुरेशी रोख आणि रोखीसारखे जवळ ठेऊन तरलतेसाठी गरजेचे आहे. कोणतही कमतरता अंदाजण्यासाठी निव्वळ रोखीच्या गरजेची उपलब्ध असलेल्या रोखी बरोबर तुलना केली जाते.

अल्प कालीन तरलतेच्या गरजेमध्ये मुख्यतः दुय्यम कर्जदार, खर्चाचे देणे, कर्मचारांचे देणे, प्रत्येक अहवालाच्या तारखेच्या नेहमीच्या व्यवहारातील व्यवसायातील अल्प कालीन कर्जे आणि राखीव आणि ठेवी यांचा समावेश असतो. अल्प कालीन तरलतेच्या गरजेसाठी रोख आणि रोखी सारख्यांची पुरेशी शिल्लक राखली जाते.

दीर्घ कालीन तरलतेच्या गरजांचे नियत कालाने मूल्यमापन केले जाते आणि अंतर्गत संचयाने आणि केंद्र शासनाच्या आणि महाराष्ट्र शासनाच्या मदतीने व्यवस्थापन केले जाते. आपल्या सध्याच्या नसलेले दायित्वांमध्ये जेआयसीएचे कर्जे, व्याज विरहीत दुय्यम कर्जे, बँकेकडून, वित्तीय संस्थांकडून घेतलेली कर्जे, राखीव आणि ठेवी आणि कर्मचारी हितार्थ दायित्वे यांचा समावेश आहे.

पुढील सारीणीत कराराधीन व्युत्पन्न वित्तीय दायित्वेची परिपक्वतेची विवरणे दिली आहेत. सारीणी कंपनीला द्यावा लागणारा लवकरच्या तारखेवर आधारित वित्तीय दायित्वांच्या रोख प्रवाहावर आधारित आहेत. सारीणीमध्ये मुद्दल आणि व्याजाचे रोख प्रवाह या दोन्हीचा समावेश आहे.

(रुपये लाखात)

तपशील	1 वर्षांपर्यंत	1-3 वर्षांपर्यंत	3-5 वर्षांपर्यंत	5 वर्षांपेक्षा जास्त	एकूण
31 मार्च 2024 रोजी					
कर्जे (पहा टिप्पणी 11)	2,12,141.44	40,598.67	88,032.61	15,27,478.59	18,68,251.30
इतर वित्तीय दायित्वे (पहा टिप्पणी 12)	1,87,914.10	154.41	332.45	3,23,934.74	5,12,335.70
एकूण	4,00,055.54	40,753.08	88,365.06	18,51,413.33	23,80,587.00
31 मार्च 2023 रोजी					
कर्जे (पहा टिप्पणी 11)	24,888.06	1,42,750.64	1,05,756.36	15,60,101.53	18,33,496.59
इतर वित्तीय दायित्वे (पहा टिप्पणी 12)	1,36,718.80	55.41	431.45	47.94	1,37,253.60
एकूण	1,61,606.86	1,42,806.05	1,06,187.81	15,60,149.47	19,70,750.19

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

टिप्पणी 30 : कंपनी अधिनियम, 2013 च्या परिशिष्ट 3 नुसार अतिरिक्त नियामक माहिती

आवश्यकता (i) : स्थिर मालमत्तेच्या मालकीचे करार जे कंपनीच्या नांवे नाहीत

उत्तर : आर्थिक विवरणपत्राच्या टिप्पणी 2 मध्ये माहिती दिली आहे.

आवश्यकता (ii) : कंपनी (नोंदणीकृत मूल्यांकन करणारा आणि मूल्य) नियम, 2017 चे नियम 2 नुसार उचित मूल्याने गुंतवणूक केलेली मालमत्तांचे (आर्थिक विवरणपत्रामध्ये प्रकटीकरण करण्यासाठी गणलेली) मूल्यांकन नोंदणाकृत मूल्यांकन करणारयाकडून केलेले आहे याचे कंपनीने प्रकटीकरण करणे आवश्यक आहे

उत्तर : कंपनीची कोणतीही गुंतवणूकीची मालमत्ता नाही. त्यामुळे हा परिच्छेद कंपनीला लागू नाही.

आवश्यकता (iii) : जेथे कंपनीने मालमत्ता, यंत्रसामग्री आणि उपकरणे (मत्तेच्या उपयोगाच्या हक्कांसह) यांचे पुनर्मूल्यांकन केले आहे तेथे कंपनीने प्रकटीकरण केले पाहिजे की पुनर्मूल्यांकन कंपनी (नोंदणीकृत मूल्यांकन करणारा आणि मूल्य) नियम, 2017 चे नियम 2 नुसार नोंदणीकृत मूल्यांकन करणारयाकडून केलेले आहे

उत्तर : कंपनी नंतरच्या गणनेसाठी किंमतीचा नमुना अवलंबिते. त्यामुळे हा परिच्छेद कंपनीला लागू नाही.

आवश्यकता (iv) : जेथे कंपनीने तीची अमूर्त मत्तेचे पुनर्मूल्यांकन केले आहे तेथे कंपनीने प्रकटीकरण केले पाहिजे की पुनर्मूल्यांकन कंपनी (नोंदणीकृत मूल्यांकन करणारा आणि मूल्य) नियम, 2017 चे नियम 2 नुसार नोंदणीकृत मूल्यांकन करणारयाकडून केलेले आहे

उत्तर : कंपनी नंतरच्या गणनेसाठी किंमतीचा नमुना अवलंबिते. त्यामुळे हा परिच्छेद कंपनीला लागू नाही.

आवश्यकता (v) : विहित नमुन्यात प्रकटीकरण केले पाहिजे जेथे (कंपनी अधिनियम, 2013 मध्ये नमूद केल्यानुसार), इतर व्यक्तींना वेगवेगळी किंवा एकत्र, जी :

(अ) मागणी केल्यावर परतफेडीची आहेत किंवा

(ब) कुठलीही अट किंवा परतफेडीचा कालावधी न ठरवता

उत्तर : प्रवर्तक, संचालक, केएमपी आणि त्यांच्या संबंधीत पक्षांना जी मागणी केल्यावर परतफेडीची आहेत किंवा कुठलीही अट किंवा परतफेडीचा कालावधी न ठरवता दिलेली आहेत अशी कर्जे किंवा कर्जांच्या स्वरूपात अग्रिमे कंपनीने दिलेली नाहीत. त्यामुळे हा परिच्छेद कंपनीला लागू नाही.

आवश्यकता (vi) आणि (vii) : (अ) प्रगतीपथावरील कामातील भांडवलाचे कालावधीचे वेळापत्रक (सीडब्ल्युआयपी)/ विकसीत होणारी अमूर्त मत्ता (आयटीएयुडी)

उत्तर : आर्थिक विवरणपत्राच्या टिप्पणी 3(अ) आणि 3(ब) मध्ये माहिती दिली आहे.

(ब) प्रगतीपथावरील कामातील भांडवलाचे/ विकसीत होणारी अमूर्त मत्ता (आयटीएयुडी), ज्यांचे पूर्णत्व विलंबित आहे किंवा मूळ योजनेच्या तुलनेने जास्त किंमत लागलेली आहे, विहित नमुन्यात प्रकटीकरण दिलेले आहे.

उत्तर : आर्थिक विवरणपत्राच्या टिप्पणी 3(अ) आणि 3(ब) मध्ये माहिती दिली आहे.

आवश्यकता (viii) : बेनामी व्यवहार (प्रतिबंध) कायदा, 1988 (1988 चे 45) आणि त्यावरील तयार केलेल्या नियमांनुसार बेनामी मालमत्तेच्या धारणासाठी जेथे कोणतेही देणे दिलेले आहे किंवा कंपनीला द्यावयाचे बाकी आहे, विहित नमुन्यात प्रकटीकरण देणे आवश्यक आहे.

उत्तर : कंपनीची कोणत्याही प्रकारची बेनामी मालमत्ता नाही. पुढे, बेनामी व्यवहार (प्रतिबंध) कायदा, 1988 (1988 चे 45) आणि त्यावरील तयार केलेल्या नियमांनुसार बेनामी मालमत्तेच्या धारणासाठी कोणतेही देणे दिलेले नाही किंवा कंपनीला द्यावयाचे बाकी नाही. त्यामुळे हा परिच्छेद कंपनीला लागू नाही.

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

आवश्यकता (ix) : सध्याची मत्ता तारण ठेऊन कंपनीने बँकेकडून किंवा वित्तीय संस्थांकडून कर्जे घेतलेली आहेत का?

उत्तर : कंपनीने सध्याची मत्ता तारण ठेऊन कंपनीने बँकेकडून किंवा वित्तीय संस्थांकडून कर्जे घेतलेली नाहीत.

आवश्यकता (x) : हेतूपुरस्सर होणारा थकबाकीदार

जेथे कंपनी हेतूपुरस्सर होणारा थकबाकीदार म्हणून कोणत्याही बँकेकडून किंवा वित्तीय संस्थेकडून किंवा कोणत्याही धनकोकडून जाहीर झाला असेल तर पुढील विवरणे द्यावीत :

(अ) हेतूपुरस्सर होणारा थकबाकीदार म्हणून जाहीर झाल्याची तारीख

(ब) कसूरपणाचे विवरण (रक्कम आणि कसूरपणाचे स्वरूप)

उत्तर : कंपनी हेतूपुरस्सर होणारा थकबाकीदार म्हणून जाहीर झालेली नाही म्हणून या परिच्छेदातील आवश्यकता कंपनीला लागू नाही.

आवश्यकता (xi) : संपाने बंद पडलेल्या कंपनीशी संबंध

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 248 नुसार आणि कंपनी अधिनियम, 1956 च्या कलम 560 नुसार जेथे कंपनीची संपाने बंद पडलेल्या कंपनीशी व्यवहार आहेत, विहित नमुन्यात प्रकटीकरण देणे आवश्यक आहे.

उत्तर : कंपनीचे संपाने बंद पडलेल्या कंपनीशी कोणतेही व्यवहार नाहीत.

आवश्यकता (xii) : कंपनी नोंदणी कार्यालयामध्ये कार्यभाराची किंवा पूर्ततेची नोंदणी करणे

वैधानिक कालावधी पूर्ण झाल्यानंतर कार्यभाराची किंवा पूर्ततेची कंपनी नोंदणी कार्यालयामध्ये नोंद करणे बाकी आहे असे

उत्तर : कंपनीने कार्यभार वैधानिक वेळेत नोंद केलेले आहेत.

आवश्यकता (xiii) : कंपनीच्या स्तराच्या संख्यांची पूर्तता

अधिनियमाचे कलम 2 च्या उपवाक्य 87 कंपनी (स्तरांच्या संख्येचा प्रतिबंध) नियम, 2017 च्या बरोबर वाचले असता त्यामध्ये नमूद कंपनीच्या स्तरांच्या संख्येची पूर्तता कंपनीने केलेली नसेल त्या विशिष्ट स्तरानंतरच्या कंपन्यांची नावे आणि सीआयएन आणि संबंध किंवा अशा कमी प्रतीच्या कंपन्यांतील कंपनीचे भागधारणाचे प्रकटीकरण आवश्यक आहे.

उत्तर : कंपनीची कोणतीही प्रत्यक्ष किंवा पायउतार झालेली अनुषंगिक कंपनी किंवा अनुषंगिक कंपनी नाहीत. त्यामुळे हा परिच्छेद कंपनीला लागू नाही.

आवश्यकता (xiv) : गुणोत्तराचे विश्लेषण

(अ) सध्याचे गुणोत्तर = सध्याची मत्ता भागीले सध्याचे दायित्व

(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
सध्याची मत्ता	66,973.51	48,660.97
सध्याचे दायित्व	4,10,659.10	1,69,281.25
गुणोत्तर	0.16	0.29
मागील वर्षाच्या तुलनेत बदल टक्केवारीमध्ये	-44.83%	

25% पेक्षा जास्त बदल असलेल्याची कारणे : बदल प्रामुख्याने सध्याच्या दायित्वांमध्ये वाढ झाल्यामुळे आहे ज्या काही सध्याच्या नसलेल्या कर्जांचे सध्याच्या कर्जांमध्ये झालेल्या पुनर्वर्गीकरणामुळे आहे कारण कंपनीचा ही कर्जे अहवालाच्या तारखेच्या 12 महिन्यांत देण्याचा इरादा आहे (पहा टिप्पणी 11)

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

ब) कर्ज भागभांडवल गुणोत्तर = एकूण कर्जे भागीले एकूण समभाग जेथे कर्जे म्हणजे सध्याच्या आणि सध्याची नसलेली कर्जे यांची बेरीज.
(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
एकूण कर्जे	15,50,961.13	15,38,101.55
भागधारकांचे एकूण समभाग	8,43,314.08	7,71,796.26
गुणोत्तर	1.84	1.99
मागील वर्षाच्या तुलनेत बदल टक्केवारीमध्ये	-7.54%	

क) कर्जे व्याप्तीक्षेत्र सेवा गुणोत्तर = कर्जांच्या परतफेडीसाठी उपलब्ध असलेले उत्पन्न भागीले एकूण व्याज आणि मुद्दलाचे देय.
महामंडळाने कार्य अजून सुरु केलेले नाही. महामंडळाचे कार्य आणि कार्याचे उत्पन्न अजून सुरु झालेले नाही. त्यामुळे गुणोत्तर ठरवता येत नाही.

ड) समभागाच्या गुणोत्तरावरील परतावा = करानंतर नफा/ (तोटा) भागीले भागधारकांच्या समभागाची सरासरी
(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
करानंतरचा निव्वळ नफा/ (तोटा)	(3,539.79)	(2,813.63)
भागधारकांच्या समभागाची सरासरी	8,07,555.17	7,38,843.73
गुणोत्तर	-0.44%	-0.38%
मागील वर्षाच्या तुलनेत बदल टक्केवारीमध्ये	15.79%	-

इ) लावलेल्या भांडवलावरील परतावा = व्याज आणि करपूर्व उत्पन्न भागीले लावलेले भांडवल
(रुपये लाखात)

तपशील	31 मार्च 2024 रोजी	31 मार्च 2023 रोजी
करानंतरचा नफा (अ)	(3,539.79)	(2,813.63)
वित्तीय खर्च (ब)	61.43	26.38
एकूण कर खर्च (क)	(36.44)	(249.35)
ईबीआयटी = (अ) + (ब) + (क)	(3,514.80)	(3,036.60)
एकूण समभाग (इ)	8,43,314.08	7,71,796.26
एकूण कर्जे (एफ)	15,50,961.13	15,38,101.55
लावलेले भांडवल (जी) = (इ) + (एफ)	23,94,275.21	23,09,897.81
गुणोत्तर (ड) / (जी)	-0.15%	-0.13%
मागील वर्षाच्या तुलनेत बदल टक्केवारीमध्ये	15.38%	-

25% पेक्षा जास्त बदल असलेल्याची कारणे : निरंक

(फ) महामंडळाने कार्य अजून सुरु केलेले नाही. त्यामुळे पुढील गुणोत्तरे ठरवता येत नाही.
- सूचिच्या उलाढालीचे गुणोत्तर = विकलेल्या मालाची किंमत भागीले सूचिची सरासरी
- व्यापारी येण्याच्या उलाढालीचे गुणोत्तर = निव्वळ क्रेडीटने केलेली विक्री भागीले सरासरी व्यापारी येणे
- व्यापारी देण्याच्या उलाढालीचे गुणोत्तर = निव्वळ क्रेडीटने केलेली खरेदी भागीले सरासरी व्यापारी देणे

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

- निव्वळ भांडवली उलाढालीचे गुणोत्तर = निव्वळ विक्री भागीले खेळत्या भांडवलाची सरासरी
- जेथे निव्वळ खेळते भांडवल = सध्याची मत्ता – सध्याची दायित्वे
- निव्वळ नफ्याचे गुणोत्तर = करा नंतरचा निव्वळ नफा/ (तोटा) भागीले निव्वळ विक्री
- गुंतवणूकीवरील परतावा = गुंतवणूकीमधील उत्पन्न भागीले गुंतवणूकीची अखेरची शिल्लक

वरील गॅप शिवायच्या मोजमाप केलेल्या रकमा इतर कंपन्यांनी मोजमाप केलेल्या सारख्या रकमांच्या तुलनात्मक नसतील. पुढे, नोंद घेणे आवश्यक आहे की हे कार्याच्या कामगिरीचे किंवा सामान्यतः अवलंबिलेल्या लेखांच्या तत्वांप्रमाणे केलेल्या तरलतेचे आणि इतर कंपन्यांनी सारख्या शीर्षकाखाली दाखवलेल्या रकमांचे मोजमाप नाही.

आवश्यकता (xv) : मान्य झालेल्या योजनांच्या पूर्ततेची व्यवस्था

कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 230 ते 237 नुसार जेथे सक्षम प्राधिकरणांदून योजनांच्या पूर्ततेची व्यवस्था संमत झालेली असते, कंपनीने अशा व्यवस्थेच्या योजनांच्या पूर्तता कंपनीच्या लेखा पुस्तकांमध्ये योजनांप्रमाणे आणि लेखा मानकांप्रमाणे दाखवलेल्या आहेत आणि या बाबतीती विचलनाचे स्पष्टीकरण देणे.

उत्तर : कंपनीची कोणतीही व्यवस्थेची योजना नाही. त्यामुळे हा परिच्छेद कंपनीला लागू होत नाही.

आवश्यकता (xvi) : उधारीने घेतलेल्या निधीचा आणि भागांच्या अधिमूल्याचा उपयोग

- (अ) कंपनीने इतर कोणत्याही व्यक्तीला (व्यक्तींना) किंवा संस्थेला (संस्थांना), विदेशीय संस्थांसहीत (मध्यस्थ), अग्रिम किंवा कर्ज दिलेले आहे किंवा निधी गुंतवलेला आहे (उधारीने घेतलेला निधी किंवा भागांचे अधिमूल्य किंवा इतर कोणत्याही स्रोतातून मिळालेला किंवा त्यासारखा निधी), अशा समजाने (लेखी किंवा इतरत्र नोंद केलेला) की मध्यस्थ,
- (i) कुठल्याही स्वरूपाने शोधलेल्या किंवा कंपनीच्या वतीने प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष दुसरया व्यक्तीला (व्यक्तींना) किंवा संस्थेला (संस्थांना) देईल किंवा गुंतवणूक करेल,
- (ii) हमी देईल, सुरक्षा किंवा त्यासारखे किंवा अंतिम लाभधारकांच्या वतीने; कंपनी पुढील प्रकटीकरण करेल
- (I) निधी दिलेले अग्रिम किंवा कर्जे किंवा प्रत्येक मध्यस्थाच्या संपूर्ण माहितीसह मध्यस्थांमध्ये गुंतवलेली याची तारीख आणि रक्कम
- (II) निधी दिलेले अग्रिम किंवा कर्जे किंवा मध्यस्थांमार्फत दुसरया मध्यस्थाला किंवा अंतिम लाभधारकांच्या संपूर्ण माहितीसह अंतिम लाभधारकाला दिलेला
- (III) हमी, सुरक्षा किंवा त्यासारखे दिलेले किंवा अंतिम लाभधारकांच्या वतीने दिलेल्याची तारीख आणि रक्कम
- (IV) विदेशीय चलन व्यवस्थापन कायदा, 1999 (1999 चे 42) आणि कंपनी अधिनियमाच्या तरतुदींप्रमाणे असे व्यवहार केलेले आहेत आणि त्यामध्ये सावकारी प्रतिबंध कायदा, 2002 (2003 चे 15) चे उल्लंघन झालेले नाही असे जाहीर करणे आवश्यक आहे

उत्तर : (अ) कंपनीने अग्रिमे किंवा कर्जे किंवा निधीची गुंतवणूक (उधारीच्या निधीमधून किंवा भागांच्या अधिमूल्यातून किंवा इतर स्रोतांपासून किंवा त्या सारख्या निधीतून) इतर कोणत्याही व्यक्तीमध्ये किंवा संस्थेमध्ये वर उल्लेखिलेल्या हेतूसाठी केलेली नाही. त्यामुळे हा परिच्छेद कंपनीला लागू नाही.

- (ब) जेथे कंपनीला कोणत्याही व्यक्तीकडून किंवा संस्थेकडून निधी मिळालेला आहे, विदेशीय संस्थांसह अशा समजाने (लेखी किंवा इतरत्र नोंद केलेला) की कंपनी
- (i) कुठल्याही स्वरूपाने शोधलेल्या किंवा निधी देणाऱया संस्थेच्या (अंतिम लाभधारक) वतीने प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष देईल किंवा गुंतवणूक करेल
- (ii) अंतिम लाभधारकांच्या वतीने हमी देईल, सुरक्षा देईल किंवा त्यासारखे; कंपनी पुढील प्रकटीकरण करेल

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

- (I) निधी देणारया संस्थेकडून मिळालेल्या निधीची प्रत्येक निधी देणारया संस्थेच्या माहितीसह तारीख आणि रक्कम
- (II) पुढे इतर मध्यस्थ किंवा अंतिम लाभधारकाला अग्रिम आणि कर्ज किंवा गुंतवणूक केल्याची तारीख आणि रक्कम, इतर मध्यस्थ किंवा अंतिम लाभधारकाच्या संपूर्ण माहितीसह.
- (III) हमी, सुरक्षा किंवा त्यासारखे किंवा अंतिम लाभधारकाच्या वतीने दिलेल्याची तारीख आणि रक्कम
- (IV) विदेशीय चलन व्यवस्थापन कायदा, 1999 (1999 चे 42) आणि कंपनी अधिनियमाच्या तरतुदीप्रमाणे असे व्यवहार केलेले आहेत आणि त्यामध्ये सावकारी प्रतिबंध कायदा, 2002 (2003 चे 15) चे उल्लंघन झालेले नाही असे प्रकटीकरण.

उत्तर : (ब) कोणत्याही व्यक्ती किंवा संस्थेकडून, विदेशीय संस्थेकडून (निधी देणारा पक्ष) अशा समजाने (लेखी किंवा इतरत्र नोंद केलेला) कंपनीला कुठलाही निधी मिळालेला नाही. म्हणून या परिच्छेदातील आवश्यकता कंपनीला लागू नाहीत.

शिर्षकामध्ये विहित केल्या प्रमाणे कंपनी अधिनियम, 2013 च्या परिशिष्ट च्या खंड 2 प्रमाणे अतिरिक्त नियामक माहिती

टिप्पणी 31 : इतर सध्याची नसलेली मत्ता, कर्जे, इतर वित्तीय मत्ता, इतर वित्तीय दायित्वे, इ. चे काही शिलकी पुष्टीकरण, मेळ घालणे आणि समायोजन, जर असतील तर, करण्याच्या अधिन आहेत.

टिप्पणी 32 : महामंडळाचा रु. 37,27,550 लाखांचा सुधारलेला तपशीलवार प्रकल्प अहवाल महाराष्ट्र शासनाने ऑगस्ट 2022 मध्ये आणि केंद्र शासनाने मार्च 2024 मध्ये संमत केला. प्रकल्पाच्या निधीचे वियोजन पुढील प्रमाणे :

(रुपये लाखात)

स्त्रोत	डीपीआर 2013	सुधारित डीपीआर 2024	31.03.2024 रोजी प्रत्यक्ष प्राप्ती
केंद्राकडून समभाग	2,40,270.00	3,56,600.00	2,40,270.00
राज्य शासनाकडून समभाग	2,40,270.00	3,56,600.00	2,40,270.00
केंद्राकडून दुय्यम कर्जे	1,02,450.00	1,57,150.00	1,26,050.00
राज्य शासनाकडून दुय्यम कर्जे	1,61,510.00	4,83,555.00	2,42,110.00
मालमत्ता विकास	1,00,000.00	1,00,000.00	-
भागधरकांचे योगदान (एमआयएएल)	77,700.00	77,700.00	76,164.00
बाजूला राखलेला निधी/ एमएमआरडीए	67,900.00	67,900.00	15,000.00
जेआयसीए कर्ज	13,23,500.00	21,28,045.00	16,50,200.00
केंद्राकडून पीटीए अग्रिम			3,300.00
एकूण	23,13,600.00	37,27,550.00	25,93,364.00

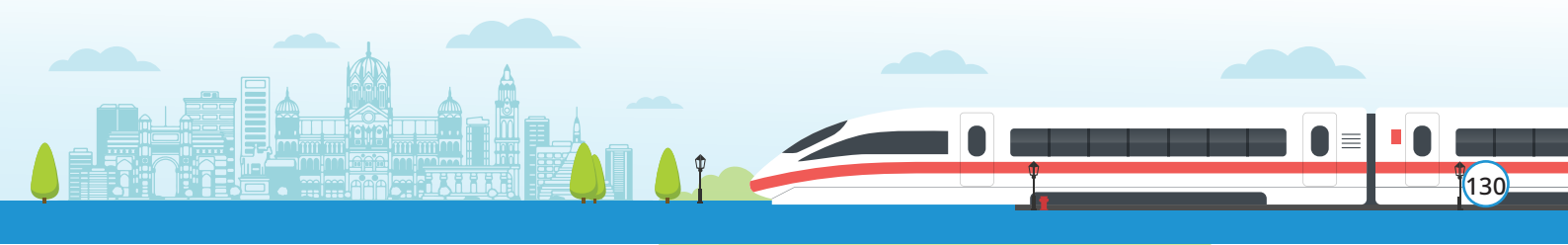
तळटीप : केंद्र शासनाकडून मिळालेले रु.35,883 लाख समभागांच्या योगदानापोटी मार्च 2024 मध्ये मिळाले, वितरण बाकी

टिप्पणी 33 : कोविड 19 महामारीचा परिणाम :

कार्यावरचा कोविड 19 महामारीचा परिणाम आता बंद झाला आहे परंतु करारांवरील एकंदरीत परिणामाचे विश्लेषण करण्यात येईल जेव्हा अंतिम ईओटीच्या उपाययोजना संमत होतील.

टिप्पणी 34 : मेट्रो बांधकाम करारांसाठी लागू असलेला जीएसटीचा दर 12% वरून 18% दिनांक 18 जुलै, 2022 पासून सुधारीत झाला. त्याच्या प्रभावाची खातरजाम होणे बाकी आहे.

टिप्पणी 35 : सध्याच्या वर्षाचे वर्गीकरण करण्यासाठी जेथे जरूरी आहेत तेथे मागील वर्षाचे आकडे पुनर्गठीत/ पुनः उल्लेखित केलेली आहेत.

वार्षिक अहवाल २०२३-२४

मुंबई मेट्रो रेल्वे महामंडळ मर्यादित

दिनांक 31 मार्च 2024 रोजी संपलेल्या वर्षाच्या आर्थिक विवरणपत्रांवरील टिप्पण्या

मुंबई मेट्रो रेल महामंडळाच्या
संचालक मंडळाकरिता आणि वतीने
CIN : U60100MH2008SGC181770

ऋतु देव
कंपनी सचिव
सदस्य क्रमांक F6754

योगेन्द्र प्रकाश सक्सेना
संचालक (वित्त) आणि
मुख्य वित्तीय अधिकारी
डिन 10364557

अश्विनी भिडे
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन 02861008

ठिकाण: मुंबई
दिनांक: 22 जुलै, 2024

MUMBAI METRO RAIL CORPORATION LIMITED

(JV of Govt.of India and Govt.of Maharashtra)

“TRANSIT OFFICE”, E- Block, North Side of City Park,

Behind Income Tax Office, “A”- wing, Bandra E, Bandra Kurla Complex,